

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΜΕ ΘΕΜΑ:**

**ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ-
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

**ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΠΟΛΗ
ΛΕΜΕΣΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**

Φοιτήτρια: Στυλιανού Βικτώρια

A.M: 20458

Επιβλέπουσα : Κα Θεοδοροπούλου Ε.

**Επιτροπή: Κα Σδράλη Δ.
Κα Βαμβακάρη Μ.**

Αθήνα 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
Προλογικό σημείωμα.....	6
Εισαγωγή.....	7-9
Κεφάλαιο Πρώτο	
Η πόλη της Λεμεσού.....	10
1.1. Γενικά στοιχεία.....	10-12
1.2. Ιστορική Αναδρομή.....	13-18
1.3. Η απασχόληση των κατοίκων.....	18-22
1.4. Στατιστικά στοιχεία Κύπρου.....	22-25
Κεφάλαιο Δεύτερο	
Ιστορική ανδρομή της γυναίκας μέσα στην κοινωνία.....	26
2.1. Η γυναίκα στην αρχαία ελληνική κοινωνία.....	26-28
2.2. Βιομηχανική Επανάσταση.....	28-33
2.3. Η κατάσταση στην Αμερική.....	33-34
Κεφάλαιο Τρίτο	
Η μειονεκτική θέση της γυναίκας στην εργασία.....	35
3.1. Συνθήκες γυναικείας απασχόλησης.....	35-37
3.2. Φύλο και απασχόληση.....	37-42
3.2.1. Διακρίσεις και επίδραση στη γυναικεία απασχόληση.....	42-43
3.2.2. Διακρίσεις στην αγορά εργασίας και μισθολογικές διαφορές....	43-48
3.3. Ισότητα των φύλων στην Κύπρο.....	48-49
3.3.1. Συμμετοχή του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό.....	49-51
3.4. Εκπαίδευση και επίδραση στο μέγεθος της γυναικείας επαγγελματικής απασχόλησης.....	52
3.4.1. Επίπεδο εκπαίδευσης και συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό.....	53-58
3.5. Ανεργία και επίδραση στο μέγεθος της γυναικείας επαγγελματικής απασχόλησης.....	59
3.5.1. Το ζήτημα της ανεργίας των γυναικών στην Ελλάδα.....	60-65
3.5.2. Το ζήτημα της ανεργίας των γυναικών στην Κύπρο.....	65-66

3.6. Γυναικεία απασχόληση και τοπική ανάπτυξη.....	67
3.6.1. Το παράδειγμα της Ελλάδας.....	67-68
3.7. Η συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική.....	68-70
3.7.1. Η σημερινή πραγματικότητα.....	70-71

Κεφάλαιο Τέταρτο

Σύγχρονη οικογένεια και γυναικεία απασχόληση.....	72
4.1. Ο γάμος.....	72-73
4.2. Σχέσεις ζευγαριού.....	74-78
4.3. Κατανομή οικιακών εργασιών ανάμεσα στους δυο σύζυγους.....	78-80
4.3.1. Είδος οικιακών εργασιών που πραγματοποιεί ο σύζυγος.....	81
4.4. Μητρότητα και προβλήματα στην εργασία.....	82-88
4.4.1. Σχέσεις μητέρας-παιδιού.....	88-90
4.4.2. Προβλήματα.....	90-92
4.5. Μονογονεϊκή οικογένεια στη σύγχρονη κοινωνία.....	92-94
4.5.1. Ο απών σύζυγος/πατέρας και οι δυσκολίες που παρουσιάζονται στη μόνη-μητέρα.....	95-96
4.5.2. Η άγαμη μητέρα.....	97-98
4.6. Η γυναίκα νοικοκυρά.....	98-100
4.7. Αγροτική οικογένεια και προβλήματα της γυναίκας αγρότισσας.....	100-104
4.7.1. Τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων της γυναίκας αγρότισσας.....	105

Κεφάλαιο Πέμπτο

Μετανάστευση και επιπτώσεις στην γυναικεία απασχόληση.....	106
5.1. Μετανάστευση.....	106-107
5.2. Μετανάστευση και επιπτώσεις στην επαγγελματική απασχόληση των γυναικών.....	107-110

Κεφάλαιο Έκτο

Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων της επιτόπιας έρευνας.....	111
6.1. Μεθοδολογία της επιτόπιας έρευνας.....	111
6.2. Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων της επιτόπιας έρευνας..	112-185
6.3. Το προφίλ της εργαζόμενης γυναίκας.....	186-188

Κεφάλαιο Έβδομο

Ανάλυση ελέγχου ανεξαρτησίας μεταβλητών.....	189
7.1. Έλεγχοι ανεξαρτησίας X^2 σε σχέση με την ηλικία.....	190-200
7.2. Έλεγχοι ανεξαρτησίας X^2 σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση..	201-209
7.3. Έλεγχοι ανεξαρτησίας X^2 σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο.....	210-213
7.4. Έλεγχοι ανεξαρτησίας X^2 σε σχέση με την επαγγελματική κατάσταση..	214-217

Κεφάλαιο Όγδοο

Συμπεράσματα

8.1. Συμπεράσματα θεωρητικού τμήματος.....	218-221
8.2. Συμπεράσματα ερευνητικού τμήματος.....	222-227

Βιβλιογραφία.....	228-231
-------------------	---------

Παράρτημα

1. Ερωτηματολόγιο.....	232-242
2. Πίνακες διπλής εισόδου.....	243-272

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας με τίτλο «Γυναικεία απασχόληση-επιχειρηματικότητα και ενδογενής τοπική ανάπτυξη. Μελέτη περίπτωσης: Η πόλη Λεμεσός στην Κύπρο», θέλησα να μελετήσω την εργαζόμενη γυναίκα. Η μελέτη αυτή αφορά τις εργαζόμενες γυναίκες για την πόλη Λεμεσό της Κύπρου.

Σκοπός της μελέτης είναι η παρουσίαση της γυναίκας στην αγορά εργασίας και συγκεκριμένα η εισοδηματική ανισότητα που επικρατεί μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, σε Ελλάδα και Κύπρο. Επιπλέον, παρουσιάζεται η δυσκολία της γυναίκας στο συνδυασμό εξωτερικής εργασίας και οικογενειακών υποχρεώσεων. Αξιοσημείωτη είναι επίσης, η οικονομική ανεξαρτησία και αυτοτέλεια που αποκτά η σημερινή γυναίκα με την ένταξή της στο χώρο της εργασίας. Στη μελέτη αυτή, έγινε επιτόπια έρευνα και δόθηκαν 153 ερωτηματολόγια σε γυναίκες της Λεμεσού.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα.

Ε. Θεοδωροπούλου με την οποία είχα την τιμή να συνεργαστώ. Την ευχαριστώ πολύ για τη βοήθεια και την άριστη συνεργασία που είχαμε, καθώς και τη συμπαράστασή της μέχρι την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου μελέτης. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες κα. Δ. Σδράλη και κα. Μ. Βαμβακάρη.

Τέλος, θέλω να αφιερώσω την πτυχιακή μου μελέτη στους γονείς μου Στέλιο και Μαρία για τη συμπαράσταση και στήριξή τους όλα αυτά τα χρόνια στις σπουδές μου στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Στυλιανού Βικτώρια

2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία με τίτλο «Γυναικεία απασχόληση-επιχειρηματικότητα και ενδογενής τοπική ανάπτυξη. Μελέτη περίπτωσης: Η πόλη Λεμεσός στην Κύπρο» αφορά την εργαζόμενη γυναίκα για την πόλη Λεμεσό της Κύπρου. Τα πρώτο κομμάτι της έρευνας αυτής, πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με βιβλιογραφική ανασκόπηση ενώ το ερευνητικό κομμάτι πραγματοποιήθηκε με επιτόπια έρευνα και χρήση ερωτηματολογίων, που δόθηκαν σε δείγμα 153 γυναικών της πόλης Λεμεσού.

Για χιλιάδες χρόνια, οι σχέσεις των δύο φύλων ήταν αυστηρά καθορισμένες. Η κοινωνία ήταν ανδροκρατική και η θέση της γυναίκας ήταν υποτιμημένη. Με το πέρασμα του χρόνου, παρατηρούμε αρκετές αλλαγές σχετικά με το ρόλο της γυναίκας. Η βιομηχανική επανάσταση έφερε μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, με αποτέλεσμα η θέση της γυναίκας να διαφοροποιείται. Οι αντιλήψεις που ήθελαν τη γυναίκα στο «νοικοκυριό» και υπεύθυνη μόνο για την ανατροφή των παιδιών, άρχισαν να εξαλείφονται. Αυτό, ώθησε τη γυναίκα να ενταχθεί στην αγορά εργασίας, να διεκδικεί οικονομική, κοινωνική και νομική ανεξαρτησία, καθώς και ίσα δικαιώματα με τον άνδρα.

Στη σημερινή εποχή, η κοινωνική ανισότητα των δυο φύλων και οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, σε Κύπρο και Ελλάδα, εξακολουθούν να υπάρχουν. Οι γυναίκες αγωνίζονται για περισσότερη ισότητα και διεκδικούν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες ευκαιρίες με τους άνδρες, για περαιτέρω εξέλιξη στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Κίνητρο της εργασίας αποτέλεσε το γεγονός ότι η θέση της γυναίκας διαφοροποιείται τα τελευταία χρόνια. Η γυναίκα της σημερινής εποχής θα πρέπει να επιτελέσει πολλούς ρόλους: πάνω απ' όλα είναι γυναίκα, σύζυγος, μητέρα, οικοκυρά και εργαζόμενη. Σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση της θέσης της γυναίκας στην αγορά εργασίας και οι προσπάθειες που καταβάλλονται για ισότητα των δύο φύλων. Επίσης, οι επιμέρους στόχοι είναι να μελετηθούν ο ρόλος της γυναίκας μέσα στην οικογένεια και η δυσκολία της γυναίκας να κρατήσει μια εργασία λόγω της μητρότητας και των αυξημένων ευθυνών του νοικοκυριού.

Η πτυχιακή μελέτη χωρίζεται σε 8 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στην πόλη της Λεμεσού. Αρχικά γίνεται μια εισαγωγή και παρουσιάζονται γενικά στοιχεία όπως προέλευση του ονόματος, κλιματολογικές και εδαφοκλιματικές

συνθήκες, γεωγραφική θέση, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα της πόλης. Στη συνέχεια, γίνεται μια ιστορική αναδρομή που αναφέρεται στην εποχή της Βυζαντινής Κυριαρχίας, στην εποχή της Φραγκοκρατίας, στην επίθεση που δέχθηκε η Λεμεσός από τους Μαμελούκους, στα χρόνια της Αγγλοκρατίας και τέλος στην εποχή της Τουρκοκρατίας. Τέλος, γίνεται αναφορά στους κατοίκους, οι οποίοι ασχολούνται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τον τουρισμό, το εμπόριο και τη βιομηχανία.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στη θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνία και συγκεκριμένα γίνεται μια ιστορική αναδρομή της γυναίκας στην αρχαία ελληνική κοινωνία και στη βιομηχανική επανάσταση μέχρι τους νεότερους χρόνους.

Στο επόμενο κεφάλαιο, το τρίτο που είναι και το κεντρικό κεφάλαιο της μελέτης αφορά την εργαζόμενη γυναίκα και την ισότητα των δύο φύλων. Αρχικά γίνεται αναφορά στις συνθήκες της γυναικείας απασχόλησης και συγκεκριμένα στην αυξημένη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας τα τελευταία χρόνια. Μελετάται η επαγγελματική δραστηριότητα της γυναίκας και η ανύψωση του μορφωτικού της επιπέδου. Ακολούθως, εξετάζεται η ισότητα των δύο φύλων και οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών που αφορούν τη χαμηλότερη αμοιβή και τα επαγγέλματα δευτερεύουσας σημασίας. Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται διάφορες έρευνες που έγιναν σε Ελλάδα και Αμερική και δείχνουν την εισοδηματική ανισότητα που επικρατεί μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, όπου τα στοιχεία αυτά καταγράφονται με τη βοήθεια πινάκων. Επίσης, στο κεφάλαιο αυτό, μελετάται η ισότητα των δύο φύλων στην Κύπρο και συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση, ιδιαίτερα στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Επιπλέον, γίνεται μια παρουσίαση της εκπαίδευσης και της ανεργίας ως παράγοντες που επιδρούν στην επαγγελματική απασχόληση των γυναικών. Συγκεκριμένα, καταγράφονται στατιστικά στοιχεία, τα οποία παρουσιάζονται με χρήση πινάκων. Καταρχήν, γίνεται μια αναφορά για τα χαρακτηριστικά της ανεργίας και για την επίδραση της στην Ελλάδα και στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο. Τέλος, μελετάται η συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική. Αρχικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή της γυναίκας στην πολιτική και έπειτα αναφέρονται τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ίδιες μέχρι σήμερα.

Ακολούθως στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια παρουσίαση στη σύγχρονη οικογένεια και στα προβλήματα που προκύπτουν από την εξωοικιακή απασχόληση των γυναικών. Γίνεται αναφορά στο γάμο, στις σχέσεις του ζευγαριού και ιδιαίτερα στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η γυναίκα, στην προσπάθειά της να συνδυάσει

καριέρα και οικογένεια. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στη μητρότητα, που συνιστά κύριο εμπόδιο για απασχόληση της γυναίκας έξω από το σπίτι. Επιπρόσθετα, γίνεται μια μικρή αναφορά στη μονογονεϊκή οικογένεια και στη μητέρα που μεγαλώνει μόνη τα παιδιά της. Τέλος, εξετάζεται η θέση της γυναίκας αγρότισσας και τα προβλήματα που προκύπτουν από τις συνθήκες απασχόλησής τους.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά τη μετανάστευση και τις επιπτώσεις που έχει στην γυναικεία απασχόληση. Αρχικά γίνεται μια γενική αναφορά τόσο της εσωτερικής όσο και της εξωτερικής μετανάστευσης και έπειτα αναφέρονται οι αρνητικές και θετικές επιπτώσεις που έχει στη γυναικεία απασχόληση.

Στο έκτο κεφάλαιο, γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων της επιτόπιας έρευνας. Με τη βοήθεια διαγραμμάτων και με τη χρήση ερωτηματολογίων παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα στοιχεία αυτά, αφορούν την επαγγελματική κατάσταση των γυναικών, τις συνθήκες διαβίωσής τους, τη γυναικεία επιχειρηματικότητα και τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας.

Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ανάλυση ελέγχου ανεξαρτησίας των μεταβλητών. Στο όγδοο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα του θεωρητικού και του ερευνητικού τμήματος.

Η εργασία αυτή ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και τη βιβλιογραφία και ακολουθεί στο παράρτημα το ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

1.1. Γενικά στοιχεία

Η Λεμεσός (Αγγλικά: Limassol), είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου και το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού κι ένα από τα μεγαλύτερα της Ανατολικής Μεσογείου. Έχει γνωρίσει αλματώδη ανάπτυξη, ιδίως μετά το 1974, οπότε λόγω της τουρκικής εισβολής, χάθηκε το άλλο σημαντικό λιμάνι της Κύπρου, η Αμμόχωστος. Η Λεμεσός είναι σχετικά νεώτερη πόλη, αν και στην περιοχή της βρέθηκαν ίχνη που μαρτυρούν ότι την κατοικούσαν από τα αρχαιότερα χρόνια. Κατά τα βυζαντινά χρόνια ήταν έδρα επισκόπου, και αναφέρεται με τις ονομασίες Θεοδοσιάς (ή Θεοδοσιανή) και Νέα Πόλις (Νεάπολις), ήταν εκείνη που άκμασε ανάμεσα σε δυο σημαντικές αρχαίες πόλεις, την Αμαθούντα (Amathus) και το Κούριον (Kourion). Μάλιστα η Αμαθούς απαντάται από τα μεσαιωνικά χρόνια, ως και σήμερα, με την ονομασία Παλαιά Πόλις. Σύμφωνα με γραπτά κείμενα, η πόλη Λεμεσός πιθανώς να έχει ιδρυθεί αφού καταστράφηκε η πόλη Amathus.

Για την προέλευση του ονόματός της έχουν διατυπωθεί δύο διαφορετικές απόψεις. Κατά την πρώτη, που στηρίζεται στον Πλίνιο, ονομάστηκε έτσι από την αρχαία πόλη (ή περιοχή) Τελμησσό, ενώ κατά την δεύτερη το όνομα Λεμεσός το έδωσε στην πόλη ο πρώτος Γάλλος βασιλιάς του νησιού Γκι Ντε Λουζινιάν, για να θυμάται την επαρχία Λιμεσόν. (<http://en.wikipedia.org>)

Ανασκαφές φέρνουν συνεχώς νέους θησαυρούς στο φως. Το ελληνορωμαϊκό θέατρο Κουρίου χρησιμοποιείται τώρα για φεστιβάλ μουσικής και θεατρικές παραστάσεις. Κοντά στο Κούριο βρίσκονται τα ερείπια του ιερού του Απόλλωνα Υλάτη, θεού των δασών.

Η επαρχία Λεμεσού βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Κύπρου και συνορεύει με την επαρχία Πάφου στα δυτικά, με την επαρχία Λάρνακας στα ανατολικά και με την επαρχία Λευκωσίας στα βόρεια. Στα νότια περιβρέχεται από θάλασσα. Η έκταση που περιλαμβάνει στα όρια του Δήμου Λεμεσού ανέρχεται στα 34.870.000 τετραγωνικά μέτρα ή 34.87 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η περιοχή Λεμεσού καταλαμβάνει 1,392 km² και καλύπτει το 15% ολόκληρης της Κύπρου που είναι 9,251 km², ενώ γύρω στα 80 χιλιόμετρα βρέχονται από

θάλασσα. Οι κυριότεροι κόλποι της περιοχής είναι αυτοί της Επισκοπής και του Ακρωτηρίου. Οι ποταμοί του Κούρη, της Αυδήμου και του Παραμαλίου εκβάλουν στον κόλπο της Επισκοπής, ενώ ο ποταμός Γαρίλλης και ο ποταμός της Γερμασόγειας στον κόλπο του Ακρωτηρίου. Ο μεγαλύτερος από αυτούς είναι ο ποταμός του Κούρη (38 χιλ).

Οι προαναφερόμενοι ποταμοί πηγάζουν από την οροσειρά του Τροόδους και ρέουν κατά τη διάρκεια των μηνών Δεκεμβρίου μέχρι Μαΐου.

Οι περιορισμένες πηγές νερού, η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη για άρδευση, καθώς επίσης βιομηχανικοί και τουριστικοί λόγοι οδήγησαν στη δημιουργία φραγμάτων στην προσπάθεια να αυξηθούν τα αποθέματα νερού.

Το φράγμα του Κούρη το οποίο έχει χωρητικότητα 115.000.000 m³, το φράγμα της Γερμασόγειας με χωρητικότητα 13.600.00 m³ και το φράγμα των Πολεμιδιών με χωρητικότητα 3.864.000 m³ αποτελούν τα τρία μεγαλύτερα φράγματα της Λεμεσού. Η συνολική χωρητικότητα των φραγμάτων της επαρχίας Λεμεσού είναι περίπου 135.000.000 m³ και έχουν μεγάλη σημασία για την πόλη αφού αρκετές γεωργικές περιοχές ποτίζονται από αυτά κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού όταν η πτώση βροχών είναι περιορισμένη.

Η Λεμεσός έχει επίσης το τέλειο μεσογειακό κλίμα, το οποίο το καλοκαίρι είναι ζεστό και ξηρό ενώ το χειμώνα ήπιο. Η θερμοκρασία κατά τη διάρκεια της μέρας το καλοκαίρι κυμαίνεται μεταξύ 22 και 36.0 βαθμών Κελσίου, ενώ το χειμώνα κυμαίνεται μεταξύ 1 και 18 βαθμών Κελσίου ανάλογα με το υψόμετρο της περιοχής.

Η θερμοκρασία του θαλάσσιου νερού είναι περίπου 15.50 βαθμών Κελσίου το χειμώνα και 24.0 βαθμών Κελσίου τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο. Οι συγκεκριμένες θερμοκρασίες επιτρέπουν το κολύμπι ολόχρονα.

Οι λοφώδεις και βουνίσιες περιοχές της επαρχίας Λεμεσού είναι πολύ πλούσιες σε βλάστηση. Τα πιο γνωστά είδη είναι η Τραχεία Πεύκη, η Μαύρη Πεύκη και ένα είδος κυπαρισσιού γνωστού ως «Αόρατος Οξύδερκος» τα οποία μεγαλώνουν σε υψόμετρο περίπου 1200 με 1500 μέτρων. Ο πλάτανος και ο σκλήδρος μεγαλώνουν σε ποτάμια και ρυάκια του Τροόδους, ενώ ένα είδος βελανιδιάς το οποίο ονομάζεται «λατζιά» συναντάται σε ψηλότερα υψόμετρα. Οι «τριμιθιές» συναντώνται σε μεσαία και χαμηλότερα υψόμετρα ενώ κανείς μπορεί επίσης να συναντήσει συχνά άγρια τριαντάφυλλα, θυμάρι και θάμνους «σσινιάς». (<http://cyprusfocus.com>)

Στην περιοχή του Τροόδους, που εμπίπτει στα διοικητικά όρια της επαρχίας Λεμεσού, απαντάται μια ποικιλία πυριγενών πετρωμάτων όπως είναι τα πλουτώνια

πετρώματα και τα ιζηματογενή πετρώματα. Όσον αφορά τους υπόγειους υδάτινους πόρους, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην γεωργική ανάπτυξη της πόλης. Το καλοκαίρι που δεν πέφτει βροχή και η ροή των ποταμών σταματά, γεωργικές εκτάσεις αρδεύονται με άντληση από τα υπόγεια νερά. Τα κυριότερα υδροφόρα στρώματα που επηρεάζουν την επαρχία και την ομώνυμη πόλη είναι τα ακόλουθα: το υδροφόρο στρώμα Ακρωτηρίου-Κούρη, το υδροφόρο στρώμα Πισσουρίου-Παραμαλίου, το υδροφόρο στρώμα του ποταμού Γερμασόγειας και το υδροφόρο στρώμα Τροόδους. (Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, 1993)

Οι κάτοικοι αυτής της κοσμοπολίτικης πόλης φημίζονται για την αγάπη τους για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Δύο μεγάλα φεστιβάλ λαμβάνουν χώρα εδώ προσελκύοντας επισκέπτες από όλο το νησί: το Καρναβάλι την άνοιξη και η Γιορτή του Κρασιού προς το τέλος του καλοκαιριού. Άλλωστε η διασκέδαση δεν σταματά στα αναρίθμητά της ξενοδοχεία, ταβέρνες, νυχτερινά κέντρα και αθλητικές εγκαταστάσεις.

Η Λεμεσός είναι επίσης γνωστή ως κέντρο παραγωγής κρασιού. Πίσω από την πόλη, στις νότιες πλαγιές του Τροόδους βρίσκονται τα κρασοχώρια. Σε μεγαλύτερο υψόμετρο υπάρχουν τουριστικά θέρετρα όπως τις Πλάτρες αλλά επίσης εκκλησίες και μοναστήρια, όπως για παράδειγμα η Τροοδίτισσα.

(<http://cyprusfocus.com>)

Η Λεμεσός είναι γνωστή και για τη μακροχρόνια παράδοση της σε θέματα πολιτισμού. Προσφέρει ταυτόχρονα στον ενδιαφερόμενο επισκέπτη ένα μεγάλο φάσμα, τόσο από δραστηριότητες όσο και από μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, και αποτελεί ένα μοναδικό συνταίριασμα αρχαίων, φράγκικων, βυζαντινών και άλλων σύγχρονων επιδράσεων. (<http://www.google.com>)

1.2. Ιστορική αναδρομή

Η πόλη της Λεμεσού βρίσκεται ανάμεσα στις αρχαίες πόλεις της Αμαθούντας και του Κουρίου. Η πόλη κτίστηκε πιθανότατα μετά την καταστροφή της πόλης της Αμαθούντας το 1191 από τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο.

Η Λεμεσός κατοικήθηκε από τα πολύ παλιά χρόνια και οι τάφοι οι οποίοι βρέθηκαν εκεί χρονολογούνται γύρω στο 2000 π.Χ. ενώ άλλοι γύρω στον 8ο και 4ο αιώνα π.Χ. Τα λιγοστά αρχαία που βρέθηκαν, δείχνουν ότι εκεί υπήρχε ένας μικρός οικισμός, ο οποίος δεν κατάφερε να αναπτυχθεί και να ανθίσει.

Οι αρχαίοι συγγραφείς παρ' όλα αυτά δεν αναφέρουν τίποτα για την ίδρυση της πόλης. Σύμφωνα με την Σύνοδο του 451 π.Χ. ο Επίσκοπος της Θεοδοσιανής καθώς επίσης και οι Επίσκοποι της Αμαθούντας και της Αρσινόης ήταν αυτοί οι οποίοι συνέβαλαν στην ίδρυση της πόλης της Λεμεσού. Η πόλη ήταν γνωστή ως Νέμεσος τον 10ο αιώνα και ο Κωνσταντίνος ο Πορφυρογέννητος αναφέρεται στην πόλη με αυτό το όνομα. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

Η ιστορία της πόλης είναι κυρίως γνωστή από τα γεγονότα του 1191 μ.Χ. τα οποία σηματοδότησαν το τέλος της Βυζαντινής Κυριαρχίας στην Κύπρο. Ο βασιλιάς της Αγγλίας, Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος, ταξίδευε στους Αγίους Τόπους το 1191 μ.Χ. Η αρραβωνιαστικιά του Βερεγγάρια και η αδελφή του Ιωάννα (βασίλισσα της Σικελίας) ταξίδευαν με διαφορετικό πλοίο. Εξαιτίας μιας καταιγίδας το πλοίο με τις βασίλισσες περεξέκκλινε από το δρόμο του και έφθασε στη Λεμεσό. Ο Ισαάκ Κομνηνός, ο άκαρδος και σκληρός Βυζαντινός αυτοκράτορας της Κύπρου, μισούσε τους Λατίνους και δεν επέτρεψε στις βασίλισσες να κατέβουν από το πλοίο ούτε τους παραχώρησε καμία βοήθεια.

Ακολούθως ο Ισαάκ Κομνηνός κυνηγήθηκε και νικήθηκε από τον Ριχάρδο με αποτέλεσμα η Κύπρος να περιέλθει υπό την κυριαρχία των Βρετανών. Ο Ριχάρδος γιόρτασε τους γάμους του με την Βερεγγάρια στην Λεμεσό, σε μια μικρή εκκλησία που ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο. Ταυτόχρονα, η Βερεγγάρια στέφθηκε και βασίλισσα της Αγγλίας, επίσης στη Λεμεσό από τον John Fitz Luke. Με αυτό τον τρόπο τελείωσε η Βυζαντινή αυτοκρατορία στην Κύπρο.

Ο γάμος της Βερεγγάριας δεν υπήρξε ευτυχισμένος. Αφού ακολούθησε τον Ριχάρδο στους Αγίους Τόπους, επέστρεψε στην Ευρώπη με το τέλος της τρίτης Σταυροφορίας. Ο Ριχάρδος μάλλον την παραμελούσε και, παρά το ότι έγινε λόγος για ειδύλλιο, ο γάμος του με τη Βερεγγάρια είχε πολιτικές σκοπιμότητες. Δεν υπήρξαν

απόγονοι και μετά το θάνατο του Ριχάρδου το 1199, η Βερεγγάρια αποσύρθηκε στο Λε Μάν της Γαλλίας όπου και πέθανε λίγο μετά το 1230.

Ο Ριχάρδος κατέστρεψε την Αμαθούντα και οι κάτοικοί της μεταφέρθηκαν στη Λεμεσό. Ένα χρόνο αργότερα, το 1192 μ.Χ. η Κύπρος πωλήθηκε στους Ναΐτες (δηλαδή ιππότες του ναού) , πλούσιους μοναχούς και στρατιώτες οι οποίοι είχαν ως μοναδικό σκοπό την προστασία του Αγίου Τάφου στην Ιερουσαλήμ αλλά και των Χριστιανών που έφθναν ως εκεί από τη Δύση ως προσκυνητές. Οι ιππότες επέβαλαν ψηλή φορολογία στο νησί στην προσπάθειά τους να πάρουν πίσω όσα λεφτά έδωσαν για την αγορά της Κύπρου. Το γεγονός αυτό οδήγησε στο ξεσηκωμό των Κυπρίων με αποτέλεσμα οι Ναΐτες να απαιτήσουν την ακύρωση της συμφωνίας αγοράς του νησιού. Ο Ριχάρδος αποδέχθηκε την απαίτηση τους και βρήκε καινούριο αγοραστή τον Γκυ Ντε Λουζινιάν, ένα Φράγκο Ρωμαιοκαθολικό. Είναι η περίοδος που η Λεμεσός αποκτά έδρα Λατίνου επισκόπου, που διατηρήθηκε μέχρι την τουρκική κατάκτηση του νησιού, το 1571. Έτσι η Λεμεσός παραδόθηκε στη Φραγκοκρατία των Λουζινιανών βασιλέων του Μεσαιωνικού Κυπριακού Βασιλείου.

(Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, 1992, 2^{ος} τόμος)

Για τρεις περίπου αιώνες (1192-1489) η Λεμεσός έζησε μια αξιοσημείωτη περίοδο άνθισης κατά την οποία ένας μεγάλος αριθμός Λατίνων επισκόπων επισκέφθηκε και διέμενε στην πόλη. Αυτό διάρκεσε μέχρι την κατάληψη της Κύπρου από τους Τούρκους το 1570 μ.Χ. Λατινικά τάγματα το οποία ίδρυσαν μοναστήρια, εγκαταστάθηκαν στη Λεμεσό.

Η εγκατάσταση επίσης εμπορών στην Κύπρο και ειδικά στη Λεμεσό τον 13ο αιώνα οδήγησε στην οικονομική άνθιση από την οποία επωφελήθηκαν οι κάτοικοι. Το λιμάνι ως κέντρο μεταφορών και εμπορίου συνέβαλε τα μέγιστα στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Ο βασιλιάς της Γερμανίας Φρειδερίκος Β', αρχηγός της έκτης Σταυροφορίας, παρακινημένος από τους Γενοάτες της Κύπρου οι οποίοι ήταν εχθροί του Ιωάννη Ιβελίνου, αποβιβάστηκε στην Λεμεσό και την κατέλαβε το 1228, θέτοντας υπό τον έλεγχο του το βασίλειο της Κύπρου. Αργότερα κάλεσε τον Ιωάννη Ιβελίνο, αντιβασιλέα του νησιού να παρουσιαστεί μπροστά του έτσι ώστε να συζητήσουν σχέδια εναντίον των Μουσουλμάνων. Ο Ιβελίνος παρουσιάστηκε μπροστά στον Φρειδερίκο μαζί με τον ανήλικο βασιλιά Ερρίκο και με όλους τους Γενοάτες της Κύπρου, με εμφανή διάθεση συνδιαλλαγής. Όταν αργότερα όμως αρνήθηκε να συνεργαστεί μαζί του, ο Φρειδερίκος δεν είχε άλλη επιλογή από το να τον αφήσει να

φύγει. Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα να οξυνθούν τα πράγματα και να αρχίσει μεταξύ των Ιβελίνων και του αυτοκράτορα πόλεμος. Ο Φρειδερίκος αφού κατέλαβε τη Λεμεσό και άλλες πόλεις, διόρισε δικούς του κυβερνήτες αλλά τελικά αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Κύπρο. Οι δυνάμεις του Φρειδερίκου νικήθηκαν στη μάχη της Αγύρτας, ένα χωριό της Κερύνειας το 1229 σε μια αναμέτρηση με τα στρατεύματα των Φράγκων τα οποία καθοδηγούνταν από τον Ιωάννη Ιβελίνο.

Η έκβαση της μάχης σήμανε την αρχή της ελευθερίας της Κύπρου από τους Γερμανούς.

Η Λεμεσός έγινε επίσης μάρτυρας των επιθέσεων των Μαμελούκων της Αιγύπτου. Το λιμάνι της Λεμεσού έγινε καταφύγιο των πειρατών οι οποίοι λεηλοτούσαν τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και έκλεβαν τα προϊόντα από τους Μωαμεθανούς. Οι λόρδοι από την άλλη γίνονταν όλο και πιο πλούσιοι με τα λεφτά που τους έδιναν οι πειρατές για τη βοήθεια που τους παρείχαν. Έτσι ένα στρατιωτικό άγημα έφθασε στη Λεμεσό το 1424 σταλμένο από τους Μαμελούκους της Αιγύπτου. Οι τελευταίοι ρήμαξαν και έκαψαν τη Λεμεσό ενώ ένα χρόνο αργότερα εισέβαλαν στο νησί με μεγαλύτερες δυνάμεις αυτή τη φορά. Ληλάτησαν πρώτα τη Λάρνακα και την Αμμόχωστο και μετά έφθασαν στη Λεμεσό όπου χωρίς καμία δυσκολία κατέλαβαν το Κάστρο, έκαψαν πολλά μέρη, λεηλάτησαν αλλά και επέστρεψαν στο Κάιρο με πλούσια λάφυρα και αιχμάλωτους. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

Μερικοί αιχμάλωτοι Μουσουλμάνοι, που χρησιμοποιούντο σε εργασίες επισκευής του φρουρίου της Λεμεσού, υπέδειξαν στους Μαμελούκους ένα αδύνατο σημείο του, ένα άνοιγμα που δεν είχε κτιστεί εντελώς, από όπου εκείνοι εισήλθαν τη νύκτα. Το φρούριο της Λεμεσού κατελήφθη από τους Μαμελούκους και η φρουρά του εξουδετερώθηκε. Άλλοι αιχμαλωτίστηκαν και άλλοι σκοτώθηκαν. (Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, 1992, 3^{ος} τόμος)

Οι Μαμελούκοι προκάλεσαν επίσης μεγάλες ζημιές και καταστροφές στη Λεμεσό και σε άλλα μέρη το 1426. Ο Ιανός, βασιλιάς της Κύπρου ηττήθηκε στη Χοιροκοιτία αφού ο στρατός του ήταν εντελώς ανοργάνωτος και στάληκε ως αιχμάλωτος στο Κάιρο.

Το 1489 μ.Χ. η Κύπρος παραδόθηκε στην πόλη της Βενετίας από την Βασίλισσα της Κύπρου Αικατερίνη Κορνάρο. Οι Βενετοί δεν επέδειξαν κανένα ενδιαφέρον για την Κύπρο παρά μόνο επέβαλαν σκληρή φορολογία και εκμεταλλεύτηκαν τους πόρους του νησιού. Αντιμετώπιζαν το νησί ως μια αποικία την

οποία μπορούσαν να εκμεταλλεύονται όσο το δυνατόν περισσότερο. Κατέστρεψαν το Κάστρο της Λεμεσού και ταξιδιώτες οι οποίοι επισκέφθηκαν την Κύπρο τον 16ο αιώνα μιλάνε για την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ντόπιος πληθυσμός της Κύπρου. Όλοι οι κάτοικοι σκλαβώθηκαν από τους Βενετούς και αναγκάστηκαν να πληρώνουν το 1/3 του εισοδήματος τους είτε αυτό ήταν μέρος των προϊόντων τα οποία καλλιεργούσαν, όπως για παράδειγμα σιτάρι, κρασί, λάδι είτε ζώα ή άλλα προϊόντα.

Οι Τούρκοι εισέβαλαν στην Κύπρο το 1570-1571 και την κατέλαβαν. Η Λεμεσός κατακτήθηκε τον Ιούλιο του 1570 χωρίς καμία αντίσταση όταν οι Τούρκοι ρήμαξαν και έκαψαν την πόλη. Περιγραφές διάφορων επισκεπτών περιγράφουν την πόλη ως ένα χωριό με ένα αξιοσημείωτο αριθμό κατοίκων. Οι Χριστιανοί ζούσαν σε μικρά χαμηλά σπίτια στα οποία έπρεπε να σκύψεις για να μεις μέσα. Αυτό γινόταν σκόπιμα για να αποτρέπονται οι Τούρκοι ιππείς από το να εισέλθουν στα σπίτια.

Κατά τη διάρκεια της τουρκικής κυριαρχίας η Κύπρος αντιμετώπισε μια γενική παρακμή καθώς οι Τούρκοι δεν βοήθησαν στην ανάπτυξη του τόπου. Τούρκοι και Έλληνες ζούσαν σε ξεχωριστές γειτονιές και το πολιτιστικό επίπεδο παρήκμασε εντελώς. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

Η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των κατακτητών, η πίεση και η ψηλή φορολογία ήταν καθοριστικοί, ανασταλτικοί παράγοντες για την πολιτιστική ανάπτυξη των παιδιών. Επί Τουρκοκρατίας, μόνο λίγα παιδιά της Λεμεσού είχαν το προνόμιο να μάθουν από τον ιερέα της ενορίας, ανάγνωση, γραφή και ιστορία, μια που δεν υπήρχε σχολείο στην πόλη. Η εκκλησία έπαιξε καθοριστικό παράγοντα στην εκπαίδευση του νησιού κατά την περίοδο 1754-1821. Αυτά τα χρόνια ιδρύθηκαν νέα σχολεία σε όλες τις πόλεις και Έλληνες διανοούμενοι δίδασκαν Ελληνική ιστορία, Τουρκικά και Γαλλικά. Τα ακόλουθα σχολεία λειτουργούσαν στην πόλη της Λεμεσού:

- 1) Το Ελληνικό Σχολείο το οποίο ιδρύθηκε το 1819. Αρχικά το σχολείο ήταν τριτάξιο, το 1906 έγινε πεντατάξιο και το 1916 αναγνωρίστηκε ως γυμνάσιο
 - 2) Το πρώτο δημόσιο σχολείο το οποίο ιδρύθηκε το 1841
 - 3) Το Σχολείο Θηλέων το οποίο ιδρύθηκε το 1861
- (Σολομωνίδου-Δρουσιώτου, 2007, www.google.com)

Το φρούριο της Λεμεσού, που δέσποζε του λιμανιού της πόλης, αναφέρεται κατά το 1518 ότι ήταν αρκετά ισχυρό. Υπέστη όμως καταστροφές από τους Τούρκους που

είχαν επιτεθεί στη Λεμεσό το 1539 και αργότερα κατεδαφίστηκε από τους Βενετούς. Μάλιστα, κατά τον Fl. Bustron, η κατεδάφισή του στοίχισε περισσότερα από όσα χρειαζόταν για την επισκευή του. Οι σεισμοί του 1567 και 1568 το γκρέμισαν ακόμη περισσότερο. Και αυτό το φρούριο ανοικοδομήθηκε αργότερα από τους Τούρκους, που μάλιστα δημιούργησαν σ' αυτό κελιά ώστε να χρησιμοποιείται και ως φυλακή.

Πάντως το φρούριο της Λεμεσού ήταν πολύ μεγαλύτερο από αυτό που ξανακτίστηκε και που σώζεται και σήμερα, όπως προκύπτει κι από τα τμήματα του προγενέστερου οικοδομήματος τα οποία σώθηκαν και ενσωματώθηκαν σ' αυτό που ξανακτίστηκε γύρω στα 1590.

Τον Αύγουστο του 1974, μετά την τουρκική επίθεση, πολλές χιλιάδες Ελληνοκύπριοι αναγκάστηκαν να μετακινηθούν από τις τουρκοκρατούμενες περιοχές του νησιού και να εγκατασταθούν στη Λεμεσό. Έτσι ο πληθυσμός της αυξήθηκε σημαντικά. Το 1978 η Λεμεσός με 102,400 κατοίκους ήταν ο μεγαλύτερος οικισμός της Κύπρου, χωρίς να περιλαμβάνεται στον αριθμό αυτό και εκείνος των προαστίων της. Σήμερα το ποσοστό γεννήσεων παρουσιάζει σταθερή μείωση.

(Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυρος, 1992, 3^{ος} τόμος)

Οι Αγγλοι κατέλαβαν την Κύπρο το 1878 μετά από μια μυστική συμφωνία με τους Τούρκους. Ο πρώτος Άγγλος Κυβερνήτης της Λεμεσού, συνταγματάρχης Warren επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πόλη και από τις πρώτες κιόλας μέρες διακυβέρνησης του η κατάσταση της Λεμεσού βελτιώθηκε. Οι δρόμοι καθαρίστηκαν και επιδιορθώθηκαν, τα ζώα μετακινήθηκαν από το κέντρο, φυτεύθηκαν δέντρα και κατασκευάστηκαν ειδικές αποβάθρες για τη φόρτωση και εκφόρτωση καραβιών τα οποία προσάραζαν μακριά από την ακτή.

Από τα πρώτα χρόνια της Αγγλικής κυριαρχίας άρχισαν τη λειτουργία τους το πρώτο ταχυδρομείο, το πρώτο τηλεγραφείο και το πρώτο νοσοκομείο. Το 1880 λειτούργησε και το πρώτο τυπογραφείο όπου πρωτοεκδόθηκαν οι εφημερίδες «Αλήθεια» και «Αναγέννηση» το 1897. Η εφημερίδα «Σάλπιγγα» εκδόθηκε τον ίδιο καιρό.

Οι αλλαγές τις οποίες επέφεραν οι Βρετανοί συνέβαλαν στην ανάπτυξη της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής ζωής του νησιού. Σχολεία, θέατρα, γκαλερί τέχνης, μουσικές αίθουσες και ποδοσφαιρικά σωματεία δημιουργήθηκαν και έπαιξαν ένα σημαντικό ρόλο στην πολιτιστική ζωή της Λεμεσού.

Η αύξηση του ρυθμού γεννήσεων στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου (1878-1960) ήταν 70%. Ο αριθμός των κατοίκων το 1881 ήταν 6.131 ενώ το 1960 ανέβηκε στους 43.593. Ο αριθμός των Ελλήνων υπολογιζόταν περίπου στους 37.478 ενώ οι Τούρκοι ήταν περίπου γύρω στους 6.115.

Οι κάτοικοι της Λεμεσού ασχολούνταν με το κρασί και τις βιομηχανίες κεραμικών, καθώς επίσης με το εμπόριο και τον τουρισμό.

Οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι της πόλης μεταφέρθηκαν στο βόρειο τμήμα της Κύπρου το 1975 εξαιτίας της Τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974. Αντίστοιχα πολλοί Ελληνοκύπριοι εγκαταστάθηκαν στη Λεμεσό αφού εκδιώχθηκαν από το βόρειο κομμάτι της Κύπρου.

Η πόλη της Λεμεσού αναπτύχθηκε όταν η Αμμόχωστος, μια από τις πιο σημαντικές τουριστικές περιοχές της Κύπρου καταλήφθηκε από τα τουρκικά στρατεύματα. Πολυτελή ξενοδοχεία, εστιατόρια και πολυάριθμα κέντρα διασκέδασης κτίστηκαν και έτσι η πόλη έγινε σύντομα ένα σημαντικό κέντρο εμπορίου και τουρισμού. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

1.3. Η απασχόληση των κατοίκων

Οι κάτοικοι της αγροτικής περιοχής της Λεμεσού ασχολούνται με τη γεωργία, τη κτηνοτροφία, το ψάρεμα, τον τουρισμό, το εμπόριο καθώς επίσης με τη βιομηχανία και τη χειροτεχνία.

A) ΓΕΩΡΓΙΑ

Οι κυριότερες καλλιέργειες περιλαμβάνουν εσπεριδοειδή και οπωροφόρα δέντρα όπως κερασιές, αχλαδιές, ροδακινιές, φορμोजιές, συκιές, μπανανιές, βερικοκιές, ροδιές, ελιές, αμυγδαλιές και καρυδιές. Καλλιεργούνται επίσης αμπέλια, διάφορα λαχανικά, πατάτες, ντομάτες, κρεμμύδια, καρπούζια, πεπόνια, αγγούρια, παντζάρια και διάφορα όσπρια όπως λουβιά, ρεβίθια, φακές και δημητριακά όπως σιτάρι, κριθάρι και βρώμη.

Β) ΖΩΟΤΡΟΦΙΑ

Οι κάτοικοι εκτρέφουν πρόβατα, γίδια, γουρούνια, βόδια και πουλερικά. Η κτηνοτροφία αναπτύχθηκε περισσότερο στα χωριά Πάχνα, Δορά, Πισσούρι, Αυδήμου, Κάτω Πολεμίδα, Πάνω Πολεμίδα, Άγιος Αθανάσιος, Ύψωνας, Επισκοπή, Κολόσσι, Πύργος και Παρεκκλησιά. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι κάτοικοι ασχολούνται εκτεταμένα με την κτηνοτροφία.

Γ) ΑΛΙΕΙΑ-ΨΑΡΕΜΑ

Το μεγάλο μήκος των ακτών της επαρχίας Λεμεσού οι οποίες καταλαμβάνουν 80 χιλιόμετρα έχουν συνεισφέρει πάρα πολύ στην ανάπτυξη της αλιείας. Στην πόλη της Λεμεσού καθώς επίσης και στην Αυδήμου υπάρχουν ειδικοί χώροι για ψάρεμα αφού ένας αρκετά μεγάλος αριθμός των κατοίκων της πόλης ασχολείται με το ψάρεμα. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Τμήματος Αλιείας για το 1984, το αλιευτικό καταφύγιο της Λεμεσού φιλοξενούσε 116 ψαρόβαρκες που αντιπροσώπευαν το 21% των ψαρόβαρκων ολόκληρης της ελεύθερης Κύπρου.

Δ) ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού στη Λεμεσό ξεκίνησε μετά το 1974 όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν την Αμμόχωστο και την Κερύνεια τις δύο δηλαδή βασικές τουριστικές περιοχές της Κύπρου. Η πόλη της Λεμεσού έχει πολύ όμορφες, αμμώδεις παραλίες, κατάλληλες για ηλιοθεραπεία και κολύμπι. Η Επισκοπή, το Πισσούρι, το Ακρωτήρι, η Αμαθούντα και το Lady's Mile είναι μερικές από τις πιο σημαντικές. Μια παραλία, η οποία απευθύνεται σε λουόμενους, εφοδιασμένη με όλες τις απαραίτητες ανέσεις και οργανωμένη από τον Κ.Ο.Τ βρίσκεται στην περιοχή Δασούδι στην τουριστική περιοχή της Λεμεσού. Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών παρατηρείται μια ιδιαίτερη προτίμηση για ξενοδοχεία που βρίσκονται σε καλοκαιρινά θέρετρα όπως για παράδειγμα το Τροόδος, οι Πλάτρες, ο Πρόδρομος, ο Αγρός, το Πέρα Πέδι και το Όμοδος.

Ε) ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Η Λεμεσός είναι γνωστή για τα εργοστάσια κρασιού της. Τα πιο γνωστά από αυτά είναι της ΚΕΟ, της ΛΟΕΛ, της ΣΟΔΑΠ και της ΕΤΚΟ. Το κρασί και το κονιάκ (brandy) τα οποία παράγονται και καλλιεργούνται στα γνωστά κρασοχώρια είναι εξαιρετης ποιότητας και έχουν κερδίσει αρκετά βραβεία σε διεθνείς εκθέσεις. Τόσο οι ντόπιοι όσο και οι ξένοι επισκέπτες καταναλώνουν μια αρκετά μεγάλη ποσότητα κρασιού. Μεγάλες ποσότητες εξάγονται επίσης στην Ευρώπη ενώ το εργοστάσιο της ΚΕΟ παράγει και μία εξαιρετης ποιότητας μύρα. Η πόλη της Λεμεσού θεωρείται το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της επαρχίας. Υπάρχουν περίπου 350 βιομηχανικές μονάδες οι οποίες ασχολούνται με την παραγωγή ρούχων, επίπλων, ποτών και φαγητών, καθώς επίσης και με το τύπωμα, το μέταλλο, τις ηλεκτρικές συσκευές και τα πλαστικά εμπορεύματα. Λειτουργούν επίσης βιομηχανίες ψαθοπλεκτικής στο Ακρωτήρι, κεντημάτων στο Όμοδος και αγγειοπλαστικής στο Φοινί. Οι βιομηχανικές αυτές μονάδες είναι εγκατεστημένες στις βιομηχανικές περιοχές του Αγίου Αθανασίου και δυτικά της πόλης. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

ΣΤ) ΕΜΠΟΡΙΟ

Κατά τον 19ο αιώνα, όπως εξάλλου και κατά τον 18ο αιώνα, η Κύπρος ήταν σημαντικός χώρος διαμετακομιστικού εμπορίου μεταξύ Ανατολής και Δύσης, Βορρά και Νότου. Στην ανάπτυξη της Κύπρου ως κέντρου διαμετακομιστικού εμπορίου, συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό οι υπάρχουσες διομολογήσεις που εκδίδονταν προς τους ξένους εμπόρους, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν την Κύπρο ως βάση των δραστηριοτήτων τους και που ίσχυσαν μέχρι και το τέλος της Οθωμανικής κατοχής.

Πρέπει να τονισθεί ότι η σημαντική (από γεωγραφικής πλευράς) θέση της Κύπρου ως χώρου διαμετακομιστικού εμπορίου πολύ λίγο ωφελούσε τους ίδιους τους Κύπριους. Αυτοί εξακολουθούσαν να πληρώνουν φόρους, να εξαρτώνται από τις διαθέσεις του καιρού και να μοχθούν στα χωράφια και στα περιβόλια (Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, 1993)

Η Λεμεσός θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά εμπορικά κέντρα της Κύπρου. Σε αυτό έχουν παίξει σημαντικό ρόλο οι Βρετανικές βάσεις της Επισκοπής και του Ακρωτηρίου, καθώς επίσης και η ανακατάταξη του πληθυσμού στη Λεμεσό μετά την τουρκική εισβολή το 1974. Οι έμποροι είναι μαζεμένοι στο κέντρο της Λεμεσού και στην τουριστική περιοχή της Αμαθούντας. Τα περισσότερα ξενοδοχεία, εστιατόρια,

ζαχαροπλαστεία, δισκοθήκες και άλλοι χώροι διασκέδασης βρίσκονται στην ίδια περιοχή. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Η Λεμεσός έχει δύο λιμάνια, το παλιό και το καινούριο. Το καινούριο έχει τη μεγαλύτερη εμπορική και επιβατική κίνηση και θεωρείται το μεγαλύτερο λιμάνι στην ελεύθερη Κύπρο ενώ το μικρό, το οποίο έχει κυματοθραύστες 250 μέτρα χρησιμοποιείται συνήθως από μικρές ψαρόβαρκες. Το νέο λιμάνι, το οποίο έχει 11 μέτρα βάθος και κυματοθραύστες 250 μέτρα μήκος, είναι ικανό να δεχθεί 10 πλοία βάσει του μεγέθους τους. (<http://www.limassolmunicipal.com.cy>)

Η Λεμεσός, ήταν σημαντικό κέντρο εμπορίας κυρίως κρασιών που εξάγονταν στην Αίγυπτο, στη Μικρά Ασία και αλλού, όπως και χαρουπιών που εξάγονταν κυρίως στη Ρωσία, στην Αυστραλία, στην Αίγυπτο και στη Μικρά Ασία καθώς και αλάτι από την αλυκή του Ακρωτηρίου. Η εξαγωγή σταφυλιού, κρασιού, χαρουπιών και εσπεριδοειδών φρούτων, καθώς επίσης η εισαγωγή δημητριακών, οχημάτων, μηχανών, υφασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, χημικών λιπασμάτων και σίδερων επιτυγχάνεται μέσω αυτών των λιμανιών. Χαρούπια, σιτηρά και άλλα είδη εξάγονταν και από την Πάφο.

Συνήθως, και σύμφωνα προς τα υπάρχοντα στοιχεία, οι εξαγωγές κυπριακών προϊόντων ήταν μεγαλύτερες σε αξία από τις εισαγωγές, έτσι που παρουσιαζόταν πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Το 1877, για παράδειγμα, το σύνολο των εξαγωγών από το λιμάνι της Λεμεσού ήταν συνολικής αξίας 93.805 λιρών, ενώ το σύνολο των εισαγωγών ήταν συνολικής αξίας 41.920 λιρών. Ως ένα μεγάλο βαθμό, η υπεροχή των εξαγωγών έναντι των εισαγωγών οφειλόταν στην κακή οικονομική κατάσταση της πλειονότητας των Κυπρίων που (αναγκαστικά) ήταν ιδιαίτερα

ολιγαρκείς, σχεδόν αυτάρκεις, υπό την έννοια ότι μάθαιναν να ζουν με όσα παρήγαγαν, και ζούσαν μια πραγματικά λιτή ζωή.

Όπως μαρτυρεί ο Giovanni Mariti, παρά το ότι δεν υπήρχε κατάλληλο λιμάνι, ωστόσο ο κόλπος της Λεμεσού ήταν απάνεμος και γι' αυτό αρκετά καράβια κατέφευγαν εκεί για να αποφύγουν την κακοκαιρία και τους δυνατούς ανέμους.

(Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, 1993)

1.5. Στατιστικά στοιχεία Κύπρου

Α) Απασχόληση

Σύμφωνα με την απογραφή του 1992 ο πληθυσμός της Κύπρου ανερχόταν σε 615.000 κατοίκους, ενώ σύμφωνα με το 2004 το ποσοστό αυτό ήταν 749.200. Στο τέλος του 2006 ο πληθυσμός στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου υπολογίζεται σε 778,7 χιλιάδες σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, δηλαδή σημείωσε αύξηση 1,6%. Η αύξηση του πληθυσμού το 2006 οφείλεται κυρίως στην αυξημένη καθαρή μετανάστευση προς την Κύπρο (8.671 άτομα) και σε μικρότερο βαθμό στη φυσική αύξηση του πληθυσμού (3.604 άτομα).

Ο πληθυσμός της Λεμεσού, σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου το 2006 ανερχόταν στις 223,6 χιλιάδες. Ο πληθυσμός της Λεμεσού από το 1992 έως το 2006 παρουσιάζεται ως εξής:

Κατανομή πληθυσμού (χιλιάδες)	
1992	177,4
1995	188,8
1998	195,8
2000	199,5
2003	209,2
2004	214,8
2005	219,9
2006	223,6

Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, για ο 2006, ο αριθμός των απασχολούμενων στην Κύπρο ανερχόταν σε 357.281 πρόσωπα ενώ το ποσοστό απασχόλησης για τα πρόσωπα 15-64 ετών ήταν 69,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες ήταν 79,4% ενώ για τις γυναίκες ήταν αρκετά χαμηλότερο 60,3%.

Για το 4ο τρίμηνο του 2007, ο αριθμός των εργαζομένων ανερχόταν στις 384.852 άτομα (άνδρες 213.029 και γυναίκες 171.823). Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών ήταν 71,5% (άνδρες 80,3% και γυναίκες 63,2%) και παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο τρίμηνο ενώ σημείωσε μικρή άνοδο από το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Το 3ο τρίμηνο του 2007 το εργατικό δυναμικό ανερχόταν στις 379.777 άτομα (άνδρες 210.910 και γυναίκες 168.867). Επίσης, το 2ο τρίμηνο του 2007, το εργατικό δυναμικό ανερχόταν στις 377.856 (άνδρες 209.251 και γυναίκες 168.606) και το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών ήταν 71,2% (άνδρες 80,1% και γυναίκες 62,7%).

B) Ανεργία

Το 2006, το ποσοστό ανεργίας ανερχόταν στο 4,5% του εργατικού δυναμικού, με χαμηλότερο ποσοστό για τους άνδρες 3,9% και υψηλότερο ποσοστό 5,4% για τις γυναίκες. Για το 2007, το ποσοστό της ανεργίας ήταν 3,9% σε σύγκριση με 4,5% το 2006. Σύμφωνα με το 3ο τρίμηνο του 2007, το ποσοστό των ανέργων ανερχόταν στις 15.622 (άνδρες 6.893 και γυναίκες 8.729), καθώς επίσης για το 2ο τρίμηνο του 2007, το ποσοστό ανερχόταν στις 13.233 άτομα (άνδρες 6.937 και γυναίκες 6.296).

Με βάση τα στοιχεία που τηρούνται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Φεβρουαρίου 2008, έφτασε τα 13.280 πρόσωπα σε σχέση με τον Ιανουάριο 2008 σημειώνοντας μικρή μείωση 291 προσώπων. Η μείωση σημειώθηκε κυρίως στους τομείς των ξενοδοχείων και εστιατορίων, των μεταφορών και της δημόσιας διοίκησης. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος του Απριλίου 2008, έφτασε τα 10.462 πρόσωπα, από τα οποία τα 6.989 (μέσος όρος έτους) ήταν γυναίκες (Πίνακας 1.5.1). Σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2007 σημειώθηκε μείωση 957 προσώπων που αποδίδεται κυρίως στους τομείς της μεταποίησης, των μεταφορών και του εμπορίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.1

Εγγεγραμμένοι άνεργοι 2008

Κατά ηλικία-Γυναίκες

Έτος 2008				
Ηλικία	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Μέσος όρος έτους
Κάτω των 20	59	58	47	55
20-24	550	506	448	501
25-29	963	935	869	922
30-39	1.672	1.631	1.513	1.605
40-49	1.819	1.772	1.634	1.742
50-59	1.500	1.510	1.418	1.476
60-64	694	683	645	674
65 και πάνω	14	14	14	14
ΣΥΝΟΛΟ	7.271	7.109	6.588	6.989

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, στοιχεία διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή (τελευταία ενημέρωση 7/4/2008)

Γ) Γονιμότητα

Ο αριθμός των γεννήσεων στην Κύπρο το 1990 ήταν 10.622. Το 2006 έφτασε τις 8.731 σε σύγκριση με 8.243 τον προηγούμενο χρόνο. Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας, που εκφράζει το μέσο αριθμό παιδιών κατά γυναίκα υπολογίστηκε σε 1,44 το 2006 και παραμένει από το 1996 κάτω από το 2,10 που χρειάζεται για να εξασφαλίζεται αναπλήρωση του πληθυσμού. (Πίνακας 1.5.2)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5.2

Γονιμότητα

	1990	2005	2006
Γεννήσεις (αριθμός)	10.622	8.243	8.731
Ακαθάριστο ποσοστό γεννητικότητας (ανά 1000 κατοίκους)	18,3	10,9	11,3
Συνολικό ποσοστό γονιμότητας	2,4	1,4	1,4

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, (τελευταία ενημέρωση 30/10/2007)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

2.1. Η γυναίκα στην αρχαία ελληνική κοινωνία

Στην πορεία του χρόνου, η θέση της γυναίκας στην κοινωνία υπήρξε αρχικά υποτιμημένη. (<http://paroutsas.jmc.gr>). Μέσα στον όγκο της παγκόσμιας ιστορίας, το κεφάλαιο «γυναίκα» είναι το πιο μικρό σε έκταση. Άρχισε να γράφεται και να κωδικοποιείται από ιστορικούς και εθνολόγους, από τα τέλη του δέκατου ενάτου αιώνα, όταν η γυναίκα, συμβαδίζοντας με την ανάπτυξη της οικονομίας και την οργάνωση της κοινωνίας, άρχισε να διεκδικεί ενεργά την απελευθέρωση της από τα κοινωνικά και οικογενειακά δεσμά. Από τότε η μορφή της γυναίκας αρχίζει να διαγράφεται έντονα και να καταλαμβάνει βαθμιαία και σταθερά τη θέση της στο νεότερο κόσμο.

Πικρή και δύσβατη μπορεί να χαρακτηριστεί η διαδρομή της γυναίκας μέσα στις δεκάδες χιλιετηρίδες της ιστορικής εξέλιξης. (Χουρδάκη, κ.ά., 1989)

Για χιλιάδες χρόνια οι σχέσεις των δύο φύλων ήταν αυστηρά καθορισμένες. Ήταν μία κοινωνία ανδροκρατική-πατριαρχική. Ο άντρας ήταν ο κυρίαρχος, η κεφαλή του σπιτιού και είχε κυρίως την ευθύνη της οικονομικής στήριξης της οικογένειάς του. Συγκεντρώνει όλα τα προνόμια σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα: στον τομέα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, της οικονομικής δύναμης, της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Οι γυναίκες είχαν αποδεχτεί το ρόλο του βοηθού και την εξάρτησή τους από έναν άντρα: πατέρα, αδερφό ή σύζυγο. Η κοινωνική θέση της γυναίκας εξαρτιόταν από την κοινωνική θέση του άνδρα από τον οποίο εξαρτιόταν η ίδια. Επιπλέον, υποσχόταν στον σύζυγό της να τον υπακούει και να τηρεί την τιμή της. Το μοντέλο αυτού του γάμου χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακό.

(Χουρδάκη, κ.ά., 1989, Θεοδωροπούλου, 2004)

Οι γυναίκες ήταν οι σκλάβοι των ανδρών «άμισθες υπηρέτριες», χωρίς δικαιώματα. Ακόμα και σήμερα σε ορισμένους λαούς της Μέσης και Άπω Ανατολής, η γυναίκα φυλακίζεται μέσα στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού. (Τάκαρη, 1978)

Ο πατέρας και ο κηδεμόνας της μπορούν να της επιβάλουν για σύζυγο όποιον άνδρα εκλέξουν αυτοί. Μέσα στην Πολιτεία (το Κράτος), η γυναίκα δεν έχει καμιά θέση. Ο άνδρας ασκεί τα πολιτικά του δικαιώματα, είναι ο απόλυτος αρχηγός της οικογένειας και αποφασίζει για όλα τα ζητήματα της οικογένειας. Το «φύλο», η «ιδιότητα» του άνδρα και μόνο του έδινε το δικαίωμα να είναι ο διευθυντής στο σπίτι και να ρυθμίζει κάθε σοβαρό θέμα και ιδιαίτερα τα οικονομικά.

Εκείνο που ζητούσε στην Αρχαία Ελλάδα ο άνδρας από τη σύζυγό του, ήταν ο ήρεμος και μετρίχιος χαρακτήρας, η τυφλή υπακοή και η ικανότητα να κυβερνά αποδοτικά το σπίτι. Η γυναίκα όφειλε να σέβεται τη γνώμη του άνδρα της και να τον υπακούει. Το κύριο όμως προσόν της Αθηναίας, ήταν η αδιάβλητη πίστη της στο σύζυγο και η ισόβια αφοσίωση της σε αυτόν. (Εγκυκλοπαίδεια Ιατρικός Σύμβουλος της Γυναίκας, Δουλκέρη 1986)

Στην Αθήνα η γυναίκα ήταν κλεισμένη στο σπίτι μακριά από τα βλέμματα των ανδρών και δεν έβγαινε παρά σε πολύ σπάνιες ευκαιρίες, όπως για σημαντικές θρησκευτικές τελετές, σαν τα Παναθήναια. Ακόμα, και σε φιλικά σπίτια, σπάνια πήγαινε για επίσκεψη. Στις ευκατάστατες οικογένειες, η έξοδος από το σπίτι απαγορεύεται αυστηρά. Μονάχα στις φτωχές οικογένειες οι γυναίκες ήταν υποχρεωμένες να βγαίνουν από το σπίτι τους και να εμφανίζονται δημόσια στους δρόμους. Και αυτό γινόταν επειδή η φτωχολογιά δεν διέθετε δούλους που θα μπορούσαν να κάνουν τις εξωτερικές εργασίες του σπιτιού.

Ενώ λοιπόν οι γυναίκες δεν έβγαιναν έξω από το σπίτι τους χωρίς τη συνοδεία δούλων, οι άνδρες είχαν τις γυμναστικές τους ασκήσεις, τις δημόσιες συζητήσεις, από όπου αποκλείονταν οι γυναίκες.

Τα βασικά καθήκοντα της Ελληνίδας γυναίκας ήταν να φροντίζει το σπίτι, να ανατρέφει τα παιδιά, να υφαίνει και να περιποιείται τους αρρώστους της οικογένειας. Η γυναίκα ζούσε όλη της τη ζωή στο γυναικονίτη, που είναι εφεύρημα του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Επίσης η γυναίκα στην ελληνική αρχαιότητα παραμένει αμόρφωτη και διατηρεί την «εξουσία κλειδιών», δηλαδή την ευθύνη του νοικοκυριού. Αρκείται στο να μαθαίνει από τη μητέρα της ή από τις δούλες μερικά στοιχειώδη πράγματα για τη φροντίδα του σπιτιού και την διακυβέρνηση του νοικοκυριού. Αυτό περιόριζε και την πνευματική της ανάπτυξη, και την οικονομική της ανεξαρτησία και τα δικαιώματά της. (Εγκυκλοπαίδεια Ιατρικός Σύμβουλος της Γυναίκας, Εγκυκλοπαίδεια Για σας Κυρία μου, 1973, Δουλκέρη, 1986)

Ορισμένα στοιχεία που παρουσίασαν κοινωνιολογικές έρευνες που έγιναν στην Ελλάδα σχετικά με το θέμα, έδειξαν ότι στην ελληνική κοινωνία οι ρόλοι των συζύγων είναι έτσι κατανεμημένοι, ώστε ο καθένας να περιορίζεται σε «ειδική σφαίρα» δραστηριότητας, δηλαδή: νοικοκυριό, καθημερινό μαγείρεμα, πλύσιμο πιάτων, ρούχων για τη γυναίκα, και εξωσπιτική εργασία για τον άνδρα.

Επίσης ο διαχωρισμός μεταξύ των συζύγων στη λήψη αποφάσεων για οικογενειακά ζητήματα ήταν σαφής στα περισσότερα νοικοκυριά. Οι γυναίκες απέδειξαν ότι ήταν εκείνες που αποφάσιζαν για την αγορά ρουχισμού και ειδών οικιακής χρήσης και σπάνια για τη διαχείριση του οικογενειακού προϋπολογισμού των χρημάτων. Αντίθετα ο άνδρας αποφάσιζε για την επιλογή των φίλων ή τη χρησιμοποίηση του ελεύθερου χρόνου των μελών της οικογένειας. (Δουλκέρη, 1986)

2.2. Βιομηχανική Επανάσταση

Στη συνέχεια η χειραφέτηση της γυναίκας, η ανύψωση του μορφωτικού της επιπέδου, έδωσε στην Ελληνίδα μια «θέση» στην κοινωνία και έτσι σιγά-σιγά οι παραπάνω αντιλήψεις άρχισαν να εξαλείφονται.

Η αυξημένη ζήτηση εργασίας σε σχέση με μια ανεπαρκή προσφορά του παραδοσιακού εργατικού δυναμικού των ανδρών, ήταν εκείνη που ώθησε τη γυναίκα να περάσει το κατώφλι του «νοικοκυριού» της και να ενταχθεί στο χώρο της παραγωγής, γεγονός που είχε συνέπειες τόσο ως προς το επίπεδο κοινωνικοποίησής της, όσο και ως προς το επίπεδο των θεσμικών αλλαγών που έγιναν αναγκαίες.

(Δουλκέρη, 1986)

Η βιομηχανική επανάσταση, συνέβαλε στην αναθεώρηση και κατάρριψη πολλών οικογενειακών θεσμών και ιδεών, και το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του '70, συντέλεσαν στην έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό χώρο. (<http://paroutsas.jmc.gr>)

Στην ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου, η παρουσία της γυναίκας έπαιξε καθοριστικό ρόλο και αυτό ουσιαστικά αποτέλεσε το «εισητήριο» για την αναγνώριση της συνεισφοράς των γυναικών αλλά και το έναυσμα για τις ίδιες τις γυναίκες να συνειδητοποιήσουν τη θέση τους μέσα στην κοινωνία. (<http://www.google.com>)

Η βιομηχανική επανάσταση στάθηκε η αιτία να γνωρίσει η γυναίκα τον καινούργιο της εαυτό. Να ανακαλύψει την αξία της, που ως τώρα βρισκόταν σε μια υπολανθάνουσα κατάσταση, καταπιεζόμενη από παντού.

Η βιομηχανία προτιμούσε τη γυναίκα εκεί που μπορούσε να εργαστεί, κυρίως στους κλάδους υφαντουργίας και κλωστηρίου, γιατί το μεροκάματο είναι μικρότερο και τα γυναικεία χέρια αποδίδουν καλύτερα. Έτσι, από την αρχή της σταδιοδρομίας της υπάρχει η εκμετάλλευση της εργασίας της. Όμως το κέρδος της γυναίκας ήταν αλλού. Αρχίζουν να την υπολογίζουν σαν άνθρωπο. Η βιομηχανική επανάσταση επομένως, απελευθέρωσε τη γυναίκα και έβαλε τις βάσεις για μια περαιτέρω ανάπτυξη.

Εκείνο που έπαιξε σημαντικό ρόλο και έφερε μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, ήταν η μετακίνηση της οικονομικής δραστηριότητας της γυναίκας μακριά από το σπίτι και τον αγρό, όταν οι άνδρες εγκατέλειψαν ορισμένες ασχολίες που δεν είχαν πια ενδιαφέρον γι' αυτούς, μετά τη βιομηχανική κυριαρχία και τις νέες τεχνολογικές επιτεύξεις, για άλλες που τους πρόσφεραν μεγαλύτερα κέρδη.

Έτσι, η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία, αυξήθηκε αρκετά μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, περισσότερο μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και κυρίως κατά τα τελευταία χρόνια. (Τάκαρη, 1978)

Η ένταξη της γυναίκας στο χώρο της εργασίας και της παραγωγής την οδηγεί βαθμιαία στην οικονομική ανεξαρτησία και αυτοτέλεια και στη συνέχεια στο δρόμο προς την κοινωνική και νομική ανεξαρτησία. Μόλις η γυναίκα βγήκε έξω από το «φρούριό της» και μπήκε στην παραγωγή, τότε άρχισε να διεκδικεί ίσα δικαιώματα με τον άνδρα και να επιβάλλει τη παρουσία της στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Να γεννιέται με άλλα λόγια το «φεμινιστικό κίνημα», το οποίο είχε σαν στόχο να καταργήσει την εξάρτηση και καταπίεση των γυναικών μέσα και έξω από το σπίτι. Είναι ένα κίνημα που αποβλέπει στη χειραφέτηση, απελευθέρωση των γυναικών, στην ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών τόσο στην οικογενειακή τους ζωή όσο και στην επαγγελματική τους. (Χουρδάκη, κ.ά., 1989, Δουλκέρη, 1986)

Το φεμινιστικό κίνημα του 19ου και του 20ου αιώνα μετέβαλε στις κοινωνίες μας ριζικά τη θέση της γυναίκας. Η μεγάλη και ουσιαστική συμβολή του δεν βρίσκεται στο ότι εξάλειψε τις ανισότητες σε βάρος των γυναικών. Γιατί τέτοιες ανισότητες εξακολουθούν να υπάρχουν. Βρίσκεται στο γεγονός ότι αμφισβήτησε

στερεότυπα, ανέτρεψε αντιλήψεις και άφησε ακάλυπτες τις όποιες ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται, δυσχεραίνοντας έτσι την αναπαραγωγή τους. (Τσαούσης, 1997)

Έτσι, η γυναίκα κατάφερε να ξεφύγει από τα στεγανά στα οποία την είχε «κλείσει» το «ισχυρο φύλο» και να διευρύνει τους ορίζοντες της, και παράλληλα η μέχρι τότε ανδροκρατούμενη κοινωνία αφουγκράστηκε την ανάγκη να δοθούν στη γυναίκα ίσα δικαιώματα.

Αυτό αποτέλεσε το εναρκτήριο λάκτισμα προκειμένου να αρχίσει η ανοδική πορεία των γυναικών σε όλους τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε εκτός από τη θέση της «συζύγου», «μητέρας» και «νοικοκυράς», να κατακτήσει τους δύσβατους έως και απροσπέλαστους γι' αυτήν δρόμους της ατομικής και οικονομικής ανεξαρτησίας, της μόρφωσης και της κοινωνικής καταξίωσης. Οι Ελληνίδες με το παγκόσμιο γυναικείο κίνημα έχουν πετύχει να ψηφίζουν, να σπουδάζουν, να εργάζονται και να προσπαθούν να εξομοιωθούν όχι μόνο τυπικά αλλά και ουσιαστικά με τον άνδρα, αναλαμβάνοντας υπεύθυνο ρόλο στην παραγωγή και βγαίνοντας από την κατάσταση της ανευθυνότητας και καθυστέρησης.

Η σύγχρονη γυναίκα, πλέον μπορεί να διεκδικεί με τις ίδιες αξιώσεις το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στη έρευνα, την εργασία και την εξουσία. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το ποσοστό των γυναικών που αποκτούν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των ανδρών. Η ισοτιμία που ζητά η γυναίκα της ανήκει δικαιωματικά, γιατί ξέρει ακόμα και να πολεμά για να στηρίξει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

(<http://www.google.com>, Τάκαρη, 1978)

Ακόμα και σήμερα, μόνη, πολλές φορές αγωνίζεται. Παλεύει με το σύντροφο, τη μάνα, τον πατέρα, το παιδί για να βρει τον εαυτό της και αφού καταλάβει ποιος είναι να τον αγαπήσει και να τον στηρίξει πρώτα για την ίδια κι ύστερα για την οικογένεια και την κοινωνία.

Για να πετύχει η γυναίκα τους σκοπούς της θα πρέπει πρώτα να βεβαιωθεί ότι έχει μία ισότιμη υπόσταση στην κοινωνία και να προσπαθήσει να το γνωρίσει ή ακόμα και να επιβάλει την αναγνώρισή της στο κοινωνικό σύνολο. Αν αμφιβάλλει γι' αυτό, τότε δεν θα μπορέσουν οι άλλοι να την μεταχειριστούν σαν ισότιμη.

(Τάκαρη, 1978)

Δίχως αμφιβολία, η δεκαετία του 1980, υπήρξε καθοριστική όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Η αύξηση που παρατηρείται οφείλεται στις μεταβολές των κοινωνικών αντιλήψεων, στην άνοδο του μορφωτικού επιπέδου, στις μεταβολές στα καταναλωτικά πρότυπα, στις πολιτικές και θεσμοθετημένες συνταγματικά πρακτικές που προωθούν την ισότητα, στην υφιστάμενη οικονομική κατάσταση κι στις νέες θέσεις εργασίας (και ποιοτικότερες) που προκύπτουν από αυτή, στην αύξηση των θέσεων εργασίας για τον τριτογενή τομέα της παραγωγικής διαδικασίας καθώς και στην βελτίωση ολόκληρου του επενδυτικού κλίματος, ως απόρροια της παρουσίας της χώρας στα Κέντρα λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, εμφανίζεται ποσοστό ανεργίας δυσανάλογο με τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό ενώ και η διάρκεια παραμονής των γυναικών στην ανεργία είναι μεγαλύτερη από εκείνη των ανδρών. Σύμφωνα με τις έως τώρα μελέτες μεγαλύτερο κίνδυνο συνεχίζουν να έχουν οι ηλικίες από 15-29.

Οι περισσότερες έρευνες καταδεικνύουν την απόσταση της νομοθετικής από την ουσιαστική εφαρμογή της ισότητας όσον αφορά την επαγγελματική καθιέρωση, ανέλιξη και εξέλιξη των γυναικών στην αγορά εργασίας. Παραδοσιακά, οι γυναίκες αποτελούν φθινή εργατική δύναμη, με όχι και τόσο υψηλό ειδικό επαγγελματικό βάρος, που αυξάνεται η ζήτησή τους στην παραγωγική διαδικασία όταν υφίσταται ανάγκη. Ταυτόχρονα είναι πασιφανής η διαφοροποίηση στα δύο φύλα επαγγελματικά, μιας και σε κάθε περίπτωση ανάλυσης του επιπέδου της ανεργίας για μια δεδομένη χρονική στιγμή, γίνεται καταμερισμός της εργασίας ανάλογα με την διάρθρωση ανά φύλο.

Όσον αφορά την δεκαετία 1991-2000 αναφέρονται και πάλι αλλαγές στην επαγγελματική απασχόληση των γυναικών. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες αποτελούν το 35% των εργαζομένων και το 60% των ανέργων ενώ ταυτόχρονα και 68,5% των μακροχρόνια ανέργων. Είναι δεδομένο και βάση της συνολικής παραγωγικής δραστηριότητας που εμφανίζεται ανά την ελληνική επικράτεια για τα συγκεκριμένα έτη, πως η συμμετοχή στις θέσεις του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα εμφανίζουν πτωτική τάση ενώ αντισταθμίζονται από νέες θέσεις εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών και του εμπορίου. Σύμφωνα με μελέτη της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και του Υπουργείου Εσωτερικών (1999), οι μεταβολές της γυναικείας απασχόλησης συνοψίζονται στα εξής:

- 1) Αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό

- 2) Αύξηση της απασχόλησης της κατηγορίας των γυναικών
- 3) Πτωτική τάση στα στοιχεία της ανεργίας για τις γυναίκες
- 4) Μεγαλύτερη συμμετοχή στις θέσεις εργασίας του τομέις των Υπηρεσιών, σε σύγκριση με τους άλλους δύο τομείς της παραγωγικής διαδικασίας.
- 5) Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των εργαζομένων γυναικών με στόχο να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της αγοράς και κατά συνθήκη στις δομές της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας

Οι γυναίκες, σύμφωνα με τις έρευνες, αποτελούν το 70% συμβοηθούτων και μη αμοιβομένων μελών, το 40% των μισθωτών, καλύπτουν ένα ποσοστό της τάξης του 26% αυτοαπασχολούμενων και ένα 15,8% των εργοδοτών. Όσον αφορά το κομμάτι των οικονομικών απολαβών και την κατάτμιση του ανά φύλο, η αμοιβή των γυναικών δεν ξεπερνά το 80% της αμοιβής των ανδρών, μιλώντας πάντα για τις ίδιες θέσεις εργασίας. Στην πραγματικότητα αυτό που τελικά ίσχυσε είναι πως οι γυναίκες απορροφήθηκαν στον τριτογενή τομέα της παραγωγικής διαδικασίας (υπηρεσίες) σε επαγγέλματα «παραδοσιακά γυναικεία» τα οποία δεν απαιτούν μεγάλη εξειδίκευση και ειδίκευση, εποχιακά, με εισόδημα βοηθητικού χαρακτήρα.

Ο δημόσιος τομέας είναι πια ανοιχτός για τις γυναίκες από το 1955. Είναι γεγονός σήμερα ότι οι γυναίκες όλο και περισσότερο διαλέγουν το δημόσιο τομέα για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Η σιγουριά του σταθερού μισθού είναι ένα από τα σημαντικά κίνητρα που ωθεί τις γυναίκες σ' αυτήν την επιλογή. Τα στατιστικά όμως στοιχεία, μας πληροφορούν ότι ελάχιστες φτάνουν στην κορυφή της ιεραρχίας, αντίθετα η πλειοψηφία των γυναικών συγκεντρώνεται στις κατώτερες βαθμίδες.

(Δουλκέρη, 1986)

Οι γυναίκες καταλαμβάνουν και σε αυτή την περίπτωση θέσεις σταθερά χαμηλόμισθες, δίχως προοπτικές εξέλιξης, ακολουθώντας σε πολλά σημεία το παράδειγμα και τη δεδομένη κατάσταση του ιδιωτικού τομέα.
(<http://www.google.com>)

Οι λόγοι που νομίζουμε που εμποδίζουν τη γυναίκα να ανέβει στα ανώτατα κλιμάκια της δημοσιοϋπαλληλικής ιεραρχίας οφείλονται τόσο στις ίδιες, για παράδειγμα έχουν πιο λίγα τυπικά προσόντα σε σύγκριση με τους άνδρες, παίρνουν συχνά άδειες για τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις, και παραμελούν τη δουλειά τους πράγμα που τις εμποδίζει να εξελιχθούν. Κυρίως όμως οφείλεται και στις

μεθοδεύσεις και στα τεχνάσματα που χρησιμοποιεί η Διοίκηση για να προωθήσει τους άνδρες, όπως για παράδειγμα δημοσιεύει πρώτα τα ονόματα των ανδρών και μετά των γυναικών σε περίπτωση επιτυχίας ενός διαγωνισμού για να φαίνονται αρχαιότεροι ή οι κρίσεις των Υπηρεσιακών Συμβούλων είναι πιο αυστηρές όταν πρόκειται για γυναίκες. (Δουλκέρη, 1986)

2.3. Η κατάσταση στην Αμερική

Το 1776, στην Αμερική, επί Τζέφερσον, επικυρώνεται η ισότητα και η ελευθερία του ανθρώπου και πέφτουν τα φράγματα ανάμεσα στα δύο φύλα. Μπαίνουν αργά, μα σίγουρα, οι βάσεις για τις νέες δραστηριότητες της γυναίκας. Το γυναικείο κίνημα, κερδίζει συνεχώς έδαφος και προχωρεί.

Το 1848 στην Αμερική, συγκροτείται το Συνέδριο των Γυναικών, σταθμός σημαντικός στην όλη πορεία. Σ' αυτό παίρνει ιστορική σημασία η εισήγηση της Στάντον, που την ονομάζουν «Διακήρυξη Αρχών». Αμέσως μετά, το 1850, ξεσηκώνονται οι αμερικανίδες οργανωμένες και καθιερώνεται ετήσια σύγκληση Συνεδρίου. Οι γυναίκες εμφανίζονται ενωμένες και με αιτήματα. Από τους εργαζόμενους στις βιομηχανίες, το 24% είναι γυναίκες. Η ημερήσια δουλειά είναι εξαντλητική, πολύωρη και η εκμετάλλευση μεγάλη. Οι γυναίκες δουλεύουν 15-16 ώρες τη μέρα. Το γυναικείο εργατικό δυναμικό χρησιμοποιείται για τη μικρή αμοιβή και για να πέφτει το κόστος εργασίας και παραγωγής.

Στις 8 Μαρτίου του 1858, στη Νέα Υόρκη, έγινε η πρώτη απεργία στην ιστορία των εργαζόμενων γυναικών, από τις εργάτριες των Υφαντουργείων. Οι εργάτριες ξεσηκώθηκαν και ζήτησαν από την πολιτεία ανθρωπινότερους όρους δουλειάς. Ζητούν την καθιέρωση 9ωρης εργασίας και αύξηση του ημερομισθίου. Η απεργία αυτή, κήρυξε την αρχή του αγώνα για την απελευθέρωση της γυναίκας.

Η μεγάλη Γαλλική Επανάσταση, 1789, διακήρυξε τις αρχές της ελευθερίας, που αναφέρονταν στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ισότητα όλων των πολιτών. Έφερε ριζική αλλαγή στην κοινωνική ζωή. Οι ιδέες των φιλοσόφων περί ελευθερίας, ισότητας, αδελφосύνης των ανθρώπων, καθώς και οι επαναστάσεις των Αμερικανών και των Άγγλων, είχαν ως αποτέλεσμα την κυριαρχία των πολιτικών και

ατομικών ελευθεριών. Έφερε, γενικά, δικαιώματα στους ανθρώπους και περισσότερο στις γυναίκες.

Το 19ο αιώνα, σημαδεύει η πρόοδος των επιστημών, οι μεγάλες ανακαλύψεις και η βιομηχανική επανάσταση που μετέβαλαν την όψη του κόσμου. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας που έχει ανάγκη από εργατικά χέρια, αναγκάζει τη γυναίκα να βγει από το σπίτι και να δουλέψει, να δοκιμάσει τις δυνάμεις και ικανότητές της.
(Τάκαρη, 1978)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

3.1. Συνθήκες γυναικείας απασχόλησης

Το θέμα «επιχειρηματικότητα» αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά στον σχεδιασμό πολιτικής για προώθηση της απασχόλησης. Σε επίπεδο πολιτικής, παρατηρείται έξαρση του ενδιαφέροντος για την αντιμετώπιση της περιορισμένης συμμετοχής των γυναικών στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Στόχο αποτελεί η λήψη μέτρων για τη διευκόλυνση και ενθάρρυνση των γυναικών στο ξεκίνημα μιας επιχείρησης. (Grant, Porter, 1994)

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχει ενισχυθεί πολύ η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, αλλά και στη διοίκηση και την ιδιοκτησία επιχειρήσεων. Μετά τη μαζική συμμετοχή των γυναικών στον εργατικό πληθυσμό που έλαβε χώρα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και συνεχίστηκε στις επόμενες δεκαετίες της μαζικής παραγωγής και της γιγάντωσης των επιχειρήσεων, ήρθε η σειρά τους να προχωρήσουν σε περισσότερο δυναμικές και υπεύθυνες δραστηριότητες, όπως είναι και οι επιχειρηματικές. Η συμμετοχή της γυναίκας επιχειρηματία ενισχύθηκε από τη μορφή της νέας τεχνολογίας που μείωσε τον αριθμό των ενδιάμεσων τεχνικών στελεχών (blue collars) και από την αλματώδη ανάπτυξη του τομέα παροχής υπηρεσιών. (<http://www.google.com>)

Πληθώρα εμπειρικών μελετών που πραγματοποιήθηκαν, αναφέρουν ότι στο μέγεθος της γυναικείας επαγγελματικής απασχόλησης επιδρούν, τόσο ενδογενείς παράγοντες, όπως επίπεδο εκπαίδευσης, βαθμός εξειδίκευσης, κοινωνική προέλευση, θέση στο επάγγελμα κ.λπ., όσο και εξωγενείς παράγοντες, όπως συνθήκες της αγοράς εργασίας, αριθμός και ηλικία παιδιών των γυναικών, αντιλήψεις, νοοτροπίες και στερεότυπα που επικρατούν στην κοινωνία. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Οι νέες γυναίκες στην Ελλάδα, με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, αρχίζουν σταδιακά να καταλαμβάνουν επιτελικές θέσεις και σύμφωνα με δειγματοληπτική έρευνα, το 15% των ελληνικών επιχειρήσεων διοικείται πλέον από γυναίκες. Το πρόβλημα είναι ότι η ελληνική κοινωνία δύσκολα αναγνωρίζει την επαγγελματική επιτυχία των γυναικών. (<http://www.google.com>)

Η θέση της εργαζόμενης Ελληνίδας δεν έχει ακόμα πλήρως καθοριστεί στα σημερινά κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα του ελληνικού χώρου. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές αμφισβητήσεις ως προς τις ικανότητές της, την αξία της, καθώς και τη συμμετοχή της στην παραγωγή. Το πιο σημαντικό είναι ότι η ίδια αμφιβάλλει. Αίτημα και στόχος της: να απελευθερωθεί από τα πατροπαράδοτα δεσμά, τις ταπεινωτικές διακρίσεις και τη ντροπή ότι είναι γυναίκα. Όμως, πάνω απ' όλα να ελευθερωθεί από τον ίδιο της τον εαυτό, που είναι δεμένος με προλήψεις, προκαταλήψεις, συνήθειες, και ύστερα να θέσει το πρόβλημά της και να προσπαθήσει να γίνει αντιληπτό από τους συνανθρώπους της.

Πρόβλημά της, η οικονομική και επαγγελματική επανεκτίμηση της γυναικείας εργασίας. Ακόμα, ποιο είναι το πνευματικό της επίπεδο και πώς μπορεί η γυναίκα να το ανεβάσει περισσότερο. Ποιοι είναι οι στόχοι της, τί έχει πετύχει μέχρι τώρα, που μπορεί να φτάσει και αν έχει ανάλογα προσόντα με τον άνδρα.

Είναι αλήθεια ότι οι γυναίκες σε ολόκληρο τον κόσμο, δε συμμετέχουν σε όλους τους τομείς της επαγγελματικής δραστηριότητας, ούτε σε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας, κι αυτό είναι εναντίον της κοινωνίας που απασχολεί κατά κύριο λόγο άνδρες, γιατί δε θεωρεί τη γυναίκα ικανή, ενώ η γυναίκα είναι εκείνη που γεννά και μεγαλώνει τους αυριανούς πολίτες, τους κυβερνήτες της χώρας που θα θεσπίσουν διατάξεις για να εξακολουθούν να κρατούν δέσμια των ανδρικών προκαταλήψεων τη γυναίκα.

Έτσι, πολλές φορές οι γυναίκες, εξαντλούν τη δράση και τις ικανότητές τους, σε εργασίες που τους φέρνουν ανία, πλήξη, αδιαφορία και μαρασμό. (Τάκαρη, 1978)

Πρόκειται για εργασίες που δεν διαθέτουν κανένα κοινωνικό γόητρο, είναι κακοπληρωμένες, κουραστικές και πολλές φορές και επικίνδυνες. (Καμπέρης, 2001)

Παρ' όλα αυτά διαμορφώνεται μια νέα οικονομική κατάσταση που οδηγεί σε άριστες μελλοντικές προβλέψεις, αφού με τη συμμετοχή της γυναίκας στο εργατικό δυναμικό, οδηγηθήκαμε σε ανάπτυξη και πρόοδο. (Τάκαρη, 1978) Ο αριθμός των γυναικών που εισέρχονται στην αγορά εργασίας προσδιορίζει τη δομή της οικονομίας με δύο κυρίως τρόπους:

- 1) Με την αύξηση του εργατικού δυναμικού και άρα των αποθεμάτων για οικονομική ανάπτυξη
- 2) Με την στήριξη κλάδων στους οποίους οι άνδρες αποφεύγουν να εισέλθουν ή από τους οποίους αποχωρούν (Μουσούρου, 1993)

Αλλά και η ίδια ωφελήθηκε. Ανέβηκε κοινωνικά και πνευματικά, κατανοώντας όλο και περισσότερο και καλύτερα το ρόλο της στην κοινωνία, καθώς επίσης νιώθει την ανάγκη να αγωνιστεί για την κατάργηση των διακρίσεων εις βάρος της και για την ανάπτυξη της χώρας της. (Grant, Porter, 1994)

Τελευταία, συντελείται κάποια πρόοδος. Κυρίως οι νεώτεροι, αντιλαμβάνονται περισσότερο ότι είναι σωστό, να υπάρξει ένας δίκαιος καταμερισμός μέσα στην οικογένεια, ώστε να εξασφαλίζεται η καλή της λειτουργία και να δίνεται η δυνατότητα στη γυναίκα να προχωρήσει στην επαγγελματική της δραστηριότητα.

Επίσης, αισιόδοξο είναι ότι, χρόνο με το χρόνο, όλο και πιο πολλά κορίτσια εισάγονται στις πανεπιστημιακές σχολές. Η αναλογία επιστημόνων γυναικών είναι μία στους τέσσερις άνδρες. Η μόρφωση και η ειδίκευση θα φέρουν την κοινωνική της καθιέρωση. (Τάκαρη, 1978)

3.2. Φύλο και απασχόληση

Μπορεί σε όλους τους πολιτισμούς είτε αυτοί αφορούν την Αρχαία Ελλάδα, είτε την Κίνα, είτε την Ινδία, είτε τη Ρώμη, είτε το Βυζάντιο, είτε το Μεσαίωνα, είτε την Αναγέννηση να «έλαμψαν» και κάποιες γυναικείες προσωπικότητες να γέμισαν κάποιες σελίδες του βιβλίου της ιστορίας, όμως, η αλήθεια είναι, ότι αυτές οι γυναικείες μορφές είναι τόσο λίγες που δεν κατόρθωσαν να ανατρέψουν το παγκόσμιο καθεστώς της ανισότητας των δύο φύλων. (Δουλκέρη, 1986)

Για πολλούς αιώνες, οι άνθρωποι πίστευαν πως είναι μοιραίο η γυναίκα να βρίσκεται σε μειονεκτική θέση, αφού προορίζεται από την ίδια τη φύση για την αναπαραγωγή και συνεπώς δεν έχει τις σωματικές και πνευματικές δυνατότητες που απαιτούν η δημόσια ζωή, η επιστήμη και οι επιχειρήσεις.

Στη σημερινή εποχή όμως, οι ανάγκες της παραγωγής έφεραν κάποιες αλλαγές. Η γυναίκα δε μένει στο σπίτι (μία στους τρεις εργαζόμενους είναι γυναίκα), συμμετέχει στην παραγωγή, αλλά οι κοινωνικές διακρίσεις στα δύο φύλα, η ανισότιμη μεταχείριση στη μόρφωση και στη δουλειά, η ανειδίκευτη εργασία της γυναίκας δεν παύουν σήμερα και δε θα πάνε για πολύ καιρό ακόμα να αποτελούν μία θλιβερή πραγματικότητα. (Τάκαρη, 1978)

Η κοινωνική ανισότητα των δύο φύλων, καθώς και οι ειδικότερες μορφές με τις οποίες αναπαράγονται οι «γυναικείες» και οι «ανδρικές» εργασίες, είναι αρκετά γνωστές σε ό,τι αφορά τα περιεχόμενα και τις συνέπειές τους. Τόσο απέναντι στις σπουδές και την εξειδίκευση όσο και απέναντι στις δυνατότητες εργασίας ή κοινωνικής ανόδου, η θέση των γυναικών είναι (και προβλέπεται να είναι) δυσμενέστερη από εκείνη των ανδρών.

Παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο σε Ευρωπαϊκό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο για την προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της ζωής, εν τούτοις αυτό δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα σε καμιά χώρα του κόσμου. (<http://www.google.com>, Καμπέρης, 2001)

Οι εργασίες που οι γυναίκες επιλέγουν ή αναγκάζονται να κάνουν έξω από το σπίτι, τόσο σε παλαιότερες εποχές όσο και σήμερα, ιεραρχούνται και αξιολογούνται με κριτήρια διαφορετικά απ' ότι για τους άνδρες που κάνουν την ίδια εργασία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η γυναικεία συμβολή στην παραγωγή συνεχώς να υποβαθμίζεται με αποτέλεσμα η παραδοσιακή σχέση μεταξύ ανειδίκευτων ατόμων διαφορετικού φύλου να αντικατασταθεί από τη σχέση μεταξύ «ειδικευμένου» άνδρα και «ανειδίκευτης» γυναίκας. (Καμπέρης, 2001)

Οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών αφορούν: διακρίσεις στην αμοιβή, στους κλάδους που απασχολούνται και στις εργασίες που κάνουν. Τα επαγγέλματα που είναι «βοηθητικά» και έχουν κάποια υπευθυνότητα ή έχουν χαρακτήρα ρουτίνας αλλά δεν προσφέρουν καμιά προώθηση ή εξέλιξη, παραμένουν στις γυναίκες. Ενώ τα επαγγέλματα που αποδίδουν λεφτά ή προνόμια παραμένουν στα χέρια των ανδρών. (Δουλκέρη, 1986, Μουσούρου, 1993)

Επίσης, όλες οι ανώτερες και σημαντικές θέσεις είναι για τους άνδρες, για τις γυναίκες προβλέπονται εργασίες δευτερεύουσας σημασίας όπως και άλλες που παρέχουν τις κατώτερες αμοιβές, έχουν λιγότερη επαγγελματική ασφάλεια, μικρότερες δυνατότητες προαγωγής και εξέλιξης και που δεν απαιτούν εξειδίκευση. Αυτό την μειώνει σαν άνθρωπο και σαν εργαζόμενο άτομο. Πρόκειται για το ζήτημα των χειρότερων συνθηκών εργασίας που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, συνθηκών στις οποίες περιλαμβάνεται η μειωμένη δυνατότητα επαγγελματικής προόδου, προαγωγής.

Μπορούμε μάλιστα να ισχυρισθούμε ότι η συχνότητα προαγωγής τους μειώνεται όσο η επαγγελματική βαθμίδα είναι ανώτερη. Λαμπρό παράδειγμα αποτελεί η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, που προσελκύει μεγάλο αριθμό γυναικών υψηλής μόρφωσης. Όπως προκύπτει από στατιστικές του Υπ. Προεδρίας, ενώ οι

γυναίκες αποτελούν ήδη από την δεκαετία του 1970 πάνω από το 1/3 των εργαζομένων στις Δημόσιες Υπηρεσίες, το ποσοστό των γυναικών παραμένει κάτω του 5% μεταξύ των Γεν. Διευθυντών. (Τάκαρη, 1978, Μουσούρου, 1993)

Η εισοδηματική ανισότητα που επικρατεί μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, δεν εμφανίζεται μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων είναι και η Αυστραλία. Σε μία αυστραλιανή αγροτική κοινότητα, εξετάζεται η οικονομική ανισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, η οποία βιώνεται σε μεγάλο βαθμό από τις γυναίκες. Οι εισοδηματικές συγκρίσεις στους άνδρες και στις γυναίκες, μέλη του πληρωμένου εργατικού δυναμικού, φαίνεται να επιβαρύνει κατά πολύ τις γυναίκες. Το εισόδημα των συγκεκριμένων γυναικών παρουσιάζεται κατώτερο από το αντίστοιχο των ανδρών καθώς επίσης οι γυναίκες με τα ίδια προσόντα με τους άνδρες, κερδίζουν πολύ λιγότερα χρήματα. (Dempsey, 1987)

Όσο πιο παραδοσιακή είναι μια κοινωνία, τόσο πιο έντονη η διαφοροποίηση της απασχόλησης σε ανδρική και γυναικεία. Η διαφοροποίηση αυτή σημαίνει την συγκέντρωση των γυναικών σε ορισμένους κλάδους απασχόλησης, στους οποίους και αποτελούν την πλειονότητα. (Μουσούρου, 1993)

Η χώρα μας εξακολουθεί να εμφανίζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γυναικείας απασχόλησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με μια απόκλιση άνω των 10 ποσοστιαίων μονάδων του μέσου κοινοτικού όρου (περίπου 44% έναντι 55% των άλλων μελών).

Ταυτόχρονα, οι ανισότητες λόγω φύλου, είναι εμφανείς σε όλο το εύρος της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης της χώρας, ενώ ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας, στην επιχειρηματικότητα καθώς και στη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων της χώρας, οι ανισότητες αποκτούν ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις.

Οι διακρίσεις λόγω φύλου, αναπαράγουν φαινόμενα αποκλεισμού και φτώχειας, τα οποία οδηγούν στην κοινωνική περιχαράκωση και στην αποκοπή από τον κοινωνικό και παραγωγικό ιστό της χώρας, ενός μεγάλου τμήματος του γυναικείου πληθυσμού, με οδυνηρά για αυτό αποτέλεσμα. (<http://www.google.com>)

Από τον 19ο αιώνα και ιδιαίτερα τον 20ο αιώνα γίνονται τεράστια βήματα, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οι όροι για σημαντικές προσπάθειες για ισότητα στις σχέσεις των δύο φύλων. Μέχρι τα μέσα του περασμένου αιώνα οι άνδρες είχαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Εκείνοι μόνο μπορούσαν να αποκτούν, να κληροδοτούν και να κληρονομούν περιουσίες.

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη βιομηχανική επανάσταση, με την έξοδο της γυναίκας από το σπίτι, αρχίζουν οι μεγάλες αλλαγές. Η βιομηχανική ανάπτυξη μειώνει τη σημασία της αντρικής μυικής υπεροχής. Η γενίκευση της εκπαίδευσης καταρρίπτει το μύθο της πνευματικής κατωτερότητας της γυναίκας και η αμοιβόμενη επαγγελματική απασχόλησή της αρχίζει να της δημιουργεί την αίσθηση της ανεξαρτησίας.

Η εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι φέρνει αλλαγές στη στάση του άνδρα και στη θέση της γυναίκας. Η γυναίκα, αφού κατάκτησε το δικαίωμα να εργαστεί και διαρκώς να απλώνεται σε επαγγέλματα, που θεωρούνταν καθαρά ανδρικά, τώρα πια δε ζητά να εργάζεται, αλλά και διεκδικεί το δικαίωμα της σταδιοδρομίας, της φιλοδοξίας να διακριθεί, να δημιουργήσει.

Οι γυναίκες διεκδικούν ολοένα και περισσότερη ελευθερία. Με την παρουσία τους στην αγορά εργασίας, η γυναικεία εργατική δύναμη έχει γίνει «ορατή», από «αόρατη» και δευτερεύουσα που ήταν, αφού κάποιοι κλάδοι της οικονομίας, κάποιες θέσεις εργασίας και κάποια επαγγέλματα, καθίστανται πλέον γυναικεία. Οι άνδρες, ενώ λογικά δέχονται την ισότητα ψυχολογικά νιώθουν απειλημένοι.

Οι γυναίκες μάχονται για περισσότερη ισότητα και οι άνδρες απωθούν αυτήν την καινούρια τάση υπεροχής της γυναίκας. Οι γυναίκες με συσσωρευμένη πικρία αιώνων, πολλές φορές δημιουργούν την εντύπωση ότι δεν μάχονται για ισότητα, αλλά για επιβολή και οι άνδρες νιώθουν απειλημένοι και ανασφαλείς.

(Χουρδάκη, κ.ά., 1989, Μουσούρου, 1993)

Η γυναίκα, χρόνο με το χρόνο, ξεπερνά τις διάφορες δυσκολίες και ενδυναμωμένη βαδίζει για να ολοκληρώσει τους στόχους της. Η σημερινή Ελληνίδα αισθάνεται απελευθερωμένη, έτοιμη να «βρει τον εαυτό της», να στηριχτεί μόνο στον εαυτό της, και αγωνίζεται να βρει το δρόμο της μέσα από δυσκολίες και διακρίσεις που την αφορούν. Η προσπάθειά της είναι να ξεπεράσει τη μειονεκτική θέση, που την ξεχωρίζει από τον άνδρα και αφού γίνει ισότιμη με εκείνον να διεκδικήσει τις ίδιες ευκαιρίες, για την περαιτέρω εξέλιξή της στην επαγγελματική της σταδιοδρομία. Σ' αυτό έχουν πειστική θέση οι οικονομικοί λόγοι. Για να μπορέσει να αντιμετωπίσει

τις ανάγκες διαβιώσεώς της ή να συνεισφέρει στην οικογένεια, προκειμένου να ανακουφίσει το σύζυγο από οικονομικό αδιέξοδο. (Τάκαρη, 1987, Κατάκη, 1984)

Ακόμα, εργάζεται για την κατοχύρωση της αξιοπρέπειάς της, που εξασφαλίζεται με την κοινωνική και οικονομική ανεξαρτησία. Πολλές γυναίκες με την επαγγελματική απασχόληση, ικανοποιούν τις φιλοδοξίες για την πραγμάτωση της προσωπικότητάς τους, που ολοκληρώνει η πολύπλευρη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. (Τάκαρη, 1978)

Η επιθυμία της γυναίκας να ολοκληρώσει την προσωπικότητά της είναι συγχρόνως και η αναζήτηση αναγνώρισης από την κοινωνία του αντικειμενικού-επιδιωκόμενου ρόλου της γυναίκας του ισότιμου με τον ανδρικό.

Με ισοτιμία στις ευκαιρίες και ισότητα με τον άνδρα, η γυναίκα:

- μπορεί να αποφασίσει να μορφωθεί, να σπουδάσει ή ν'αναδειχθεί στην εργασία της, αντί να είναι μόνο μητέρα
- μπορεί να αποφασίσει να ακολουθήσει η ίδια μια καριέρα, αντί να προωθεί τον άνδρα της να κάνει καριέρα και να υποτάσσεται σε αυτόν.

(Λογοθέτη, 1998)

Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1985, οι γυναίκες έπαιρναν το 74% της αμοιβής των ανδρών συναδέλφων τους στο λιανικό εμπόριο, το 74% στη βιομηχανία ως εργάτριες, το 64% ως υπάλληλοι, το 74% στη βιομηχανία υφαντικών ειδών ως εργάτριες και το 68% ως υπάλληλοι. Το 1988 και με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, η αμοιβή των γυναικών στο λιανικό εμπόριο ήταν 76% και στη βιομηχανία το 67% (αύξηση δηλαδή της τάξης του 2-3%), ενώ στη βιομηχανία υφαντικών ειδών η αμοιβή των εργατριών είχε φθάσει το 85% των ανδρών (αύξηση 11%).

(Μουσούρου, 1993)

Οι σύγχρονες γυναίκες ζητούν την απελευθέρωσή τους από τα οικογενειακά και κοινωνικά δεσμά, που τους επιβάλλουν οι υπάρχουσες κοινωνικοοικονομικές δομές της πολιτείας τους. Την ζητούν, όπως ο κάθε καταπιεζόμενος και ανελεύθερος άνθρωπος που έχει ανάγκη να απελευθερωθεί από τα καταπιεστικά κοινωνικά στοιχεία. Θέλουν να βγουν έξω από το σπίτι, να ζήσουν τη ζωή της παραγωγικής διαδικασίας, δουλεύοντας με άλλους ανθρώπους, να δουν και να γνωρίσουν τον κόσμο, ν' αλλάξουν καθήκοντα και να αποκτήσουν επιτέλους οικονομική ανεξαρτησία που τόσα χρόνια αγωνίζονται γι' αυτήν. Να μην εξαρτάται η παραμικρή

τους κίνηση από το πορτοφόλι του άνδρα. Να αποκτήσουν την αυτονομία τους, να γίνουν με λίγα λόγια κι αυτές «άνθρωποι». (Τάκαρη, 1978)

Σήμερα οι γυναίκες αποτελούν μία μεγάλη δύναμη και οργανώνονται γύρω από τα προβλήματα που τις αφορούν και που χαρακτηρίζουν την κοινωνική τους θέση. Σ' ένα μεγάλο βαθμό έχει αποκατασταθεί νομικά η ισοτιμία ανάμεσα στα δύο φύλα και ζούμε τα αποτελέσματα αυτής της μεγάλης αλλαγής και τις συνέπειές της στην κοινωνική και την προσωπική ζωή. (Χουρδάκη, κ.ά., 1989, Τάκαρη, 1978)

3.2.1. Διακρίσεις και επίδραση στη γυναικεία απασχόληση

Οι διακρίσεις επιδρούν στη γυναικεία απασχόληση με τρεις κυρίως τρόπους:

(α) Αποθαρρύνουν την είσοδο γυναικών στην αγορά εργασίας, που λόγω των διακρίσεων, δεν μπορούν να καταλάβουν θέσεις ανάλογες προς τα προσόντα και τις φιλοδοξίες τους, και δεν αποδέχονται θέσεις κατώτερες. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες γυναίκες, που αποδέχονται συνειδητά ή ασυνείδητα τον υποβιβασμό αυτόν και εισέρχονται στην αγορά εργασίας. (β) Ενισχύουν την τάση των γυναικών να θεωρούν την σταδιοδρομία ανδρική υπόθεση, και έτσι, να παραιτούνται εύκολα από αυτήν αλλά και να εξέρχονται από την αγορά εργασίας με την πρώτη ευκαιρία. (γ) Καταδικάζουν σε επαγγελματική στασιμότητα ή σε μειωμένη ανοδική κινητικότητα, και έτσι μειώνονται οι φιλοδοξίες των γυναικών, με αποτέλεσμα παύουν να είναι δημιουργικές, αδρανούν και στο τέλος αδιαφορούν.

(Μουσουρού, 1993)

Η Ελληνίδα επομένως, ζητώντας την απελευθέρωσή της στην εργασία, αντιμετωπίζει δύο μεγάλες δυσκολίες: το συναγωνισμό των ανδρών που δεν αφήνουν τις καλύτερες αμειβόμενες θέσεις, τις θέσεις-κλειδιά και τη φροντίδα του νοικοκυριού που δεν μπορεί να συμβιβάσει με την επαγγελματική της απασχόληση, ιδιαίτερα με τα ελεύθερα επαγγέλματα. Έτσι, η γυναίκα προσπαθεί να συνδυάσει δύο πράγματα, για να καταφέρει να αντιμετωπίσει τις νέες συνθήκες ζωής.

(Τάκαρη, 1978)

Στόχος είναι να καταργηθεί η περιθωριοποίηση της Ελληνίδας από την οικονομική ανάπτυξη του τόπου και να της δοθεί η δυνατότητα να εργαστεί με τα ίδια δικαιώματα, αλλά και με τις ίδιες υποχρεώσεις που έχουν και οι άνδρες, τόσο στον

δημόσιο τομέα όσο και στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Η γυναίκα θα πρέπει να συμμετέχει με τις ίδιες ευκαιρίες και δυνατότητες με τους άνδρες σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας και οργάνωσης της παραγωγής. (Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

3.2.2. Διακρίσεις στην αγορά εργασίας και μισθολογικές διαφορές

Οι διαφορές μισθών που παρατηρούνται στην αγορά εργασίας, έχουν παρατηρηθεί στις αμοιβές ανδρών και γυναικών, λευκών και εγχρώμων και ατόμων που ανήκουν σε εθνικές ή θρησκευτικές μειονότητες. Σε χώρες με ανομοιογενή πληθυσμιακή σύνθεση από άποψη θρησκείας, εθνότητας και φυλής όπως είναι οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία και σε μικρότερο βαθμό οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης που δέχτηκαν πολλούς μετανάστες, το πρόβλημα της ανισότητας-οικονομικής και κοινωνικοπολιτικής- των εθνικών και φυλετικών μειονοτήτων, είναι τόσο σημαντικό όσο και το πρόβλημα της κοινωνικής και οικονομικής ανισότητας των γυναικών. Στις ΗΠΑ οι πληθυσμιακές ομάδες εναντίον των οποίων γίνονται διακρίσεις είναι οι γυναίκες, οι μαύροι και οι ισπανόφωνοι μετανάστες (κυρίως από το Μεξικό αλλά και από άλλες χώρες της Κεντρικής και της Νότιας Αμερικής). (Πετρινιώτη, 1989)

Ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Λούις Ουίρθ (1945) όρισε τη **μειονότητα** «ως μια ομάδα προσώπων τα οποία εξαιτίας των φυσικών ή πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους, τα ξεχωρίζουν από τα άλλα μέλη της κοινωνίας στην οποία ζουν και τα μεταχειρίζονται διαφορετικά και άνισα και τα οποία ως εκ τούτου θεωρούν τον εαυτό τους αντικείμενο συλλογικής διάκρισης εις βάρος τους». Η έννοια επομένως της μειονότητας, συνδέεται με μια διαφοροποίηση που οδηγεί σε διακρίσεις και σε ανισότητες. (Τσαούσης, 1997)

Οι διακρίσεις αυτές, μπορούν να πάρουν τη μορφή χαμηλότερων αμοιβών για την ίδια ή ίσης αξίας εργασία, άνιση πρόσβαση στα διάφορα επαγγέλματα, άνιση μεταχείριση στις προαγωγές και στην εξέλιξη στο επάγγελμα. και ποικίλες μορφές μη αγοραίας ή μη εργασιακής διάκρισης όπως π.χ. η άνιση επιβάρυνση των εργαζομένων γυναικών με τις οικογενειακές φροντίδες, οι άνισες ευκαιρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, η άνιση συμμετοχή στη δημόσια ζωή και στην πολιτική κ.λπ. (Πετρινιώτη, 1989)

Στους Τάιμς της Νέας Υόρκης (12 Σεπτεμβρίου 1976), δημοσιεύτηκε μία στατιστική του υπουργείου εργασίας της Αμερικής, που αναφέρει: «Στην Αμερική υπάρχει μεγάλη αύξηση του αριθμού των γυναικών που συμμετέχουν στην παραγωγή. Σε αυτό συντελούν οι αυξημένες ανάγκες του κρατικομονοπωλιακού καθεστώτος για φτηνή εργατική δύναμη, οι οικονομικές ανάγκες της οικογένειας, καθώς και η επιθυμία των γυναικών για εργασία. Όμως, οι συνθήκες εργασίας των γυναικών, η ανεργία της νεολαίας (60%) πλήττει τους εργαζόμενους και ιδιαίτερα τους μαύρους και άλλες μειονότητες. Το 48% των γυναικών στις ΗΠΑ, πάνω από 16 χρόνων, ψάχνουν να βρουν δουλειά ή δουλεύουν με απαράδεκτες συνθήκες».

Η πληρωμή μικρότερου ημερομισθίου στην γυναίκα, μικρότερου μισθού, δείχνει πόσο σκληρά εκμεταλλεύεται η οικονομία τη συμβολή της γυναίκας στην παραγωγή. (Τάκαρη, 1978)

Οι διακρίσεις αυτές, οδηγούν στη διχοτόμηση της αγοράς εργασίας σε ανώτερες = ανδρικές εργασίες και κατώτερες = γυναικείες. Έτσι, οι γυναικείες εργασίες είναι υποβαθμισμένες, ακόμη κι όταν έχουν μεγάλη σημασία για την οικονομία της χώρας. Η διάκριση των εργασιών σε ανδρικές και γυναικείες, συνεπάγεται τον εγκλωβισμό των γυναικών σε εργασίες χαμηλού γοήτρου και αποδοχών. Είναι επομένως λογικό, ο άνδρας ο οποίος απασχολείται σε πιο σύγχρονους κλάδους της βιομηχανίας, να έχει υψηλότερες αποδοχές από τη γυναίκα που περιορίζεται σε βιομηχανίες, όπου οι επενδύσεις είναι λιγότερες και οι εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας περιορισμένες.

Επιπρόσθετα, οι γυναίκες οι οποίες πηγαίνουν σε κλάδους που παραδοσιακά ήταν «ανδρικοί», μπορεί από τη μια να σημαίνει μείωση των διακρίσεων εις βάρος τους, αλλά από την άλλη μπορεί να οδηγήσει στην υποβάθμιση των κλάδων αυτών και να απομακρύνει τους άνδρες. (Μουσούρου, 1993)

Οι τρεις κύριοι παραδοσιακοί τομείς απασχόλησης των γυναικών είναι ο αγροτικός, η βιομηχανία και οι υπηρεσίες. Η κατανομή των γυναικών στους τομείς αυτούς στην Ελλάδα το 1987 ήταν:

Αγροτικός	35,4%
Βιομηχανία	17,0%
Υπηρεσίες	47,6%

Η πλειονότητα των γυναικών εργάζεται στον τομέα των υπηρεσιών (τομέας υγείας, εκπαίδευσης) που είναι κατεξοχήν γυναικείοι τομείς. Η παρουσία τους στο δευτερογενή τομέα είναι μικρή (μόνο το 17,0% απασχολούμενων στη βιομηχανία είναι γυναίκες). (Κογκίδου, 1995)

Οι γυναίκες στην Ελλάδα, παρόλες τις διαβεβαιώσεις για αντικειμενικά κριτήρια, εξακολουθούν να καταλαμβάνουν τις κατώτερες βαθμίδες στην επαγγελματική κατάταξη και να συγκεντρώνονται σε ορισμένα επαγγέλματα τα οποία ούτε ενδιαφέρον τους προσφέρουν ούτε επαρκείς αποδοχές. Και ενώ αυτή είναι η μορφή της γυναικείας πληρωμένης εργασίας στην αγορά εργασίας (των οικονομικά ενεργών γυναικών), ένα σοβαρό ποσοστό γυναικών απασχολείται έξω από τα όρια της αγοράς εργασίας, διαμορφώνοντας την μη πληρωμένη εργασία, κυρίως στον οικογενειακό ή τον κοινωνικό τομέα (συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας), ενώ ένα άλλο επιθυμεί τη μερική απασχόληση στα πλαίσια ενός ελαστικότερου ωραρίου εργασίας.

Τα αίτια που ευνοούν την ανάπτυξη της μερικής απασχόλησης στο χώρο της γυναικείας εργασίας είναι ότι αυτή ανταποκρίνεται ευκολότερα στις ερασιακές ανάγκες εκείνων των γυναικών με παράλληλες οικογενειακές υποχρεώσεις, λόγω της ελαστικότητας που παρουσιάζει η μερική απασχόληση και η δυνατότητα που παρέχεται στις γυναίκες για πρόσβαση με αυτόν τον τρόπο στην αγορά εργασίας, δεδομένου του προβλήματος της ανεργίας που αποκλείει σε αυτές τη δυνατότητα εργασίας πλήρους απασχόλησης.

Η μεταποίηση αλλά και οι υπηρεσίες αποτελούν τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας που αφορούν κυρίως τις γυναίκες με μερική απασχόληση ενώ αυτές παραμένουν έξω από κάθε συνδικαλιστική δράση, είναι χαμηλά αμειβόμενες και με ανύπαρκτη κοινωνική προστασία. Η διέξοδος όμως των γυναικών προς τη μερική απασχόληση αντί να τις απελευθερώνει, ενισχύει αφενός τον παραδοσιακό τους ρόλο και αφετέρου την εξάρτησή τους, διατηρώντας έμμεσα ανισότητες και διακρίσεις στην αγορά εργασίας. (<http://www.google.com>)

Πολλές γυναίκες αναγκάζονται να επιλέξουν τη μερική απασχόληση προκειμένου να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, εξαιτίας της ανεργίας που είναι μεγαλύτερη στις γυναίκες αλλά και για να εκπληρώσουν τα οικογενειακά τους καθήκοντα, που είναι ιδιαίτερα πιεστικά σε ορισμένες φάσεις του κύκλου ζωής τους. Αν και η μερική απασχόληση διευκόλυνε την είσοδο της γυναίκας στην αγορά

εργασίας, η ποιότητα της εργασίας αυτής και τα πλεονεκτήματα που αποφέρει αμφισβητούνται. Η εργασία μερικής απασχόλησης είναι γενικά κατώτερης ποιότητας, αμείβεται λιγότερο και σε πολλά κράτη οι συνθήκες εργασίας και η κοινωνική ασφάλιση είναι χειρότερη απ' ό,τι για εργασία πλήρους απασχόλησης. Τέλος, δημιουργούνται ανισότητες μεταξύ των εργαζομένων στην αγορά εργασίας, λόγω του ότι το εργατικό δυναμικό που απασχολείται με αυτή τη μορφή εργασίας είναι δευτερεύον ή συμπληρωματικό του κύριου εργατικού δυναμικού. (Κογκίδου, 1995)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΣΥΕ 1994), ο επίσημος συνολικός αριθμός των απασχολούμενων με μερική απασχόληση ανέρχεται περίπου 175 χιλιάδες άτομα, δηλαδή μόλις το 4.8% της συνολικής απασχόλησης (το χαμηλότερο ποσοστό της Ευρώπης), παραμένει δε στάσιμο κατά τα τελευταία χρόνια. Το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται με μερική απασχόληση ανέρχεται στο 8.0%, ενώ το αντίστοιχο των ανδρών είναι 3.6% (Πίνακας 3.2.2.1). Στο σύνολο των μερικά απασχολούμενων το 63% είναι γυναίκες σε σύγκριση με το 82% κατά μέσο όρο στις χώρες της Ε.Ε., κάτι που σημαίνει ότι στην Ελλάδα η μερική απασχόληση δεν είναι τόσο έντονο γυναικείο φαινόμενο όπως αλλού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2.2.1

Η μερική απασχόληση στην Ελλάδα ως % της συνολικής απασχόλησης
1991-1994

	1991	1992	1993	1994
ΑΝΔΡΕΣ	2.1%	2.8%	2.6%	3.6%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	7.2%	8.4%	7.7%	8.0%
ΣΥΝΟΛΟ	3.8%	4.8%	4.4%	4.8%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Έρευνες Εργατικού Δυναμικού, 1991, 1992, 1993, 1994

(Λυμπεράκη, Μουρίκη, 2003)

Οι γυναίκες από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, σε σχέση με τις γυναίκες από τα άλλα κοινωνικά στρώματα, υφίστανται πιο άμεσα και πιο επώδυνα τις διακρίσεις αυτές.

Ωστόσο, συχνά οι ανισότητες αυτές επισκιάζονται, με αποτέλεσμα οι άνδρες και οι γυναίκες από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα να περιγράφονται ως κοινωνικές

φιγούρες σχετικά ομοιογενείς. Η ιδεολογική αυτή αναπαράσταση στην περίπτωση των γυναικών έχει ως αποτέλεσμα να αποκρύπτονται οι καταναγκασμοί που συνεπάγονται οι «φυσικοί» ρόλοι της εργάτριας που είναι παράλληλα «μητέρα» και «σύζυγος». Για τους ίδιους λόγους δεν αναγνωρίζονται οι ανάγκες και οι βλέψεις των εργαζομένων γυναικών νεότερης ηλικίας, που παρά τους οικονομικούς καταναγκασμούς και τους κοινωνικούς περιορισμούς είναι λιγότερο πεπεισμένες ότι πρέπει να γίνουν με τον «ίδιο τρόπο» εργάτριες, σύζυγοι ή μητέρες.

Παράλληλα με τις ανισότητες που συνδέονται με τις κοινωνικές τάξεις, στη σημερινή εποχή και στο «εσωτερικό» των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, θεωρούμε ότι εμφανίζονται νέες ανισότητες που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο τα δύο φύλα οργανώνουν τόσο το χρόνο που αφιερώνεται στην εργασία (ωράρια, διαδρομές) όσο και το χρόνο που αφιερώνεται στις άλλες κοινωνικές δραστηριότητες (οικογένεια, ελεύθερος χρόνος).

Οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες, υποστηρίζει ο Ελβετός κοινωνιολόγος Λαλίβ ντ' Επινέ, «υποφέρουν πιο πολύ από την έλλειψη χρόνου» όχι μόνο επειδή δουλεύουν περισσότερες ώρες, αλλά και γιατί κατά τη διάρκεια αυτού του χρόνου πλήττουν πιο συχνά και πιο έντονα. Η επισήμανση αυτή γίνεται αρκετά χρόνια προτού ο κοινωνιολόγος Grossin διαπιστώσει ότι οι γυναίκες επιθυμούν περισσότερο από τους άνδρες τη μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας.

Επιπρόσθετα οι γυναίκες είναι περισσότερο δυσαρεστημένες από την εργασία που κάνουν σε σχέση με τους άνδρες, αλλά και πιο εκτεθειμένες στην ανεργία. Η δυσαρέσκεια αυτή εκφράζεται με την επιθυμία των γυναικών να αλλάξουν την τωρινή εργασία και να βρουν μια άλλη ή να εργαστούν στο δημόσιο σε περίπτωση που τους δοθεί κάποια ευκαιρία. «Επιτυχία στη ζωή» για τις γυναίκες σημαίνει κυρίως «προσωπική ευτυχία», προϋποθέσεις της οποίας είναι τα χρήματα, η παροχή βοήθειας από την οικογένεια αλλά και η εξυπνάδα. (Καμπέρης, 2001)

Τα αίτια αλλαγής της εργασίας υποδηλώνουν τις περισσότερες φορές έλλειψη ικανοποίησης από την εργασία, και συγκεκριμένα σημαίνουν μη ικανοποίηση από τις συνθήκες εργασίας, τις ευκαιρίες για προαγωγή ή τις αμοιβές. (Κασιμάτη, 1989)

Οι αναπαραστάσεις που έχουν για την εργασία περιέχουν άλλοτε στοιχεία από την εργασία που θα ήθελαν να κάνουν ή την «ιδανική εργασία» και άλλοτε στοιχεία από τους καταναγκασμούς της τωρινής εργασίας. Ο ελεύθερος χρόνος τους αναλώνεται κυρίως σε αναγκαστικές ασχολίες. Η εργασία στάθηκε η βασική αιτία για την οποία διέκοψαν πολλές από τις προσωπικές τους δραστηριότητες.

Αντίθετα οι άνδρες είναι περισσότερο ικανοποιημένοι από την εργασία που κάνουν σε σχέση με τις γυναίκες. Έτσι, αν τους δινόταν μία ευκαιρία, δεν θα άλλαζαν την τωρινή τους εργασία αλλά θα φρόντιζαν να γίνουν «αφεντικά». Από αυτή την άποψη η απασχόληση στο δημόσιο τομέα δεν τους ενδιαφέρει ιδιαίτερα. Η δική τους δουλειά μαζί με τη δημιουργία μιας ευτυχισμένης οικογένειας αποτελούν βασικό περιεχόμενο της επιτυχίας στη ζωή. (Καμπέρης, 2001)

Η εργασία για τον άνδρα αποτελεί τη μεγαλύτερη προτεραιότητα. Από τα μικρά του χρόνια ανατρέφεται έτσι, ώστε να αποκτήσει την ετοιμότητα για πάλη, ανταγωνιστικότητα, κατακτήσεις, τις τελευταίες δεκαετίες η εργασία γίνεται για τον άνδρα έμβλημα καταξίωσης. Κλέβει γι' αυτό χρόνο από άλλες απαραίτητες δραστηριότητες: προσωπική-οικογενειακή ζωή, ψυχαγωγία-καλλιέργεια, συμμετοχή και συνεισφορά σε θέματα της οικογένειας και της κοινότητας. (Χουρδάκη, κ.ά., 1989)

3.3. Ισότητα των φύλων στην Κύπρο

Η ισότητα των φύλων αποτελούσε ανέκαθεν βασικό και κύριο στόχο της Κυπριακής Κυβέρνησης, ο οποίος από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 άρχισε να ενσωματώνεται στη γενικότερη κοινωνικοοικονομική πολιτική του κράτους και να προωθείται με συγκεκριμένα μέτρα στα πλαίσια των Στρατηγικών Σχεδίων Ανάπτυξης. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούσαν στην επέκταση και βελτίωση των παρεχομένων διευκολύνσεων για συμφιλίωση των ευθυνών οικογένειας και εργασίας, στη δημιουργία ενός νομοθετικού πλαισίου που να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά το θέμα των διακρίσεων με βάση το φύλο και γενικότερα στην εδραίωση και βελτίωση της θέσης της γυναίκας στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Η ισότητα των φύλων στην απασχόληση είναι ένα ευρύ και πολυδιάστατο θέμα. Η προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών στον τομέα της απασχόλησης αποτελεί βασική επιδίωξη, η οποία μεταξύ άλλων, στοχεύει στην προώθηση και αύξηση της απασχόλησης και παράλληλα στην κοινωνική ενσωμάτωση των γυναικών.

Η προώθηση των μέτρων και προτεραιοτήτων στον τομέα της ισότητας των φύλων στην απασχόληση, σε συνδυασμό με την καλή πορεία της κυπριακής

οικονομίας τα τελευταία χρόνια, καθώς και τη ριζική οικονομική αναδιάρθρωση που άρχισε να συντελείται με τη σημαντική ανάπτυξη του τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και τη σταδιακή μετάβαση στην οικονομία της γνώσης, είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών εξέλιξης, αμοιβών και επαγγελματικής προόδου με αποτέλεσμα την ενίσχυση και βελτίωση του ρόλου και της θέσης της γυναίκας στην κοινωνικοοικονομική ζωή του τόπου.

Το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μερίδιο των νέων θέσεων εργασίας το συγκεντρώνει ο τομέας των υπηρεσιών, ο οποίος προσφέρει καλύτερους όρους και συνθήκες απασχόλησης, ευνοεί πολύ τη δραστηριοποίηση των γυναικών. Στην Κύπρο σήμερα, περίπου 15000 γυναίκες προτιμούν την προσωρινή απασχόληση και γύρω στις 16000 τη μερική απασχόληση σε τομείς όπως την εκπαίδευση, το εμπόριο, τη γεωργία αλλά και τη μεταποιητική βιομηχανία λόγω των ευνοϊκών συνθηκών εργασίας και του ευέλικτου ωραρίου σε σχέση με τις οικογενειακές και γενικά τις κοινωνικές τους υποχρεώσεις. Το αυξημένο ενδιαφέρον των γυναικών για μερική απασχόληση μπορεί να αποδοθεί στην επιθυμία τους να συνδυάσουν καλύτερα την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή. (<http://www.mlsi.gov.cy>)

3.3.1. Συμμετοχή του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό

Γενικά το ποσοστό απασχόλησης στην Κύπρο είναι υψηλό (68,7%) με ικανοποιητική συμμετοχή τόσο των γυναικών στην απασχόληση (58,5% το 2005 και 60,3% το 2006) όσο και των ανδρών (79,2% το 2005 και 79,4% το 2006). Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση έχει ξεπεράσει για πρώτη φορά το στόχο που έχει θέσει η Ε.Ε. για επίτευξη μέχρι το 2010. Το ποσοστό συμμετοχής στην απασχόληση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (53,6%), έχει ξεπεράσει τον αντίστοιχο στόχο της Ε.Ε. (50% το 2010) από το 2004 και συνεχίζει να παραμένει σταθερά ψηλότερο.

Κινητήριοις μοχλός της απασχόλησης θεωρείται ο τριτογενής τομέας. Η μεγάλη διεύρυνση του τριτογενή τομέα από απόψεως απασχόλησης, προκλήθηκε τόσο με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας όσο και με τη μετατόπιση εργατικού δυναμικού από τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Συγκεκριμένα, το ποσοστό

απασχολουμένων που συγκεντρώθηκε στον ευρύ τομέα των υπηρεσιών ανερχόταν το 2006, σε 73,1% ενώ οι τομείς της βιομηχανίας και γεωργίας συγκέντρωσαν μικρότερα ποσοστά (22,6% και 4,3% αντίστοιχα). Ειδικότερα τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολουμένων ατόμων συγκέντρωσαν οι τομείς του εμπορίου, των κατασκευών και της μεταποίησης. Αύξηση απασχόλησης σημειώνει και ο αγροτικός τομέας, ενώ αντίθετα αμετάβλητη παρέμεινε η εικόνα στη μεταποίηση.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση παρουσίασε σημαντική αύξηση. Συγκεκριμένα, από 43,4% το 1982 έφθασε στο 58,5% το 2005 και το 60,3% το 2006.

Οι διαφορές στα ποσοστά απασχόλησης ανάμεσα στους άνδρες και γυναίκες είναι εμφανείς. Συγκεκριμένα το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών παρέμεινε το 2005 χαμηλότερο του αντίστοιχου ανδρικού, η διαφορά όμως έχει περιοριστεί σε περίπου 21 ποσοστιαίες μονάδες (58,5% σε σύγκριση με 79,5%), σε σχέση με 31 περίπου ποσοστιαίες μονάδες το 1992. (<http://www.mlsi.gov.cy>)

Σύμφωνα με ανακοίνωση της Στατιστικής Υπηρεσίας, με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, που διενεργείται σύμφωνα με Ευρωπαϊκό Κανονισμό, για το 4ο τρίμηνο του 2007, ο αριθμός των εργαζομένων ανερχόταν στις 384.852 άτομα (άνδρες 213.029 και γυναίκες 171.823) και ο αριθμός των ανέργων στις 14.051 άτομα (άνδρες 6.629 και γυναίκες 7.422). (<http://www.cyprusfocus.com>)

Τα μεγαλύτερα μερίδια απασχόλησης συγκεντρώνονται σε επαγγέλματα χαμηλών δεξιοτήτων (39,5%) ενώ το μερίδιο της απασχόλησης σε επαγγέλματα ανώτατης εκπαίδευσης ανέρχεται στο 29,3%. Οι επαγγελματικές κατηγορίες που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα μερίδια απασχόλησης είναι: των ανειδίκευτων εργατών, των υπαλλήλων υπηρεσιών και των τεχνιτών παραγωγής.

Σημαντικό χαρακτηριστικό αποτελεί επίσης το γεγονός ότι οι γυναίκες περιορίζονται σε στενότερο φάσμα επαγγελμάτων από ότι οι άνδρες και σε χαμηλότερα κλιμάκια ιεραρχίας. Χαρακτηριστικά στοιχεία είναι, η υψηλή συγκέντρωση της απασχόλησης των γυναικών στον τομέα των υπηρεσιών (87% στο σύνολο των απασχολουμένων γυναικών) και σε επαγγέλματα μέσης εξειδίκευσης (44,1% στο σύνολο των απασχολουμένων γυναικών). Επίσης, η απασχόληση των γυναικών σε επαγγέλματα ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούσε το 42,4% της

συνολικής απασχόλησης στα επαγγέλματα αυτά, ενώ στην επαγγελματική κατηγορία των διευθυντών/διοικητών το μερίδιο των γυναικών ήταν 16%.

Μια αξιοσημείωτη όμως εξέλιξη των τελευταίων χρόνων αποτελεί η μετατόπιση των γυναικών από επαγγελματικές ομάδες χαμηλών δεξιοτήτων σε επαγγέλματα υψηλών μορφωτικών απαιτήσεων. Σε αυτό βέβαια συνέβαλε και η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών, παράγοντας που θεωρείται καθοριστικός και στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση. Συγκεκριμένα σε κάθε 100 γυναίκες ηλικίας 15-64 ετών με επίπεδο μόρφωσης κάτω του λυκείου, οι 40 σχεδόν εργάζονται, ενώ στην περίπτωση των γυναικών αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ο αντίστοιχος αριθμός ανέρχεται γύρω στις 81 γυναίκες. Είναι άλλωστε τεκμηριωμένο διεθνώς ότι όσο περισσότερο ανεβαίνει το επίπεδο μόρφωσης και δεξιοτήτων των γυναικών, τόσο η τάση τους για συμμετοχή στην απασχόληση αυξάνει συστηματικά.

Σε ό,τι αφορά την ανεργία, αν και παρουσιάζεται μειωμένη κατά τα τελευταία χρόνια, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο πρόβλημα από τους άνδρες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 2005, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών ήταν 6,7%, αρκετά ψηλότερο από εκείνο των ανδρών που ήταν 4,3%.

Διαφορά μεταξύ των δύο φύλων παρατηρείται και στην αμοιβή, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε κατά τα τελευταία χρόνια. Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν στα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών τα τελευταία χρόνια επηρέασαν θετικά το επίπεδο απολαβών τους, μειώνοντας αρκετά το χάσμα που ανέκαθεν υπήρχε στις αμοιβές μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Παρά τη σχετικά καλύτερη θέση στην οποία βρίσκεται σήμερα η Κύπρος ως προς την απασχόληση των γυναικών, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και περαιτέρω εξισορρόπησης της συμμετοχής των φύλων στην απασχόληση.

(<http://www.mlsi.gov.cy>)

3.4. Εκπαίδευση και επίδραση στο μέγεθος της γυναικείας επαγγελματικής απασχόλησης

Στη σημερινή συγκυρία με την απaráδεκτα υψηλή ανεργία και τις εντεινόμενες τεχνολογικές και διαρθρωτικές αλλαγές, τα άτομα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με τα κατάλληλα εκπαιδευτικά προσόντα για να ανταποκριθούν στις νέες διεθνείς προκλήσεις που αντιμετωπίζει η οικονομία.

Ωστόσο όλο και συχνότερα τίθεται το ερώτημα το ποιος πρέπει να φέρει το κόστος της εκπαίδευσης, δηλαδή ο άμεσα ωφελούμενος ή ο έμμεσα ωφελούμενος (η κοινωνία μέσω της φορολογίας) ή πως μπορεί αυτό να επιμεριστεί δίκαια και αποτελεσματικά. Συναφές με αυτούς τους προβληματισμούς είναι και το ζήτημα κατά πόσο το εκπαιδευτικό μας σύστημα είναι τέτοιο που να παρέχει τις ίδιες ευκαιρίες για εκπαίδευση στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, καθώς και πως αυτές οι ευκαιρίες μεταβάλλονται ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης.

Η εύκολη ή όχι ενσωμάτωση των εξερχόμενων από το εκπαιδευτικό σύστημα στην αγορά εργασίας είναι προφανές ότι αποτελεί ένα δείκτη της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Ομοίως η θετική συσχέτιση εκπαιδευτικού επιπέδου ή τύπου εκπαίδευσης με την απασχόληση και τα εισοδήματα αποτελεί σαφή ένδειξη για άσκηση ανάλογης εκπαιδευτικής πολιτικής.

Αν και οι σχέσεις εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας είναι πολυδιάστατες και η κατεύθυνση της αιτιώδους σχέσης αμφίδρομη (το εκπαιδευτικό σύστημα επηρεάζει την κοινωνία και την οικονομία αλλά και το επίπεδο του και η λειτουργία του αποτελούν αντανάκλαση αυτών), είναι πρακτικά βολικά να διακριθούν αυτές σε δύο κατηγορίες. Πρώτον, στις σχέσεις εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, όπου το κύριο αντικείμενο είναι πως διαφοροποιείται η πιθανότητα ένταξης στην αγορά εργασίας, καθώς και επιτυχούς απασχόλησης ή παραμονής στην ανεργία ανάλογα με τον τύπο και επίπεδο εκπαίδευσης. Δεύτερον, στις σχέσεις εκπαίδευσης και αμοιβών, όπου εξετάζονται κατά πόσο η εκπαίδευση επηρεάζει το πόσα χρήματα κερδίζει κάποιος στην αγορά εργασίας. (Κανελλόπουλου, κ.ά., 2003)

3.4.1. Επίπεδο εκπαίδευσης και συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό

Αν ανατρέξουμε στην ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης και στη σχέση της με το γυναικείο φύλο θα παρατηρήσουμε ότι η ελληνική κοινωνία μέχρι και τη δεκαετία του 1950 λειτουργούσε έχοντας αναλφάβητη τη συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών. Το 80% των αναλφάβητων στη χώρα μας το 1981 ήταν γυναίκες, ενώ από την άλλη μεριά, μόνο οι 3 στους 10 πτυχιούχους ανήκαν στο γυναικείο φύλο. (Κάτσικας, Καββαδίας, 1994)

Παρά το γεγονός ότι το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες, η Ελλάδα παρουσιάζει ακόμη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και είναι η χαμηλότερη μαζί με την Ισπανία σε σύγκριση με όλες τις άλλες χώρες της Ε.Ε. (Eurostat, 1998). (Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

Το σημαντικότερο πρόβλημα των Ελληνίδων του σήμερα είναι η δυνατότητα πρόσβασης στην εργασία γι' αυτές και τα παιδιά τους. Το πρόβλημα της διαρθρωτικής ανεργίας είναι υπαρκτό και επιτακτικό. Μπορεί να μην είναι το μόνο πρόβλημα, αλλά είναι σαφές ότι η επένδυση σε ανθρώπινους πόρους δεν μπορεί παρά να έχει μια διαφοροποίηση σε ό,τι αφορά τις γυναίκες, προκειμένου να καλύψει τα κενά που ξεκινούν από τις επιλογές τους, με βάση την κοινωνική αναφορά.

Η αδυναμία των γυναικών να καταλάβουν θέσεις και να σταδιοδρομήσουν δεν οφείλεται σε έλλειψη γνώσεων. Οι γυναίκες έχουν πτυχία αλλά σε «λάθος τομείς», δηλαδή οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους στρέφονται σε «λάθος σπουδές», που δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στην Ευρώπη που κλονίζεται από την ανεργία, υπάρχουν αυτή τη στιγμή 1,700,000 θέσεις εργασίας που δεν μπορούν να καλυφθούν, γιατί δεν υπάρχουν τα αντίστοιχα προσόντα.

Στην Ελλάδα, σχετική μελέτη έδειξε ότι πριν μερικά χρόνια, υπήρχαν 75 χιλιάδες θέσεις εργασίας στο χώρο της πληροφορικής που δεν καλύπτονται, γιατί δεν υπήρχαν άτομα με αντίστοιχα προσόντα. (<http://www.google.com>)

Πολλές έρευνες επισήμαναν ότι η επιθυμία των γυναικών για απασχόληση αυξάνεται ανάλογα με το βαθμό εξειδίκευσης και το επίπεδο εκπαίδευσής τους. Έτσι, οι γυναίκες που εξασκούν ανώτερα επαγγέλματα εγκαταλείπουν πολύ πιο δύσκολα την εργασία τους σε σχέση με τις εργάτριες, που συχνά παρουσιάζουν διακοπές στην εργασία τους. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Όλες οι μελέτες αναφέρουν ότι η εκπαίδευση παίζει ζωτικό ρόλο στην επαγγελματική επιτυχία. (Κασιμάτη, 1989) Όλοι πιστεύουν, ότι η εργασία, είναι το μόνο μέσο που μπορεί να δώσει στη γυναίκα την ολοκλήρωσή της. Αλλά, ωστόσο, αντιμετωπίζει τη διάκριση γιατί εκτός των άλλων δεν έχει πάρει ανάλογη μόρφωση και εξειδίκευση. Αποτέλεσμα οι περισσότερες εργάτριες είναι ανειδίκευτες, γιατί οι γονείς δεν τις στέλνουν στις διάφορες τεχνικές σχολές, που είναι ιδιωτικές και με σχετικά υψηλά δίδακτρα. Γι' αυτό και οι πιο πολλές γυναίκες απασχολούνται σε δευτερεύουσες θέσεις ή σε καθαρά γυναικεία επαγγέλματα. Τα επαγγέλματα αυτά στηρίζονται στα γυναικεία προσόντα, που αποτελούν προέκταση του ρόλου της γυναίκας στο σπίτι. Έτσι, οι γυναίκες προσλαμβάνονται πάντα με χαμηλότερο μισθό. (Τάκαρη, 1978)

Η εκπαίδευση αναμένεται να αυξάνει τις πιθανότητες της γυναίκας να βρεθεί στην αγορά εργασίας και να απασχολείται, αφού παίζει ζωτικό ρόλο στην επαγγελματική επιτυχία. (Κανελλόπουλου, κ.ά., 2003)

Δηλαδή, η συμμετοχή στην εκπαίδευση οδηγεί σε περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης των ατόμων. Χαρακτηριστικά, αν και τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα τα επίπεδα ανεργίας των πτυχιούχων ΑΕΙ είναι ιδιαίτερα υψηλά, τα επίπεδα αυτά υπολείπονται σημαντικά από αυτά των μη πτυχιούχων, γεγονός που προσδίδει έναν ορθολογικό χαρακτήρα στην επιλογή για αυξανόμενη συμμετοχή στην ανώτατη εκπαίδευση αλλά και γενικότερα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Με άλλα λόγια, το υψηλό επίπεδο ανεργίας των γυναικών αποδίδεται, μεταξύ άλλων, στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. (Μαράτου-Αλιπράντη, κ.ά., 2002)

Οι δυσκολίες της γυναίκας, για να βρει μια δουλειά και να προαχθεί, αρχίζουν από την εκπαίδευση. Στις περισσότερες χώρες πιστεύουν, ότι οι γυναίκες επιζητούν μια επικερδή εργασία σαν μια προσωρινή κατάσταση και όχι σαν ουσιαστικό και σημαντικό μέρος της συμμετοχής τους στην παραγωγική διαδικασία. Έτσι εφοδιάζονται με προσόντα για χαμηλά επίπεδα εργασίας και ευθύνης, ενώ μπορεί τελικά, ν' αφιερώσουν πολλά χρόνια στο εργατικό δυναμικό. Γι' αυτό πρέπει να αποκτούν ίση εκπαίδευση. (Τάκαρη, 1978)

Στην Ελλάδα, συναντάμε ζευγάρια χαμηλής μόρφωσης, όπου η σύζυγος δεν εργάζεται με αποτέλεσμα να μην έχει προσωπικό εισόδημα. Από την άλλη βλέπουμε ζευγάρια υψηλής μόρφωσης, όπου η σύζυγος εργάζεται και έχει υψηλό εισόδημα από την εργασία που κάνει. Επομένως βλέπουμε ότι τα στοιχεία αυτά είναι αλληλένδετα.

Όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο της συζύγου τόσο πιο αυξημένες οι πιθανότητες επαγγελματικής απασχόλησής της και τόσο υψηλότερο το εισόδημα από την απασχόληση αυτή.

Παράλληλα τα στοιχεία αυτά συνδυάζονται και με την απόκτηση παιδιών. Η χαμηλής μόρφωσης σύζυγος έχει συνήθως αποκτήσει το πρώτο της παιδί νέα και έχει αποκτήσει περισσότερα παιδιά συγκριτικά με τη σύζυγο υψηλής μόρφωσης. (Μουσούρου, 1989)

Η εκπαίδευση επηρεάζει τόσο την προσφορά εργασίας όσο και τη ζήτηση εργασίας. Από την πλευρά της ζήτησης εργασίας, όπως εκδηλώνεται με τη συμπεριφορά των εργοδοτών, τα πιο εκπαιδευμένα άτομα θεωρούνται λόγω της εκπαίδευσης και κατάρτισης, πιο παραγωγικά ή πιο κοινωνικοποιημένα και άρα είναι πιο ελκυστικά από τους εργοδότες σε σύγκριση με τα λιγότερο εκπαιδευμένα. Από την πλευρά της προσφοράς εργασίας, όπως εκδηλώνεται με τη συμπεριφορά των ατόμων ως μελών των νοικοκυριών, είναι γεγονός ότι το κόστος της μη εργασίας (λ.χ. το διαφυγόν ωρομίσθιο που θεωρείται ως το κόστος της «ανάπαυσης») των πιο εκπαιδευμένων είναι σχετικά υψηλότερο από το αντίστοιχο των λιγότερο εκπαιδευμένων.

Έτσι τα περισσότερα εκπαιδευμένα άτομα έχουν περισσότερα σχετικά κίνητρα να κινητοποιηθούν, να υποκαταστήσουν τη μη εργασία με εργασία και να βρεθούν στην αγορά εργασίας, ως εργαζόμενα. Αυτή η διάσταση δεν φαίνεται ότι έχει ιδιαίτερη σημασία για τους υγιείς άνδρες παραγωγικής ηλικίας μιας και για λόγους κοινωνικούς και πολιτιστικούς πρακτικά όλοι βρίσκονται στην αγορά εργασίας. Μεγαλύτερη βαρύτητα φαίνεται ότι έχει για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων, όπως είναι οι παντρεμένες γυναίκες, οι νέοι σε ηλικία και τα σχετικά ώριμης ηλικίας άτομα. Ειδικότερα οι γυναίκες είναι πιθανότερο να εργάζονται, εάν οι αμοιβές τους είναι τόσο υψηλές ώστε να υπερκαλύπτουν το κόστος που θα έχει το νοικοκυριό επειδή θα εγκαταλείψουν ή θα μειώσουν τις οικιακές ασχολίες.

Η απόκτηση της εκπαίδευσης φαίνεται επίσης ότι συνδέεται και με το πρότυπο της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό ανάλογα με την ηλικία. Η εκπαίδευση, κατά κανόνα και για λόγους οικονομικούς αποκτιέται στις νεαρές ηλικίες (Ben Porath, 1967), όταν δεν υπάρχουν άλλες υποχρεώσεις και η απόδοσή της, είναι υψηλότερη. Η αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην τυπική

εκπαίδευση στις νεαρές ηλικίες προξενεί αντίστοιχη μείωση της συμμετοχής νεαρών ηλικιών στην αγορά εργασίας. (Κανελλόπουλου, κ.ά., 2003)

Οι ευκαιρίες για τη γυναίκα επηρεάζονται κατά πολύ από την οικονομική κατάσταση της χώρας. Σε περίοδο ανεργίας είναι δύσκολο να βρει δουλειά, γιατί υπάρχει η αντίληψη ότι δε χρειάζεται τη δουλειά τόσο, όσο ο άνδρας. Αυτό δεν ευσταθεί γιατί πάρα πολλές γυναίκες εργάζονται για να συντηρήσουν τον εαυτό τους και τα παιδιά τους. Σε εποχές οικονομικής ανθίσεως, βρίσκουν ευκαιρίες, που και πάλι απαιτούν αρτιότερη εκπαίδευση και κατάρτιση από αυτήν που διαθέτουν. (Τάκαρη, 1978)

Οι γυναίκες βέβαια, έχουν πια εισχωρήσει στην εκπαίδευση. Το πρώτο σχολείο (Παρθεναγωγείο) για γυναίκες ιδρύθηκε το 1831 στην Αθήνα από τον Τζων και Φράνσις Χιλ. Ύστερα σιγά-σιγά άρχισαν να ιδρύονται σε όλες τις πόλεις παρθεναγωγεία αλλά και μικτά διδασκαλεία. (Δουλκέρη, 1986) Επίσης, οι εκπαιδευτικοί ευαισθητοποιήθηκαν στο πρόβλημα της προκατάληψης στην εκπαίδευση για τους ρόλους των δύο φύλων καθώς επίσης τα «σχολεία θηλέων» καταργήθηκαν στη δεκαετία του '70, ταυτόχρονα με την καθιέρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. (Μαράτου-Αλιπράντη, κ.ά., 2002)

Στην ανώτατη εκπαίδευση έχουν πια ανοίξει οι πόρτες για τις γυναίκες εδώ και πολλά χρόνια. Συνήθως είναι τα κορίτσια που έχουν «την πρωτιά» στις περισσότερες σχολές. (Δουλκέρη, 1986)

Η πρόσβαση των γυναικών στην εκπαίδευση έχει πια κατακτήσει όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και το γυναικείο φύλο βρίσκεται σε κατάσταση ισότητας με το ανδρικό στα σχολικά θρανία. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας δείχνουν ότι ο σχολικός πληθυσμός τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μοιράζεται σχεδόν ίσα στους άνδρες και τις γυναίκες (Πίνακας 3.4.1.1). Επίσης, όσον αφορά και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, σήμερα, το γυναικείο φύλο υπερτερεί έναντι του ανδρικού στους φοιτητές του ΑΕΙ (Πίνακας 3.4.1.2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.1.1

Σχολικός πληθυσμός κατά φύλο στα εκπαιδευτικά έτη 1990/91 και 1991/92

Έτος	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %
1990/91	51,7%	48,3%
1991/92	51,8%	48,2%

Πηγή: Δελτία Τύπου Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας, Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτικό Έτος 1990/91 – 1991/92, ΕΣΥΕ, 1992 – ΥΠΕΠΘ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4.1.2

Κατανομή του φοιτητικού πληθυσμού σε σχέση με τα δύο φύλα (1960-1992)

Έτος	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %
1960/61	74,6%	25,4%
1970/71	68,1%	31,9%
1980/81	57,6%	42,4%
1991/92	48,9%	51,1%

Πηγή: Στατιστική της Εκπαίδευσης – ΕΣΥΕ – Δελτίο Τύπου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης – ΕΣΥΕ

Παρόλα αυτά και παρά τις θετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν στο επίπεδο της εκπαίδευσης των γυναικών, εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα σημαντικές εκπαιδευτικές ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα. Ανισότητες που συνδέονται με την απασχόληση, τις προοπτικές του επαγγέλματος και τις προϋποθέσεις της σταδιοδρομίας ανάμεσα στο δύο φύλα. Τις περισσότερες φορές, στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης, η γυναίκα τοποθετείται σε υποδεέστερες θέσεις από τον άνδρα, σε επαγγελματικούς ρόλους χαμηλότερου γοήτρου, λιγότερων ευθυνών και χαμηλότερων απολαβών. (Κάτσικας, Καββαδίας, 1994)

Η ουσιαστική απελευθέρωση και ισότητα ευκαιριών για τις γυναίκες, μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν αυτή εξασφαλιστεί πρώτα στον εκπαιδευτικό χώρο. Γι' αυτό και η εκπαίδευση θα πρέπει να παρέχεται σε όλους, γιατί σε περίπτωση διακοπής της εργασίας, διευκολύνει την επάνοδο της γυναίκας στο εργατικό δυναμικό καθώς επίσης και τη μεγαλύτερη συμμετοχή της. (Τάκαρη, 1978, Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας, έγιναν σημαντικά βήματα για την υλοποίηση των μέτρων που αφορούν την ισότητα μεταχείρισης των δύο φύλων στον επαγγελματικό προσανατολισμό, και αναφέρονται στο κείμενο του Πενταετούς Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983-1987. Σύμφωνα με το νόμο 1286/1982, άρθρο 14, όσον αφορά την εκπαίδευση, έγινε μια προσπάθεια να αναθεωρηθούν τα σχολικά βιβλία προς την κατεύθυνση της ισότητας και να απαλλαγούν από τα ξεπερασμένα και αυστηρά πρότυπα για τα δύο φύλα. Επίσης με το νόμο 1304/1982 καθιερώθηκε ο θεσμός των Σχολικών Συμβούλων, καθήκον των οποίων είναι, να στηρίζουν τις αρχές της ισότητας.

Παράλληλα, από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και άλλους δημόσιους φορείς (Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Γεωργίας κ.ά.) έγιναν προσπάθειες για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων με διάφορα σεμινάρια, συνέδρια και εκδόσεις ενημερωτικού υλικού. (Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

Συμπερασματικά, η γυναίκα με την εκπαίδευση δημιουργεί ένα άξιο εαυτό, που θα είναι ικανός με τα πνευματικά και επαγγελματικά εφόδια, ν' αντιμετωπίσει οτιδήποτε του εναντιωθεί στη ζωή. Με αυτόν τον τρόπο, θα ξεπεράσει την παθητικότητα που της καταλογίζουν και θα καταφέρει να φτάσει στην ισοτιμία, και μετά να την διδάξει στα παιδιά της, αφού γι' αυτά είναι ο πρώτος δάσκαλος και το πιο ισχυρό πρότυπο. (Σάλιμπα, 2002)

Χρέος της κοινωνίας είναι να βοηθήσει μέσα από τα σχολεία, για την εξάλειψη των προκαταλήψεων σε βάρος της γυναίκας και την περαιτέρω ανύψωση και μόρφωσή της. Τα αναγνωστικά που χρησιμοποιούν οι μαθητές πρέπει να προσαρμοστούν στις νέες κοινωνικές συνθήκες και ατομικές επιδιώξεις. Να δώσουν μια θέση και στη γυναίκα, τοποθετώντας την ψηλά, ώστε τα αγόρια να την υπολογίζουν σαν άνθρωπο ισότιμο και που μπορεί να πετύχει στη ζωή όμοια με αυτούς. Όταν αυτά που διδάσκονται στα μικρά παιδιά είναι πρότυπα αντίθετα προς την ισότητα των φύλων, όταν φτάσουν σε ώριμη ηλικία τα παιδιά, θα δυσκολευτούν πολύ να απαλλαγούν από τα πρότυπα αυτά. (Τάκαρη, 1978, Μισέλ, 1987)

Τέλος, αν και τα τελευταία χρόνια έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα (θεσμικά και ουσιαστικά) για την παροχή ίσων ευκαιριών σε κορίτσια και αγόρια στον τομέα της εκπαίδευσης, χρειάζεται συνεχής δουλειά για να αλλάξουν βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις. (Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

3.5. Ανεργία και επίδραση στο μέγεθος της γυναικείας επαγγελματικής απασχόλησης

Σε όλες τις χώρες, χωρίς εξαίρεση η ανεργία πλήττει κατά πρώτο λόγο τις γυναίκες, τους ξένους εργάτες και τους νέους. (Δουλκέρη, 1986)

Η ανεργία αποτελεί πρόβλημα της σύγχρονης αναπτυγμένης κοινωνίας, των εργασιακών σχέσεων στους χώρους δουλειάς, αλλά και του γνωστικού αντικειμένου των Εργασιακών Σχέσεων. Η ανεργία βέβαια δεν αποτελεί μόνο σημερινό φαινόμενο, αφού εμφανίζεται από τις αρχές της δεκαετίας του '60, και εξακολουθεί να μαστίζει και σήμερα την αναπτυγμένη ιδίως κοινωνία.

Ένας απλός ορισμός του «άνεργου» που υιοθετήθηκε από την 8^η Συνδιάσκεψη Στατιστικών της εργασίας, το 1958 στη Γαλλία, είναι ο εξής: «άνεργο είναι το άτομο που βρίσκεται άθελά του χωρίς μισθωτή εργασία». Δεν έχει σημασία αν κάποιος έχει ήδη εργαστεί ή όχι: απαραίτητο στοιχείο είναι να αναζητά να εργαστεί σαν μισθωτός. Έτσι, ο πρώην άνεργος ή ο πρώην ανεξάρτητος εργαζόμενος ή ακόμα και το πρώην «αφεντικό» από τη στιγμή που ψάχνουν να εργαστούν σαν μισθωτοί είναι άνεργοι. (Λύτρας, 1992)

Βέβαια η ανεργία συνδέεται με την οικονομική κρίση. Κάποιοι από τους εργαζόμενους απολύονται και κάποιοι από τους εισερχόμενους στην αγορά εργασίας δεν βρίσκουν απασχόληση. Οι γυναίκες στην Ελλάδα, πλήττονται και στα δύο επίπεδα. Αυτό επιβεβαιώνεται από την μεγαλύτερη συχνότητα απολύσεων γυναικών σε σχέση με τις απολύσεις ανδρών εργαζομένων στην βιομηχανία, καθώς επίσης και από την αυξημένη ανεργία πρωτοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας γυναικών σε σχέση προς την ανεργία των ανδρών. (Μουσούρου, 1993)

Οι γυναίκες άνεργοι καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερα ποσοστά της συνολικής ανεργίας, γεγονός το οποίο οφείλεται αφ' ενός μεν στην αύξηση του γυναικείου εργατικού δυναμικού και αφ' ετέρου στην έλλειψη κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που θα απορροφούσαν αυτόν τον πληθυσμό.

(Κιουλάφας, 1987)

3.5.1. Το ζήτημα της ανεργίας των γυναικών στην Ελλάδα

Η Ελλάδα κατέχει τη δεύτερη θέση, με 65% στους άνεργους μακράς διάρκειας που δεν είχαν ποτέ σταθερή εργασία (στοιχεία 1990). (Κογκίδου, 1995) Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ (1986) προκύπτει ότι οι άνεργες γυναίκες αποτελούν το 55,7% του συνόλου των ανέργων, στο σύνολο της χώρας, ενώ η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό την ίδια περίοδο ήταν 35,6%.

Οι παραπάνω αριθμοί είναι από μόνοι τους ενδεικτικοί για την προσπάθεια την οποία πρέπει να καταβάλει η οργανωμένη πολιτεία (σε όλες της τις εκφάνσεις και μορφές) για την βελτίωση της θέσης και του ρόλου της γυναίκας στην ζωή και το γίνεσθαι της χώρας.

Η διάρκεια της ανεργίας διαφέρει σημαντικά κατά φύλο. Από τους άνδρες άνεργους το 28,6% είναι άνεργοι 12 μήνες και άνω, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες φτάνει το 52,8%. Παρά το γεγονός ότι οι πιθανότητες ανεύρεσης εργασίας αυξάνονται μαζί με την άνοδο του εκπαιδευτικού επιπέδου των ατόμων, στην περίπτωση της Ελληνίδας γυναίκας παρατηρείται μια διαφορετική κατάσταση. Ενώ το εκπαιδευτικό επίπεδο του γυναικείου πληθυσμού ανέρχεται με γοργούς ρυθμούς, το επίπεδο της ανεργίας αντί να μειώνεται παρουσιάζει σημαντική άνοδο.

Σύμφωνα με τον πίνακα 3.5.1.1, από το 1982 μέχρι το 1990, η ανεργία θίγει σε ποσοστά περισσότερο τις γυναίκες παρά τους άνδρες. Οι γυναίκες παρόλο που εξασφάλισαν ίδια περίπου επίπεδα εκπαίδευσης με τους άνδρες, δεν αντιμετωπίζουν τις ίδιες συνθήκες στην αγορά εργασίας (Πίνακας 3.5.1.1). (Κάτσικας, Καββαδίας, 1994)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.1.1

Ποσοστά ανέργων κατά φύλο

Έτος	ΑΝΔΡΕΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΣ %
1982	56,3%	43,7%
1983	49,1%	50,9%
1985	46,7%	53,3%
1987	44,7%	55,3%
1990	40,0%	60,0%

Πηγή: Πανελλήνιο Συνέδριο Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, ΣΕΛΕΤΕ, Αθήνα 1991 (Κάτσικας, Καββαδίας, 1994)

Σε όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη η ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες, ενώ σε έξι χώρες η ανεργία των γυναικών είναι κάτι περισσότερο από διπλάσια από αυτή των ανδρών (Ιταλία, Βέλγιο, Ελλάδα, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία) και σχεδόν διπλάσια σε δύο χώρες (Πορτογαλία, Γαλλία). Υπάρχουν όμως διαφορές ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς το επίπεδο αλλά και τις πηγές ανεργίας των γυναικών. (Κογκίδου, 1995)

Μιλώντας για το νομοθετικό πλαίσιο πάνω στο οποίο πρέπει να βασίζεται η ισότητα των φύλων όσον αφορά την επαγγελματική καθιέρωση και σταδιοδρομία, αυτοκατοχυρώνεται με διατάξεις υπερνομοθετικές, του Συντάγματος του 1975, του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου και διεθνών συμβάσεων καθώς και νομοθετικές. Οι νομοθετικές διατάξεις πρέπει να είναι σύμφωνες προς τις υπερνομοθετικές αλλιώς είναι ανίσχυρες και ανεφάρμοστες. Οι αρχές της ισότητας των φύλων συμπτύσσονται στους εξής τομείς:

- 1) Την αρχή της ισότητας των αμοιβών
- 2) Την αρχή της ισότητας μεταχείρισης στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στον επαγγελματικό προσανατολισμό
- 3) Την αρχή της ισότητας μεταχείρισης στην κοινωνική ασφάλιση

(<http://www.google.com>)

Ένα μεγάλο τμήμα του γυναικείου πληθυσμού που βιώνει τις διακρίσεις λόγω φύλου, αποστασιοποιείται από το γίνεσθαι της κοινωνίας που ζει και δραστηριοποιείται (κοινωνικός αποκλεισμός), ενώ τα αυξημένα ποσοστά ανεργίας το καθιστούν όμηρο των καταστάσεων της φτώχειας, αναγκάζοντάς το, είτε να περιπέσει σε κατάσταση «μόνιμης φτώχειας» είτε να συντηρείται από το συγγενικό (γονείς) ή φιλικό του περιβάλλον χωρίς καμιά επαγγελματική διέξοδο και κοινωνική προοπτική. (<http://www.google.com>)

Ταυτόχρονα, η μη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία, αποστερεί από τη χώρα ένα σημαντικό κομμάτι του εργατικού της δυναμικού, το οποίο μάλιστα διαθέτει σε μεγάλο βαθμό υψηλό δείκτη εκπαιδευτικών προσόντων.

Τα ποσοστά της ανεργίας αλλά και αυτά της συμμετοχής των γυναικών στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι της χώρας, παρότι βελτιωμένα τα τελευταία χρόνια, δεν παύει να είναι αρνητικά για τον ρόλο και τη θέση της στην σύγχρονη κοινωνία. Ειδικότερα όταν η γυναίκα άνεργος, συνδυάζει και κάποια άλλη κοινωνική ιδιότητα (μητέρα, έγκυος, αλλοδαπή, πρόσφυγας, μεσήλικος, θύμα κακοποίησης κ.ά), τότε η

κατάσταση αυτή επιβαρύνει δυστυχώς ακόμη πιο πολύ την θέση της στην αγορά εργασίας. Όλα αυτά απογοητεύουν τη γυναίκα και της δημιουργούν φόβο και δυσπιστία για τα όσα πίστευε ότι πέτυχε ως τώρα.

(Τάκαρη, 1978, <http://www.google.com>)

Η γυναίκα ως νοικοκυρά και ως σύζυγος δέχεται όλους τους αντίκτυπους από τον πληθωρισμό και την ανεργία. Τα έσοδα του συζύγου λιγοστεύουν και ο πληθωρισμός αναστατώνει τον προϋπολογισμό της οικογένειας. Αν θελήσει η γυναίκα να εργαστεί για να βοηθήσει το σύζυγο, δεν μπορεί να βρει δουλειά γιατί ακριβώς τότε προσπαθούν να απαλλαγούν από την παρουσία της. Είναι η πρώτη που διώχνουν. Οι γυναίκες δεν προσλαμβάνονται τόσο εύκολα όσο απολύονται, σε περιπτώσεις οικονομικής κρίσεως, γι' αυτό και οι καταστάσεις αυτές, επαναφέρουν τις διακρίσεις στην εργασία, για τις οποίες η γυναίκα αγωνίστηκε τόσο να εξαλείψει.

Αυτή η διάκριση της εργασίας σε βάρος της γυναίκας, εκτός από το ότι μεγαλώνει την ανισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα, απομακρύνει τη γυναίκα από δουλειές που απαιτούν καταβολή μεγαλύτερης δράσεως και πρωτοβουλίας, και καταδικάζει τη γυναίκα σε εργασίες κατώτερες. Είναι πολύ σημαντικό αυτό σε περίπτωση κρίσεως, γιατί οι γυναίκες θα υποστούν πρώτες, τις ολέθριες και δυσμενείς επιπτώσεις μιας μακροχρόνιας ανεργίας. Πραγματικά, πλήττονται οι εργασίες που έχουν δευτερεύουσα σημασία και δεν απαιτούν συνεχή απασχόληση, και γι' αυτό το λόγο τις αναθέτουν στις γυναίκες. (Τάκαρη, 1978)

Οι άνεργες γυναίκες το 1986 αποτελούσαν το 55.7% του συνόλου των ανέργων, ενώ οι γυναίκες αποτελούσαν το 35.6% του εργατικού δυναμικού. Δηλαδή οι άνεργες γυναίκες ήταν 159.900, ενώ οι άνεργοι άνδρες 127.000, σε αντίθεση με το 1981, που οι άνεργες γυναίκες ήταν 66.700, ενώ οι άνεργοι άνδρες 81.900. Ακόμη, στο επίπεδο εκπαίδευσης, οι άνεργες γυναίκες έχουν αυξηθεί με πολύ ταχύτερους ρυθμούς από τους άνδρες. Η μεγαλύτερη δε αύξηση εμφανίζεται στις άνεργες απόφοιτες στοιχειώδους εκπαίδευσης (26.4% ετησίως), ενώ η μεγαλύτερη αύξηση των ανέργων ανδρών εμφανίζεται στους απόφοιτους μέσης εκπαίδευσης.

(Πίνακας 3.5.1.2) (Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

Επίσης, πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία μας δίνει η έρευνα για την απασχόληση του εργατικού δυναμικού κατά το 1989 στην Ελλάδα (ΕΣΥΕ, 1991:93). Το σύνολο

των ανέργων και των δύο φύλων, εγγεγραμμένοι σε δημόσιο γραφείο ευρέσεως εργασίας ήταν το 10% (8% του συνόλου των ανέργων γυναικών). Περιμένουν αποτελέσματα διαγωνισμού δημοσίου: 12% (15%), έγραψαν ή απάντησαν σε αγγελίες εφημερίδων: 17% (18), απευθύνθηκαν σε εργοδότες: 36% (32), απευθύνθηκαν σε φίλους: 22% (22%). Είναι επομένως σαφές ότι, η πλειονότητα εκείνων που αναζητούν θέση εργασίας στην Ελλάδα δεν καταφεύγουν στα γραφεία του ΟΑΕΔ αλλά προτιμούν προσωπικούς ή οικογενειακούς τρόπους επίτευξης του στόχου τους. (Μουσούρου, 1993)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.1.2

Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής ανέργων ανδρών και γυναικών κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 1981-1986

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΣΥΝΟΛΟ	14,08	9,18	19,11
Πτυχιούχοι ΑΕΙ	12,83	7,98	17,02
Φοίτησαν ή φοιτούν σε ανώτατη σχολή	9,28	1,35	17,46
Απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης	15,80	14,62	16,45
Έχουν τελειώσει τη Γ' τάξη μέσης εκπαίδευσης	15,56	10,63	24,62
Απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης	14,36	7,76	26,37
Με ενδεικτικό μιας τάξης στοιχειώδους εκπαίδευσης	4,87	1,72	9,03
Δεν πήγαν καθόλου σχολείο	0,72	-11,42	12,13

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1981 και 1986

(Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

Χαρακτηριστικά της ανεργίας των γυναικών

Η ανεργία των γυναικών έχει ορισμένα χαρακτηριστικά:

1. Η ανεργία είναι ιδιαίτερα αυξημένη σε νέες γυναίκες και τα ποσοστά είναι διπλάσια σε σύγκριση με αυτά των άνεργων γυναικών γενικά. Στην Ισπανία, στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Πορτογαλία η ηλικία είναι καθοριστικός παράγοντας για την ανεργία των γυναικών
2. Οι γυναίκες πλήττονται πολύ περισσότερο από την ανεργία μακράς διάρκειας.
3. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα από τους άνδρες, εάν θέλουν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ή να επιστρέψουν (62% των γυναικών αναζητούν για πρώτη φορά εργασία ή θέλουν να επιστρέψουν μετά από μια διακοπή σε σύγκριση με το 4% των ανδρών).
4. Ο αριθμός των γυναικών που δεν εγγράφονται στους επίσημους καταλόγους των ανέργων είναι πολύ υψηλός. Η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό ανέργων γυναικών εγγεγραμμένων στον Οργανισμό Ευρέσεως Εργασίας (Ο.Α.Ε.Δ.) (8,4%) και εξ αυτών το 7,5% ανήκει στις νέες άνεργες γυναίκες (πηγή: Community Labour Force Survey 1989, Eurostat), γεγονός που σημαίνει ότι η ανεργία των γυναικών είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που επίσημα εμφανίζεται.
5. Οι γυναίκες απασχολούνται σε μεγαλύτερο βαθμό σε εργασίες μερικής απασχόλησης και εποχιακές εργασίες και έτσι είναι πιο πιθανό να τις οδηγήσει στην ανεργία μετά την απώλεια της συγκεκριμένης εργασίας. (Κογκίδου, 1995)

Η ανεργία ως κοινωνική κατάσταση, ειδικότερα όταν αποκτά χρονικά παρατεταμένα χαρακτηριστικά (μακροχρόνια ανεργία), και πλήττει ακόμη πιο ειδικές πληθυσμιακές ομάδες γυναικών (για παράδειγμα γυναίκες μονογονείς με ανήλικα τέκνα) μπορεί πολύ εύκολα να περιθωριοποιήσει και να αποκόψει κοινωνικά, επαγγελματικά και οικονομικά μεγάλο ποσοστό των πληττομένων γυναικών. (<http://www.google.com>)

Αν η αύξηση της γυναικείας ανεργίας συνοδεύει αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας (όπως πράγματι συνέβη στην Ελλάδα), αυτή δεν σημαίνει αναγκαστικά χειροτέρευση της θέσης των γυναικών. Η αύξηση της γυναικείας ανεργίας μπορεί να οφείλεται στην αύξηση των γυναικών που

καταφεύγουν στο απρόσωπο Γραφείο εύρεσης εργασίας και όχι στις προσωπικές γνωριμίες (συγγενείς, φίλοι) ή στις σχέσεις πατρωνείας (τα περίφημα «μέσα»), για να βρουν δουλειά. Θα θεωρούσαμε, έτσι, φυσική την αύξηση της γυναικείας ανεργίας σε μια χώρα όπως η Ελλάδα. (Μουσούρου, 1993)

Απαιτούνται ολοκληρωμένες πολιτικές και δράσεις σε όλα τα διοικητικά επίπεδα της χώρας, που να προάγουν και να προωθούν τη γυναικεία απασχόληση και την ενεργό συμμετοχή τους στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας.

Ταυτόχρονα απαραίτητες είναι και οι ενέργειες για τον απεγκλωβισμό από την φτώχεια και τον αποκλεισμό (αλλά και τη άρση των αρνητικών συνεπειών τους), για ένα μεγάλο κομμάτι του γυναικείου πληθυσμού της πόλης το οποίο ήδη τα βιώνει ως καθημερινή κατάσταση. (<http://www.google.com>)

Όσο συνεχίζονται οι διακρίσεις μεταξύ των δύο φύλων, θα δημιουργούνται ανταγωνισμοί, συγκρούσεις και δε θα μπορέσει να γίνει η πολιτική, οικονομική και κοινωνική ισοτιμία. Οι δυσκολίες και τα εμπόδια, που παρεμβάλλονται, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι προέρχονται από τις παραδοσιακές προκαταλήψεις για την πνευματική και βιολογική κατωτερότητα της γυναίκας. (Τάκαρη, 1978)

3.5.2. Το ζήτημα της ανεργίας των γυναικών στην Κύπρο

Παρά τη σημαντική μείωση του ποσοστού ανεργίας των γυναικών στην Κύπρο (5,4% από το 6,7% που ήταν το 2005), αυτό συνεχίζει να είναι αρκετά υψηλό από το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας των ανδρών, το οποίο επίσης σημείωσε μείωση (3,9% από 4,4% που ήταν το 2005).

Επιπρόσθετα, οι νέοι ηλικίας 15-24 ετών αντιμετωπίζουν το σοβαρότερο πρόβλημα ανεργίας και ιδιαίτερα οι νέες γυναίκες. Έστω και αν το 2006 σημειώθηκε σημαντική μείωση τόσο στο συνολικό ποσοστό ανεργίας της ηλικίας αυτής (10% από 13,9% το 2005) όσο και στις γυναίκες (11,1% από 14,7%), η ηλικιακή ομάδα αυτή εξακολουθεί να έχει ποσοστό ανεργίας σχεδόν διπλάσιο από το μέσο όρο ανεργίας.

Οι τομείς οικονομικής δραστηριότητας που συγκεντρώνουν τους μεγαλύτερους αριθμούς ανέργων είναι ο τομέας του εμπορίου, των ξενοδοχείων/εστιατορίων και ο τομέας της μεταποίησης, ενώ οι επαγγελματικές

κατηγορίες που συγκεντρώνουν τους μεγαλύτερους αριθμούς ανέργων είναι των νεοεισερχομένων, των υπαλλήλων υπηρεσιών και των ανειδίκευτων εργατών.

(<http://www.mlsi.gov.cy>)

Ανεργία κατά μορφωτικό επίπεδο

Το μεγαλύτερο μερίδιο των ανέργων είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (αντιπροσωπεύουν το 39% με ποσοστό ανεργίας 4,5%), ενώ το πιο ψηλό ποσοστό ανεργίας (4,8%) παρουσιάζεται στα άτομα με εκπαίδευση κάτω του λυκείου.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων τοποθετούνται σε εργασία με μικρό χρονικό διάστημα και ως εκ τούτου η μακροχρόνια ανεργία εξακολουθεί να βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, κατά το 2006, το 54% των ανέργων τοποθετήθηκαν σε εργασία σε διάστημα μέχρι 6 μηνών ενώ το 20% παρέμειναν άνεργοι για διάστημα πέραν του ενός έτους. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, 0,9% και παρουσίασε μείωση σε σύγκριση με 1,2% το 2005. (<http://www.mlsi.gov.cy>)

Βασικές διαπιστώσεις

Οι κυριότερες διαπιστώσεις που προκύπτουν για την απασχόληση στην Κύπρο είναι:

- 1) Οι γυναίκες παρουσιάζουν χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης και ψηλότερο ποσοστό ανεργίας απ' ότι οι άνδρες
- 2) Ο έντονος επαγγελματικός διαχωρισμός είναι έντονα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας. Οι γυναίκες περιορίζονται σε στενότερο φάσμα επαγγελμάτων απ' ότι οι άνδρες και σε χαμηλότερα κλιμάκια ιεραρχίας
- 3) Οι νέοι και ιδιαίτερα οι νέες γυναίκες αντιμετωπίζουν δυσκολίες ένταξης στην απασχόληση και χρειάζονται ειδική στήριξη για την προσπάθειά τους αυτή

(<http://www.mlsi.gov.cy>)

3.6. Γυναικεία απασχόληση και τοπική ανάπτυξη

Οι γυναίκες οι οποίες βρίσκονται στην αγορά εργασίας, συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία συνεπάγεται με αύξηση της παραγωγής. Η οικονομική αυτή ανάπτυξη αύξηση επιδρά στην απασχόληση των γυναικών, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα.

Άμεσα, η οικονομική ανάπτυξη επηρεάζει την γυναικεία απασχόληση με δύο τρόπους: (α) αυξάνοντας τον αριθμό των προς κάλυψη θέσεων, δηλαδή αυξάνοντας τη ζήτηση εργασίας και (β) διαφοροποιώντας τις απασχολήσεις, δηλαδή δημιουργώντας μία επαγγελματική ιεραρχία, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα της οποίας συνδυάζεται με την αυξανόμενη εξειδίκευση. Έμμεσα, η οικονομική ανάπτυξη επηρεάζει τη γυναικεία απασχόληση, συντελώντας αποφασιστικά στην αύξηση των προϋποθέσεων και δυνατοτήτων εργασίας των γυναικών, όπως π.χ. βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, απόκτηση γνώσεων, εξάλειψη διακρίσεων κ.λπ. (Μουσούρου, 1993)

3.6.1. Το παράδειγμα της Ελλάδας

Ακόμα και σήμερα η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα εξακολουθεί να είναι υψηλή. Κατά το 1989 το 25% του συνολικού εργατικού δυναμικού και το 32% του γυναικείου εργατικού δυναμικού ασχολούνται ακόμα με τη γεωργία. Πρόκειται όμως, για μια σημαντική μείωση, αφού τα ποσοστά το 1951 ήταν αντίστοιχα 48% και 42%.

Στο δευτερογενή τομέα, το ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια, μένει ποσοτικά στάσιμο. Αλλά μένει και ποιοτικά πολύ χαμηλό, αν κρίνει κανείς από το πραγματικά χαμηλό εκπαιδευτικό τους επίπεδο. Αυτό είναι αξιοσημείωτο, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη η νεαρή ηλικία των γυναικών αυτών.

Τέλος ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει αύξηση (κατά 194% μεταξύ 1951 και 1981). Ο τομέας απασχολεί το 27% των οικονομικά ενεργών γυναικών κατά το 1951, το 43% κατά το 1981 και το 50% κατά το 1989.

Συμπερασματικά, η οικονομική ανάπτυξη με την κοινωνικο-πολιτισμική ανάπτυξη με την οποία συνδέεται, συμβάλλει στην αύξηση του γυναικείου εργατικού δυναμικού. Η αύξηση αυτή συνοδεύεται από αύξηση του ποσοστού των γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας, των έγγαμων οικονομικά ενεργών γυναικών, και από την άνοδο του εκπαιδευτικού επιπέδου τους. (Μουσούρου, 1993)

3.7. Η συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική

Από παλιά, η πολιτική έχει χαρακτηριστεί ότι αποτελεί ασχολία αντρική. (Τάκαρη, 1978) Ένα ίσως από τα επιτεύγματα της γυναίκας θα είναι να κατορθώσουν οι γυναίκες να παύσουν να αποτελούν μειοψηφία στις Κυβερνήσεις, στη Βουλή, στα Διοικητικά Συμβούλια όλων των οργανώσεων επιστημονικών Σωματείων, Συνδικαλιστικών Συλλόγων, Εργατικών Σωματείων, κ.λπ. με άλλα λόγια να μπορέσουν να έχουν μια υπεύθυνη θέση στη δημόσια ζωή του τόπου, να παίρνουν μέρος στις αποφάσεις του τόπου ή να κατέχουν θέσεις-κλειδιά. Όπως πριν από μερικές δεκαετίες, οι γυναίκες που δουλεύουν έξω από το σπίτι, ήταν η εξαίρεση, έτσι και η συμμετοχή τους στο συνδικαλισμό, στην πολιτική, αποτελεί εξαίρεση. Τα ωράρια που απαιτούνται για τη συμμετοχή του ατόμου στην πολιτική ή στο συνδικαλισμό, καθορίζονται από τους άνδρες και σπάνια συνδυάζονται με τις άλλες υποχρεώσεις των γυναικών (σπίτι, οικογένεια). (Collins, Scarborough, 2001, Δουλκέρη, 1986)

Τα γνωστά επιχειρήματα που χρησιμοποιούνταν από τους άνδρες για την απομάκρυνση των γυναικών από την άσκηση ορισμένων επαγγελμάτων, χρησιμοποιήθηκαν και επαναλαμβάνονταν με έμφαση. Πώς ήταν δυνατόν η γυναίκα, να μπορεί να έχει γνώμη για την πολιτική κατάσταση της χώρας και να μπορεί να εκφράσει τη θέλησή της; Πώς ήταν δυνατόν η γυναίκα, να μπορέσει να αντιμετωπίσει τους αντιπάλους της στη Βουλή; Πώς θα μπορούσε να επιβάλει τη γνώμη της;

Αλλωστε η συμμετοχή στην πολιτική ή στο συνδικαλισμό, προϋποθέτουν ορισμένα προσόντα, που κατά κανόνα, κατά τη γνώμη των ανδρών, στερούνται οι γυναίκες (όπως πλήρη πληροφόρηση για τα οικονομικά θέματα, ευχέρεια λόγου, ετοιμότητα στις απαντήσεις, πειστικότητα, αυτοπεποίθηση, κρίση κ.ά.). Εξάλλου, ο

ρόλος του πολιτικού ή συνδικαλιστή δε συμβιβάζεται με τους κύριους ρόλους των γυναικών, δηλαδή της νοικοκυράς, μητέρας και συζύγου. (Δουλκέρη, 1986)

Πιστεύεται επίσης, ότι η πολιτική δημιουργεί ένα αντρικό χαρακτήρα στη γυναίκα και αυτό μπορεί να την εξυψώνει πνευματικά, όμως σαν γυναίκα τη μειώνει. Πολλοί άνδρες αισθάνονται άσχημα μπροστά σε μια έξυπνη γυναίκα, γιατί αμέσως τους δημιουργούνται συναισθήματα φόβου για τη δική τους υπεροχή. Ποτέ δεν συγχωρούν τη γυναικεία υπεροχή, γιατί αυτόματα καταργεί την αντρική. Παράλληλα, στη έξυπνη γυναίκα, δίνουν τα χαρακτηριστικά της ψυχρής και απαθούς. Έτσι, η γυναίκα πολλές φορές, χρησιμοποιεί το καλό της μυαλό, σε περιπτώσεις που ο άνδρας δεν μπορεί να το αντιληφθεί, γιατί έχει καταντήσει γι' αυτήν «μειονέκτημα». (Τάκαρη, 1978)

Για όλους αυτούς τους λόγους η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική δεν ήταν μια εύκολη υπόθεση. Παρατηρείται λοιπόν ότι πριν από τον 20ο αιώνα, η συμμετοχή τους στην πολιτική ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. (Δουλκέρη, 1986)

Δυστυχώς η κοινωνία μας είναι πατριαρχική και κατά συνέπεια ρατσιστική, σε ό,τι αφορά τα δύο φύλα, και την κατανομή εξουσίας, παρ' όλη τη γνώση και την πρόοδο που σημειώθηκαν στο δεύτερο ήμισυ του αιώνα μας. (Γαλάνης, κ.ά., 1995)

Οι πόρτες για την είσοδό τους στην πολιτική άνοιξαν το 1869 στην Πολιτεία Ουαϊόμινγκ των Η.Π.Α. Αλλά και στη χώρα μας η ιστορία για την κατάκτηση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών δεν ήταν καθόλου εύκολη. Για πρώτη φορά δόθηκε δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες με το Προεδρικό Διάταγμα του 1930 που έδινε το δικαίωμα στις γυναίκες να ψηφίζουν μόνο στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές και έθετε όρους συμμετοχής στις γυναίκες, ενώ δεν απαιτούσε τους αντίστοιχους από τους άνδρες. Έπρεπε λοιπόν οι Ελληνίδες για να ψηφίζουν, να έχουν συμπληρώσει το 30ο έτος της ηλικίας τους και να γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση. Στη συνέχεια αναγνώρισε το δικαίωμα ψήφου στις γυναίκες χωρίς να απαιτεί τις παραπάνω προϋποθέσεις, δηλαδή κάτω από τις ίδιες προϋποθέσεις με τους άνδρες. Μόλις το 1949, με το νόμο 949, απέκτησαν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Το δικαίωμα του «εκλέγειν» στις δημοτικές εκλογές είχαν όσες γυναίκες έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους και όσες έχουν συμπληρώσει το 25ο είχαν το δικαίωμα του «εκλέγεσθαι» σε όλα τα δημοτικά και κοινοτικά αξιώματα. Επίσης το 1952 ο νόμος 2159 έδωσε στις γυναίκες το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις βουλευτικές εκλογές, κατέστησε μάλιστα υποχρεωτική την εγγραφή

στους εκλογικούς καταλόγους και τη συμμετοχή στην ψηφοφορία, με ποινικές κυρώσεις για την παράληψη. Έτσι πραγματοποιήθηκε τυπικά η εξίσωση, παρά το γεγονός ότι, στις βουλευτικές εκλογές που ακολούθησαν τη θέσπιση του νόμου, η συμμετοχή υποψηφίων γυναικών ήταν περιορισμένη στο ελάχιστο.

(Δουλκέρη, 1986, Εγκυκλοπαίδεια Για σας Κυρία μου, 1973)

Όπως, λοιπόν, γίνεται φανερό, η γυναίκα έχει αποκτήσει σχεδόν ίσα δικαιώματα, όπως και ο άνδρας. Και λέμε «σχεδόν» γιατί παρά τη ριζική αλλαγή της νομικής θέσεως της γυναίκας, που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, δεν έχουν εκλείψει εντελώς οι σχετικές διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα. Διακρίσεις, που όσο κι αν είναι περιορισμένες δεν παύουν να καθιστούν, κατά κάποιο τρόπο, μειονεκτική τη θέση της γυναίκας στο δημόσιο βίο. (Εγκυκλοπαίδεια Ιατρικός Σύμβουλος της Γυναίκας)

3.7.1. Η σημερινή πραγματικότητα

Στην Ελλάδα είναι πολύ μικρή η συμμετοχή της γυναίκας στην πολιτική, σε σημείο που μπορούμε να μιλάμε για απουσία της Ελληνίδας από την πολιτική ζωή της χώρας.

Η συμμετοχή όμως, θα πρέπει να είναι ισότιμη, όπως άλλωστε αυτό επιβάλλεται και σε όλους τους τομείς, ώστε και οι γυναίκες και οι άνδρες, να δίνουν τον καλύτερο τους εαυτό και να συμβάλουν για την καλύτερη τύχη του κοινωνικού συνόλου. (Τάκαρη, 1978)

Στην λίστα των Ηνωμένων Εθνών για την ανάμειξη των γυναικών στα κοινά η Ελλάδα κατέχει την 69η θέση και είναι πίσω από πολλές ισλαμικές χώρες ή ακόμα χώρες του τρίτου κόσμου. Η συμμετοχή των γυναικών στο Κοινοβούλιο της Ελλάδος βρίσκεται στην τελευταία θέση της Ε.Ε. με 6%. (<http://www.google.com>)

Στο Δικαστικό Κλάδο, όλο και περισσότερο σπάζει η παράδοση, όλο και περισσότερες γυναίκες εισχωρούν στο επάγγελμα. Στις ανώτερες θέσεις βέβαια όπως συνήθως, και εδώ ακόμη πιο έντονα, η γυναίκα «λάμπει» με την απουσία της! Καμιά γυναίκα Πρόεδρος Αρείου Πάγου ή Εισαγγελέας Αρείου Πάγου, Αρεοπαγίτης, κ.λπ. (Collins, Scarborough, 2001)

Ελάχιστες παρουσιάζονται ως υποψήφιες βουλευτίνες είτε ως υποψήφια μέλη Διοικητικών Συμβουλίων και κατά συνέπεια εκλέγονται ελάχιστες. Μια πραγματικότητα που ισχύει σε όλες τις χώρες του κόσμου, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση, ή το πολιτικό σύστημα.

Αντίθετα υπάρχουν αρκετές Πρωτοδίκες και όσο κατεβαίνουν οι βαθμίδες όλο και πιο πολύ αυξάνει ο γυναικείος αριθμός. Στους Ειρηνοδίκες, οι γυναίκες όχι απλά συμμετέχουν, αλλά αποτελούν και την πλειοψηφία σε σύγκριση με τους άνδρες. Παρόμοια είναι η συμμετοχή των γυναικών στα Διοικητικά Δικαστήρια. Στις ανώτερες βαθμίδες δεν συναντιέται καμιά γυναίκα ενώ στις κατώτερες αποτελούν την πλειοψηφία. Η πρώτη γυναίκα Ειρηνοδίκης διορίστηκε το 1956 και ήταν η Οδέττη Κοντοπρία – Κουγιουμτζόγλου, η δε πρώτη γυναίκα πρωτοδίκης ήταν η Άννα Αθανασιάδου το 1959. Στο Συμβούλιο Επικράτειας επίσης ο αριθμός των γυναικών που διορίζονται τα τελευταία χρόνια με το βαθμό του Εισηγητή συναγωνίζεται αισθητά τον αριθμό των ανδρών. Η πρώτη γυναίκα που διορίστηκε ήταν η Πηνελόπη Αθανασοπούλου το 1958.

Όσον αφορά τους δικηγόρους, οι σημερινές γυναίκες πτυχιούχοι της Νομικής γίνονται πια δικηγόροι χωρίς να συναντούν κοινωνικές προκαταλήψεις. Τα επιχειρήματα ότι η «φύση» της γυναίκας την εμποδίζει στους αγώνες και στις δυσκολίες του Δικαστηρίου αρχίζουν να εξαλείφονται. Οι γυναίκες σταδιοδρομούν ως δικηγόροι, όχι μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και στα μικρά. Οι συμβολαιογράφοι από την άλλη πλευρά είναι κατά πλειοψηφία γυναίκες στους περισσότερους συλλόγους. (Δουλκέρη, 1986)

Για να μπορέσουν οι γυναίκες να δεισδύσουν και να αρχίσουν να προωθούνται, θα πρέπει να υποχωρήσει εκείνη η ανδροκρατούμενη ισχυρογνωμοσύνη. (<http://www.google.com>) Θα πρέπει τα κόμματα να συμπεριλάβουν, σαν μέλη, γυναίκες ώστε να μπορέσουν να δείξουν τις ικανότητές τους, και σε μελλοντικές εκλογές να επιλεγούν περισσότερες και να υπάρξει μία ισάξια συμμετοχή εκπροσώπων του γυναικείου φύλου στη Βουλή, όπου θα ασχοληθεί με τα προβλήματα των γυναικών, που αν δεν είναι πιο πολλά, είναι ίδια με τα προβλήματα των άλλων ανθρώπων. (Τάκαρη, 1978)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

4.1. Ο γάμος

Η Ελλάδα ανήκει στο μεσογειακό μοντέλο από πλευράς διάφορων κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών: σχετικά υψηλή γαμηλιότητα, χαμηλά ποσοστά συμβιώσεων και διαζυγίων, χαμηλά ποσοστά γεννήσεων εκτός γάμου και χαμηλά ποσοστά γονιμότητας. (Council of Europe, 1999). Παρά το γεγονός ότι γίνεται συχνά λόγος για κρίση της οικογένειας, οι οικογενειακοί δεσμοί είναι ακόμη ισχυροί και η ελληνική οικογένεια εξακολουθεί να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη στήριξη των μελών της. (Πετμαζίδου, κ.ά., 2002)

Ο γάμος θεωρείται μια νομικά κατοχυρωμένη σχέση που οι άνθρωποι πιστεύουν ότι θα διαρκέσει και αφορά οικονομική συνεργασία και αναπαραγωγική δραστηριότητα για τεκνοποίηση. (Θεοδωροπούλου, 2004)

Ο όρος γάμος έχει διπλή σημασία. Σημαίνει μια τελετουργία, που στη δική μας κοινωνία η τελετουργία αυτή γίνεται είτε στην εκκλησία (θρησκευτικός γάμος) είτε στο δημαρχείο (πολιτικός γάμος). Σημαίνει όμως και ένα θεσμό. Μια σταθερή σχέση μεταξύ δύο ετερόφυλων προσώπων, δηλαδή των συζύγων. Η σχέση αυτή δημιουργείται με την τελετουργία του γάμου και λύεται ή με διαζύγιο ή με το θάνατο ενός από τους δύο συζύγους.

Επιπλέον, ο γάμος δημιουργεί μια σημαντική κοινωνική σχέση ανάμεσα σε δυο μεγάλες ομάδες, τους συγγενείς του ενός συζύγου και τους συγγενείς του άλλου. Είναι μια σχέση αλληλεγγύης και κοινής προστασίας, δηλαδή μια μορφή κοινωνικής συμμαχίας. Στην Ελλάδα μελέτες που έγιναν από το 1950 μέχρι σήμερα έδειξαν ότι ο συγγενικός δεσμός παραμένει σε σημαντικό βαθμό ένας ισχυρός δεσμός κοινωνικής αλληλεγγύης. (Τσαούσης, 1997)

Ο θεσμός του γάμου, επιβάλλεται, κατά κάποιο τρόπο, στη γυναίκα ακόμα και σήμερα από τις κοινωνικές συνθήκες και τις παραδόσεις. Σε παλαιότερες εποχές που το κορίτσι βρισκόταν κάτω από την προστασία της οικογένειας, οι γονείς έψαχναν στον κύκλο των γνωστών και διάλεγαν τον καλό γαμπρό.

Όμως η οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη των συνθηκών ζωής έφεραν μια αλλαγή προς το καλύτερο. Έτσι, ο θεσμός του γάμου μεταβλήθηκε σε δεσμό δύο αυτόνομων ατόμων με βάση την ελεύθερη συναίνεση. Οι δεσμεύσεις είναι προσωπικές και αμοιβαίες.

Ο γάμος φέρνει τόσο στον άνδρα, όσο και στη γυναίκα μια θεμελιακή αλλαγή στην πορεία της ζωής. Αλλάζει τη ζωή της γυναίκας περισσότερο από αυτή του άνδρα. Ιδιαίτερα εάν εργαζόταν, έπαιρνε ένα μισθό, είχε ένα κανονικό ωράριο εργασίας, αναγνωρίζονταν οι επιδόσεις της στο επάγγελμα και με το γάμο σταμάτησαν όλα αυτά.

Ως σήμερα, οι γυναίκες ζητούσαν στο γάμο το στήριγμα που θα ακουμπούσαν με σιγουριά τη ζωή τους, γιατί πίστευαν ότι θα τους εξασφάλιζε μια άνετη και οικονομικά ανεξάρτητη ζωή. Κι αυτό επειδή οι άνδρες έχουν κρατήσει για τους εαυτούς τους όλα τα ενδιαφέροντα και επικερδή επαγγέλματα και καταβάλλουν προσπάθειες να πείσουν τις γυναίκες ότι δεν μπορούν να εργαστούν σ' αυτά και να αποδώσουν στον ίδιο βαθμό με εκείνους. Έτσι, για να αποκτήσουν μία οικονομική ανεξαρτησία, θα πρέπει να αναζητήσουν τον ευκατάστατο σύζυγο κι εκείνες να περιοριστούν στα οικιακά.

Όμως οι πιο πολλές από τις σημερινές κοπέλες ούτε πιστεύουν, ούτε προσδοκούν από το γάμο να τους χαρίσει μια άνετη και βολεμένη ζωή, γι' αυτό προσπαθούν με κάθε τρόπο να αποκτήσουν, όσο το δυνατόν, περισσότερα εφόδια για να μπορέσουν ν' αντιμετωπίσουν τον αγώνα της ζωής. (Τάκαρη, 1978)

Επίσης πολλές νέες κοπέλες σήμερα απορρίπτουν τη σημασία του θεσμού του γάμου, αφού τον θεωρούν νομιμοποίηση που λύνει απλώς πρακτικά προβλήματα σχετικά με το Δημόσιο (συντάξεις, κοινωνική κατάσταση παιδιών κ.λπ.) (Κατάκη, 1984)

4.2. Σχέσεις ζευγαριού

Το κύριο επιχείρημα που υποστήριζαν για να εμποδίσουν τη γυναίκα να εργασθεί έξω από το σπίτι, ήταν η οικογένεια. Με την εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι, ο οικογενειακός δεσμός υποστήριζαν ότι χαλαρώνει και η οικογένεια διαλύεται. Έτσι η γυναίκα αφοσιωνόταν στα παιδιά και στο σύζυγό της. Ήταν η «σκιά» της οικογένειας, χωρίς δικά της ενδιαφέροντα. Βέβαια μπορεί σε πολλά σπίτια να ήταν αυτή που στην ουσία διοικούσε, που αποφάσιζε για όλα τα θέματα της οικογένειας, «κρυβόταν» όμως και παρουσιαζόταν ότι ο αφέντης ήταν ο άνδρας. Εκείνο που μετρούσε ήταν ποιος φαινόταν στα μάτια του κόσμου ως αφέντης. Έτσι, η ιδανική σύζυγος ήταν η γυναίκα χωρίς προσωπικότητα, χωρίς ενδιαφέροντα.

(Δουλκέρη, 1986)

Επομένως, πρωταρχικός ρόλος του άνδρα ήταν η εξασφάλιση των πόρων ζωής της οικογένειας. Η συμμετοχή του στις οικιακές ασχολίες είναι ελάχιστη, αφού το νοικοκυριό και τα παιδιά είναι οι κύριες δραστηριότητες του γυναικείου ρόλου.

(Μισέλ, 1987)

Από την άλλη πλευρά, παράγοντες όπως η εκβιομηχάνιση και η επικράτηση των νέων καταναλωτικών μοντέλων, συντείνουν στην επικράτηση νέων οικογενειακών σχημάτων. Ευνοούν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας για μεγιστοποίηση της ευημερίας του νοικοκυριού. Επομένως, οι νέες καταναλωτικές αντιλήψεις θεωρούνται η κινητήρια δύναμη των μεταβολών στην αγορά εργασίας και στη σημαντική αύξηση του αριθμού των γυναικών με επαγγελματική εξωοικιακή απασχόληση. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Η γυναίκα η οποία αποφάσιζε να εργαστεί, προσπαθεί με όλες τις δυνάμεις να είναι υποστηρικτική σύζυγος, ενσυνείδητη εργαζόμενη, «άριστη» οικοδέσποινα, υπερβολικά αφοσιωμένη και συγκεντρωτική μητέρα, πάντα διαθέσιμη για όλους. Στόχοι υπερβολικά βαρείς για τους ώμους της, με συχνά δυσάρεστα επακόλουθα: σωματική και νευρική υπερκόπωση, ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα, άγχος, ψυχοσωματικές αρρώστιες, πόνοι στο στομάχι, ηρεμιστικά κ.λπ. Μπροστά στην πραγματικότητα, άνδρες και γυναίκες συνειδητοποιούν την ανάγκη ανακατανομής ρόλων, με βάση τις αρχές της συνεργασίας και της ισότητας. (Χουρδάκη, κ.ά., 2000)

Στις μέρες μας, οι σχέσεις ανάμεσα στο ζευγάρι από συμπληρωματικές που ήταν, έγιναν συμμετρικές. Η γυναίκα έχει τώρα ίση θέση δίπλα στον άνδρα και η

πατριαρχική μορφή της οικογένειας αντικαθίσταται από δημοκρατική. (Γαλάνης, 1995)

Σήμερα, ο ρόλος του ζευγαριού άλλαξε. Η ύπαρξη ενός ζευγαριού εξαρτάται από το αν και οι δύο σύντροφοι είναι ικανοποιημένοι από τη συναισθηματική και κοινωνική ζωή τους, διατηρώντας ο καθένας όσο το δυνατό σε μεγαλύτερο βαθμό την αυτονομία του, τα προσωπικά σχέδιά του για τη ζωή. Οι ρόλοι των ανδρών και των γυναικών επαναπροσδιορίζονται, εμπλουτίζονται, δεν είναι τόσο άκαμπτοι, γίνονται συμπληρωματικοί. Η ύπαρξη παιδιών δεν είναι καθοριστικό στοιχείο για τη συνύπαρξή τους. Ο γάμος έγινε πολύ εύθραυστος, δεν κρατά πια 25 ή 50 χρόνια. Οι γυναίκες μπορούν να αποφασίζουν αν και πότε θα κάνουν παιδιά, αποφασίζουν για το διαζύγιο, έχουν την επιμέλεια των παιδιών, ξαναπαντρεύονται ή συμβιώνουν, κάνουν άλλο παιδί κ.λπ. (Κογκίδου, 1995)

Ο νόμος 1329/83 τροποποίησε ουσιαστικά το οικογενειακό μας δίκαιο. Και πρώτα απ' όλα κατήργησε την προνομιακή θέση του άνδρα ως «κεφαλής της οικογένειας» που «αποφασίζει περί παντός ό,τι αφορά τον συζυγικόν βίον». Τώρα οι σύζυγοι αποφασίζουν από κοινού για κάθε θέμα του συζυγικού βίου. Αν ο ένας από τους συζύγους βρίσκεται σε φυσική ή νομική αδυναμία, αποφασίζει μόνος του ο άλλος. Η ρύθμιση από τους συζύγους του κοινού τους βίου πρέπει να μην εμποδίζει την επαγγελματική και την υπόλοιπη δραστηριότητα του καθενός από αυτούς και να μην παραβιάζει τη σφαίρα της προσωπικότητάς του. Η αρχή της ισότητας των δύο συζύγων και της συναπόφασης που καθιερώνει ο νόμος είχε ως συνέπεια την κατάργηση της πατρικής εξουσίας.

Είναι λοιπόν φανερό ότι, ο νόμος αυτός, δημιουργεί διαφορετικές αντιλήψεις για τα δύο φύλα, αναπλάθει τις οικογενειακές σχέσεις με τέτοιο τρόπο που να αποδυναμώνει την εξουσία του «αρχηγού», να διαχέει την εξουσία αυτή εξίσου μεταξύ των δύο συζύγων και να αρθρώνει τις σχέσεις των μελών της οικογένειας. Ο νόμος αυτός επιδιώκει να αποδυναμώσει τη σχέση εξάρτησης και υποταγής και να την αντικαταστήσει με μια σχέση που θεμελιώνεται στο συναισθηματικό δεσμό, στην αμοιβαία μεταξύ τους βοήθεια, στη στοργή και στο σεβασμό. (Τσαούσης, 1997)

Στα ζευγάρια όπου και οι δύο σύζυγοι εργάζονται, οι ρόλοι τους είναι σαφώς περισσότερο ισότιμοι από ό,τι σε οικογένειες όπου η σύζυγος δεν εργάζεται. Πολλές έγγαμες γυναίκες όμως, τείνουν να έχουν απλά μία απασχόληση και όχι να κάνουν

καριέρα. Συνήθως ο σύζυγος κάνει καριέρα, ενώ η γυναίκα στην καλύτερη περίπτωση έχει μια σταθερή απασχόληση. (Μουσούρου, 1993, Μουσούρου, 1989)

Η αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία, οδηγεί στην επικράτηση ενός νέου μοντέλου οικογένειας: της «αποσπασματικής-σύμμεικτης» (frag-mented) μορφής οικογένειας διπλού εισοδήματος, η οποία σταδιακά αντικαθιστά την παραδοσιακή οικογένεια του άνδρα-κουβαλητή και μοναδικού υπεύθυνου για την επιβίωση της οικογένειας. Επομένως και οι δύο γονείς σύζυγοι ή σύντροφοι συμμετέχουν ενεργά σε όλους τους τομείς (αγορά εργασίας και οικιακές εργασίες). (Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

Η ισότητα των δύο φύλων, δημιουργεί την επιθυμία στις γυναίκες, για επαγγελματική καταξίωση και κοινωνικές επαφές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η παρουσία της γυναίκας μέσα στο σπίτι και ο άνδρας συχνά να πρέπει να καλύψει αυτό το κενό. (Θεοδωροπούλου, 2004)

Σήμερα, ένας άνδρας και μία γυναίκα, δεν μπορούν να ζήσουν ειρηνικά σαν σύζυγοι, εάν δεν συμπεριφέρεται ο ένας στον άλλο σαν ίσος προς ίσο. Το αίσθημα κατωτερότητας παρασύρει σε εσφαλμένες ενέργειες. Ένας από τους κυριότερους σκοπούς μιας ισορροπημένης κοινωνίας, είναι η μείωση των αισθημάτων κατωτερότητας που έχουν αποκτήσει οι άνθρωποι από τις παραδοσιακές προκαταλήψεις και κληρονομικές αντιλήψεις και τους κάνουν να αμφιβάλλουν για τον ίδιο τους τον εαυτό. Και όσο αμφιβάλλουν για τις δυνατότητες και τις ικανότητές τους, τόσο πιο δύσκολο είναι να μπορέσουν να γίνουν ελεύθεροι και να ολοκληρώσουν την προσωπικότητά τους, που θα στηρίζεται στην πίστη για την προσωπική τους αξία. (Τάκαρη, 1978)

Για τον άνδρα, ο χρόνος της εργασίας καθορίζει πόσο χρόνο θα αφιερώσουν στην οικογένεια, ενώ για τη γυναίκα ισχύει το αντίστροφο: οι οικογενειακές της ευθύνες καθορίζουν πόσο χρόνο μπορούν να διαθέσουν στην αμειβόμενη εργασία. Δίχως λοιπόν μια ριζική αναδιανομή ρόλων και καθηκόντων ανάμεσα στα δύο φύλα αλλά και του εργάσιμου χρόνου, η εργασία των γυναικών θα εξακολουθήσει να είναι συμπληρωματική και σε αναντιστοιχία με τις πραγματικές της ανάγκες.

(Λυμπεράκη, Μουρίκη, 2003)

Δεν πρέπει να υπάρχει ανταγωνισμός ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, γιατί φέρνει δυσκολίες, συγκρούσεις, προστριβές και ανωμαλίες. Η μόνη σταθερή βάση για καλές οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις είναι η ισορροπία ανάμεσα σε

ισότιμα μέλη. Τα προβλήματα που δημιουργούνται μέσα στην οικογένεια μεταξύ άνδρα και γυναίκας μας προσφέρουν και το πεδίο όπου θα δοκιμασθεί η εφαρμογή αυτής της ισοτιμίας.

Όσο η γυναίκα αφυπνίζεται και καταλαβαίνει ότι η εργασία είναι εκείνη που θα την βοηθήσει να ολοκληρώσει την προσωπικότητά της, τόσο μεγαλώνει και η συμμετοχή της στο ενεργό δυναμικό, πιστεύοντας ότι μέσα από τη δουλειά της θα κατορθώσει να αποκτήσει την ισοτιμία της και να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο.

(Τάκαρη, 1978)

Θα πρέπει με λίγα λόγια, να καταργηθεί η αποκλειστικότητα της γυναίκας στον διπλό οικογενειακό και επαγγελματικό ρόλο και θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κοινωνικές δομές που θα επιτρέψουν στη σύζυγο να εργάζεται έξω από το σπίτι και στο σύζυγο να ασχολείται με τα παιδιά και την οικογένεια. Η ελαστικότητα των ρόλων και η κατανομή τους από τους συζύγους μεταξύ τους, θα αντικαταστήσουν έτσι τον ξεπερασμένο διαχωρισμό ρόλων. (Μισέλ, 1987)

Όσον αφορά τα κίνητρα για εργασία, οι οικονομικοί λόγοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην απόφαση μιας γυναίκας να εργαστεί, μια και τα σύγχρονα μοντέλα κατανάλωσης επιβάλλουν πλέον, την ύπαρξη δύο μισθών σε κάθε νοικοκυριό. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Η ένταξη επομένως της γυναίκας στο χώρο της εργασίας, εκτός από την κοινωνική ανάπτυξη που της προσφέρει, έχει πολλές θετικές επιπτώσεις στο ζευγάρι. Το διπλό εισόδημα ανεβάζει το βιοτικό επίπεδο και αφήνει χρονικά και οικονομικά περιθώρια και στους δυο συντρόφους για σκέψη, διάβασμα, ξεκούραση, ψυχαγωγία, καλλιέργεια και ενασχόληση με τα κοινά ή ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

(Χουρδάκη, κ.ά., 1989)

Οι οικογένειες όπου και οι δύο σύζυγοι είναι οικονομικά ενεργοί ανήκουν σε υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα από τις οικογένειες όπου μόνον ο σύζυγος εργάζεται. Επίσης με την παράλληλη εργασία οι γονείς μπορούν να προσφέρουν μεγαλύτερες ευκαιρίες για μόρφωση στα παιδιά τους. Σε περιπτώσεις όμως οικογενειών όπου υπάρχει π.χ. παιδί με ειδικές ανάγκες ή μέλος με χρόνια πάθηση, και τα έξοδα είναι αυξημένα λόγω του προβλήματος αυτού, η σύζυγος σπάνια μπορεί να εργαστεί και η οικογένεια έχει απώλεια δυνατού εισοδήματος.

(Χουρδάκη, κ.ά., 1989, Μουσούρου, 1993)

Οι λόγοι που μια έγγαμη γυναίκα βρίσκει δουλειά είναι αρκετοί. Οι πιο σημαντικοί είναι:

- 1) Θέλει να βοηθήσει οικονομικά την οικογένειά της
- 2) Θέλει να νιώθει χειραφετημένη και ανεξάρτητη, διαχειριζόμενη η ίδια τα χρήματά της
- 3) Θέλει να συντηρήσει την οικογένειά της αν είναι διαζευγμένη ή χήρα. Αν ο σύζυγος είναι για αρκετό χρόνο άνεργος, τότε αναγκάζεται να βρει η ίδια εργασία (<http://paroutsas.jmc.gr>)
- 4) Η επιθυμία της να ξεφύγει από την οικιακή ρουτίνα και από την ανία
- 5) Η ανάγκη για συντροφιά, που δημιουργεί η απομόνωση στο χώρο του σπιτιού (Μουσούρου, 1993)

Για να μπορέσει επομένως η γυναίκα να πετύχει στην επαγγελματική της σταδιοδρομία και η εργασία να της χαρίσει οικονομική ανεξαρτησία και αυτονομία, θα πρέπει ο άνδρας, να συνεργαστεί με τη γυναίκα στις εργασίες του σπιτιού, για να μπορέσει και η γυναίκα, απαλλαγμένη από τις πολλαπλές υποχρεώσεις του νοικοκυριού και της μητρότητας, να πραγματοποιήσει τον επαγγελματικό της προσανατολισμό. Επίσης, ο άνδρας, να σταθεί πλάι της και να βοηθήσει στην άνοδό της και στην ισότιμη συμμετοχή της στην ενεργό οικονομία. (Τάκαρη, 1978)

4.3. Κατανομή οικιακών εργασιών ανάμεσα στους δυο συζύγους

Με τον όρο «οικιακές εργασίες» εννοούμε το σύνολο των δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με το σπίτι και τη φροντίδα των παιδιών και που επιτελούνται σε κάθε νοικοκυριό για τη λειτουργία του ως αυτόνομης οικογενειακής ομάδας.

Αν και οι γυναίκες εξακολουθούν να πραγματοποιούν το μεγαλύτερο μέρος από τις οικιακές εργασίες, η ανδρική παρουσία μέσα στο σπίτι γίνεται ολοένα και πιο ουσιαστική, χωρίς βέβαια, να προσεγγίζει το ιδανικό της ισότητας.

Η παρουσία του συζύγου στις καθημερινές οικιακές εργασίες εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διάρκεια της εργασίας του, την επαγγελματική επιβάρυνση, τον ελεύθερο του χρόνο, το χρόνο που αυτός παραμένει στο σπίτι και τις αντιλήψεις του για τους ρόλους.

Τα ατομικά χαρακτηριστικά των συζύγων (φύλο, εκπαίδευση, επάγγελμα κ.λπ.) αποτελούν σημαντικούς παράγοντες διαφοροποίησης των συζυγικών συμπεριφορών και επιλογών στο πλαίσιο της οικογενειακής ζωής ως προς την κατανομή και πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Έρευνες έχουν αποδείξει πως όσο αυξάνεται η γυναικεία απασχόληση, τόσο αυξάνεται και η συμβολή του συζύγου στις οικιακές εργασίες. (Stier, Lewin-Epstein, 2000)

Η συμμετοχή των ανδρών στις εργασίες του νοικοκυριού και στη φροντίδα των παιδιών εξακολουθεί να παραμένει πολύ χαμηλή στην Ελλάδα, η χαμηλότερη μαζί με την Ισπανία (European Commission, 1998), σε σύγκριση με όλες τις άλλες χώρες της Ε.Ε. Οι γυναίκες συχνά αναγκάζονται να μην εργάζονται ή να διακόπτουν την εργασία τους για να έχουν τη δυνατότητα να φροντίσουν τα εξαρτημένα μέλη της οικογένειας. Στη συνέχεια δε, είναι εξαιρετικά δύσκολο να επανενταχθούν στο εργατικό δυναμικό, λόγω της ανελαστικότητας της αγοράς εργασίας, της έλλειψης προγραμμάτων επαγγελματικής επανένταξης και της έλλειψης υπηρεσιών για τη συμφιλίωση οικογενειακής και εργασιακής ζωής (π.χ. οι υπηρεσίες φύλαξης των παιδιών κάτω των 3 ετών καλύπτουν μόνο το 3% των αναγκών). Επιπρόσθετα, οι διακρίσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν όσον αφορά την κατανομή της εργασίας κατά φύλο, δημιουργούν μη ευνοϊκές συνθήκες στην πρόσληψη των γυναικών, ενώ οι αμοιβές τους είναι κατά κανόνα χαμηλότερες των αντίστοιχων αμοιβών των ανδρών. (Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

Σύμφωνα με τα δεδομένα έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή της Αθήνας προέκυψε ότι 55% από τις γυναίκες δεν είχαν καμιά βοήθεια και μόνο 15% από αυτές τις βοηθούσε ο σύζυγός τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι στις εργασίες που έχουν σχέση με τη φροντίδα των παιδιών η συμμετοχή των πατέρων εμφανίζεται αρκετά πιο σημαντική σε σύγκριση με τον τομέα της οικιακής εργασίας. Όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών, οι άνδρες προτιμούν τη βόλτα, το παιχνίδι, το διάβασμα των παιδιών, δηλαδή τις ευχάριστες φροντίδες, ενώ οι «πραγματικές» εργασίες, όπως το πλύσιμο και το μαγείρεμα επιβαρύνουν εξ ολοκλήρου τις γυναίκες.

Οι άνδρες τις περισσότερες φορές διατηρούν τον παραδοσιακό ρόλο του συζύγου-κουβαλητή, ενώ συμμετέχουν ελάχιστα στις οικιακές εργασίες, δίνοντας απλά «ένα χέρι βοήθειας». Η Ελληνίδα παραμένει βασικά η κύρια υπεύθυνη για τις οικιακές εργασίες. Συχνά όμως, οι ίδιες οι γυναίκες είναι αυτές που έχουν

παραδοσιακά πρότυπα και αντιλήψεις πάνω στο θέμα αυτό και δεν επιθυμούν να βοηθούνται από τους συζύγους τους.

Στις περιπτώσεις όπου η γυναίκα έχει κάποια εξωοικιακή επαγγελματική απασχόληση, διακρίνουμε τάσεις πιο ισότιμης κατανομής στον τομέα της οικιακής εργασίας μεταξύ των ζευγαριών και πιο ισότιμες σχέσεις στην καθημερινή ζωή. Όχι μόνο η εργασιακή κατάσταση των γυναικών της Αθήνας, αλλά και η θέση τους στην αγορά εργασίας (ανώτερα στελέχη, εργάτριες κ.λπ.) επιδρούν στη μορφή που θα έχει η οικιακή βοήθεια του συζύγου.

Όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο, όπως είναι φυσικό, μειώνεται αρκετά και στους δύο συζύγους. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Σύμφωνα με τους Stier και Lewin-Epstein, το εισόδημα που αποκτά η γυναίκα μέσω της μισθωτής εργασίας την καθιστά οικονομικά ανεξάρτητη. Φυσικό επακόλουθο είναι η ικανότητα της να διαπραγματεύεται με το σύζυγο της για τις οικιακές εργασίες. Όπως επίσης και η ικανότητα που έχει τώρα πια να λαμβάνει από μόνη της διάφορες αποφάσεις που αφορούν το νοικοκυριό. (Stier, Lewin-Epstein, 2000)

Μια πρόσφατη έρευνα, χρησιμοποιώντας τα εθνικά στοιχεία που συλλέγονται στην Αυστραλία και στο εξωτερικό το 1986, 1993 και 1997, αναφέρεται στο χρόνο που αφιερώνουν οι άνδρες και οι γυναίκες στις οικιακές εργασίες. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν και τους δύο συζύγους να ξοδεύουν λιγότερο χρόνο στα οικιακά. Ειδικότερα, ο χρόνος των γυναικών στις οικιακές εργασίες, έχει μειωθεί μέχρι έξι ώρες την εβδομάδα από το 1986. Η έρευνα αυτή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό σε συνδυασμό με τις νέες μορφές κατανάλωσης οδηγεί σε αλλαγές στη συμπεριφορά των γυναικών και σε μεγάλη πτώση στο χρόνο των γυναικών που ξοδεύουν για οικιακή εργασία.

(Baxter, 2002)

4.3.1. είδος οικιακών εργασιών που πραγματοποιεί ο σύζυγος

Οι εργαζόμενες γυναίκες συμπίεζουν το χρόνο που διαθέτουν τόσο για την πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών όσο και για τη φροντίδα των παιδιών, στην προσπάθειά τους να συνδυάσουν εργασία και οικογένεια.

Οι οικιακές εργασίες είναι πολλές και ποικίλες. Αφορούν τις δουλειές του σπιτιού (καθάρισμα, μαγείρεμα κ.λπ.) και τη φροντίδα των παιδιών (μπάνιο, ντύσιμο, διάβασμα). Σε μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, ζητήθηκε από τις γυναίκες να διευκρινίσουν ποιες δουλειές πραγματοποιεί ο σύζυγός τους στο σπίτι σε τακτική βάση και ποιες όχι, για να ελεγχθεί η συμμετοχή των συζύγων σε αυτές. (Πίνακας 4.3.1.1)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3.1.1

	Ποσοστό συμμετοχής του συζύγου
Ψώνια	56,8%
Πλύσιμο πιάτων	12,7%
Μαγείρεμα	17,4%
Καθάρισμα σπιτιού	14,1%
Σιδέρωμα ρούχων	5,7%
Παραμονή στο σπίτι για φροντίδα άρρωστου παιδιού	35,4%
Άλλαγμα του μωρού	19,3%

Όπως παρατηρούμε, η συμμετοχή του Αθηναίου συζύγου στις οικιακές εργασίες, είναι ασήμαντη, αφού μόνο στα ψώνια φαίνεται να συμμετέχουν περισσότεροι από τους μισούς.

Οι γυναίκες, λοιπόν, που δεν έχουν βοήθεια στις οικιακές εργασίες, στην προσπάθειά τους να αντεπεξέλθουν στο διπλό ρόλο της εργαζόμενης και της συζύγου-μητέρας, διαφοροποιούν τη στάση τους απέναντι στην επαγγελματική απασχόληση. Έτσι, είτε εργάζονται με διακοπές και επανακάμψεις, είτε διακόπτουν οριστικά την εργασία τους. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

4.4. Μητρότητα και προβλήματα στην εργασία

Η γέννηση ενός παιδιού είναι από τα σπουδαιότερα γεγονότα στη ζωή μιας οικογένειας. (Αλεξίου, 2001) Η μητρότητα αποτελεί οπωσδήποτε ένα στοιχείο της βιολογικής ιδιαιτερότητας της γυναίκας. Αποτελεί όμως και μια δικαιολογία για διάκριση σε βάρος της στον επαγγελματικό τομέα. Η μητρότητα και η εργασία παρουσιάζονται σαν ιδιότητες ασυμβίβαστες όχι τόσο από βιολογική άποψη όσο από κοινωνική.

Ο κύριος προορισμός των γυναικών ήταν η μητρότητα γι' αυτό και το «προστατευτικό πνεύμα» ήταν εκείνο που επικρατούσε για τη εργαζόμενη μητέρα. Η επαγγελματική καριέρα ερχόταν πάντα σε δεύτερη μοίρα. (Δουλκέρη, 1986)

Στη δεκαετία του '80 όμως, το πνεύμα αυτό αρχίζει να ξεπερνιέται. Αρχίζει και επικρατεί η αντίληψη, ότι ο μοιρασμός των οικογενειακών ευθυνών μεταξύ των γονιών θα πρέπει να είναι πιο δίκαιος. Γίνεται προσπάθεια ώστε η μητρότητα να μην αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την επαγγελματική εξέλιξη της γυναίκας. Η γυναικεία εξωοικιακή απασχόληση επαγγελματική απασχόληση αντιμετωπίζεται από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού πιο θετικά και δεν θεωρείται ασυμβίβαστη με τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Προωθείται με άλλα λόγια η αρχή της ισότητας των δύο φύλων στην αγορά εργασίας. (Δουλκέρη, 1986, Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Ο ρόλος της γυναίκας σαν μητέρα είναι πολύ σημαντικός. Κανείς άλλος δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη μητέρα στην ανατροφή των παιδιών της και αυτό απαιτεί πάρα πολύ χρόνο. Δυστυχώς σήμερα με τις σύγχρονες αντιλήψεις και η μητρότητα μαζί με τόσα άλλα έχει δεχθεί πλήγμα. (<http://www.google.com>)

Η επιθυμία της γυναίκας σήμερα, είναι να πετύχει στην επαγγελματική της σταδιοδρομία και στην κοινωνική της αποστολή σαν μητέρα. Όμως, αυτό δημιουργεί ένα δίλημμα, που δεν μπόρεσαν να το λύσουν ούτε η ψυχολογία, ούτε ο αγώνας των γυναικών. Κατά μία άποψη το ένα μειώνει το άλλο ή ακόμα και το αποκλείει.

Η γυναίκα αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες για να βρει και να κρατήσει μια δουλειά, συνδυάζοντας την εξωτερική εργασία με τις οικογενειακές της υποχρεώσεις, γιατί δεν υπάρχουν νόμοι που να προστατεύουν και να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που δημιουργεί η μητρότητα, καθώς και όλους εκείνους τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες που επιδρούν και επηρεάζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία. (Τάκαρη, 1978)

Ιδιαίτερα διαδεδομένη είναι η άποψη πως η «καλή μητέρα» θα πρέπει να παραμείνει στο σπίτι κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων ζωής των παιδιών της. Αυτή η άποψη την επηρεάζει και της δημιουργεί άγχος και ενοχές, όταν προσπαθεί να συνδυάσει την εργασία και τη μητρότητα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην εργάζεται καθόλου και αν εργάζεται να έχει λιγότερες πιθανότητες να κατέχει θέσεις εργασίας που θα της επιτρέψουν να αξιοποιήσει πλήρως τα εκπαιδευτικά της προσόντα, τις δεξιότητες και της ικανότητές της. (Κογκίδου, 1995)

Στην Ελλάδα, μόνο το 35% των γυναικών με παιδιά εργάζονται, ενώ αντίστοιχα στη Σουηδία εργάζεται το 90% και στη Γαλλία οι τέσσερις στις πέντε γυναίκες με παιδιά είναι εργαζόμενες. Θα πρέπει όμως να ληφθούν υπόψη στη χώρα μας, οι κοινωνικοί παράγοντες, για παράδειγμα δυσκολίες στη φύλαξη παιδιών και ηλικιωμένων που επηρεάζουν αρνητικά τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. (Θεοδωροπούλου, 2004)

Η ύπαρξη παιδιών είναι αποφασιστικός παράγοντας για τη μη ενεργό συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα ο αριθμός των παιδιών και η ηλικία του μικρότερου παιδιού.

Επίσης, πολλές μητέρες έχουν εργασία μερικής απασχόλησης. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία (1988) ποσοστό 5% των μητέρων που έχουν παιδιά 0-9 ετών απασχολούνται μερικώς σε αντίθεση με τους πατέρες (ποσοστό 1%). Σύμφωνα με τα στοιχεία του Labour Force Survey (Ερευνα Εργατικού Δυναμικού), η μερική απασχόληση είναι πιο συχνή σε μητέρες απ' ότι σε γυναίκες που δεν έχουν παιδιά. Επιπλέον, οι ώρες μερικής απασχόλησης διαφέρουν από κράτος σε κράτος. Για παράδειγμα στην Ελλάδα, σύμφωνα με το L.F.S. του 1985, μία στις τέσσερις μητέρες που είχαν μερική απασχόληση εργάζεται 30 ώρες τη βδομάδα ή και περισσότερες. (Κογκίδου, 1995)

Οι υποχρεώσεις της γυναίκας (ανατροφή παιδιών, φροντίδα της οικογένειας, δουλειές του νοικοκυριού) υπαγορεύουν δυσμενέστερους όρους ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας. Η γυναίκα τρέχει να προλάβει τα πάντα. Τη δουλειά και το παιδί, το παιδί και το σπίτι, για να μην ακούει τα όσα ακούει και να μην παραμερίζεται και να παραγκωνίζεται σαν ένας ανάξιος άνθρωπος. (Τάκαρη, 1978, Λυμπεράκη, Μουρίκη, 2003)

Πολλές από τις εργαζόμενες γυναίκες επιστρέφουν στην εργασία τους λίγους μήνες μετά τη γέννηση του παιδιού και οι σύζυγοι αναγκάζονται να περιορίσουν τις εξωτερικές ασχολίες τους για να έχουν περισσότερο χρόνο για τη φροντίδα των παιδιών τους. (Θεοδωροπούλου, 2004)

Η γυναίκα θέλει να πετύχει και να γίνει δημιουργική. Της δημιουργούνται ανησυχίες για το πώς να διαχειριστεί τη μητρότητα και ποιες αποφάσεις να πάρει για το μέλλον των παιδιών της. Έχει διπλό σκοπό, να δώσει στην οικογένειά της τη φροντίδα της ώστε να γίνει μία ιδανική μητέρα και σύζυγος και να ικανοποιήσει δικές της προσωπικές επιδιώξεις. Στην πράξη όμως διχάζεται και οι προτεραιότητες μπερδεύονται. Όταν ασχολείται με τη δουλειά της, αισθάνεται ότι στερεί τους δικούς της από την παρουσία της. Όταν πάλι ασχολείται με τις υποχρεώσεις της μέσα στην οικογένεια, αισθάνεται ότι στερεί τον εαυτό της.

(Κατάκη, 1984, Maher, Saugeres, 2007)

Η μητρότητα όμως, δε συνιστά μόνο το κύριο εμπόδιο για αμειβόμενη απασχόληση έξω από το σπίτι, αλλά αποτελεί και καθοριστικό παράγοντα τόσο των ωρών εργασίας της γυναίκας, όσο και της δυνατότητάς της να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του χρόνου (αλλαγή ή εναλλαγή ωραρίου, υπερωρίες κ.λπ.) και χώρου (μετακίνησης) της εργασίας. (Μουσούρου, 1993)

Χαρακτηριστικό είναι ότι ανάμεσα στις γυναίκες που εργάζονται, όσες ακολουθούν μια συνεχή σταδιοδρομία έχουν μικρότερο αριθμό παιδιών συγκριτικά με τις γυναίκες που εμφανίζουν διακοπές στην πορεία της εργασίας τους. Η συγκεκριμένη έρευνα που έγινε για τις γυναίκες στην Αθήνα αναφέρει ότι οι εργαζόμενες γυναίκες χωρίς διακοπές είναι νεότερες, πιο μορφωμένες και πιθανόν, δεν έχουν ολοκληρώσει ακόμη την οικογένειά τους, καθώς επίσης και το ότι προέρχονται κυρίως από μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, όπου η γονιμότητα είναι συνήθως περισσότερο μειωμένη.

Αντίθετα, οι γυναίκες που εμφανίζουν διακοπές στην εργασία τους (είτε εργάζονται τώρα είτε όχι) είναι λιγότερο μορφωμένες, μεγαλύτερης ηλικίας και όπως φάνηκε, οι οικονομικές αντιξοότητες είναι αυτό που τις ωθεί στην αγορά εργασίας. Τα στοιχεία αυτά συντείνουν στο να δημιουργείται η αντίληψη ότι οι οικονομικοί λόγοι είναι αυτοί που ωθούν κυρίως τις γυναίκες αυτές να εργάζονται ή να ψάχνουν για κάποια εργασία και όχι η προσωπική τους επιλογή.

Εξάλλου, όχι μόνο ο αριθμός των παιδιών, αλλά και η ηλικία τους, όπως έχει ευρύτατα υποστηριχτεί, αποτελεί τροχοπέδη για την επαγγελματική απασχόληση των γυναικών. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Στη σημερινή εποχή διαπιστώνουμε ότι οι Ελληνίδες αποκτούν λιγότερα παιδιά, τα οποία γεννούν σε μεγαλύτερες ηλικίες. Αυτές οι αλλαγές στη γονιμότητα και στην αναπαραγωγική συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα σημαντικών κοινωνικο-οικονομικών μετασχηματισμών και έχουν σχέση με τη μαζική μετακίνηση πληθυσμού από τις αγροτικές περιοχές προς τα αστικά κέντρα, με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την άνοδο του επιπέδου εκπαίδευσης, που αποτελούν προσδιοριστικούς παράγοντες της γονιμότητας. Ακόμη, οι προτιμήσεις των γυναικών, η βελτίωση της θέσης της γυναίκας, οι αλλαγές στην αγορά εργασίας, οι μεταβολές στους ρόλους των δύο φύλων, οι αλλαγές στις προσδοκίες των δύο συζύγων, η μεγαλύτερη αστάθεια της οικογένειας, οι μεταβολές σε αξίες και στάσεις, η επιθυμία για ανοδική κοινωνική κινητικότητα έχουν επίσης παίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση της γονιμότητας. (Πίνακας 4.4.1)

Ολοένα και περισσότερο οι αλλαγές σε υποκειμενικές επιλογές, προσδοκίες και προτεραιότητες των ζευγαριών αντανακλούν καινούργιες αντικειμενικές συνθήκες και αναπαραγωγικές συμπεριφορές. Ιδιαίτερα η περιοχή της πρωτεύουσας εμφανίζει τους χαμηλότερους δείκτες όσον αφορά τη γονιμότητα. (Μαράτου-Αλιπράντη, κ.ά., 2002)

Επιπλέον, η παρατηρούμενη μείωση της γονιμότητας των οικονομικά ενεργών γυναικών συνδέεται και με το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών και με τις επιλογές της σύγχρονης γυναίκας.

Πάντως, οι ολιγομελείς οικογένειες αφήνουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο στη γυναίκα για να τον επενδύσει στην εργασία της. Το γεγονός αυτό μπορεί να προκαλεί (ή να είναι αποτέλεσμα) μεγαλύτερη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας και μία αναθεώρηση του παραδοσιακού θεσμού του γάμου. (Κογκίδου, 1995)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.1

Αναλογία γεννήσεων ανά 1000 κάτοικους, κατά τα έτη 1960,1970,1980,1986

ΚΡΑΤΗ	1960	1970	1980	1986
Ελλάδα	18,9	16,5	15,4	11,3
Ηνωμένο Βασίλειο	17,5	16,2	13,4	13,3
Ιταλία	18,1	16,8	11,3	9,7

Πηγή: Eurostat: Demographic Statistics, 1988

(Κογκίδου, 1995)

Σύμφωνα με έρευνα του Δικτύου Ελληνίδων Επιχειρηματιών το 2005, ως κορυφαίο πρόβλημα στην επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών καταγράφεται το καθήκον της γυναίκας ως μάνας και ως συζύγου με τις απαιτήσεις της καριέρας. Η πλειοψηφία των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα αυτή, σε ποσοστό 89,9%, δηλώνει ότι ο ρόλος στο σπίτι έρχεται σε αντίθεση (σε μικρότερο ή σε μεγαλύτερο βαθμό) με τον επαγγελματικό ρόλο και αυτό οδηγεί σε μειωμένες δυνατότητες επαγγελματικής επιτυχίας σε αντίθεση με τους άνδρες που δεν έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις. Η μητρότητα δεν μπορεί εύκολα να συνδυαστεί με υψηλό επαγγελματικό ή οικονομικό «στάτους», πιστεύει το 81,8% των ερωτηθέντων γυναικών επιχειρηματιών. (<http://www.google.com>)

Οι γυναίκες, δηλαδή, συναντούν αρκετά εμπόδια για ισότιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, αφού το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για τις οικιακές εργασίες και ειδικά αυτές που αφορούν τη φροντίδα των παιδιών, το έχουν αυτές. Οι υπηρεσίες όμως παιδικής προστασίας (βρεφονηπιακοί, παιδικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία) δεν μπορούν να καλύψουν πλήρως τις ανάγκες των παιδιών των εργαζόμενων γονέων. Αυτό σημαίνει ότι, αν οι γονείς δεν έχουν κάποια άλλη λύση, η θέση της μητέρας θα γίνει πιο ευάλωτη στο χώρο της εργασίας.

Επιπλέον, η επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών είναι μειωμένη εξαιτίας των αντιλήψεων της κοινωνίας αλλά και της προκατάληψης των εργοδοτών, οι οποίοι θεωρούν ότι παρεμποδίζεται η εξειδίκευση και η εργασία των συγκεκριμένων γυναικών από την ύπαρξη των παιδιών. (Κογκίδου, 1995)

Στη σημερινή εποχή, κάθε σύγχρονη κοινωνία, έχει χρέος και υποχρέωση να βοηθήσει με κάθε τρόπο (παιδικούς σταθμούς, ωράριο ελαστικό εργασίας, συνεχές

ωράριο, πολύμηνο άδεια τοκετού), ώστε να μην παραγνωρίζεται η συμμετοχή του γυναικείου πληθυσμού στην παραγωγή και να μην γίνεται η μητρότητα εμπόδιο και ανασταλτικός παράγοντας στη δημιουργία, στην πνευματική πρόοδο και επαγγελματική σταδιοδρομία. (Τάκαρη, 1978)

Πώς να μπορέσουν να εργασθούν μητέρες μικρών παιδιών, όταν οι βρεφονηπιακοί σταθμοί δεν καλύπτουν τις ανάγκες; Αλλά και οι μητέρες παιδιών σχολικής ηλικίας αντιμετωπίζουν το πρόβλημα, εφόσον το ωράριο των σχολείων δεν συμβαδίζει με το ωράριο των δημόσιων υπηρεσιών ή των καταστημάτων. Η μητρότητα λοιπόν αναγκαστικά αποτελεί ένα κύριο εμπόδιο της εργασίας έξω από το σπίτι για την πλειοψηφία των γυναικών. Αν δεν ληφθεί κάποια ουσιαστική πρόνοια από το κράτος, τους «συνδικαλιστικούς φορείς», τους γυναικείους συλλόγους, το πρόβλημα θα παραμένει. (Δουλκέρη, 1986, Αλεξίου, 2001)

Τελευταία έχει παρατηρηθεί, ότι όλο και περισσότερες γυναίκες εργάζονται στην ώριμη ηλικία, που τα παιδιά έχουν πια μεγαλώσει. Η γυναίκα των 35-55 χρόνων έχει λιγότερες ασχολίες μέσα στο σπίτι αφού τα παιδιά λείπουν στο σχολείο ή παίζουν ή διαβάζουν. Η ζωή της φαίνεται μονότονη και χωρίς περιεχόμενο. Θέλει να αρχίσει μια άλλη ζωή. Άλλωστε διαπιστώνει ότι αυτό που χρειάζονται τα μεγάλα παιδιά, είναι χρήματα, γιατί οι σπουδές τους, απαιτούν μεγάλα έξοδα. (Τάκαρη, 1978)

Επίσης στις χώρες της Βορείου Ευρώπης, οι εργαζόμενες γυναίκες που αποκτούσαν παιδί, συνήθως διέκοπταν την εργασία τους μέχρι να μεγαλώσουν τα παιδιά τους και μετά επέστρεφαν, τις περισσότερες φορές σε υποβαθμισμένη θέση. (Λυμπεράκη, Μουρίκη, 2003)

Σε μια μελέτη παρακολούθησης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας μιας μικτής ομάδας αποφοίτων Μέσης Εκπαίδευσης από το 1957 έως το 1975 στις ΗΠΑ βρέθηκε πως οι γυναίκες εκκινούν την σταδιοδρομία αυτή από θέσεις πολύ υψηλότερες από εκείνες των ανδρών, αλλά όταν φθάσουν στη μέση ηλικία, οι μεν γυναίκες έχουν κάπως χαμηλότερες από εκείνες από τις οποίες εκκίνησαν, ενώ οι άνδρες βρίσκονται σε θέσεις πολύ υψηλότερες από εκείνες στις οποίες βρίσκονται οι γυναίκες.

Η ίδια μελέτη επεσήμανε την κατάσταση των άγαμων γυναικών, όπου ακολουθούν σε γενικές γραμμές την επαγγελματική εξέλιξη των ανδρών συναδέλφων τους. Ο προφανής λόγος είναι ότι οι άγαμες γυναίκες δεν είναι υποχρεωμένες (όπως οι έγγαμες και με παιδιά γυναίκες, που είναι και οι περισσότερες μεταξύ της

γυναικείας εργατικής δύναμης των βιομηχανικά αναπτυγμένων κοινωνιών) να διακόψουν την εργασία τους ή να εργάζονται σε μερική απασχόληση ή να αποφεύγουν υπερωρίες κ.λπ. Εδώ φανερώνεται πως η διαφοροποίηση ως προς τις προοπτικές βελτίωσης της επαγγελματικής θέσης, δεν είναι τόσο μεταξύ ανδρών και γυναικών όσο μεταξύ ανδρών και εγγάμων και με παιδιά γυναικών.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι υπάρχει αρνητική σχέση ανάμεσα στην επαγγελματική δραστηριότητα της γυναίκας και τη μητρότητα. (Μισέλ, 1987) Ο γάμος και η μητρότητα συνδέεται με τις μειωμένες επαγγελματικές προοπτικές της γυναίκας. Ο γάμος βλάπτει την θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας στο μέτρο που οι εργοδότες είναι προκατειλημμένοι εναντίον των γυναικών ως τάξης, με την πεποίθηση ότι οι έγγαμες γυναίκες, σε αντίθεση προς τους έγγαμους άνδρες, δεν είναι παραγωγικά εργαζόμενες. (Μουσούρου, 1993)

Η γυναίκα ακόμα και όταν εργάζεται έξω από το σπίτι, εξακολουθεί να επωμίζεται το μεγαλύτερο μέρος των ευθυνών του νοικοκυριού και να μην μοιράζεται τις δουλειές ισότιμα με τον σύζυγο. Οι μεταβολές βέβαια που έχουν γίνει στον οικιακό εξοπλισμό, διευκολύνουν την ένταξη της γυναίκας στο εργατικό δυναμικό, καθώς περιορίζουν το χρόνο που διατίθεται για τις οικιακές εργασίες. (Μισέλ, 1987, Δεδουσόπουλος, 2002)

Εκείνο που προέχει είναι να γίνουν, όσο το δυνατόν, περισσότεροι βρεφονηπιακοί σταθμοί. Μόνο τότε θα μπορούσαμε να κρίνουμε τη γυναίκα, αν βλέπει την εργασία της απλώς σαν απασχόληση ή σταδιοδρομία. (Τάκαρη, 1978)

4.4.1. Σχέσεις μητέρας – παιδιού

Η άφιξη κάθε νέου παιδιού αυξάνει τις οικονομικές και συναισθηματικές υποχρεώσεις του ζευγαριού. (Θεοδωροπούλου, 2004) Οι γονείς και κυρίως οι μητέρες θα πρέπει να βάλουν τα θεμέλια στο χαρακτήρα του παιδιού. Η μητέρα δε γεννά μόνο το παιδί, αλλά είναι και η πρώτη δασκάλα του. (Τάκαρη, 1978)

Οι γονείς είτε ενσυνείδητα είτε μη συνειδητοποιημένα μεταφέρουν τη συμπεριφορά τους, τις κοινωνικές αξίες και στάσεις τους στα παιδιά τους, συμβάλλουν στη δημιουργία φιλοδοξιών, επιθυμιών και αναπτύσσουν σε σημαντικό

βαθμό τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προσδοκίες των παιδιών τους. (Καμπέρης, 2001)

Η καλή σχέση μεταξύ των δύο γονιών, είναι η καλύτερη προϋπόθεση για την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού. (<http://www.google.com>) Ο γάμος, λοιπόν, ο καλός ή ο κακός της μητέρας επηρεάζει τη στάση της απέναντι στο παιδί. Δυστυχισμένες μητέρες είναι δύσκολο, όχι όμως ακατόρθωτο, να φέρουν τις σχέσεις με το παιδί τους σε σωστή ισορροπία. Μια καλή και εσωτερικά ισορροπημένη μητέρα, προκαλεί στο παιδί της ευχαρίστηση και προθυμία για ανάπτυξη, που μετατρέπεται σε σωματική και ψυχική ενέργεια.

Η ευθύνη και η φροντίδα για το παιδί, βασικά, ανήκει στην κοινωνία. Όλα τα παιδιά του κόσμου ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία, εθνική καταγωγή και φύλο πρέπει να έχουν το ίδιο μερίδιο στη φροντίδα και στα αγαθά του πολιτισμού. Γι' αυτό και η προετοιμασία τους πρέπει να είναι η ίδια, ώστε να μπορέσουν αύριο να χτίσουν ένα κόσμο καλύτερο. Σε πολλές χώρες εξακολουθεί ακόμα και σήμερα, παιδί να θεωρείται μόνο το αγόρι. Το κορίτσι δεν υπολογίζεται. Η προσπάθεια λοιπόν για την εξίσωση των δύο φύλων πρέπει να αρχίσει από πολύ νωρίς, για να μπορέσει το κορίτσι να εξασφαλίσει τη χειραφέτησή του αργότερα.

Τα σημερινά κορίτσια δε θα είναι μόνο οι αυριανές μητέρες, αλλά και άτομα υπεύθυνα, που με τη συμμετοχή τους στην παραγωγή, θα βοηθήσουν στην πρόοδο και ευημερία της χώρας τους. Όμως για να μπορέσουν να το πραγματοποιήσουν αυτό, χρειάζονται τη συμπαράσταση της κοινωνίας, που θα κατοχυρώσει νομικά την ισοτιμία ανάμεσα στα δύο φύλα και θα επιβάλει ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όλους τους τομείς.

Το συμπέρασμα, λοιπόν, είναι ότι δε φταίει η εξωσπιτική απασχόληση της γυναίκας, που ο δεσμός με την οικογένεια χαλαρώνει, αλλά γιατί άλλαξαν και συνεχώς αλλάζουν οι κοινωνικές δομές της ζωής. Ένας δεύτερος μισθός στο σπίτι αποτελεί εγγύηση για το μέλλον.

Ο Δρ. Πίκολας Ζίλλ, ψυχίατρος, αναφέρει ότι: «Τα παιδιά των εργαζομένων γυναικών δε νιώθουν παραμελημένα, ούτε πιο δυστυχισμένα από εκείνα, που οι μητέρες τους ασχολούνται μόνο με το νοικοκυριό. Ο κυριότερος παράγοντας που επηρεάζει την ευτυχία των παιδιών, είναι οι σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στους γονείς. Όπου υπάρχουν διαταραγμένες σχέσεις, εκεί παρουσιάζονται προβλήματα στα

μαθήματα και στην υγεία των παιδιών, σε μεγαλύτερο ποσοστό, από εκείνα που μεγαλώνουν σε αρμονικό περιβάλλον». (Τάκαρη, 1987)

Η φροντίδα του παιδιού αποτελεί μεγάλη ευθύνη για τους γονείς. Καθώς το παιδί μεγαλώνει, προκύπτουν θέματα πειθαρχίας και αξιών που οι γονείς πρέπει να ακολουθήσουν. Το παιδί μεγαλώνοντας, εξελίσσεται σε ξεχωριστή προσωπικότητα με ατομικές ανάγκες, επιθυμίες, ενδιαφέροντα και γίνεται ισότιμο μέλος της οικογένειας. (Θεοδωροπούλου, 2004)

Για την ψυχική ισορροπία και ομαλή εξέλιξη του παιδιού, καθώς επίσης και τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, είναι απαραίτητη η παρουσία και των δύο γονέων. Χρειάζεται κοινή γραμμή και κοινή φροντίδα του πατέρα και της μητέρας, για την καλή ανατροφή του παιδιού.

(Τάκαρη, 1978, Γαλάνης, κ.ά., 1995)

Ο ρυθμός της ζωής με τις αυξανόμενες απαιτήσεις αλλά και δυσκολίες διαλύει τους οικογενειακούς δεσμούς. Τους γονείς απασχολεί πολύ το μέλλον του παιδιού, καθώς οι οικογενειακοί δεσμοί χαλαρώνουν και η παραδοσιακή λειτουργία της οικογένειας αλλάζει. Επομένως, μια σωστή σχέση αγάπης, κατανόησης και αλληλοβοήθειας, μέσα από την ομαλή επικοινωνία, θα αποτελέσουν το ιδανικό οικογενειακό κλίμα για τα παιδιά. (Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

4.4.2. Προβλήματα

Η γυναίκα, ως μητέρα και ως στήριγμα της οικογένειας, έχει μεγαλύτερο πρόβλημα συμμετοχής και παραμονής στην αγορά εργασίας και ως επιχειρηματίας και ως εργαζόμενη. (<http://www.google.com>)

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι εργαζόμενες μητέρες ασχολούνται 40 ώρες με την εργασία και 36 ώρες ασχολούνται με τις δουλειές του νοικοκυριού, με τα παιδιά και το σύζυγο μέσα στη βδομάδα.

Η γυναίκα της σημερινής εποχής λοιπόν, θα πρέπει να επιτελέσει πολλούς ρόλους: πάνω απ' όλα είναι γυναίκα, επίσης είναι σύζυγος, νοικοκυρά, μητέρα και υπάλληλος. Λογικό, λοιπόν είναι, κάποιοι ρόλοι να αποδυναμώνονται ή να μην εφαρμόζονται πολύ σωστά και από την άλλη η γυναίκα να αντιμετωπίζει κάποια

προβλήματα από την ύπαρξη τόσων ρόλων στη ζωή της. Μερικά από τα προβλήματα αυτά είναι:

- 1) Η αρμονική συνύπαρξη των ρόλων
- 2) Η ταυτόχρονη επιτέλεση αυτών των ρόλων. Στην προσπάθειά της να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, συναντά εμπόδια από το περιβάλλον που ζει, είτε αυτό είναι το οικογενειακό είτε το εργασιακό
- 3) Πρέπει ακόμα να αντιμετωπίσει και ίσως να πολεμήσει τις αντιλήψεις που συνεχίζουν να θέλουν τη γυναίκα στο σπίτι με τα παιδιά της (<http://paroutsas.jmc.gr>)

Η μητρότητα λοιπόν αποτελεί μεγάλο εμπόδιο για την επαγγελματική σταδιοδρομία της γυναίκας. Όταν απασχολείται περιστασιακά δεν μπορεί να καταταγεί στο μόνιμο ενεργό δυναμικό της χώρας. Έτσι η μητρότητα μερικές φορές είναι μία αιτία, γιατί δεν μπορεί η εργαζόμενη να κάνει επαγγελματική καριέρα.

Η κοινωνία είναι εκείνη που μπορεί να λύσει το πρόβλημα της μητρότητας, με το να αυξήσει τους βρεφονηπιακούς σταθμούς, που πρέπει να δικτυωθούν καλύτερα και να λειτουργήσουν σωστότερα. Με την ίδρυση περισσότερων βρεφονηπιακών σταθμών, η γυναίκα θα μπορεί για ορισμένες ώρες να αφοσιώνεται στην εργασία της. Οι σταθμοί, θα είναι η αφορμή, που θα βοηθήσει τη γυναίκα να σκεφτεί και να ενεργήσει σωστά για τον εαυτό της και για το παιδί της και αυτό θα έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό σύνολο που θα ωφεληθεί πολλαπλώς. (Τάκαρη, 1978)

Στην εποχή της τεχνολογίας και της τηλεπικοινωνίας, έχουν ανοιχτεί νέοι δρόμοι για τη γυναίκα, με αποτέλεσμα να «βγει» από την οικογένεια και να περάσει στον παραγωγικό χώρο. Η έξοδος της γυναίκας στο χώρο της εργασίας και μάλιστα με ισότιμες απαιτήσεις, τη φόρτωσαν με νέες υποχρεώσεις και της πρόσθεσαν καινούργιο φορτίο και άγχος. Η οικονομική αυτοτέλεια και η επαγγελματική καταξίωση της έδωσαν όλα όσα θα περίμενε. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καταρριφθεί ο παραδοσιακός ρόλος του πατέρα και ο ίδιος να συμμετάσχει ενεργά στην ανατροφή των παιδιών.

Αναμφισβήτητα όμως η οικογένεια στερήθηκε τη δημιουργική παρουσία της γυναίκας στο σπίτι. Ο σύζυγος πολλές φορές συναντάει μια σύντροφο κουρασμένη αλλά και με απαιτήσεις, αφού θέλει και στο σπίτι να γίνεται καταμερισμός της εργασίας, όπως συμβαίνει και για τις εξωτερικές δουλειές, την αποδέσμευση από το

διαρκές νοικοκυριό και το μαγείρεμα, εφ' όσον εργάζεται πλέον καθημερινά και μάλιστα μπορεί να φέρνει και περισσότερα χρήματα. Αυτό το τελευταίο γίνεται συχνά αφορμή συγκρούσεων για το ποιος θα πρέπει να αναλάβει την εκτέλεση ορισμένων ενεργειών μέσα στο σπίτι και σε σχέση με τα παιδιά, που μπορεί έτσι να το εισπράττουν με αισθήματα παραμέλησης και περιφρόνησης. Γι' αυτό και βλέπουμε περιπτώσεις ζευγαριών που δεν μπορούν πλέον να συμβιώσουν, όχι γιατί δεν αγαπιούνται αλλά γιατί δεν μπορούν να τα βρουν στον καταμερισμό των ευθυνών και υποχρεώσεων.

Τελικά, ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη οικογένεια δεν μπορεί να είναι ξεκομμένος από τους γενικότερους οραματισμούς και στόχους της κοινωνίας μας. Τα πρότυπα αγωγής ανακυκλώνουν παλιές νοοτροπίες και συνήθειες, όταν δεν υπάρξει η κατάλληλη ανατροφή. Από την άλλη ο ρυθμός της ζωής με τις αυξανόμενες απαιτήσεις αλλά και δυσκολίες επιβαρύνει το κλίμα και κατ' επέκταση διαλύει τους οικογενειακούς δεσμούς. (<http://www.google.com>)

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να έχουμε εξασθένηση του ρόλου της μητέρας στην οικογένεια, με δραματικές συνέπειες για την ψυχοσυναισθηματική ισορροπία των ίδιων των γονιών αλλά κυρίως και των παιδιών. (<http://www.google.com>)

4.5. Μονογονεϊκή οικογένεια στη σύγχρονη κοινωνία

Σύμφωνα με τους συγγραφείς της έκθεσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1989), η μονογονεϊκή οικογένεια ορίζεται ως οικογένεια στην οποία «Ένας γονέας, χωρίς σύζυγο ή σύντροφο αλλά ίσως, με άλλα άτομα (π.χ. τους γονείς του/της) ζει με ένα τουλάχιστον ανύπαντρο παιδί, εξαρτώμενο από αυτόν».

Όσον αφορά το εξαρτώμενο παιδί, έχει οικονομική εξάρτηση από τον γονέα, ο οποίος είναι υπεύθυνος για τη γονική μέριμνα και την ανατροφή του. Επιπλέον, η ύπαρξη π.χ. και άλλων ατόμων στο νοικοκυριό έχει συνήθως, σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο βιοτικό επίπεδο της μονογονεϊκής οικογένειας, όσο και στη δυναμική που αναπτύσσεται στο εσωτερικό της και στην εικόνα που παρουσιάζει προς τα έξω.

Ο όρος «μονογονεϊκή οικογένεια» έχει γίνει πλέον αποδεκτός. Παρατηρούμε μια αλλαγή της κοινωνικής αντιμετώπισης αφού αναγνωρίζεται ως ένα κοινωνικό φαινόμενο. (Κογκίδου, 1995)

Από το 1960 παρατηρείται μία τάση αύξησης των διαζυγίων και μείωσης των γάμων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των διαζυγίων λαμβάνει χώρα μεταξύ του τέταρτου και του έκτου χρόνου μετά το γάμο. Επίσης από το 1975 παρατηρείται μια αύξηση των παιδιών που έχουν γεννηθεί από ανύπαντρες μητέρες. Το 1984 το ποσοστό αυτό ανερχόταν σε 9%. Στην Ελλάδα, αν και παρατηρείται μία αύξηση στα διαζύγια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι χαμηλότερη (μαζί με της Ιταλίας) σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. (Γαλάνης, κ.ά., 1995, Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

Οι οικογένειες με ένα γονέα μπορεί να σχετίζονται λόγω διαζυγίου ή μακροχρόνιου χωρισμού, λόγω θανάτου του ενός συζύγου, εγκατάλειψη της οικογένειας από τον ένα γονέα, εξάλειψη προκαταλήψεων ως προς τις άγαμες μητέρες, ελεύθερες μητέρες, μείωση γαμηλιότητας και των δεύτερων γάμων κ.λπ. σε αυτές τις περιπτώσεις, την επιμέλεια του παιδιού συνήθως αναλαμβάνει η μητέρα. Ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών λόγω χρειάς παραμένει στάσιμος ή μειώνεται τα τελευταία χρόνια.

Στις ΗΠΑ, μεταξύ 1972 και 1980 το ποσοστό των μονογονεϊκών οικογενειών με αρχηγό γυναίκα είχε αυξηθεί κατά 36%. Δηλαδή 19 στις 100 αμερικανικές οικογένειες (μία οικογένεια στις πέντε) ήταν μονογονεϊκές και τις αποτελούσαν η γυναίκα και τα παιδιά της. Αντίθετα στην Ελλάδα, οι μονογονεϊκές οικογένειες με παρουσία ανήλικων παιδιών είναι πιο περιορισμένη: το 1990 αποτελούσαν μόνο το 5,7% των οικογενειών με παιδιά.

Συνήθως το πρόβλημα των μονογονεϊκών οικογενειών είναι το πρόβλημα της μητέρας που μεγαλώνει τα παιδιά της μόνη της. Η μητέρα είναι εκείνη που έχει την κύρια ευθύνη, είναι εκείνη που αντιμετωπίζει οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα.

Η απουσία του πατέρα είναι κάτι παραπάνω από ένα «παθητικό έλλειμμα» στην εξέλιξη της προσωπικότητας του παιδιού. Στερεί στο παιδί βασικά συστατικά στοιχεία της ενηλικίωσής του και αποκλείει την ενσωμάτωση των στοιχείων αυτών στην προσωπικότητα του παιδιού. Επίσης, η μη ενασχόληση του πατέρα με τον βασικό κόσμο του παιδιού (σχολείο, άλλες ενασχολήσεις), βιώνεται από το παιδί και ερμηνεύεται ως υποτίμησή του από τον πατέρα. Είναι λοιπόν φανερό, ότι η μονογονεϊκή οικογένεια είναι κατά κύριο λόγο γυναικεία υπόθεση.

Ο γονιός που μεγαλώνει μόνος του το παιδί, έχει τη συνολική και οικονομική ευθύνη συντήρησης του νοικοκυριού και αφιερώνει πολλές ώρες και ενέργεια στην εργασία του για να μπορέσει να αντεπεξέλθει και να παίξει το ρόλο και της μητέρας και του πατέρα..(Μουσούρου, 1989, Γαλάνης, κ.ά., 1995, Θεοδωροπούλου, 2004)

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες που μεγαλώνουν μόνες τους τα παιδιά τους, είναι ο τρόπος που είναι καθορισμένοι οι ρόλοι του άνδρα και της γυναίκας, δηλαδή η κατώτερη θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνία και το «κοινωνικό στίγμα» που βαρύνει πάνω σ' αυτήν και στα παιδιά της, με την έννοια ότι η γυναίκα η οποία είναι αρχηγός της οικογένειας μοιάζει να απειλεί την ανδρική εξουσία. Επίσης οι γυναίκες αυτές, υποφέρουν από ένα αίσθημα κοινωνικής απομόνωσης, αφού ζουν μια περιορισμένη κοινωνική ζωή με περιορισμένες κοινωνικές επαφές, λόγω α) της έλλειψης ελεύθερου χρόνου και β) της οικονομικής δυσχέρειας. (Ρήγα, κ.ά., 2005)

Προβλήματα όπως η ανεπάρκεια της κοινωνικής πρόνοιας, η έλλειψη ενιαίας και αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής για ειδικές κατηγορίες, η ανεργία που πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες, η έλλειψη επαρκούς παιδικής προστασίας, φαίνεται να πλήττουν ιδιαίτερα τις μονογονεϊκές οικογένειες που έχουν κυρίως αρχηγό τη γυναίκα, με αποτέλεσμα να οδηγούνται στη φτώχεια και σε περιθωριακή θέση στη δημόσια, οικονομική και πολιτική ζωή.

Οι γυναίκες που έχουν κάποια επαγγελματική δραστηριότητα, είναι λιγότερο εύάλωτες στη μοναξιά και στην απομόνωση. Αντιμετωπίζουν όμως προβλήματα, στο να συνδυάσουν την επαγγελματική δραστηριότητα με την αυξημένη ευθύνη που έχουν για τα παιδιά, αφού δεν υπάρχει κατανομή των ρόλων ανάμεσα στους συζύγους. Τις περισσότερες φορές, νιώθουν πως δεν μπορούν να ανταποκριθούν όσο θα ήθελαν, στις ανάγκες των παιδιών τους. Άλλες γυναίκες, δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην επαγγελματική δραστηριότητα, ως αντίδραση στη μοναξιά, αλλά και για να διευρύνουν τον κοινωνικό τους κύκλο. (Κογκίδου, 1995)

4.5.1. Ο απών σύζυγος/πατέρας και οι δυσκολίες που παρουσιάζονται στη μόνη-μητέρα

Η σχέση που έχει το παιδί με τον κάθε γονέα διαφέρει. Ο ρόλος και η σημασία του κάθε γονέα στην ανάπτυξη του παιδιού διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο του παιδιού καθώς και με την αναπτυξιακή του φάση.

Οι πατέρες οι οποίοι συνήθως είναι απόντες γονείς, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη των παιδιών τους. Είναι επίσης αναγκαίο να αναφέρουμε ότι, τα παιδιά των οποίων οι πατέρες είναι ψυχολογικά απόντες (π.χ. είναι μακριά ή απρόσιτοι) υφίστανται σχεδόν τις ίδιες επιδράσεις με τα παιδιά των οποίων οι πατέρες είναι φυσικά απόντες. (Κογκίδου, 1995)

Ο απών πατέρας δυσχεραίνει την πορεία της παιδικής εξέλιξης και τις επιδόσεις της παρούσας συνήθως πάντα μητέρας. Η δυσχέρεια αυτή είναι τρισδιάστατη:

- 1) Οικονομική διάσταση, που αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η ολοκληρωτική ενασχόληση της μητέρας με τα παιδιά στον επαγγελματικό της τομέα. Η ύπαρξη ή μη της συζυγικής σχέσης επηρεάζει την παραμονή των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Υπολογίζεται ότι το 1/3 του συνόλου των οικογενειών σε παγκόσμια κλίμακα είναι οικογένειες που γυναίκες μεγαλώνουν μόνες τα παιδιά τους αντιμετωπίζοντας πολύ σοβαρά οικονομικά προβλήματα, καθώς έχουν περιορισμένο χρόνο για εργασία και οι αμοιβές τους είναι γενικά χαμηλότερες από εκείνες των ανδρών.

- 2) Φυσική- σωματική διάσταση, που αφορά την υπευθυνότητα και φροντίδα της μητέρας για τα παιδιά. Η πολλαπλή επιβάρυνση της γυναίκας επιδρά αρνητικά στην ικανότητά της να είναι μια καλή μητέρα.
- 3) Συναισθηματική διάσταση, που αφορά την στήριξη και υποστήριξη της μητέρας, που προσφέρει συνεχώς, συνδυάζοντας την οικογένεια με την εργασία. Η μητέρα οφείλει να είναι ψυχικά υγιής, ώστε να έχει ψυχικά υγιές παιδιά. (Γαλάνης, κ.ά., 1995)

Πολλές μητέρες αναφέρουν ότι επιθυμούν τα παιδιά τους να έχουν επαφή και καλή σχέση με τον απόντα πατέρα, ανεξάρτητα από τα δικά τους συναισθήματα. Τα

παιδιά, πολύ συχνά, εξακολουθούν να θεωρούν ότι έχουν δύο γονείς, ανεξάρτητα από τη συχνότητα των επαφών με τον απόντα πατέρα. Δηλαδή, παρόλο που η μητέρα φροντίζει το παιδί και κατέχει ψυχολογικά τον κεντρικό ρόλο, η σημασία του πατέρα στο παιδί δε μειώνεται αντίστοιχα. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου τα παιδιά, βιώνουν βαθιά αισθήματα εγκατάλειψης και ενοχής. Έχουν την εντύπωση ή πολλές φορές και την πεποίθηση ότι εγκαταλείφθηκαν από το γονέα που έφυγε ή ότι αυτά είναι ή αιτία της απουσίας του γονέα.

Στις μονογονεϊκές οικογένειες η απουσία του συζύγου δημιουργεί προβλήματα. Για παράδειγμα, η απώλεια εισοδήματος εξαιτίας της απουσίας του, δημιουργεί προβλήματα στη διαχείριση του νοικοκυριού και στην ανατροφή των παιδιών. Εξαιτίας αυτών των προβλημάτων, η προσπάθεια που χρειάζεται να καταβάλει η μητέρα είναι πάρα πολύ μεγάλη και συγχρόνως δεν έχει συναισθηματική στήριξη ή προσωρινή ανακούφιση από το σύζυγο. Επίσης, πολλές φορές η απουσία του πατέρα οδηγεί την οικογένεια σε συνθήκες φτώχειας.

Επιπρόσθετα, ο ελεύθερος χρόνος της γυναίκας σπανίζει, γιατί θα πρέπει να συνδυάσουν δύο ρόλους, αυτό του μόνου φορέα εισοδήματος στην οικογένεια και του υπεύθυνου για την ανατροφή των παιδιών. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την κατάσταση οι μητέρες μειώνουν ορισμένες δραστηριότητές τους. Επομένως, ο μητρικός ρόλος είναι αυτός που καθορίζει όλες τις επιλογές της μητέρας. Η υιοθέτηση του ρόλου της «καλής μητέρας» ωθεί αρκετές μητέρες να εγκαταλείψουν τα επαγγελματικά τους σχέδια και να αφοσιωθούν στα παιδιά τους, ακόμη κι όταν όλες οι άλλες συνθήκες καθιστούν εφικτή την απασχόλησή τους.

Πολλές μόνες μητέρες, κυρίως χήρες, δεν ξαναπαντρεύονται ή παντρεύονται όταν τα παιδιά τους έχουν πια μεγαλώσει, για να κρατήσουν ζωντανή στα παιδιά τους την εικόνα του απόντος πατέρα. Λένε συχνά, πως θυσιάζονται για τα παιδιά τους, στην πραγματικότητα όμως αυτό που κάνουν είναι να στερούν από τα παιδιά τους την παρουσία ενός άνδρα/πατέρα καθώς και να υποβάλλονται οι ίδιες σε μία συναισθηματική στέρηση. Οι χήρες, είναι λιγότερο δραστήριες επαγγελματικά σε σχέση με τις υπόλοιπες μόνες μητέρες, βρίσκονται όμως σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, γιατί έχουν κάποια σύνταξη, κρατούν όλη την περιουσία (κινητή και ακίνητη) που είχαν ως διγονεϊκή οικογένεια και έχουν καλύτερη κοινωνική ασφάλιση. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημά της, είναι ότι θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή σε αντίθεση για παράδειγμα από την άγαμη ή διαζευγμένη μητέρα. (Κογκίδου, 1995)

4.5.2. Η άγαμη μητέρα

Η άγαμη μητέρα, είναι μια νέα μορφή οικογένειας, που εμφανίζεται πιο συχνά στις ΗΠΑ, στη Σκανδιναβία και στη Γαλλία. Στη Γαλλία και στην Αγγλία, σήμερα, περίπου το ένα στα τρία μωρά γεννιούνται από άγαμους γονείς. Στη Γαλλία, οι οικογένειες με ένα μόνο γονιό αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% του συνόλου των οικογενειών που έχουν τη φροντίδα παιδιών κάτω από 25 ετών. Ο αριθμός των χωρισμένων γυναικών-αρχηγών οικογενείας έφτασε στο 77% ανάμεσα στο 1962 και το 1975, κι αυτός των ανύπαντρων μητέρων που ζουν μόνες με τα παιδιά τους έφτασε στο 20% κατά την ίδια περίοδο.

Η Ελλάδα παραμένει στα κατώτερα όρια από τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2,9%). Δειγματοληπτικές και στατιστικές έρευνες αποδεικνύουν ότι η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη στον τόπο μας, ιδίως η εφηβική, βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο, η συχνότητα των αμβλώσεων επίσης, εντούτοις ένας μικρός αριθμός γυναικών ολοκληρώνουν την εγκυμοσύνη τους φέρνοντας ένα παιδί εκτός γάμου στον κόσμο. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι άγαμες μητέρες δεν χρειάζονται τους άνδρες για να επιβιώσουν. (Ρήγα, κ.ά., 2005)

Παλαιότερα η γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου αποτελούσε κοινωνικό στίγμα. Μόλις τον 20ό αιώνα η ανύπαντρη μητέρα άρχισε να αποκτά δικαιώματα και κοινωνική ισχύ ως «μητέρα».

Για ορισμένες γυναίκες η επιλογή της μητρότητας εκτός γάμου αποτελεί μία συνειδητή απόφαση και για κάποιες άλλες η απόφαση αυτή είναι πιο παρορμητική. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις της ανύπαντρης μητέρας, για την οποία η εγκυμοσύνη δεν ήταν μια επιθυμητή κατάσταση. Πρόκειται για ανύπαντρες γυναίκες που δεν ήθελαν την εγκυμοσύνη ούτε το παιδί αλλά για διάφορους λόγους ήταν πολύ αργά να κάνουν αμβλώση. Υπάρχουν όμως και γυναίκες που είχαν μία ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και στη συνέχεια αποφάσισαν να κρατήσουν το παιδί και να το μεγαλώσουν μόνες τους. (Κογκίδου, 1995)

Σε μία έρευνα που διεξήχθη στην Αθήνα και στο Ρέθυμνο της Κρήτης σε τυχαίο δείγμα 600 περίπου ατόμων ηλικίας 18-45 χρονών και των δύο φύλων, δόθηκε η ερώτηση: «Συμβαίνει μερικές φορές μία γυναίκα 30 χρονών, για παράδειγμα άγαμη, για να δώσει ένα νόημα στη ζωή της, να αποφασίσει να κάνει ένα παιδί που

θα μεγαλώσει μόνη της. Από τις τρεις ακόλουθες απαντήσεις, ποια είναι η πλησιέστερη στην άποψή σας;

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5.2.1

	ΦΥΛΟ			
	Ανδρας	Γυναίκα	Σύνολο	%
Είναι απόλυτο δικαίωμά της	175	194	369	63
Μη φυσιολογική στάση που την κατακρίνω	84	77	161	27,5
Δεν εκφράζω γνώμη	33	23	56	9,6

Τα πιο πάνω ποσοστά δίνουν ένα αισιόδοξο μήνυμα όσον αφορά την «απελευθερωμένη» Ελληνίδα ως άγαμη μητέρα αλλά και ως προς την εξέλιξη της δομής, της διαμόρφωσης και της δυναμικής της ελληνικής μονογονεϊκής οικογένειας. (Ρήγα, κ.ά., 2005)

4.6. Η γυναίκα νοικοκυρά

Στην Ελλάδα, 1.800.000 περίπου γυναίκες ασχολούνται μόνο με την οικιακή εργασία, που μπορεί να είναι εξαντλητική και μονότονη, αλλά απαραίτητη για την επιβίωση της οικογένειας. Η γυναίκα είναι το εργαζόμενο και μη αμειβόμενο μέλος της κοινωνίας. Σαν νοικοκυρά δεν πληρώνεται και αφιερώνεται αποκλειστικά στον άνδρα της, τα παιδιά της, την καθαριότητα, το μαγείρεμα, τα ψώνια, το κέντημα και στην πρόοδο της οικογένειας. Η πληρωμή της είναι η αναγνώριση από τον άνδρα, ο οποίος είναι το παν αφού φέρνει τα χρήματα στο σπίτι, ενώ η δική της εργασία δεν έχει κάποια ιδιαίτερη αξία. Θα πρέπει να λάβει υπόψη της όμως, πως εάν αυτή δεν έκανε τις δουλειές του σπιτιού αλλά μια οικιακή βοηθός, πόσα χρήματα θα χρειαζόνταν για την πληρωμή αυτών των υπηρεσιών. (Τάκαρη, 1978)

Η νοικοκυρά στην Ελλάδα επωμιζόμενη πάρα πολλές ευθύνες επιτελεί εργασία απαιτητικότερη, δηλαδή ένα είδος λειτουργήματος. Πέρα από τους ρόλους καθαρίστριας, μαγείρισσας, οικονόμου, οι γυναίκες οφείλουν να προσθέσουν τις δουλειές που τους επιβάλλει ο ρόλος της μη αμειβόμενης παιδαγωγού, νοσοκόμας, δασκάλας και διάφορων άλλων αξιολογότερων επαγγελμαμάτων, που σε άλλες χώρες αμείβονται. (<http://www.google.com>)

Η παραμονή της γυναίκας μέσα στο σπίτι, την έχει κάνει να φοβάται να αντιμετωπίσει μία επαγγελματική σταδιοδρομία, αν και η σημερινή Ελληνίδα έχει μία μεγάλη προώθηση στις πανεπιστημιακές σχολές, και σε ορισμένες ξεπερνά σε αριθμό τον άνδρα. Σε αυτήν την περίπτωση η γυναίκα εξαρτάται από τον άνδρα, εφόσον δεν έχει οικονομική αυτοτέλεια. Αυτή η ολοκληρωτική οικονομική εξάρτηση, μερικές φορές δημιουργεί προβλήματα και μία σχέση υποτέλειας ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα. Ο άνδρας από την πλευρά του, αναλαμβάνει ένα μεγάλο οικονομικό βάρος και μια ευθύνη, που ενισχύουν την ανωτερότητα και την ισχύ του όπως και κατώτερότητα της γυναίκας.

Η απασχόληση όμως των γυναικών στο σπίτι αντιπροσωπεύει πολύ περισσότερες ώρες από την πληρωμένη επαγγελματική απασχόληση ανδρών και γυναικών μαζί. Η προσφορά της γυναίκας στο σπίτι, επειδή δεν προστίθεται στην οικονομία της χώρας, δεν υπολογίζεται σαν εργασία της παραγωγικής διαδικασίας και έτσι η γυναίκα-νοικοκυρά θεωρείται ως μη εργαζόμενη, αν και κουράζεται προσφέροντας όλες της τις δυνάμεις και εξαντλώντας όλες τις ικανότητές της. Η προσπάθεια που καταβάλλει στο σπίτι, τις περισσότερες φορές είναι μεγαλύτερη και πιο δύσκολη από αυτήν που καταβάλλει ο άνδρας στην δουλειά του. (Τάκαρη, 1978)

Πράγματι, οι δουλειές που έχουν σχέση με το σπίτι και την ανατροφή των παιδιών επιβαρύνουν στο μεγαλύτερο βαθμό τις γυναίκες, αφού αποτελούν υπηρεσίες που προσφέρονται δωρεάν, θεωρούνται ως μη παραγωγικές και δεν είναι ούτε καν κοινωνικά αναγνωρισμένες.

Οι γυναίκες που δεν εργάζονται διαθέτουν πολύ περισσότερο χρόνο για την πραγματοποίηση των οικιακών εργασιών συγκριτικά με τις γυναίκες που έχουν εξωοικιακή επαγγελματική απασχόληση. Αυτές που εργάζονται περιορίζουν σημαντικά (κατά ένα τρίτο περίπου) τον αντίστοιχο χρόνο τους για οικιακή εργασία, γεγονός που μας δείχνει ότι οι εργαζόμενες γυναίκες αντιμετωπίζουν διαφορετικά τις

οικιακές εργασίες και συμπιέζουν το χρόνο τους ώστε να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στο διπλό τους ρόλο.

Οι τεχνολογικές βέβαια αλλαγές διευκολύνουν και απλοποιούν τις οικιακές εργασίες στο σπίτι, καθώς εξοικονομείται σημαντικός χρόνος για τις γυναίκες, αφού αφιερώνουν λιγότερο χρόνο στις δουλειές αυτές. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Παρόλα αυτά όμως, οι άνδρες οφείλουν να βοηθούν τις συζύγους στις δουλειές του σπιτιού, γιατί δεν υπάρχει κανένας νόμος γραφτός ή άγραφος που να καθορίζει ότι οι δουλειές του νοικοκυριού πρέπει να γίνονται αποκλειστικά από τις γυναίκες και πολύ περισσότερο εάν οι γυναίκες εργάζονται. Αντίθετοι σε αυτή την γνώμη έρχονται οι ηλικιωμένοι και ιδιαίτερα οι ηλικιωμένες γυναίκες λέγοντας πως όταν έρχονται κουρασμένοι από τη δουλειά δεν πρέπει να τους φορτώνουν επιπλέον δουλειές.

Πάντως υπάρχουν πολλές ασχολίες που μπορούν να κάνουν οι άνδρες, όπως ψώνια του σπιτιού, διάβασμα των παιδιών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη απασχόληση επαφής. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την ξεκούραση και απελευθέρωση της γυναίκας, ώστε να της περισσεύει χρόνος για πνευματική καλλιέργεια και για να κάνει ό,τι άλλο επιθυμεί. (Τάκαρη, 1978)

4.7. Αγροτική οικογένεια και προβλήματα της γυναίκας αγρότισσας

Μέχρι σήμερα, η εργασία της γυναίκας ήταν αντικείμενο εκμετάλλευσης, στην απλήρωτη εργασία της νοικοκυράς αλλά και στην απλήρωτη εργασία της αγρότισσας. Οι δικαιολογίες ήταν πάντα οι ίδιες: η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι, είναι κατώτερη από τον άνδρα, είναι κατάλληλη μόνο για «γυναικείες» δουλειές και επομένως δεν έχει ισότιμη συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία. (Τάκαρη, 1978)

Στον αγροτικό χώρο κυριαρχεί ο πρωτογενής τομέας, και συγκεκριμένα κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα είναι η γεωργία (φυτική και ζωική παραγωγή). (Θεοδωροπούλου, 2004) Οι Ελληνίδες αγρότισσες από παλιά απασχολούνται στη γεωργία. Μέχρι πρόσφατα όμως οι σύζυγοι τις έβλεπαν ως βοηθούς γιατί η συνεισφορά τους στη γεωργική απασχόληση θεωρούνταν ως επέκταση του συζυγικού τους ρόλου. Έτσι, οι γυναίκες δεν μπορούσαν να αποκτήσουν επαγγελματική

αναγνώριση για την εργασιακή τους συνεισφορά στην οικογενειακή εκμετάλλευση. (Πετμεζίδου, κ.ά., 2002)

Στις αγροτικές κοινωνίες, οι γυναίκες παίζουν ένα πάρα πολύ σημαντικό ρόλο, όχι μόνο γιατί τεκνοποιούν, φροντίζουν το σπίτι, τα παιδιά και το σύζυγο, αλλά και γιατί ασχολούνται με εργασίες της αγροτικής οικονομίας και με την αγροτική καλλιέργεια. Τις περισσότερες φορές έχουν την αποκλειστική φροντίδα των ζώων που διαθέτει η οικογένεια, ενώ οι άντρες απασχολούνται με την καλλιέργεια της γης, που πολλές φορές, κι εκεί βοηθά η γυναίκα. Επομένως είναι φανερό το ότι η Ελληνίδα αγρότισσα δουλεύει εξίσου σκληρά με τον αγρότη στις αγροτικές καλλιέργειες, αλλά με αμοιβή πολύ χαμηλότερη από αυτόν σε περίπτωση που εργάζονται σε ξένο αγρό. Εάν εργάζεται στο δικό της χωράφι, δεν παίρνει καμιά αμοιβή. (Τάκαρη, 1978)

Σήμερα, στην Ελλάδα, ένας μεγάλος αριθμός γυναικών (οι μισές περίπου εργαζόμενες Ελληνίδες αποτελούν μεγάλο ποσοστό του γεωργικού εργατικού δυναμικού) δουλεύει σε σκληρές αγροτικές εργασίες, χωρίς πληρωμή και καλύπτει ένα μεγάλο μέρος του κόστους για τη συντήρηση της οικογένειάς της, όταν οι άνδρες εργάζονται σε αγροτικές βιομηχανίες, δημόσια έργα ή μεταλλεία. (Μουσούρου, 1993)

Οι αγρότισσες περνούν μια ολόκληρη ζωή στο χωράφι, γεμάτες βάσανα, προβλήματα και στέρηση. Αντιμετωπίζουν πάρα πολλά προβλήματα, αφού καμιά από τις ανέσεις που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία δεν τις βοηθά στις δουλειές του σπιτιού. Γι' αυτό εξακολουθεί να χάνει πολλές ώρες και για τις πιο μικρές ασχολίες. Υπάρχουν χωριά χωρίς ρεύμα, χωρίς γιατρό, χωρίς φάρμακα. Τα χρήματα είναι πολλά για να φέρουν γιατρό από την πόλη και πολύ συχνά τον άρρωστο, τον φροντίζει αποκλειστικά η γυναίκα του χωριού. Επίσης, τις πιο πολλές φορές, η μητέρα-αγρότισσα, αναγκάζεται να πάρει το παιδί μαζί της στη κτήματα με τη ζέστη ή το κρύο.

Στην αγρότισσα που ασχολείται με όλες τις δουλειές του χωριού, στηρίζεται η αγροτική μας οικονομία. Οτιδήποτε παίρνουμε από το χωριό, το χρωστάμε στην δύσκολη εργασία και συμβολή της αγρότισσας γυναίκας. Ότι κηπουρικά και αγροτικά προϊόντα φτάνουν στις πόλεις, οφείλονται στα σκληρά χέρια της αγρότισσας. Η εργασία, ακόμη και σε μια αμόρφωτη εργαζόμενη αγρότισσα, της δίνει αυτονομία, την οποία δεν έχει μία μη εργαζόμενη μορφωμένη γυναίκα που κατοικεί στην πόλη. (Τάκαρη, 1978)

Η γυναίκα της υπαίθρου αντιμετωπίζει σήμερα σοβαρά προβλήματα που σχετίζονται τόσο με τις γενικότερες συνθήκες που επικρατούν στην ύπαιθρο (πρωτογενής τομέας που συνεχώς συρρικνώνεται, ανεπαρκής ανάπτυξη δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα που συνδέονται κυρίως με τον αστικό χώρο ή με τις τουριστικές περιοχές, ανεπάρκεια υποδομών και μηχανισμών υποστήριξης, κ.ά.), όσο και με αιτίες κοινωνικού και μορφωτικού χαρακτήρα, που εμποδίζουν την αγρότισσα να βγει από την απομόνωση και να αναλάβει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες (σοβαρή υστέρηση σε εκπαίδευση και κατάρτιση, αποθάρρυνση από το οικογενειακό της περιβάλλον, κοινωνικά στερεότυπα για το ρόλο της γυναίκας, έλλειψη επιχειρηματικής νοοτροπίας και κουλτούρας και άγνοια των διαδικασιών δημιουργίας και λειτουργίας μιας επιχείρησης). (<http://www.google.com>)

Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις, όπου η γυναίκα αγρότισσα, αρνείται να εφαρμόσει τις νέες μεθόδους στην κτηνοτροφία και στην καλλιέργεια, λόγω παράδοσης. Σε αυτήν την περίπτωση το λόγο έχει η εκπαίδευση και η ειδίκευση που πρέπει να δοθεί στην αγρότισσα που να είναι προσαρμοσμένη στις πραγματικές ανάγκες της και να μπορεί να οδηγήσει στην αξιοποίηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς επίσης πέρα από αυτό, επιβάλλεται η βοήθεια και συμπαράσταση από τον σύζυγο-αγρότη και η συνεργασία, ώστε η γυναίκα να μπορέσει να εργαστεί ισότιμα πλάι στον άνδρα και να κατανοήσει τις νέες μεθόδους σαν το καλύτερο κι αποδοτικότερο σύστημα εργασίας. (Τάκαρη, 1978)

Το ποσοστό εξάλλου του αναλφαριθμητισμού βαραίνει την αγρότισσα και κυρίως αυτήν σε μεγαλύτερη ηλικία, αφού σύμφωνα με έρευνες το ποσοστό των γυναικών που εγκαταλείπουν το δημοτικό στις αγροτικές περιοχές είναι 16 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό στην Αθήνα. Αυτό την οδηγεί στην απομόνωση, μακριά από τον κόσμο, αφού δεν είναι σε θέση να διαβάσει μία εφημερίδα ή ένα περιοδικό. Χρειάζονται επομένως να γίνουν πολλές προσπάθειες για να μπορέσει η γυναίκα να σταθεί στα πόδια της και να νιώσει ανεξάρτητη και αυτόνομη. (Τάκαρη, 1978, Κάτσικας, Καββαδίας, 1994)

Σύμφωνα με το Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης 1983-1987, ο νόμος 1541/1985, δεν κάνει καμιά διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών και επομένως η Ελληνίδα αγρότισσα μπορεί να συμμετέχει στους συνεταιρισμούς ισότιμα με τον άνδρα.

Επίσης αυξήθηκαν οι παιδικοί, οι βρεφονηπιακοί σταθμοί και τα νηπιαγωγεία στις αγροτικές περιοχές, από τα Υπουργεία Υγείας και Πρόνοιας και Παιδείας. Από το Υπουργείο Γεωργίας, οργανώνονται και επιχορηγούνται προσωρινοί παιδικοί σταθμοί σε αγροτικές κοινότητες σε περιόδους αιχμής των γεωργικών εργασιών και εφόσον στην περιοχή δεν λειτουργούν ακόμα άλλοι παιδικοί σταθμοί. (Χριστοδούλου, κ.ά., 1991)

Όμως παρά τα προγράμματα και τις προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια, καθώς επίσης και από τις ίδιες τις γυναίκες και τις οργανώσεις τους για να διαμορφωθούν συνθήκες ίσων ευκαιριών γι' αυτές, τα μέχρι τώρα αποτελέσματα δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ικανοποιητικά. Τα εμπόδια δεν μπορούν εύκολα να ξεπεραστούν αφού απέχουμε πολύ από το ζητούμενο που είναι η ισότιμη και χωρίς διακρίσεις συμμετοχή των γυναικών σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. (<http://www.google.com>)

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται τάση για εγκατάλειψη του χωριού για την πόλη. Η γυναίκα όμως εδώ, μεταφέρει σοβαρά αντικίνητρα για βιομηχανική απασχόληση. Η αγρότισσα που μεταναστεύει, δεν μπορεί πια να εργασθεί όπως εργαζόταν στο χωριό, κοντά στο σπίτι της, σε έναν ενιαίο χώρο εργασίας και νοικοκυριού. Αυτό της δημιουργεί πάρα πολλά προβλήματα (πού να αφήσει τα παιδιά, εάν αυτό την κάνει κακή μητέρα κ.λπ.). (Μουσούρου, 1993)

Ιδιαίτερα οι νέες κοπέλες και μορφωμένες τώρα πια άρχισαν να φεύγουν για τις πόλεις για αναζήτηση καλύτερης τύχης στα αστικά κέντρα της χώρας, με αποτέλεσμα να ερημώνονται οι αγροτικές περιοχές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο αγροτικός τομέας να χρησιμοποιεί, κατά μέσο όρο, μεγάλης ηλικίας εργατικό δυναμικό. Οι γέροι μένουν γιατί αναπνέουν στον ίσκιο τους. Οι κοπέλες που παραμένουν για οικογενειακούς κυρίως λόγους, ουσιαστικά αποκλείονται από την αγορά εργασίας. Ακόμη, άλλο ένα σημαντικό πρόβλημα της φυγής των νέων γυναικών από τα χωριά είναι ανατροπή της αριθμητικής ισορροπίας μεταξύ ανδρών και γυναικών στα αγροτικά νοικοκυριά όπου η έλλειψη γυναικών για παντρεία αποτελεί μεγάλο πρόβλημα. (Τάκαρη, 1978, Δεδουσόπουλος, 2002)

Ο σχετικά γερασμένος πληθυσμός που μένει, εξαναγκάζεται συχνά να αντιμετωπίσει την έλλειψη εργατικών χεριών που επικρατεί στον πρωτογενή τομέα,

με αποτέλεσμα την αντικατάσταση των εντατικών με εκτατικές καλλιέργειες (π.χ. σιτηρά) επειδή οι τελευταίες απαιτούν λιγότερους εργαζομένους. (Πατινιώτης, 1989)

Μόνο με μια σωστή γεωργική πολιτική θα μπορέσουν να μειωθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η γυναίκα της υπαίθρου καθώς και να σταματήσει η φυγή και η μετανάστευση των κατοίκων σε ξένες χώρες. (<http://www.google.com>)

4.7.1. Τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων της γυναίκας αγρότισσας

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αγρότισσες είναι τα εξής:

- 1) Δεν έχουν προσωπικό εισόδημα, αν και πολλές φορές εργάζονται εξίσου σκληρά με τον αγρότη
- 2) Δεν συμμετέχουν το ίδιο με τον άνδρα στις οικονομικές και διαχειριστικές αποφάσεις της αγροτικής οικογενειακής εκμετάλλευσης. Μερικές φορές δεν συμμετέχουν καθόλου
- 3) Δεν υπάρχει εκπαίδευση και κατάρτιση και έτσι εμποδίζεται να βγει από την απομόνωση και να αναλάβει επιχειρηματικές πρωτοβουλίες

(Θεοδωροπούλου, 2004)

Σήμερα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προωθείται ένα πιο ολοκληρωμένο μοντέλο ανάπτυξης του αγροτικού χώρου που βασίζεται στον «πολυλειτουργικό χαρακτήρα» της γεωργίας, την διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων, την βιώσιμη ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας, την αειφορική χρήση τοπικών πλουτοπαραγωγικών πόρων, την αξιοποίηση του ενδογενούς παραγωγικού δυναμικού, την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και τη βελτίωση των κοινωνικών υποδομών στην ύπαιθρο ώστε να εξασφαλιστεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο ποιότητας ζωής για τους κατοίκους της.

Κεντρικός στόχος είναι η ανασυγκρότηση της υπαίθρου με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελέσει ένα ελκυστικό τόπο εγκατάστασης νέων ανθρώπων και επιχειρήσεων αλλά και πόλο έλξης και αναψυχής για τους ανθρώπους. Αυτή λοιπόν η αγροτική ανάπτυξη για να επιτευχθεί θα πρέπει να στηριχθεί στη συμμετοχή όλων των δυνάμεων των τοπικών κοινωνιών και κυρίως από τη γυναίκα.

Οι γυναίκες θα πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες, να επενδύσουν και να επιδοθούν, όχι μόνο στο αγροτικό τομέας αλλά και στους άλλους επαγγελματικούς

τομείς που έχουν σχέση με την ανάπτυξη της υπαίθρου. Να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις σε τομείς παραγωγής, τυποποίησης και μεταποίησης προϊόντων και να δημιουργήσουν γυναικείους συνεταιρισμούς με συνεργασία και συλλογική δράση ώστε με αυτόν τον τρόπο να βελτιώσουν την οικονομική και κοινωνική θέση των γυναικών μελών τους.

Οι περισσότεροι γυναικείοι συνεταιρισμοί που έχουν δημιουργηθεί αντιμετωπίζουν προβλήματα που συνδέονται με τη μικρή συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητές τους, τις ελλείψεις σε τεχνογνωσία, τις ελλείψεις σε βασικό εξοπλισμό και σε μεταφορικά μέσα για τη διεξαγωγή των εργασιών τους, τη στενότητα κεφαλαίων για την πραγματοποίηση επενδύσεων, κ.λπ. (<http://www.google.com>)

Επίσης, με την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, οι γυναίκες αγρότισσες θα αναπτύξουν τουριστικές δραστηριότητες. Ο αγροτουρισμός αποτελεί μία εναλλακτική απασχόληση για τη γυναίκα στον αγροτικό χώρο και ένα μέσο πολιτικής ανάπτυξης. Η φιλοξενία, η ευαισθησία, η επικοινωνία, η καθαριότητα και η φροντίδα των γυναικών, έχουν μεγαλύτερη απήχηση στο γυναικείο πνεύμα και θα συμβάλουν στην επιτυχία των αγροτουριστικών δραστηριοτήτων. (Θεοδοροπούλου, 2004)

Οι ενέργειες που μπορούν να γίνουν για να συμβάλουν στην επιχειρηματική δράση των γυναικών της υπαίθρου είναι η ενθάρρυνση και σωστή ενημέρωσή τους από τους αρμόδιους φορείς, η συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξή τους και τέλος η χρηματοδοτική ενίσχυση. Η Πολιτεία, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι υπόλοιποι Φορείς, να επιδείξουν ουσιαστικό ενδιαφέρον και να παρέχουν συνεχή στήριξη προς τις γυναίκες της υπαίθρου. Μόνο τότε θα μπορέσουν να ξεπεράσουν τα εμπόδια και να επιδοθούν σε νέες δραστηριότητες και αυτό θα αποβεί προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας μας.

Οι γυναίκες της υπαίθρου αποτελούν ένα ισχυρό παράγοντα κοινωνικής συνοχής και αν τους δοθεί η ευκαιρία μπορούν να συμβάλουν με την εργασία τους πολύ θετικά, στην ανάπτυξη της υπαίθρου, στην βελτίωση της οικονομικής θέσης των αγροτικών πληθυσμών και στην αναστροφή της τάσης εγκατάλειψης των πατρογονικών εστιών τους. (<http://www.google.com>)

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την συνειδητοποίηση ότι τα προβλήματα αυτά δεν είναι απλώς γυναικεία, δεν είναι μόνο εργασιακά. Είναι και ευρύτερα κοινωνικά.

(Μουσούρου, 1993)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

5.1. Μετανάστευση

Η μετανάστευση αποτελεί ένα από τα φαινόμενα που χαρακτηρίζουν την εποχή μας. Ένα φαινόμενο κατά βάση οικονομικό αλλά με προεκτάσεις και επιπτώσεις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές. (Μουσούρου, 1993)

Το φαινόμενο της μετακίνησης του πληθυσμού παρατηρείται σε ολόκληρη την ιστορική εξέλιξη της ανθρωπότητας και πολλές φορές έχει επηρεάσει τη διαμόρφωσή της. Γενικά, η μετακίνηση του πληθυσμού, εμφανίζεται όταν το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει το άτομο, δεν του παρέχει τη δυνατότητα εκπλήρωσης των επιδιώξεών του. (Ρεππάς, 1977)

Η τάση του ανθρώπου για μεγιστοποίηση της ικανοποίησης και βελτίωσης των συνθηκών ζωής, καθώς και για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, οδηγεί σε μετακινήσεις πληθυσμών από περιοχές ή χώρες με χαμηλούς μισθούς προς περιοχές ή χώρες με υψηλούς μισθούς.

Όπως είναι φυσικό, η μετακίνηση του πληθυσμού επηρεάζει σημαντικά, τόσο την οικονομική ανάπτυξη της χώρας ή περιοχής από την οποία οι μετανάστες μετακινούνται, όσο και εκείνης προς την οποία κατευθύνονται. Οι επιδράσεις αυτές αφορούν τόσο το οικονομικό όσο και το κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο. Τις περισσότερες φορές η κοινωνία υποδοχής δεν κερδίζει μόνο άμεσα σε πληθυσμό. Κερδίζει έμμεσα, στο βαθμό που η μετανάστρια συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της, όταν εγκατασταθούν μόνιμα, δημιουργώντας οικογένειες. (Χλέτσος, κ.ά., 2001, Τσαούσης, 1997)

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και μετά την Σύνοδο του Μάαστριχτ και το αποφασιστικό βήμα που αυτή συνεπάγεται στην πορεία προς την ενοποίηση της Ευρώπης, τα φαινόμενα της μετανάστευσης αλλάζουν μορφή και σημασία.

Τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η μετανάστρια, ως μετακινούμενο άτομο, συνειδητοποιήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση, όμως αντιμετωπίστηκαν και κατανοήθηκαν ελάχιστα. Η μετανάστρια, λοιπόν, κινδυνεύει να υποστεί εντονότερα από τον μετανάστη τις δυσμενείς επιπτώσεις της νέας εποχής. (Μουσούρου, 1993)

Σύμφωνα με τον G.M. Barclay, μετανάστης θεωρείται κάθε άτομο που μετακινείται. Ένας άλλος ορισμός, είναι του E.S. Lee, ο οποίος ορίζει τη μετανάστευση σαν «μόνιμη ή μερικά μόνιμη αλλαγή κατοικίας» χωρίς όμως να βάζει περιορισμούς στην απόσταση της μετακίνησης. Λιγότερο γενικός είναι ο ορισμός που έδωσε ο D.S. Thomas ο οποίος θεωρεί σαν μετανάστευση τη μετακίνηση από μια περιοχή, η οποία καθορίζεται γεωγραφικά, σε μια άλλη, όταν αυτή συνοδεύεται με την αλλαγή του τόπου κατοικίας. Πέρα από αυτούς τους ορισμούς, έχουν χρησιμοποιηθεί και άλλοι με διάφορα κριτήρια, όπως είναι η απόσταση, η αλλαγή κατοικίας, η διάρκεια παραμονής κ.λπ. (Ρεππάς, 1977)

5.2. Μετανάστευση και επιπτώσεις στην γυναικεία απασχόληση

Ο όρος μετανάστευση χρησιμοποιείται σήμερα για να δηλώσει, μικρές σε μέγεθος μετεγκαταστάσεις που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα ή ομάδες προσώπων. Οι μετεγκαταστάσεις αυτές είτε γίνονται από τόπο σε τόπο μέσα στο ίδιο κράτος, οπότε μιλάμε για εσωτερική μετανάστευση, είτε γίνονται από κράτος σε κράτος, οπότε μιλάμε για διεθνή ή εξωτερική μετανάστευση. Μια μορφή εσωτερικής μετανάστευσης είναι η κίνηση από την ύπαιθρο προς τις πόλεις. Ο εξαστισμός. Αυτό που παλαιότερα χαρακτηριζόταν με τον όρο αστυφιλία. (Τσαούσης, 1997)

Για την ελληνική πραγματικότητα, η μετανάστευση, τόσο προς το εξωτερικό όσο και προς το εσωτερικό, αποτέλεσε ένα από τα κυρίαρχα φαινόμενα με σοβαρές συνέπειες για την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της χώρας. (Ρεππάς, 1977)

Η Ελλάδα αποτελεί χώρα αποστολής μεταναστών. Η έλλειψη οικονομικής ένταξης, είναι ο κύριος λόγος τόσο της εσωτερικής μετανάστευσης όσο και της εξωτερικής. (Μουσούρου, 1993)

Επιπλέον, η υποαπασχόληση και οι συνέπειές της, το χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, αποτελούν δύο από τις σημαντικότερες αιτίες της μετανάστευσης από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα και το εξωτερικό. Οι Έλληνες που μεταναστεύουν στο εξωτερικό, εγκαταλείπουν την οικογένειά τους, τα έθιμά τους, τον πολιτισμό τους, τις κλιματολογικές συνθήκες που γνωρίζουν και ξενιτεύονται σε μια διαφορετική, ξένη κοινωνία. Ανάμεσα στα 1961 και 1971 σημειώθηκε

πληθυσμιακή αύξηση των αστικών κέντρων κατά 950.000 κατοίκους. Από αυτούς πάνω από το 70% εγκαταστάθηκε στη Αθήνα, συγκεκριμένα 678.000 άτομα.

Σύμφωνα με τον Πατινιώτη, προσωπικοί, επίσης, λόγοι ωθούν τους μετανάστες να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να ζητήσουν εργασία στο εξωτερικό. Το 60% των ερωτηθέντων Ελλήνων ένιωθαν στην πατρίδα τους φτωχοί και αδύναμοι έτσι δεν είναι περίεργο που οι κυριότεροι φόβοι των Ελλήνων είναι η ανεργία και ο πόλεμος. Σε μία ενδιαφέρουσα έρευνα σε δύο μεγάλα χωριά των Σερρών διαπιστώθηκε πως η πιο συχνή αιτία μετανάστευσης που αναφέρθηκε ήταν η «ανασφάλεια της ζωής». Αυτή η ανασφάλεια προέρχεται τόσο από τις φυσικές καταστροφές όσο και από τη θέση των αγροτών στην κοινωνία, την οικονομική κατάσταση της περιοχής, την πολιτική και κοινωνική καταπίεση, την αδυναμία παρέμβασης, τη μειονεκτική μεταχείριση και τέλος τις λίγες δυνατότητες να υλοποιήσουν τα σχέδιά τους.

Σε μια παλαιότερη ελληνική μελέτη σχετικά με τη μετανάστευση των γυναικών στα αστικά κέντρα, βρίσκουμε παρόμοια αποτελέσματα: 26,8% των ερωτηθέντων δήλωσαν ως αιτία μετανάστευσης την «αναζήτηση δουλειάς» και 30,8% την «καλύτερη ζωή». Δηλαδή, μεταναστεύουν από φτώχεια και αδυναμία με την ελπίδα να ανέβουν μερικά σκαλοπάτια ψηλότερα. Επομένως, οι Έλληνες μετανάστες έχουν προσωπική συνείδηση της οικονομικής και κοινωνικής τους μειονεκτικότητας. (Πατινιώτης, 1989)

Όσον αφορά τη σχέση εσωτερικής μετανάστευσης με τη γυναικεία απασχόληση, αυτό έχει να κάνει με την εγκατάλειψη του χωριού, του αγροτικού χώρου, για την πόλη, το οποίο συνεπάγεται με την εγκατάλειψη του πρωτογενή τομέα για τον δευτερογενή αλλά και τον τριτογενή τομέα. Η εσωτερική μετανάστευση, είναι χαρακτηριστικό των κοινωνιών και των οικονομιών που έχουν ήδη εισέλθει στις διαδικασίες εκβιομηχάνισης, εκσυγχρονισμού της οικονομίας και της απασχόλησης. (Μουσούρου, 1993)

Μεγάλο ποσοστό των κατοίκων της υπαίθρου εγκαταλείπει την ύπαιθρο και την γεωργία και έρχεται στην πόλη για μια καλύτερη τύχη, μια καλύτερη εργασία. Αυτός που μεταναστεύει, επιδιώκει να εργαστεί στον τριτογενή τομέα, και καθόλου στον πρωτογενή. Η μετανάστευση τις περισσότερες φορές οδηγεί τον αγρότη και την αγρότισσα στην οριστική έξοδό τους από τη γεωργία. Οδηγεί επίσης, τον παραδοσιακό γεωργικό τομέα, όχι απλώς στον μαρασμό αλλά και στην συντριβή.

Επίσης, ένα να μέρος του ενεργού πληθυσμού χάνεται. Ακριβώς όμως επειδή ο πληθυσμός που μεταναστεύει ανήκει στο μέγιστο ποσοστό του στις αναπαραγωγικές ηλικίες, η κοινωνία χάνει ένα μέρος της αναπαραγωγικής της δύναμης και της μελλοντικής της γεννητικότητας. Η ανάπτυξη της οικονομίας και η αντικατάσταση της γεωργικής από την βιομηχανική οργάνωση γίνονται με ρυθμούς οι οποίοι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν εκείνους της φυγής από τις αγροτικές περιοχές και τον πρωτογενή τομέα. Δηλαδή η αγορά εργασίας αδυνατεί να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό που εγκαταλείπει την ύπαιθρο και την γεωργία.

(Μουσούρου, 1993, Τσαούσης, 1997)

Η νέα γυναίκα, σήμερα, εγκαταλείπει το χωριό, όχι μόνο γιατί δεν μπορεί εκεί να βρει απασχόληση, αλλά γιατί οι συνθήκες ζωής στο χωριό την απωθούν. Ιδιαίτερα εάν το εκπαιδευτικό επίπεδο των νέων γυναικών στην ύπαιθρο είναι υψηλό, δυσκολεύεται να βρει απασχόληση που να αντιστοιχεί προς το επίπεδο εκπαίδευσης που πήρε.

Σύμφωνα με τα μεταπολεμικά απογραφικά στοιχεία στην Ελλάδα, οι εσωτερικές μετανάστριες είναι οικονομικά ενεργοί συχνότερα απ' ότι είναι οι μη-μετανάστριες. (Μουσούρου, 1993)

Όσον αφορά την εξωτερική μετανάστευση, είχε συνήθως οικογενειακό χαρακτήρα και στόχευε στην κοινωνική άνοδο και την οικονομική αποκατάσταση ολόκληρης της οικογένειας. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Μεταξύ 1955 και 1977, έφυγαν από την Ελλάδα 1.236.280 άτομα, για αναζήτηση σταθερής δουλειάς και υψηλότερων ημερομισθίων (από τα οποία, 638.141 άτομα κατέφυγαν στη Δυτική Γερμανία). Από το σύνολο των μεταναστών, το ποσοστό των γυναικών κυμαίνεται μεταξύ 37% και 45.2% ανάλογα με το έτος. Οι γυναίκες αυτές πριν μεταναστεύσουν στη Δυτική Γερμανία, ήταν οικονομικά μη ενεργές ή ενεργές στον πρωτογενή τομέα. Κατά το 1971, σε 1000 Έλληνες εργάτες στην Ομοσπονδιακή Γερμανία αντιστοιχούσαν 762 Ελληνίδες εργάτριες, οι οποίες εργάζονται στην μεταποίηση και λιγότερες στον τομέα της παροχής υπηρεσιών.

Οι περισσότερες μετανάστριες ήταν έγγαμες αγρότισσες, οι οποίες δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία αμειβόμενης εργασίας, και οι οποίες αναγκάστηκαν να συνδυάσουν τον οικιακό παραδοσιακό τους ρόλο με την σύγχρονη απασχόληση. Η

μετανάστευση υπήρξε περισσότερο σκληρή για την γυναίκα απ' ότι για τον άνδρα, λόγω των συνθηκών απασχόλησης αλλά και διαβίωσής της σε μια ξένη χώρα.

Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική οικονομία επέδρασαν στην γυναικεία απασχόληση και στους τρεις τομείς παραγωγής, κάπου λιγότερο και κάπου περισσότερο. Στον πρωτογενή τομέα, οι μεταβολές που συντελέστηκαν λόγω της εγκατάλειψης εδαφών καθώς επίσης λόγω του εκμηχανισμού της γεωργίας σε συνδυασμό με την έλλειψη εκσυγχρονισμού των γυναικείων εργασιών, εντατικοποίησαν την γυναικεία εργασία, όμως δεν την επηρέασαν ποιοτικά. Στον δευτερογενή τομέα, η μετανάστευση δεν είχε ιδιαίτερες επιπτώσεις στην γυναικεία εργασία. Ουσιαστικά η γυναικεία απασχόληση στον τομέα αυτόν παραμένει στάσιμη. Τέλος στον τριτογενή τομέα, η αύξηση των μικρών οικογενειακών επιχειρήσεων συνέβαλε στην αύξηση των γυναικών, απασχολούμενων και μη αμειβομένων μελών της οικογένειας. (Μουσούρου, 1993)

Η μετανάστευση είχε αρνητικές επιπτώσεις τόσο στις διαπροσωπικές σχέσεις των συζύγων, και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις πολύχρονης απουσίας του ενός συζύγου, όσο και στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, που έμεναν πίσω με τους παππούδες, ενώ οι γονείς τους μετανάστευαν.

Παράλληλα, η εγκατάσταση μεγάλου αριθμού εσωτερικών μεταναστών στις πόλεις είχε αρνητικές επιπτώσεις στα δημογραφικά πληθυσμιακά δεδομένα, με τη μείωση και τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Επίσης, προκλήθηκε ανισόρροπη και άναρχη ανάπτυξη των πόλεων, και κυρίως της Αθήνας, η οποία και δέχτηκε τον κύριο όγκο των μεταναστών. (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999)

Επομένως, η συνεχής ροή μεταναστών από την επαρχία στην πρωτεύουσα, ενώ αυξάνει τους ρυθμούς της βιομηχανικής και λοιπής ανάπτυξης της Αθήνας, μειώνει το ρυθμό ανάπτυξης της επαρχίας και συντελεί στην αποδυνάμωσή της.

Χαρακτηριστική είναι και η θέση του ΚΕΠΕ (26 Απριλίου 1977) από δημοσίευμα της ημερήσιας εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ» ότι: Σε ορισμένες περιπτώσεις η εκτεταμένη πληθυσμιακή αποψίλωση ορισμένων περιοχών, είναι δυνατόν να συνεπάγεται και εθνικούς κινδύνους».

(Ρεπάς, 1977)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Μεθοδολογία της επιτόπιας έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η στατιστική ανάλυση της έρευνας της εργασίας αυτής. Σκοπός της έρευνας ήταν η παρουσίαση της θέσης της γυναίκας στην αγορά εργασίας, η εισοδηματική ανισότητα που επικρατεί μεταξύ των ανδρών και των γυναικών καθώς και η δυσκολία της γυναίκας στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας.

Συγκεκριμένα, ο στόχος της εργασίας αυτής ήταν η διερεύνηση παραγόντων όπως η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, η επαγγελματική κατάσταση, η ύπαρξη παιδιών και η ηλικία αυτών, η ανατροφή των παιδιών και οι συνθήκες διαβίωσης των γυναικών στην αγορά εργασίας. Επιπρόσθετα, ερευνήθηκαν αν οι γυναίκες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, πώς θα μπορούσαν να ενημερωθούν για ευκαιρίες εργασίας και αν έχουν τη δική τους επιχείρηση, ποιες δυσκολίες αντιμετώπισαν.

Η έρευνα αυτή, πραγματοποιήθηκε σε περιοχές της επαρχίας Λεμεσού στην Κύπρο, με χρήση ερωτηματολογίων που δόθηκαν σε δείγμα 153 γυναικών. Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε το Σεπτέμβριο και περιλάμβανε 32 ερωτήσεις. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε το τελευταίο δεκαήμερο του Δεκέμβρη.

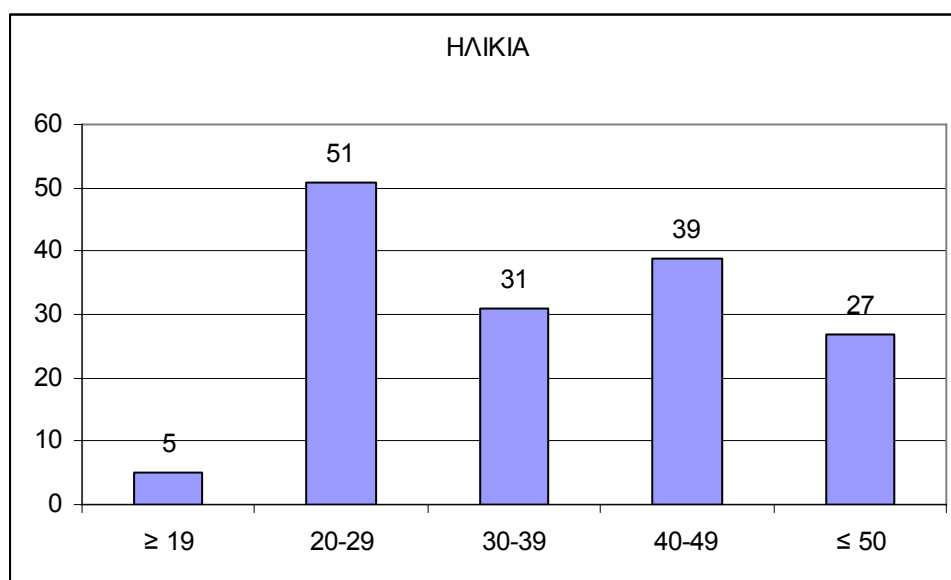
Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Microsoft Excel, όπου κατασκευάστηκαν τα διαγράμματα, τα οποία παρουσιάζονται στην πιο κάτω ενότητα. Επίσης για το έλεγχο ανεξαρτησίας και συσχέτισης των μεταβλητών της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS.

6.2. Παρουσίαση και σχολιασμός αποτελεσμάτων της επιτόπιας έρευνας

Στη συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας καθώς και ο σχολιασμός των διαγραμμάτων

6.2.1 Κατανομή ηλικιών

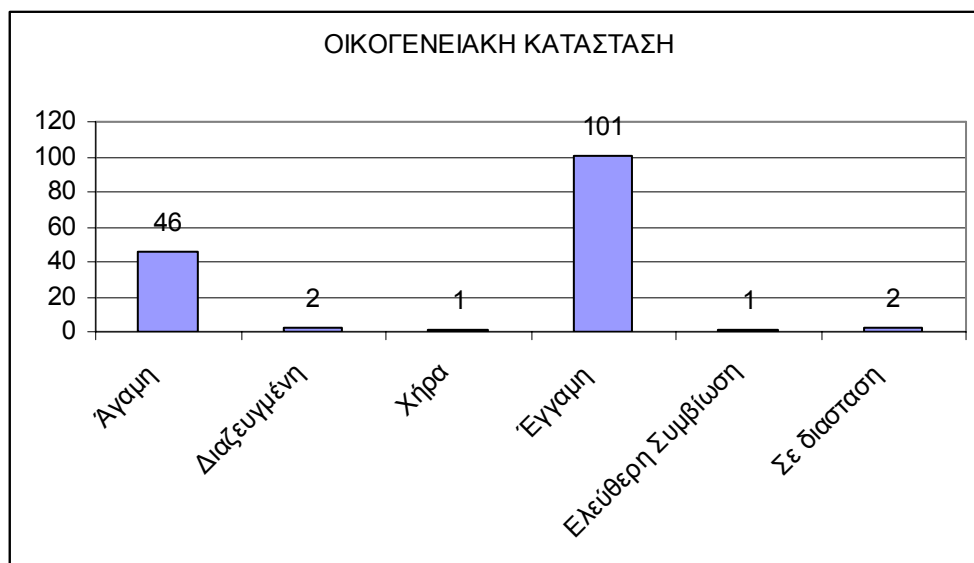
Από το δείγμα των 153 ερωτηθέντων, το 34% (51 γυναίκες) έχουν ηλικία από 20-29 ετών, το 25% (39 γυναίκες) έχουν ηλικία από 40-49 ετών και το 20% (31 γυναίκες) έχουν ηλικία από 30-39 ετών. Επιπλέον, το 18% (27 γυναίκες) έχουν ηλικία ≤ 50 ετών και το 3% (5 γυναίκες) έχουν ηλικία ≥ 19 ετών.

Διάγραμμα 6.2.1: Κατανομή ηλικιών

6.2.2 Οικογενειακή κατάσταση

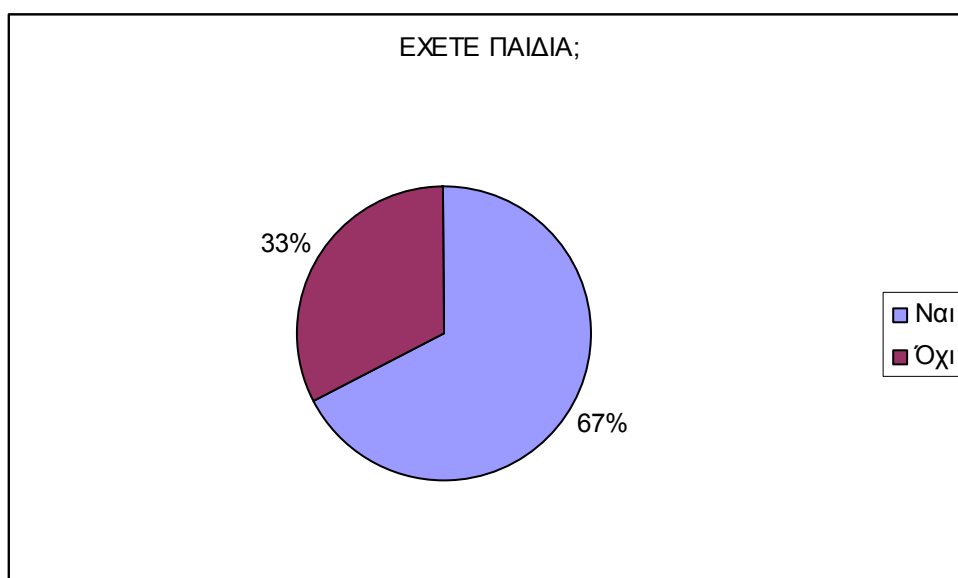
Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, ποσοστό 66% (101 γυναίκες) απάντησε ότι είναι έγγαμες, ποσοστό 30% (46 γυναίκες) απάντησε ότι είναι άγαμες και ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι είναι διαζευγμένες. Επιπλέον ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι είναι σε διάσταση, ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι είναι χήρα και τέλος ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι βρίσκεται σε ελεύθερη συμβίωση.

Διάγραμμα 6.2.2: Οικογενειακή κατάσταση

6.2.3 Ύπαρξη παιδιών

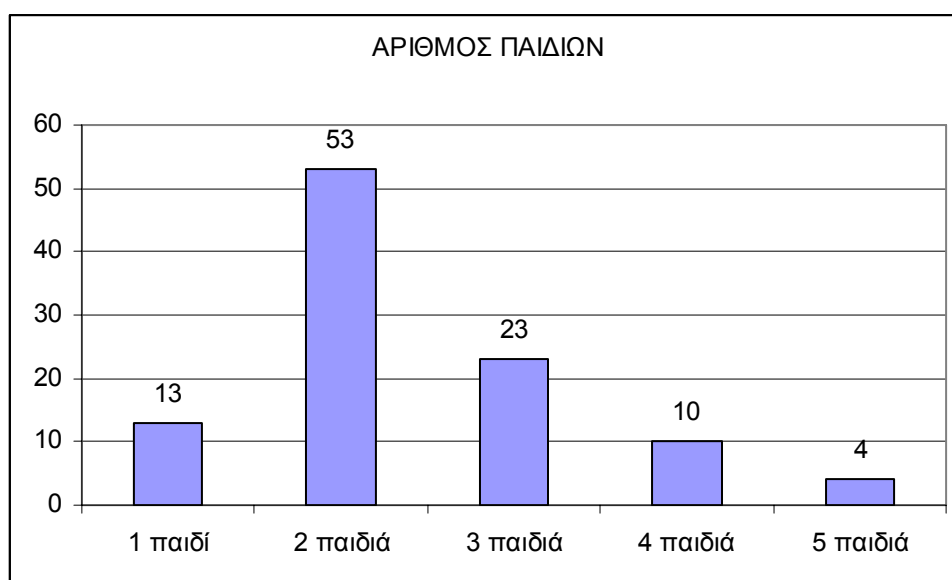
Από τις 153 γυναίκες, ποσοστό 67% (103 γυναίκες) έχει παιδιά, ενώ το υπόλοιπο 33% (50 γυναίκες) δεν έχει παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.3: Ύπαρξη παιδιών

6.2.4 Αριθμός παιδιών

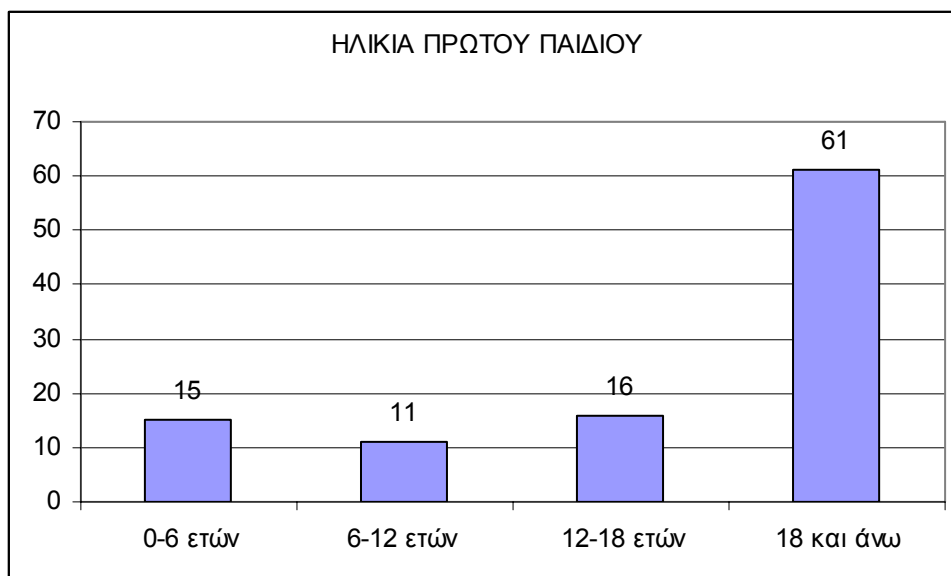
Από τις 103 γυναίκες που έχουν παιδιά, το 34% (53 γυναίκες) έχουν 2 παιδιά, το 15% (23 γυναίκες) έχουν 3 παιδιά και το 8% (13 γυναίκες) έχουν 1 παιδί. Επιπλέον, το 7% (10 γυναίκες) έχουν 4 παιδιά και το 3% (4 γυναίκες) έχουν 5 παιδιά. Ποσοστό 33% (50 γυναίκες) δεν έχει παιδιά και δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.4: Αριθμός παιδιών

6.2.5.1 Ηλικία πρώτου παιδιού

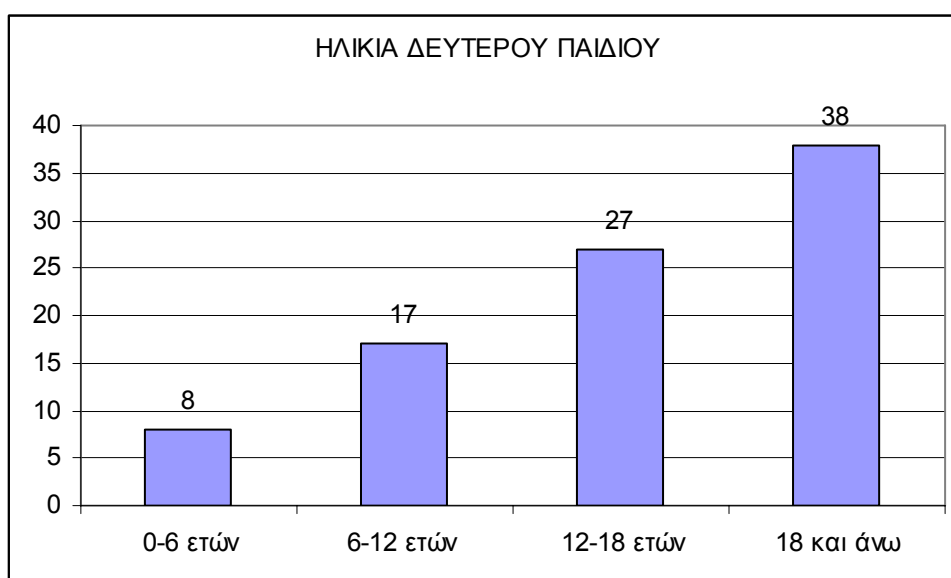
Στην ερώτηση για την ηλικία του πρώτου παιδιού, από τις 103 γυναίκες που έχουν παιδιά, ποσοστό 10% (15 γυναίκες) απάντησε ότι το πρώτο τους παιδί είναι ηλικίας 0-6 ετών και ποσοστό 7% (11 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ηλικίας 6-12 ετών. Επιπλέον, ποσοστό 10% (16 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ηλικίας 12-18 και ποσοστό 40% (61 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 18 ετών και άνω. Ποσοστό 33% (50 γυναίκες) δεν έχει παιδιά και δεν απάντησε. Το ίδιο ποσοστό δεν απάντησε ούτε στις υπόλοιπες ερωτήσεις για την ηλικία των παιδιών.

Διάγραμμα 6.2.5.1: Ηλικία πρώτου παιδιού

6.2.5.2 Ηλικία δεύτερου παιδιού

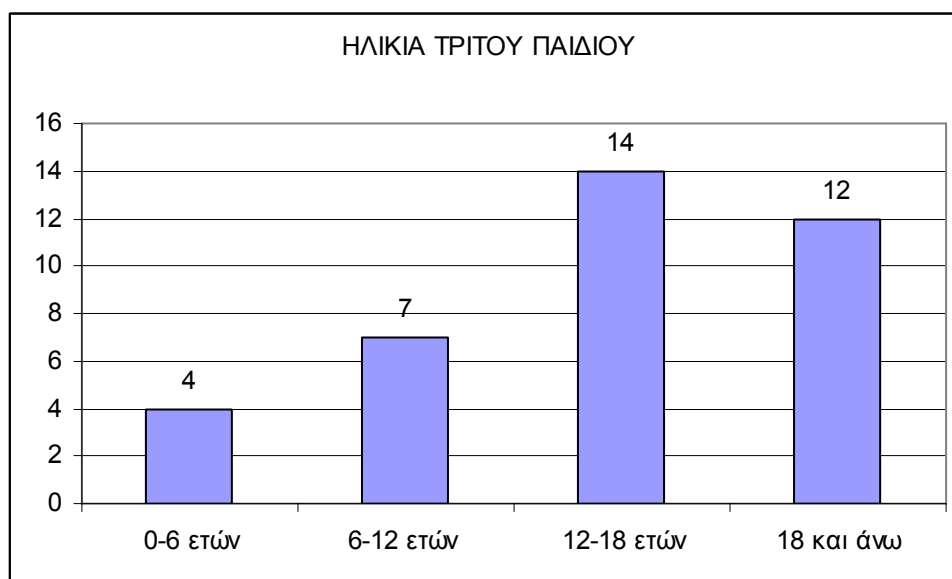
Στην ερώτηση για την ηλικία του δεύτερου παιδιού, από τις 90 γυναίκες που έχουν δεύτερο παιδί, ποσοστό 5% (8 γυναίκες) απάντησε ότι το δεύτερο τους παιδί είναι ηλικίας 0-6 ετών και ποσοστό 11% (17 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 6-12 ετών. Επιπλέον, ποσοστό 18% (27 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 12-18 ετών και ποσοστό 25% (38 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 18 ετών και άνω. Ποσοστό 41% (63 γυναίκες) δεν απάντησε είτε γιατί δεν έχει δεύτερο παιδί, είτε γιατί δεν έχει καθόλου παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.5.2: Ηλικία δεύτερου παιδιού

6.2.5.3 Ηλικία τρίτου παιδιού

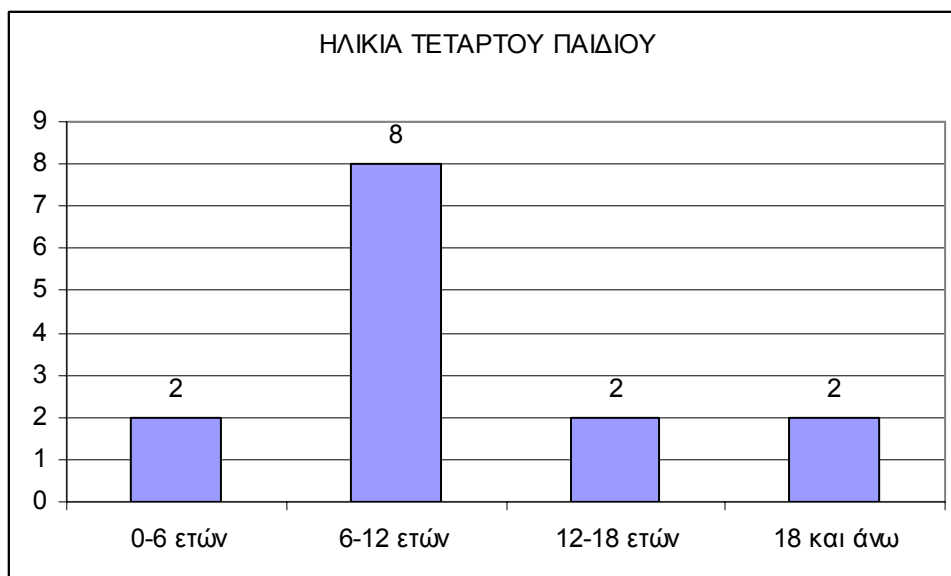
Όσον αφορά την ηλικία του τρίτου παιδιού, από τις 37 γυναίκες που έχουν τρίτο παιδί, ποσοστό 3% (4 γυναίκες) απάντησε ότι το τρίτο τους παιδί είναι ηλικίας 0-6 ετών και ποσοστό 5% (7 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 6-12 ετών. Επίσης, ποσοστό 9% (14 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 12-18 ετών και ποσοστό 8% (12 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 18 ετών και άνω. Ποσοστό 75% (116 γυναίκες) δεν απάντησε είτε γιατί δεν έχει τρίτο παιδί, είτε γιατί δεν έχει καθόλου παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.5.3: Ηλικία τρίτου παιδιού

6.2.5.4 Ηλικία τέταρτου παιδιού

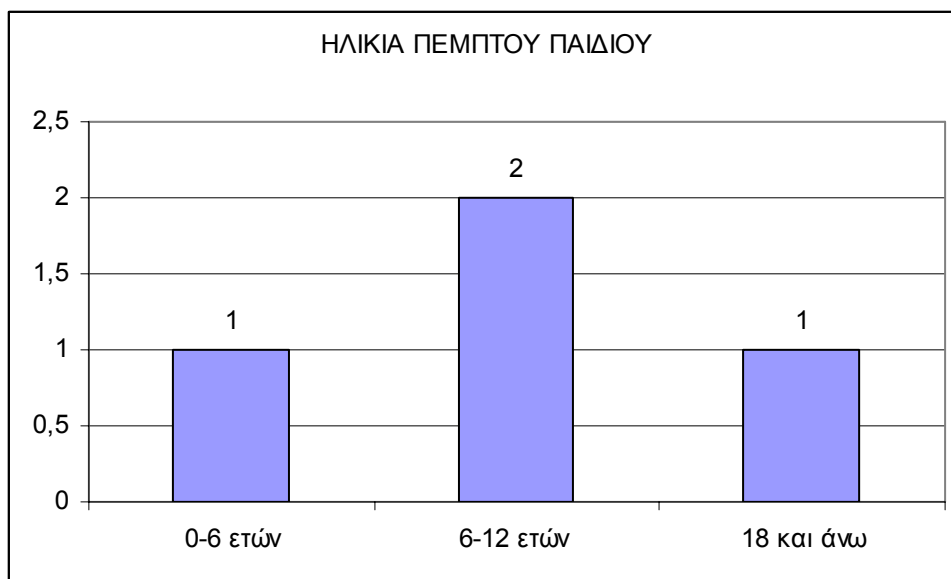
Από τις 14 γυναίκες που έχουν τέταρτο παιδί, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι το τέταρτο τους παιδί είναι ηλικίας 0-6 ετών και ποσοστό 5% (8 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ηλικίας 6-12 ετών. Επιπλέον, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ηλικίας 12-18 ετών και ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι είναι 18 ετών και άνω. Ποσοστό 92% (139 γυναίκες) δεν απάντησε είτε γιατί δεν έχει τέταρτο παιδί, είτε γιατί δεν έχει καθόλου παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.5.4: Ηλικία τέταρτου παιδιού

6.2.5.5 Ηλικία πέμπτου παιδιού

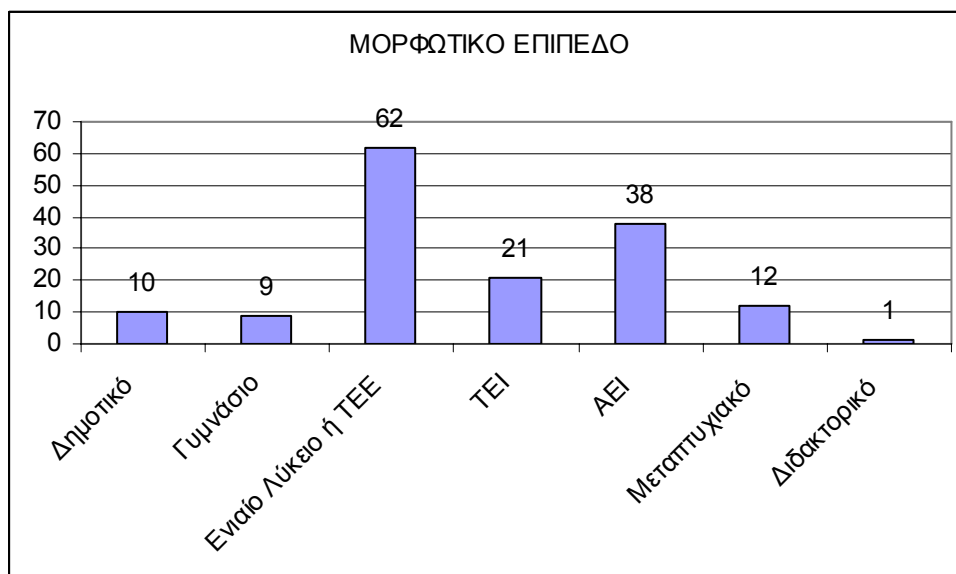
Όσον αφορά την ηλικία του πέμπτου παιδιού, από τις 4 γυναίκες που έχουν πέμπτο παιδί, ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι το πέμπτο τους παιδί είναι ηλικίας 0-6 ετών, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ηλικίας 6-12 ετών και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι είναι ηλικίας 18 ετών και άνω. Ποσοστό 97% (149 γυναίκες) δεν απάντησε είτε γιατί δεν έχει δεύτερο παιδί, είτε γιατί δεν έχει καθόλου παιδιά. Από τις 4 γυναίκες που έχουν πέμπτο παιδί, καμία δεν απάντησε ότι είναι ηλικίας 13-18 ετών.

Διάγραμμα 6.2.5.5: Ηλικία πέμπτου παιδιού

6.2.6 Επίπεδο μόρφωσης

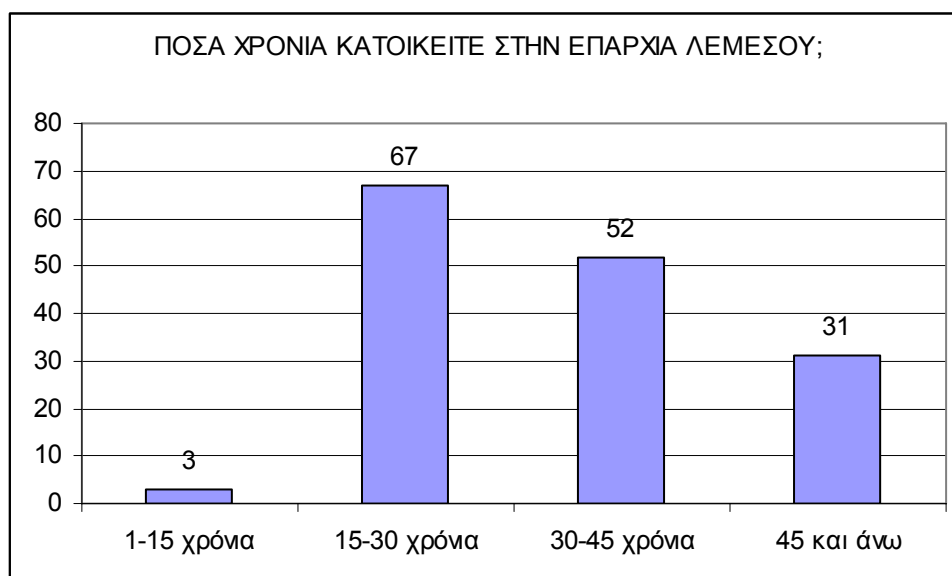
Σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων, το 40% (62 γυναίκες) είναι απόφοιτοι Ενιαίου Λυκείου ή ΤΕΕ, το 24% (38 γυναίκες) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και το 14% (21 γυναίκες) είναι απόφοιτοι ΤΕΙ. Ποσοστό 8% (12 γυναίκες) είναι απόφοιτοι Μεταπτυχιακού, ποσοστό 7% (10 γυναίκες) είναι απόφοιτοι Δημοτικού, ποσοστό 6% (9 γυναίκες) είναι απόφοιτοι Γυμνασίου και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) είναι απόφοιτοι Διδακτορικού.

Διάγραμμα 6.2.6 Επίπεδο μόρφωσης ερωτηθέντων

6.2.7 Χρόνια κατοικίας

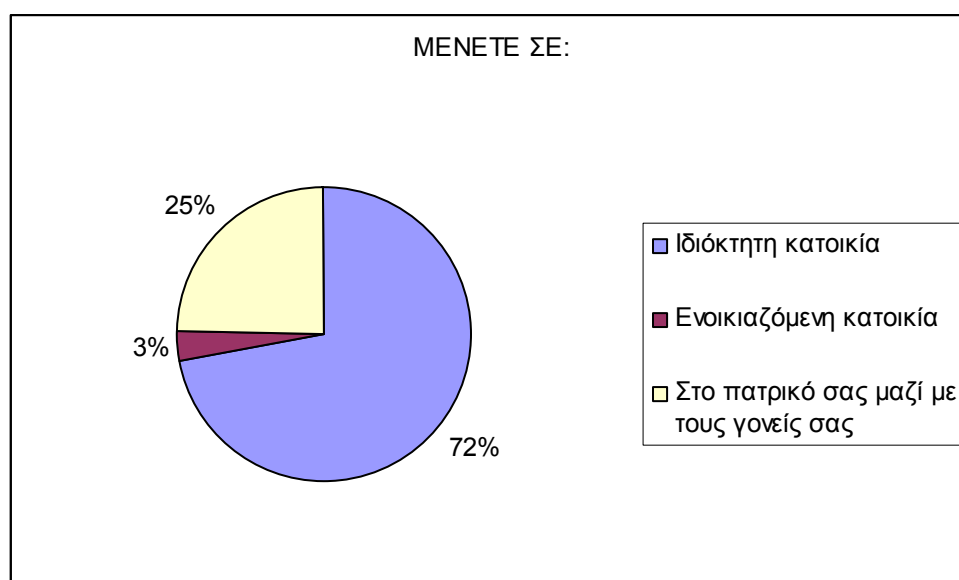
Στην ερώτηση για το πόσα χρόνια κατοικούν στην επαρχία Λεμεσού, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι κατοικεί 1-15 χρόνια, ποσοστό 44% (67 γυναίκες) απάντησε 15-30 χρόνια, ποσοστό 34% (52 γυναίκες) απάντησε 30-35 χρόνια και ποσοστό 20% (31 γυναίκες) απάντησε 45 χρόνια και άνω.

Διάγραμμα 6.2.7: Χρόνια κατοικίας ερωτηθέντων

6.2.8 Τόπος διαμονής

Όσον αφορά τον τόπο διαμονής, ποσοστό 72% (110 γυναίκες) απάντησε ότι μένει σε ιδιόκτητη κατοικία, ποσοστό 3% (5 γυναίκες) απάντησε ότι μένει σε ενοικιαζόμενη κατοικία και ποσοστό 25% (38 γυναίκες) απάντησε ότι μένει στο πατρικό μαζί με τους γονείς του.

Διάγραμμα 6.2.8: Τόπος διαμονής

6.2.9 Κατηγορία επαγγέλματος γυναίκας

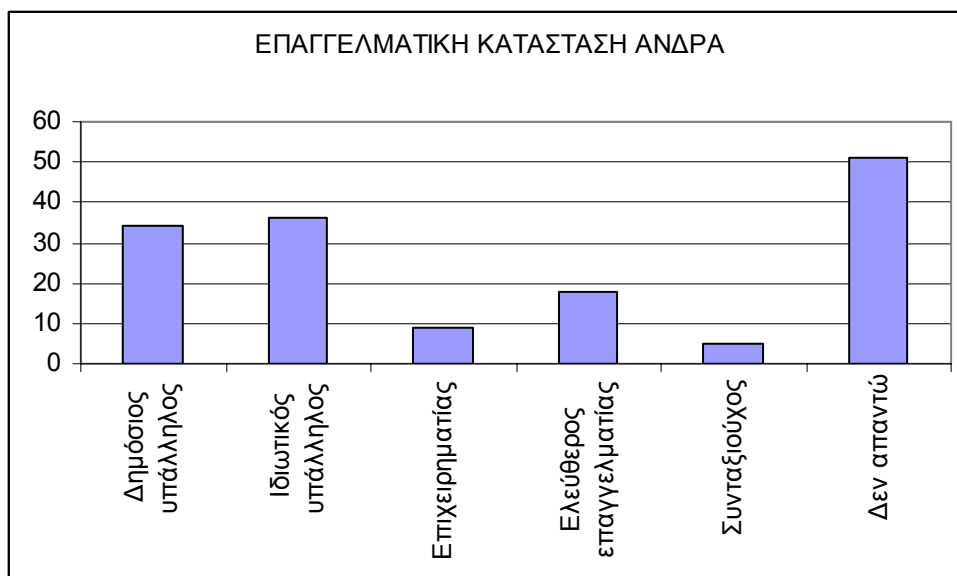
Όσον αφορά την επαγγελματική κατάσταση των ερωτηθέντων, ποσοστό 31% (47 γυναίκες) είναι δημόσιοι υπάλληλοι, ποσοστό 25% (39 γυναίκες) είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι και ποσοστό 15% (23 γυναίκες) είναι φοιτήτριες. Ποσοστό 13% (20 γυναίκες) ασχολούνται με τα οικιακά, ποσοστό 12% (19 γυναίκες) είναι επιχειρηματίες και ποσοστό 2% (3 γυναίκες) είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Επιπλέον, ποσοστό 1% (1 γυναίκα) είναι άνεργη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) είναι συνταξιούχος.

Διάγραμμα 6.2.9: Κατηγορία επαγγέλματος γυναίκας

6.2.10 Κατηγορία επαγγέλματος συζύγου

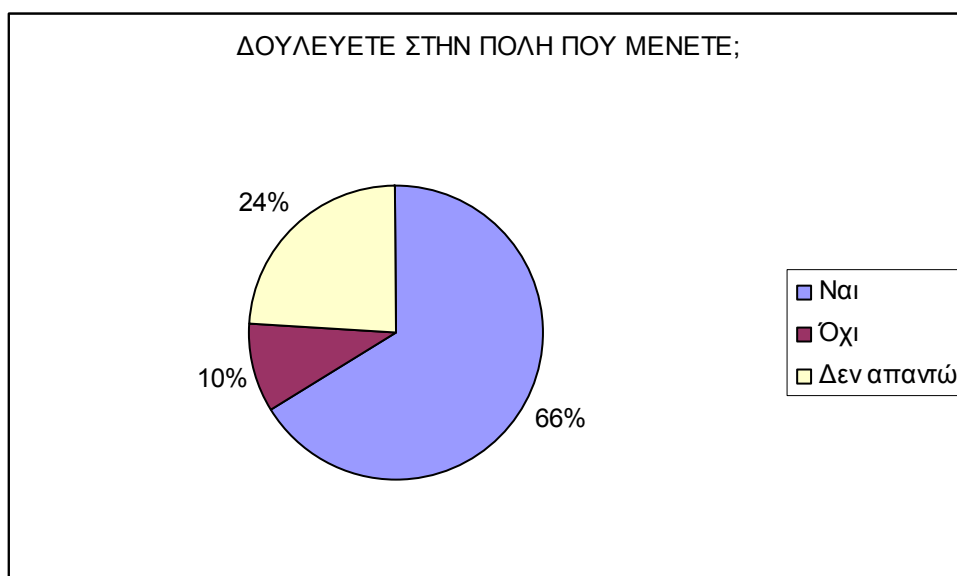
Στην ερώτηση που αφορά το επάγγελμα του συζύγου, ποσοστό 24% (36 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του ιδιωτικού υπάλληλου και ποσοστό 22% (34 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του δημόσιου υπάλληλου. Επιπλέον, ποσοστό 12% (18 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του ελεύθερου επαγγελματία, ποσοστό 6% (9 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του επιχειρηματία και τέλος ποσοστό 3% (5 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύζυγος είναι συνταξιούχος. Ποσοστό 33% (51 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί είναι άγαμες (46 γυναίκες), διαζευγμένες (2 γυναίκες), σε διάσταση (2 γυναίκες) και χήρα (1 γυναίκα).

Διάγραμμα 6.2.10: Κατηγορία επαγγέλματος συζύγου

6.2.11 Δουλεύουν στην πόλη που μένουν

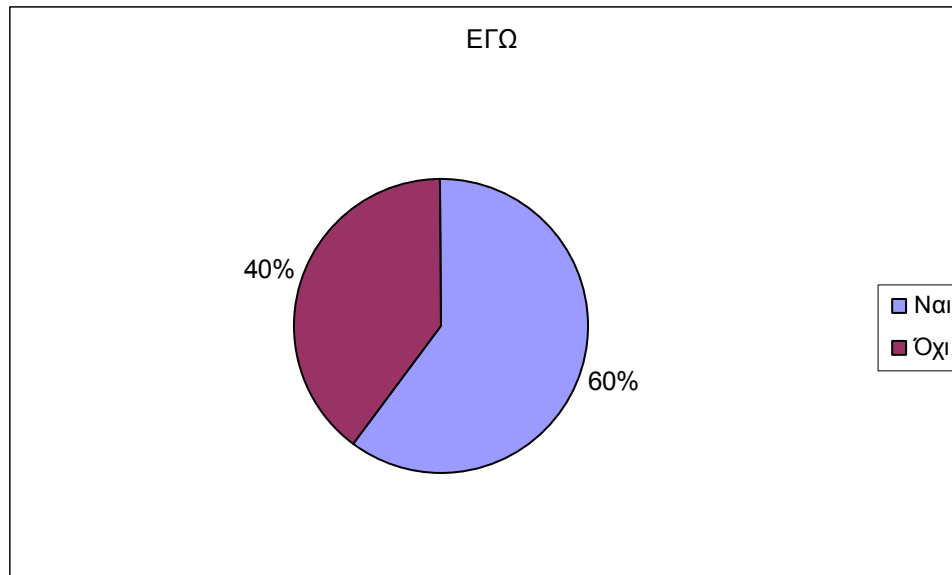
Από τις 153 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 66% (101 γυναίκες) απάντησε ότι δουλεύει στην πόλη της Λεμεσού ενώ ποσοστό 10% (15 γυναίκες) απάντησε ότι δεν δουλεύει στην πόλη που μένει. Ποσοστό 24% (37 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν είναι εργαζόμενες.

Διάγραμμα 6.2.11: Δουλεύουν στην πόλη που μένουν

6.2.12.1 Έξοδα του νοικοκυριού από τη γυναίκα

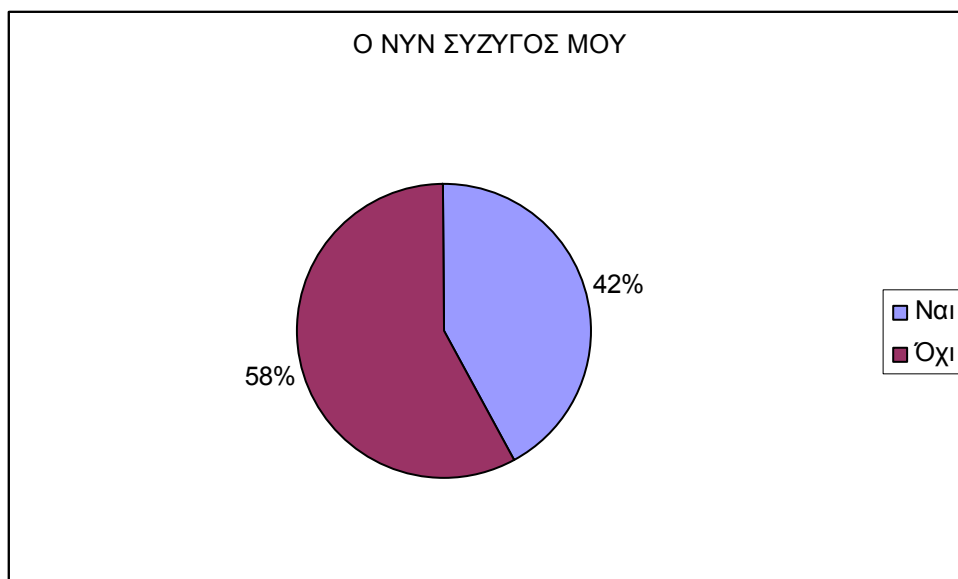
Στην ερώτηση για το ποιος καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού, ποσοστό 60% (92 γυναίκες) απάντησε ότι καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού ενώ ποσοστό 40% (61 γυναίκες) απάντησε ότι δεν καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού.

Διάγραμμα 6.2.12.1: Έξοδα του νοικοκυριού από τη γυναίκα

6.2.12.2 Έξοδα του νοικοκυριού από τον νυν σύζυγο

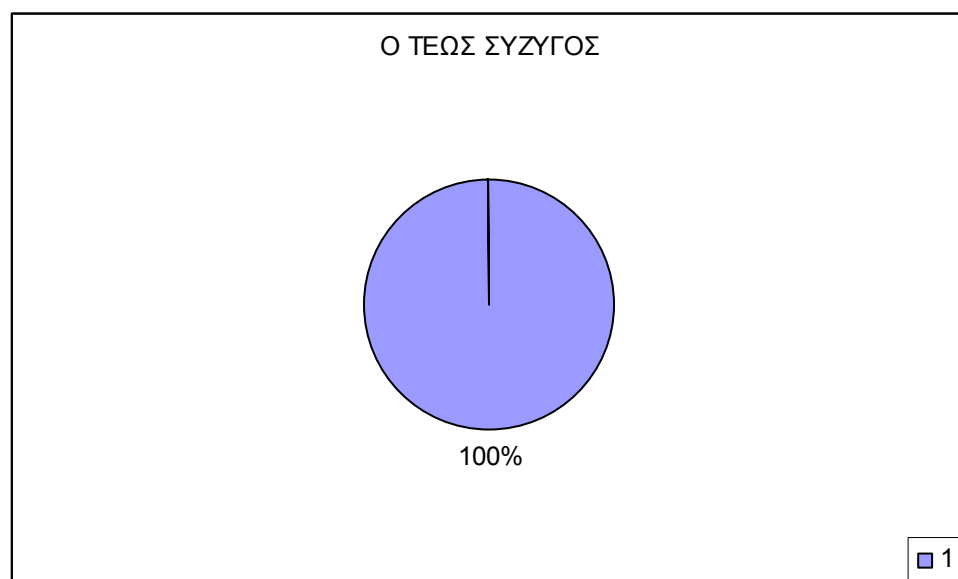
Ποσοστό 42% (64 γυναίκες) απάντησε ότι ο νυν σύζυγος καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού ενώ ποσοστό 58% (89 γυναίκες) απάντησε αρνητικά, είτε γιατί δεν υπάρχει νυν σύζυγος είτε γιατί υπάρχει αλλά δεν συμβάλει στα έξοδα του νοικοκυριού.

Διάγραμμα 6.2.12.2: Έξοδα του νοικοκυριού από τον νυν σύζυγο

6.2.12.3 Έξοδα του νοικοκυριού από τον τέως σύζυγο

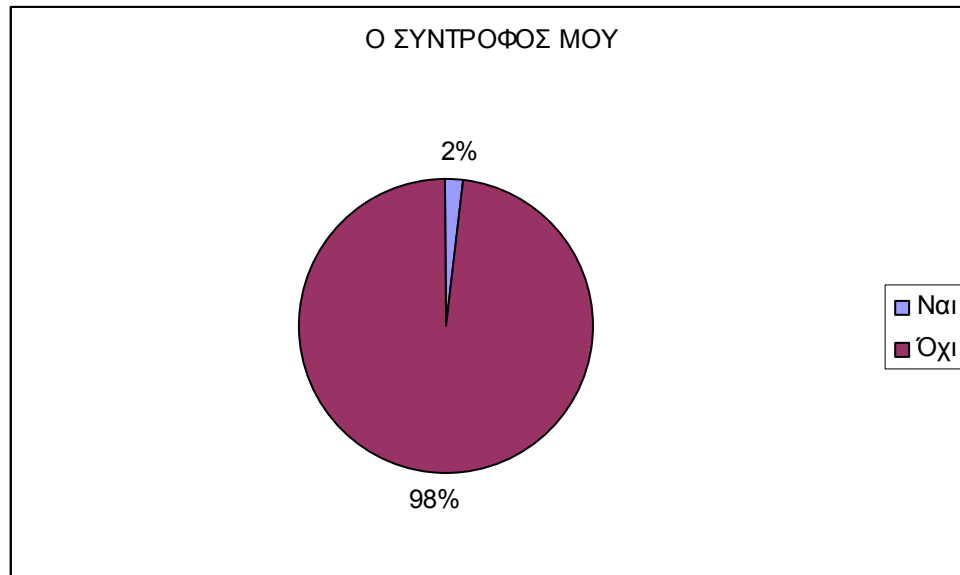
Ποσοστό 100% (153 γυναίκες) απάντησε ότι ο τέως σύζυγος δεν συμβάλει στα έξοδα του νοικοκυριού. Αξίζει να σημειωθεί ότι 4 από τις 153 γυναίκες έχουν τέως σύζυγο, 2 γυναίκες διαζευγμένες και 2 γυναίκες σε διάσταση.

Διάγραμμα 6.2.12.3: Έξοδα του νοικοκυριού από τον τέως σύζυγο

6.2.12.4 Έξοδα του νοικοκυριού από το σύντροφο

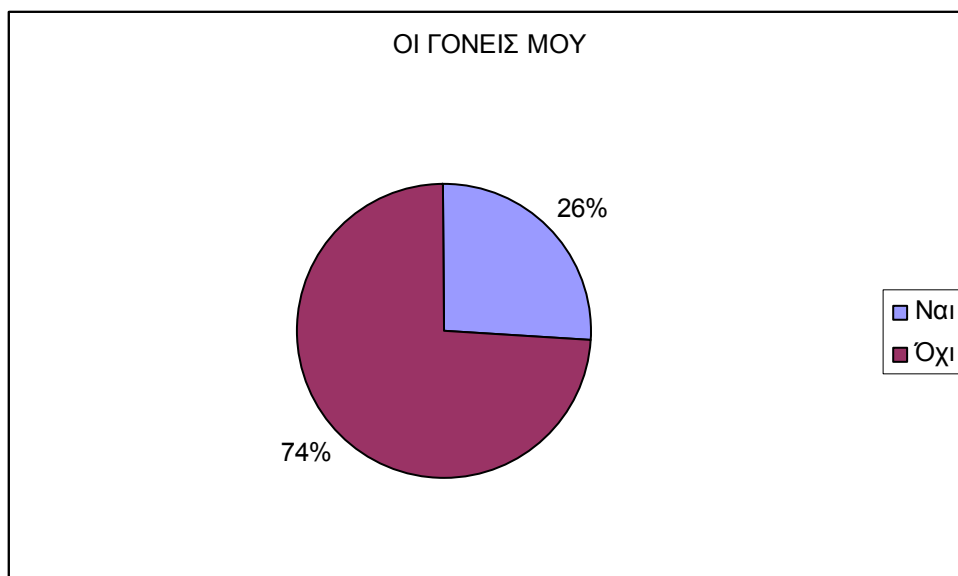
Ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι ο σύντροφός τους καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού ενώ ποσοστό 98% (150 γυναίκες) απάντησε αρνητικά, γιατί δεν υπάρχει σύντροφος.

Διάγραμμα 6.2.12.4: Έξοδα νοικοκυριού από το σύντροφο

6.2.12.5 Έξοδα νοικοκυριού από τους γονείς

Από τις 153 γυναίκες, ποσοστό 26% (40 γυναίκες) απάντησε ότι οι γονείς καλύπτουν τα έξοδα του νοικοκυριού ενώ ποσοστό 74% (113 γυναίκες) απάντησε αρνητικά..

Διάγραμμα 6.2.12.5: Έξοδα νοικοκυριού από τους γονείς

6.2.12.6 Έξοδα νοικοκυριού από τα παιδιά

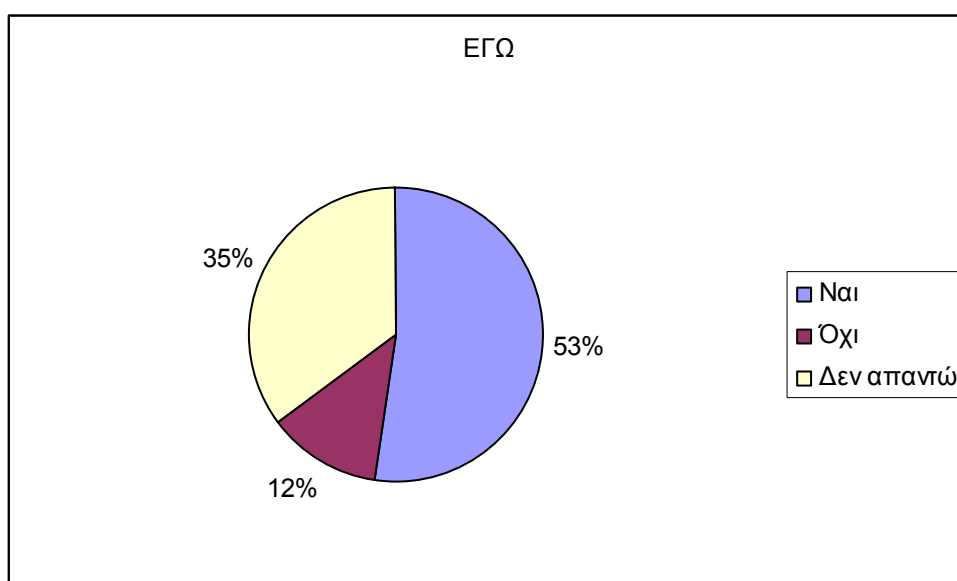
Ποσοστό 100% (153 γυναίκες), απάντησε ότι τα παιδιά τους δεν συμβάλλουν στα έξοδα του νοικοκυριού.

Διάγραμμα 6.2.12.6: Έξοδα νοικοκυριού από τα παιδιά

6.2.13.1 Ανατροφή των παιδιών από τη γυναίκα

Στην ερώτηση που αφορά την ανατροφή των παιδιών, από τις 103 γυναίκες που έχουν παιδιά, ποσοστό 53% (80 γυναίκες) απάντησε ότι οι ίδιες συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών τους και ποσοστό 12% (19 γυναίκες) απάντησε ότι δεν συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών τους. Ποσοστό 35% (54 γυναίκες) δεν απάντησε, γιατί είτε δεν έχουν παιδιά (50 γυναίκες) , είτε γιατί ασχολούνται με οικιακά (4 γυναίκες).

Διάγραμμα 6.2.13.1: Ανατροφή των παιδιών από τη γυναίκα

6.2.13.2 Ανατροφή των παιδιών από τον τέως σύζυγο και πατέρα

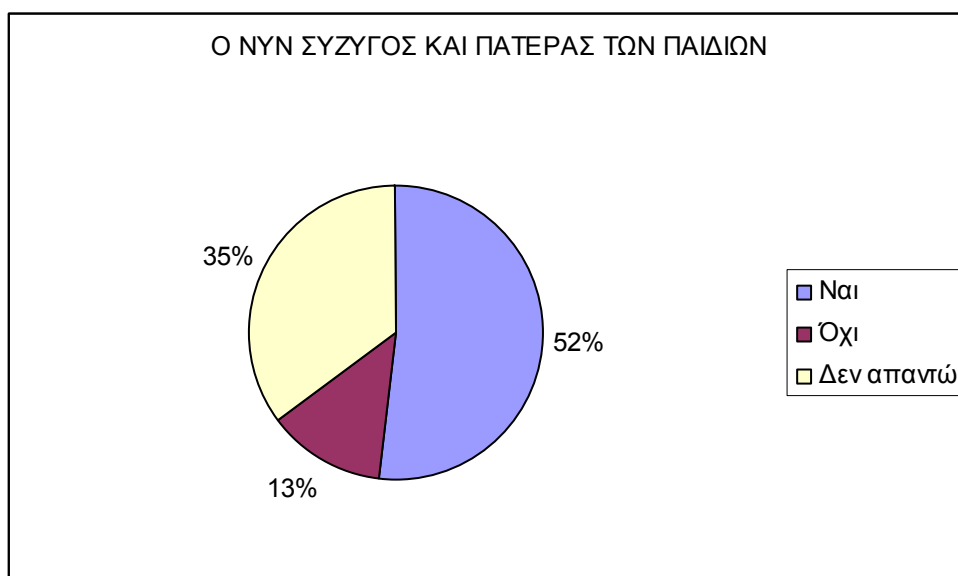
Ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε θετικά στο ότι συμβάλλει ο τέως σύζυγος στην ανατροφή των παιδιών ενώ ποσοστό 64% (97 γυναίκες) απάντησε αρνητικά γιατί δεν έχουν τέως σύζυγο. Ποσοστό 35% (54 γυναίκες) δεν απάντησε, από τις οποίες 50 γυναίκες δεν έχουν παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.13.2: Ανατροφή των παιδιών από τον τέως σύζυγο και πατέρα

6.2.13.3 Ανατροφή των παιδιών από τον νυν σύζυγο και πατέρα

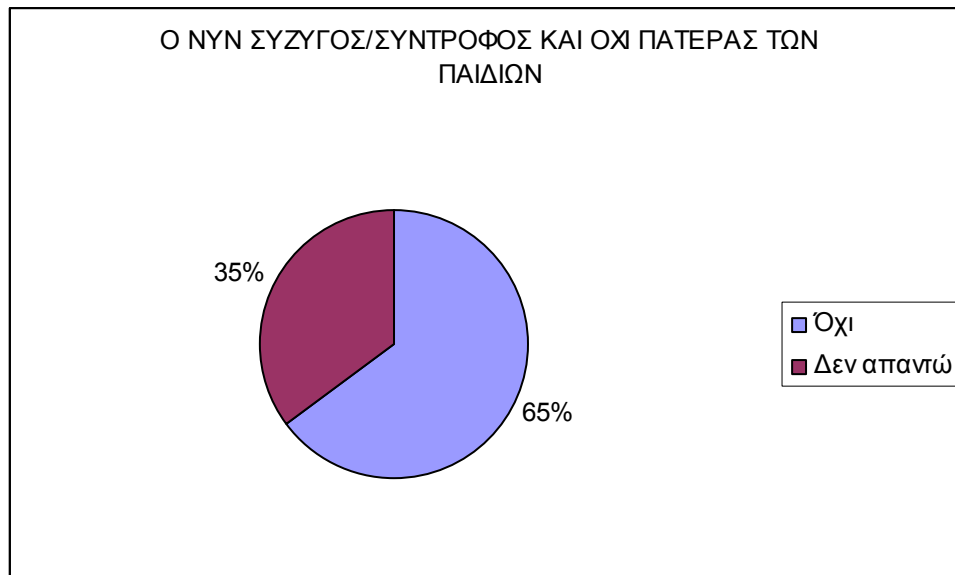
Ποσοστό 52% (79 γυναίκες) απάντησε ότι ο νυν σύζυγος συμβάλλει στην ανατροφή των παιδιών ενώ ποσοστό 13% (20 γυναίκες) απάντησε ότι δεν συμβάλλει στην ανατροφή των παιδιών. Ποσοστό 35% (54 γυναίκες) δεν απάντησε, από τις οποίες 50 γυναίκες δεν έχουν παιδιά.

Διάγραμμα 6.2.13.3: Ανατροφή των παιδιών από τον νυν σύζυγο και πατέρα

6.2.13.4 Ανατροφή των παιδιών από τον νυν σύζυγο/σύντροφο και όχι πατέρα

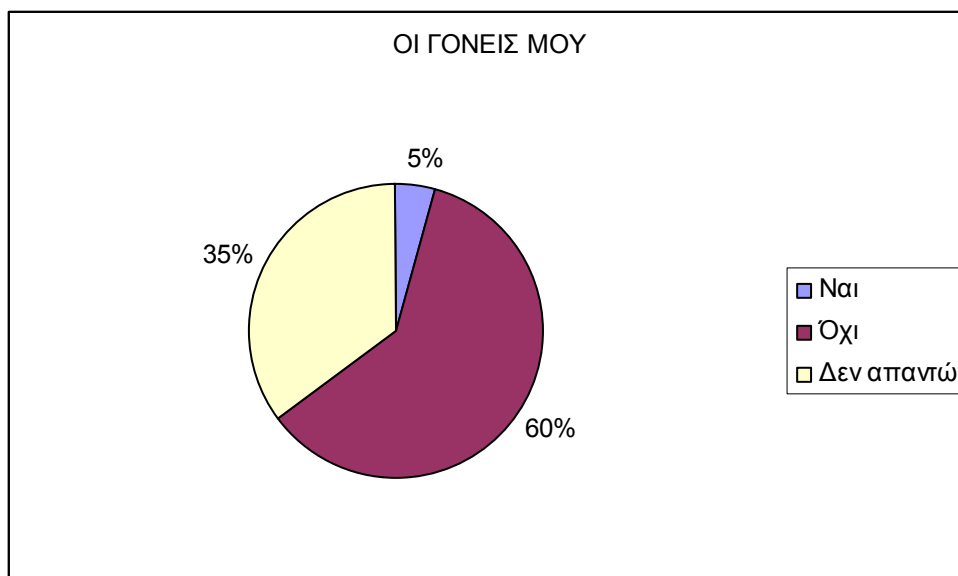
Ποσοστό 65% (99 γυναίκες) απάντησε ότι δεν συμβάλλει ο νυν σύζυγος/σύντροφος και όχι πατέρας των παιδιών στην ανατροφή των παιδιών και ποσοστό 35% (54 γυναίκες) δεν απάντησε. Καμία δεν απάντησε θετικά στην ερώτηση.

Διάγραμμα 6.2.13.4: Ανατροφή των παιδιών από τον νυν σύζυγο/σύντροφο και όχι πατέρα

6.2.13.5 Ανατροφή των παιδιών από τους γονείς

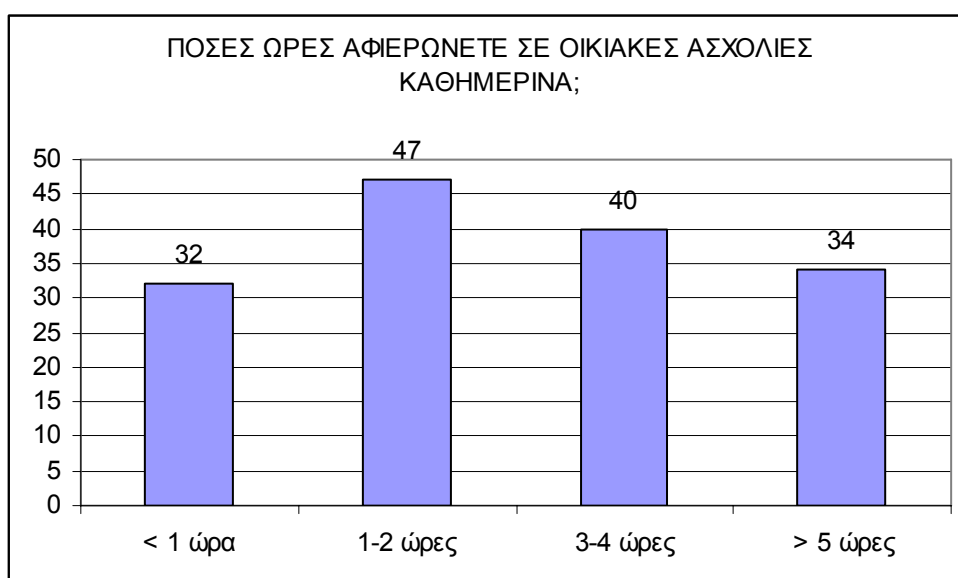
Ποσοστό 5% (7 γυναίκες) απάντησε ότι οι γονείς συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών ενώ ποσοστό 60% (92 γυναίκες) απάντησε ότι οι γονείς δεν συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών τους. Ποσοστό 35% (54 γυναίκες) δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.13.5: Ανατροφή των παιδιών από τους γονείς

6.2.14 Ώρες οικιακής ασχολίας

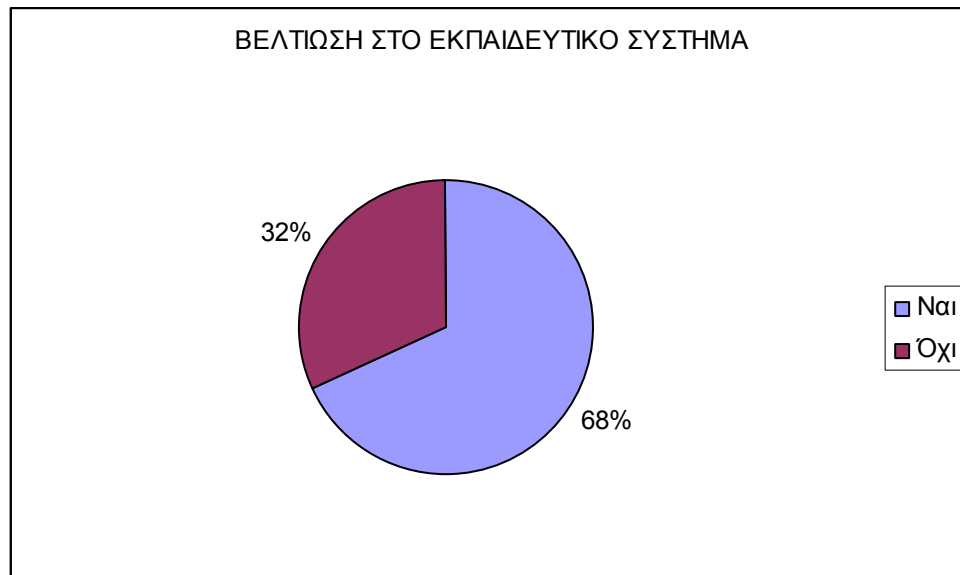
Στην ερώτηση για το πόσες ώρες σε οικιακές ασχολίες αφιερώνουν καθημερινά, ποσοστό 31% (47 γυναίκες) απάντησε 1-2 ώρες και ποσοστό 26% (40 γυναίκες) απάντησε 3-4 ώρες. Επιπλέον, ποσοστό 22% (34 γυναίκες) απάντησε ότι αφιερώνει >5 ώρες σε οικιακές ασχολίες και ποσοστό 21% (32 γυναίκες) απάντησε <1 ώρα.

Διάγραμμα 6.2.14: Ώρες οικιακής ασχολίας

6.2.15.1 Βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα

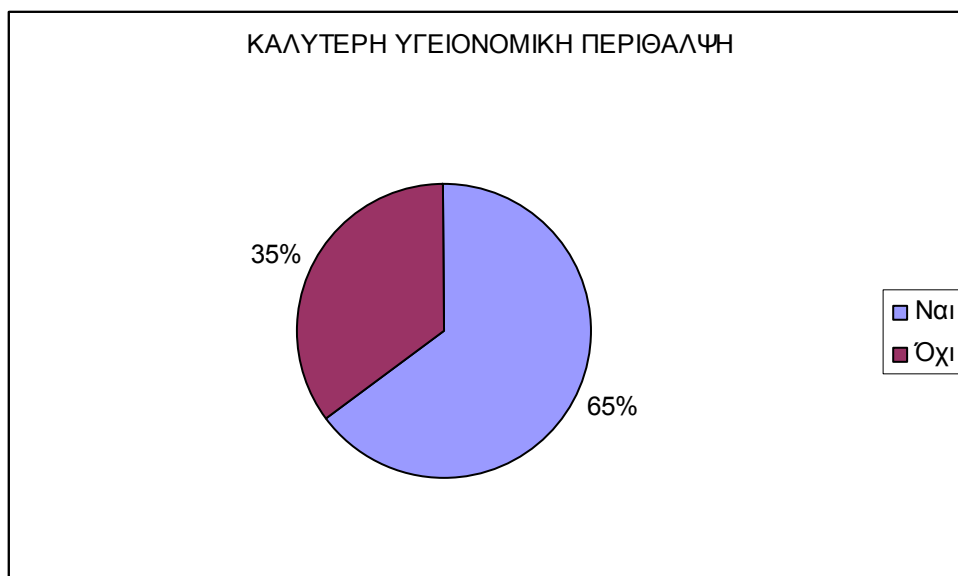
Στην ερώτηση τι είναι κατά τη γνώμη σας η τοπική ανάπτυξη, ποσοστό 68% (104 γυναίκες) απάντησε θετικά για "βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα" ενώ ποσοστό 32% (49 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.1: Βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα

6.2.15.2 Καλύτερη υγειονομική περίθαλψη

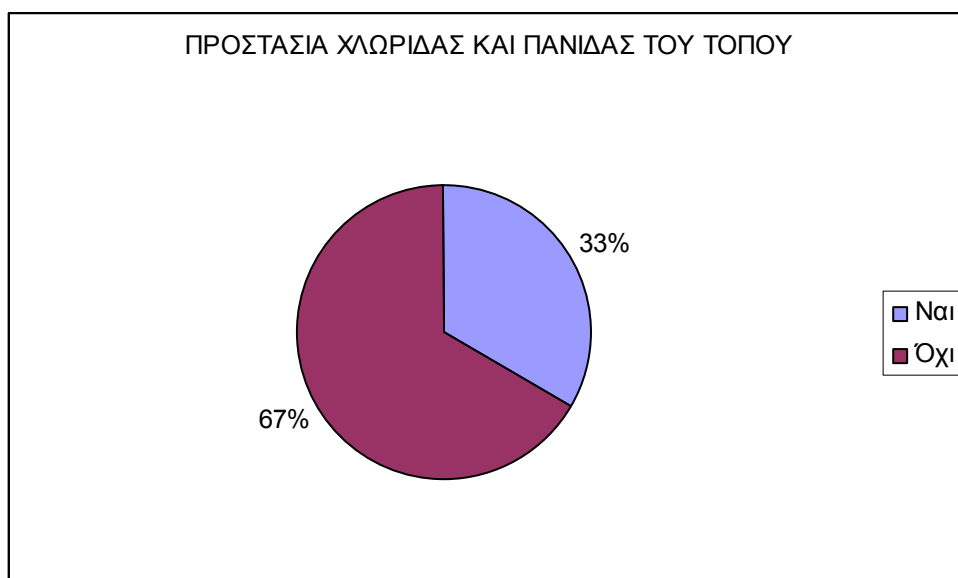
Ποσοστό 65% (99 γυναίκες) απάντησε θετικά για "καλύτερη υγειονομική περίθαλψη" ενώ ποσοστό 35% (54 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.2: Καλύτερη υγειονομική περίθαλψη

6.2.15.3 Προστασία χλωρίδας και πανίδας του τόπου

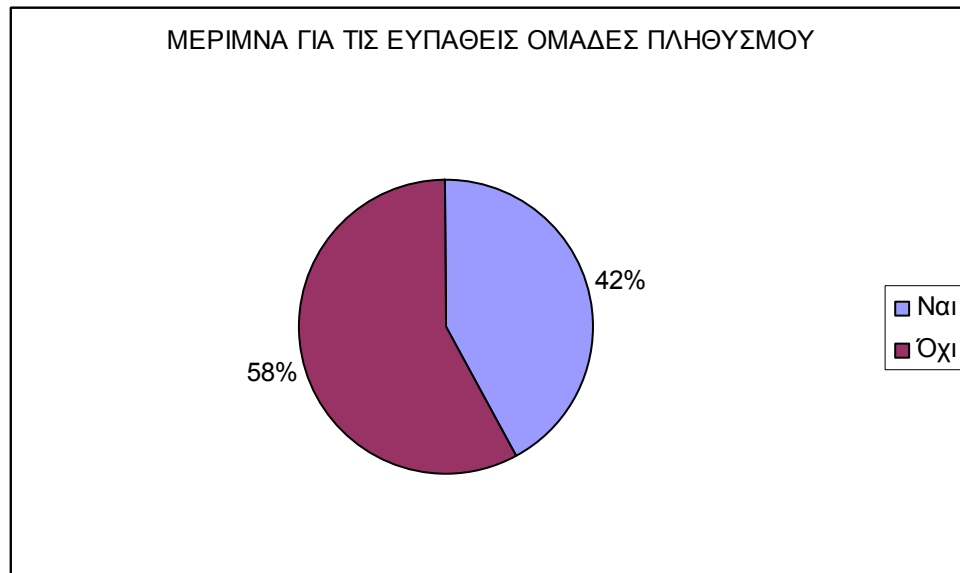
Όσον αφορά την προστασία χλωρίδας και πανίδας του τόπου, ποσοστό 33% (51 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 67% (102 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.3: Προστασία χλωρίδας και πανίδας του τόπου

6.2.15.4 Μέρρινα για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού

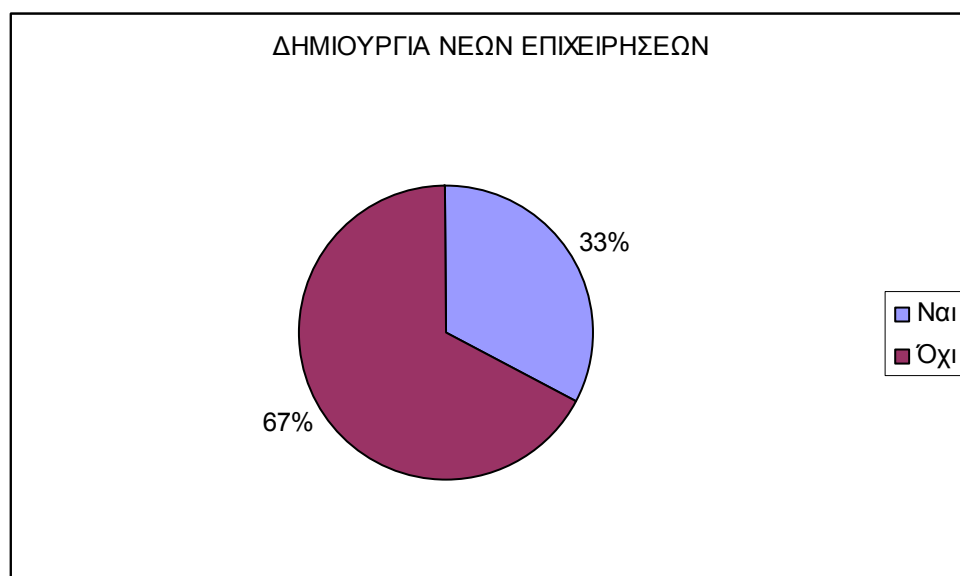
Ποσοστό 42% (64 γυναίκες) απάντησε θετικά για "μέριμνα για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού" ενώ ποσοστό 58% απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.4: Μέρρινα για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού

6.2.15.5 Δημιουργία νέων επιχειρήσεων

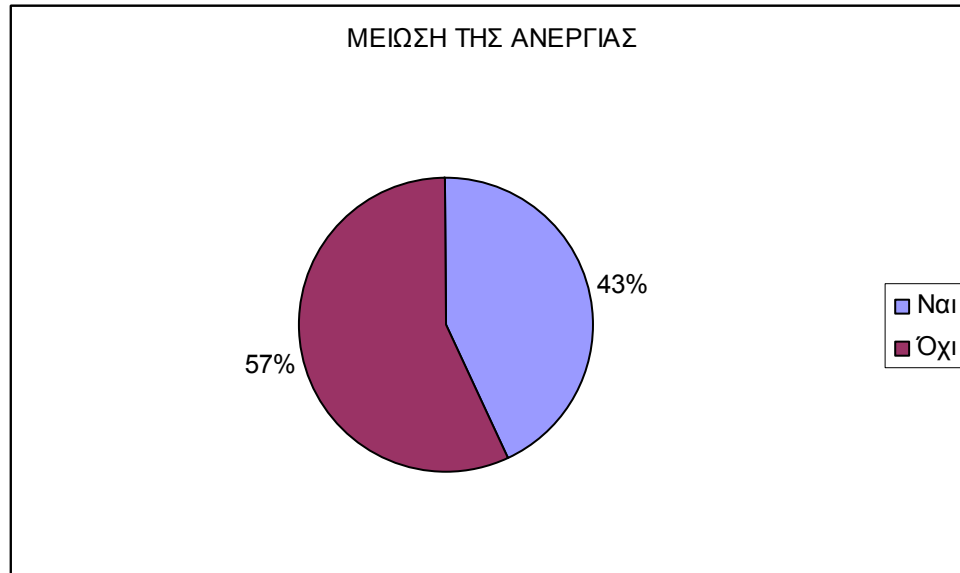
Όσον αφορά τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, ποσοστό 33% (50 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 67% (103 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.5: Δημιουργία νέων επιχειρήσεων

6.2.15.6 Μείωση της ανεργίας

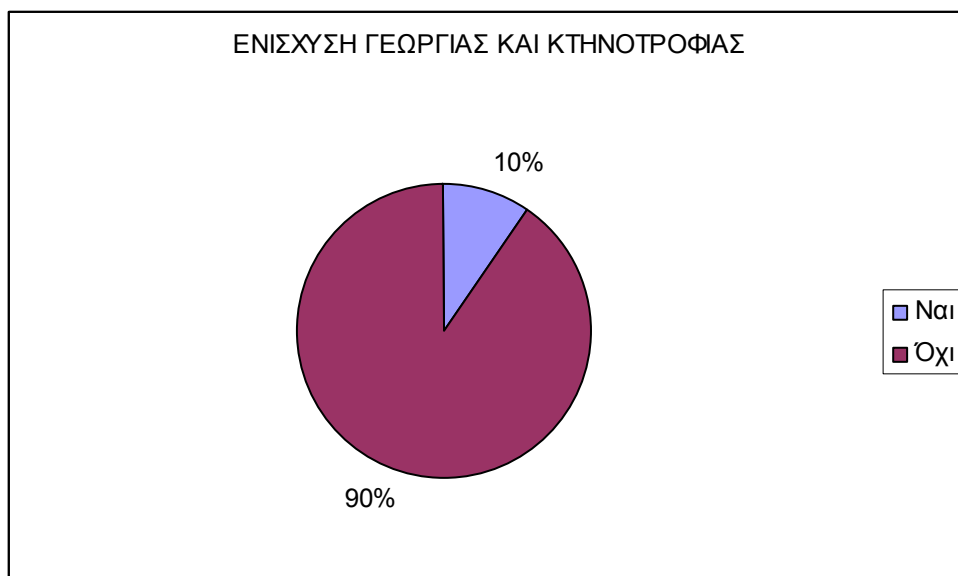
Ποσοστό 43% (66 γυναίκες) απάντησε θετικά για "μείωση της ανεργίας" ενώ ποσοστό 57% (87 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.6: Μείωση της ανεργίας

6.2.15.7 Ενίσχυση γεωργίας και κτηνοτροφίας

Όσον αφορά την ενίσχυση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, ποσοστό 10% (15 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ η πλειοψηφία σε ποσοστό 90% (138 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.7: Ενίσχυση γεωργίας και κτηνοτροφίας

6.2.15.8 Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

Ποσοστό 64% (98 γυναίκες) απάντησε θετικά για "βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών" ενώ ποσοστό 36% (55 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.8: Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

6.2.15.9 Βελτίωση αποχετευτικού, υδροδοτικού, ηλεκτροδοτικού συστήματος

Επιπλέον, ποσοστό 20% (31 γυναίκες) απάντησε θετικά για "βελτίωση αποχετευτικού, υδροδοτικού και ηλεκτροδοτικού συστήματος" ενώ ποσοστό 80% (122 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.9: Βελτίωση αποχετευτικού, υδροδοτικού, ηλεκτροδοτικού συστήματος

6.2.15.10 Ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς

Όσον αφορά την ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς, ποσοστό 23% (35 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 77% (118 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.15.10: Ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς

6.2.16.1 Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης με περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης

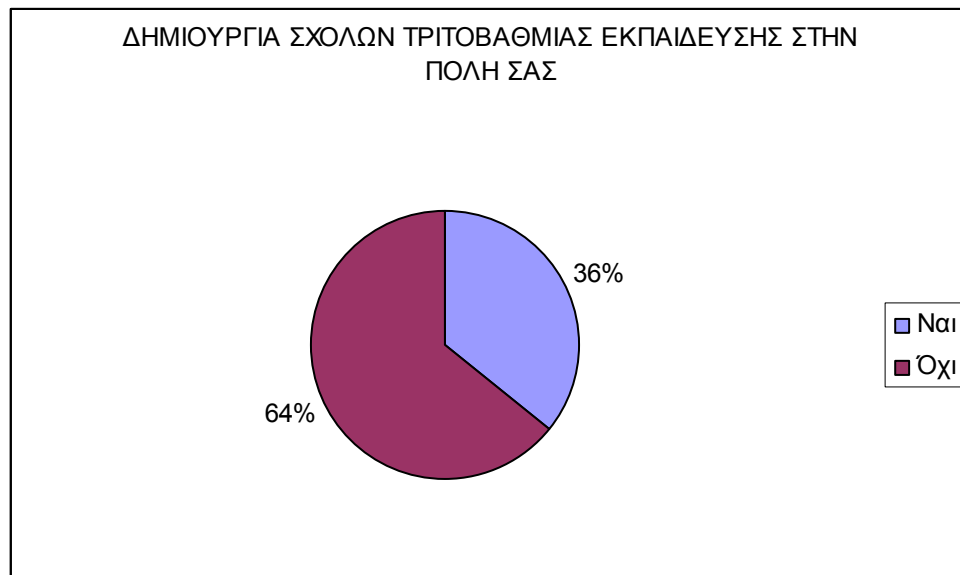
Στην ερώτηση πως θα μπορούσαν να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσής σας, ποσοστό 58% (89 γυναίκες) απάντησε θετικά για "περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης" ενώ ποσοστό 42% (64 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.1: Περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης

6.2.16.2 Βελτίωση συνθηκών απασχόλησης με δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

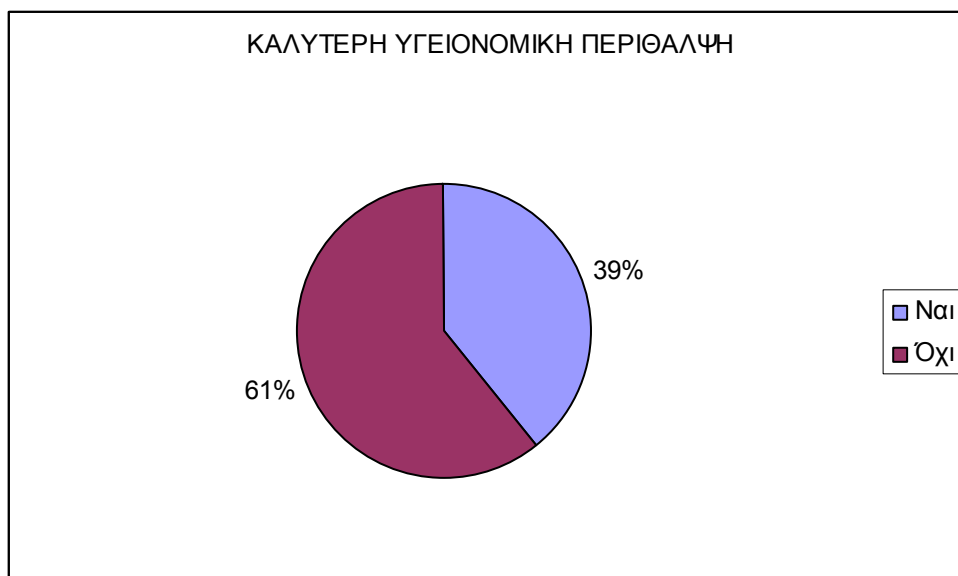
Ποσοστό 36% (55 γυναίκες) απάντησε θετικά για "δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης" ενώ ποσοστό 64% (98 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.2: Δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

6.2.16.3 Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης με καλύτερη υγειονομική περίθαλψη

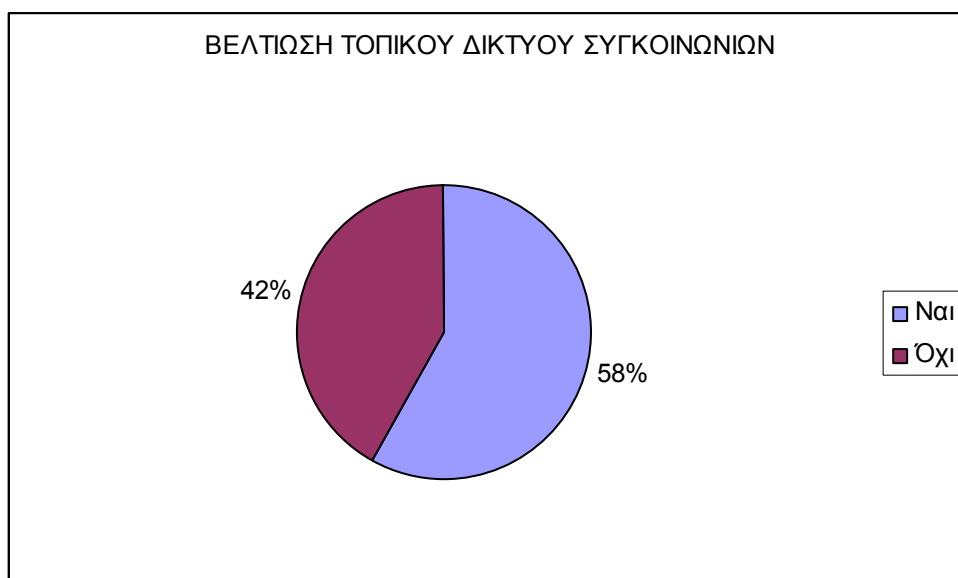
Όσον αφορά την καλύτερη υγειονομική περίθαλψη, ποσοστό 39% (60 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 61% (93 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.3: Καλύτερη υγειονομική περίθαλψη

6.2.16.4 Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης με βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

Επιπλέον, ποσοστό 58% (89 γυναίκες) απάντησε θετικά για "βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών" ενώ ποσοστό 42% (64 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.4: Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

6.2.16.5 Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης με περισσότερες δυνατότητες για ψυχαγωγία

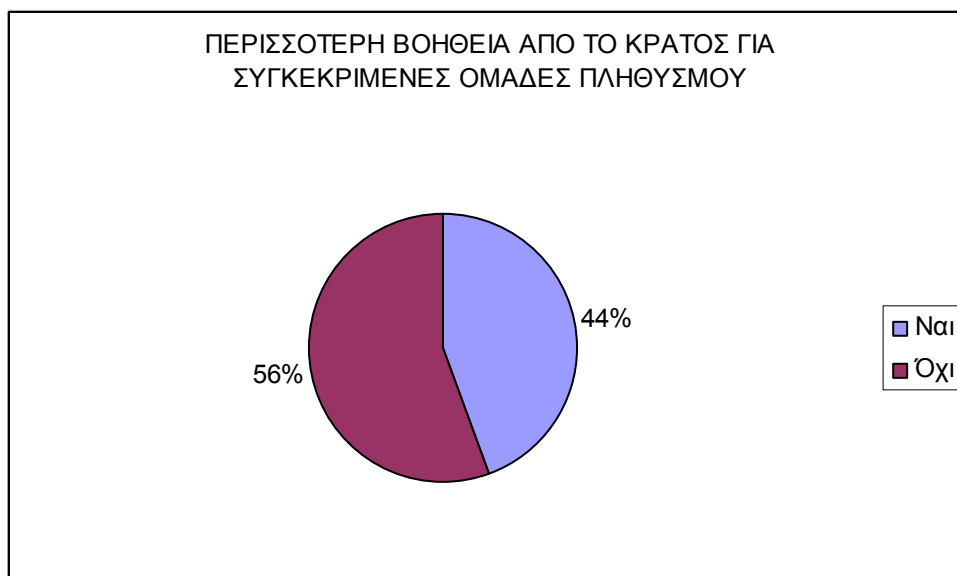
Ποσοστό 15% (23 γυναίκες) απάντησε θετικά για "περισσότερες δυνατότητες για ψυχαγωγία" ενώ ποσοστό 85% (131 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.5: Περισσότερες δυνατότητες για ψυχαγωγία

6.2.16.6 Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης με περισσότερη βοήθεια από το κράτος για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού

Τέλος, ποσοστό 44% (68 γυναίκες) απάντησε θετικά για "περισσότερη βοήθεια από το κράτος για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού" ενώ ποσοστό 56% (85 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.16.6: Περισσότερη βοήθεια από το κράτος για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού

6.2.17 Πόσες γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση

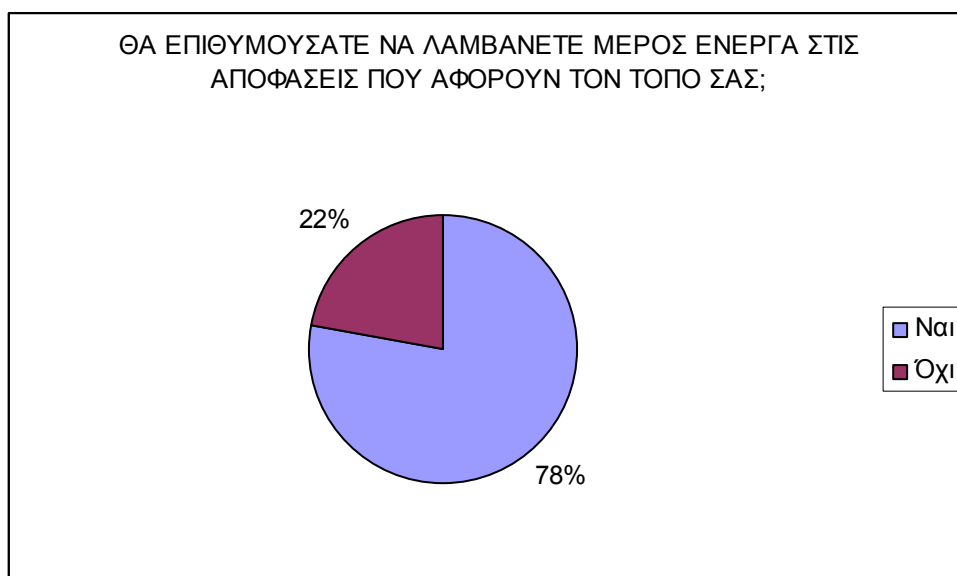
Στην ερώτηση για το πόσες γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση, ποσοστό 81% (124 γυναίκες) απάντησε ότι πρέπει να συμμετέχουν περισσότερες γυναίκες, ποσοστό 17% (26 γυναίκες) απάντησε ότι πρέπει να συμμετέχουν όσες είναι τώρα, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι πρέπει να συμμετέχουν λιγότερες γυναίκες και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε να μην συμμετέχουν καθόλου γυναίκες.

Διάγραμμα 6.2.17: Πόσες γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση

6.2.18 Συμμετοχή στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο τους

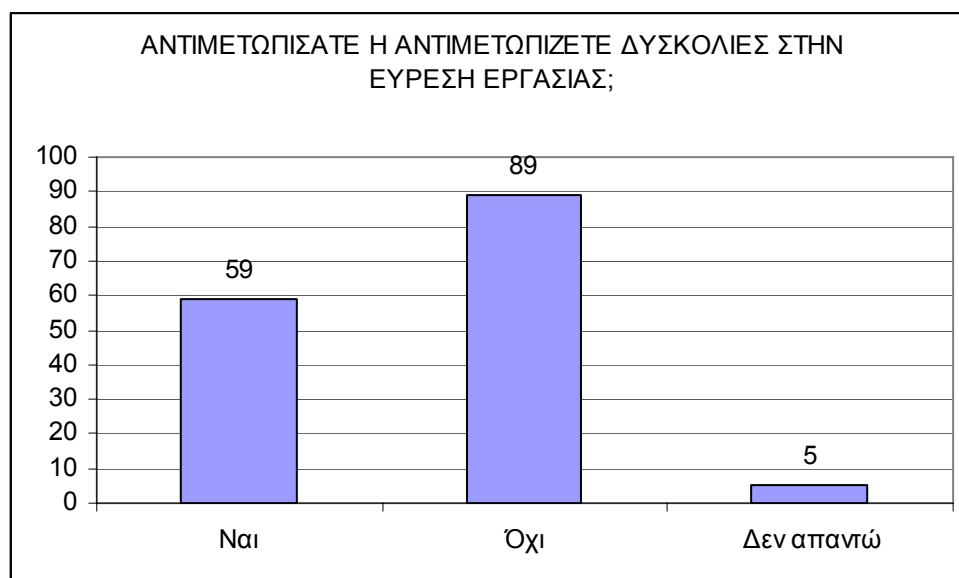
Από τις 153 γυναίκες, ποσοστό 78% (119 γυναίκες) απάντησε ότι θα επιθυμούσε να λαμβάνει μέρος ενεργά στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο της ενώ ποσοστό 22% (34 γυναίκες) απάντησε ότι δεν θα επιθυμούσε να λαμβάνει μέρος.

Διάγραμμα 6.2.18: Συμμετοχή στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο τους

6.2.19 Δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

Στην ερώτηση για το αν αντιμετωπίσατε ή αντιμετωπίζετε ακόμη δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, ποσοστό 58% (89 γυναίκες) απάντησε ότι δεν αντιμετώπισε δυσκολίες ενώ ποσοστό 39% (59 γυναίκες) απάντησε ότι αντιμετώπισε ή αντιμετωπίζει δυσκολίες. Ποσοστό 3% (5 γυναίκες) δεν απάντησε.

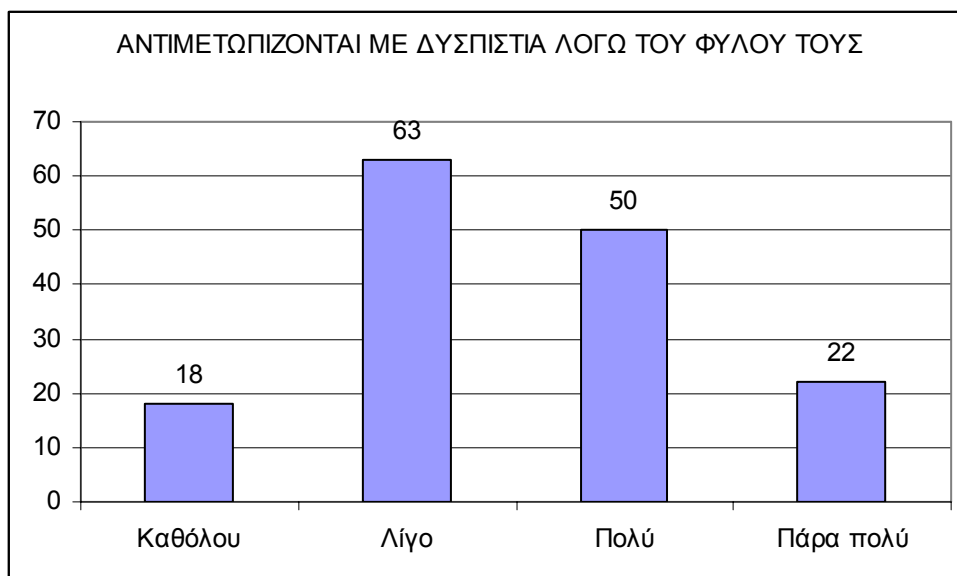

Διαγράμματα 6.2.19: Δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

6.2.20.1 Δυσπιστία λόγω φύλου

Στην ερώτηση σε ποιο βαθμό πιστεύουν ότι τα παρακάτω συμβάλλουν στη δυσκολία ορισμένων γυναικών να βρουν δουλειά, οι 153 γυναίκες απάντησαν ότι αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους με τα πιο κάτω ποσοστά.:

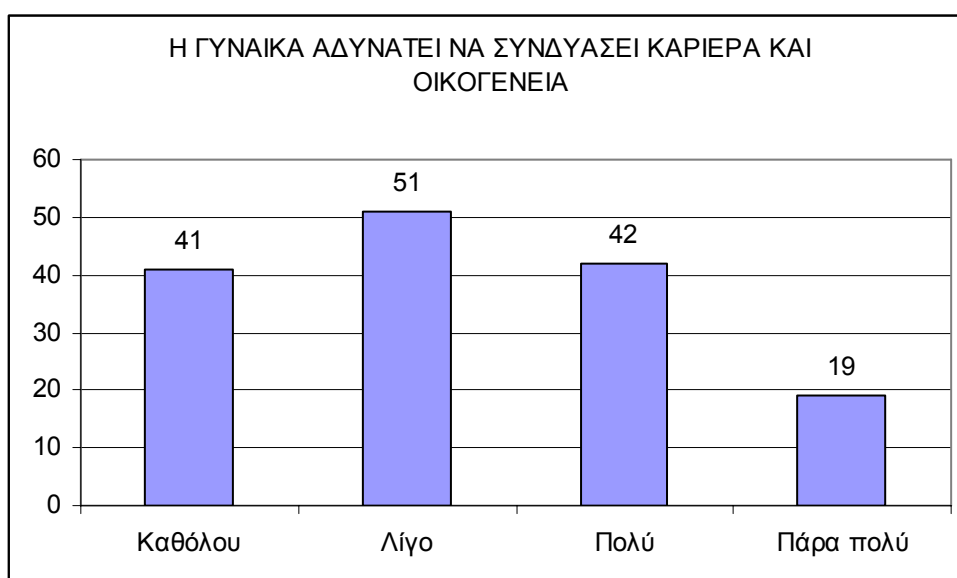
ποσοστό 41% (63 γυναίκες) απάντησε λίγο, ποσοστό 33% (50 γυναίκες) απάντησε πολύ, ποσοστό 14% (22 γυναίκες) απάντησε πάρα πολύ και ποσοστό 12% (18 γυναίκες) απάντησε καθόλου.

Διάγραμμα 6.2.20.1: Δυσπιστία λόγω φύλου

6.2.20.2 Αδυναμία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας

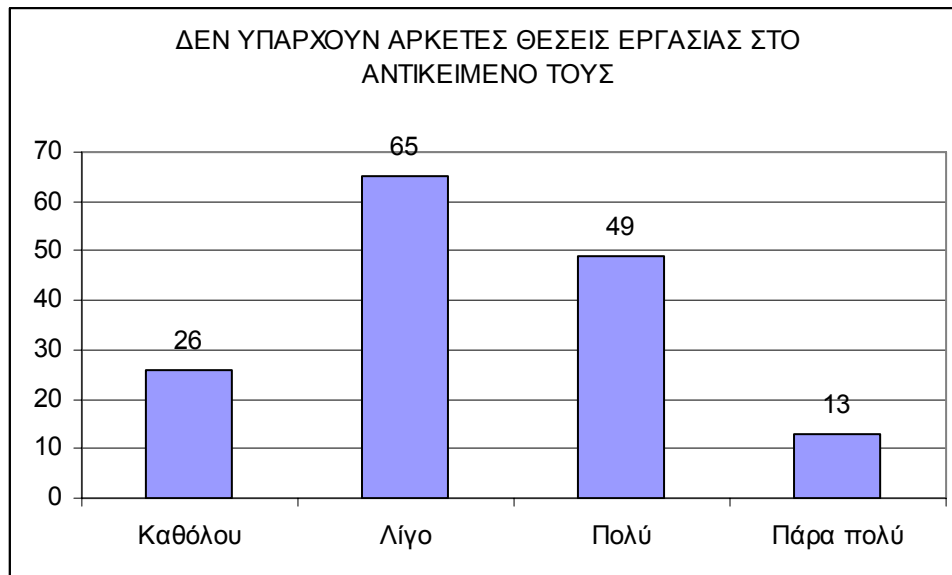
Όσον αφορά το εάν η γυναίκα αδυνατεί να συνδυάσει καριέρα και οικογένεια, τα ποσοστά ήταν ως εξής: ποσοστό 34% (51 γυναίκες) απάντησε λίγο και ποσοστό 27% (42 γυναίκες) απάντησε πολύ. Ποσοστό 27% (41 γυναίκες) απάντησε καθόλου και ποσοστό 12 (19 γυναίκες) απάντησε πάρα πολύ.

Διάγραμμα 6.2.20.2: Αδυναμία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας

6.2.20.3 Έλλειψη θέσεων εργασίας στο αντικείμενό τους

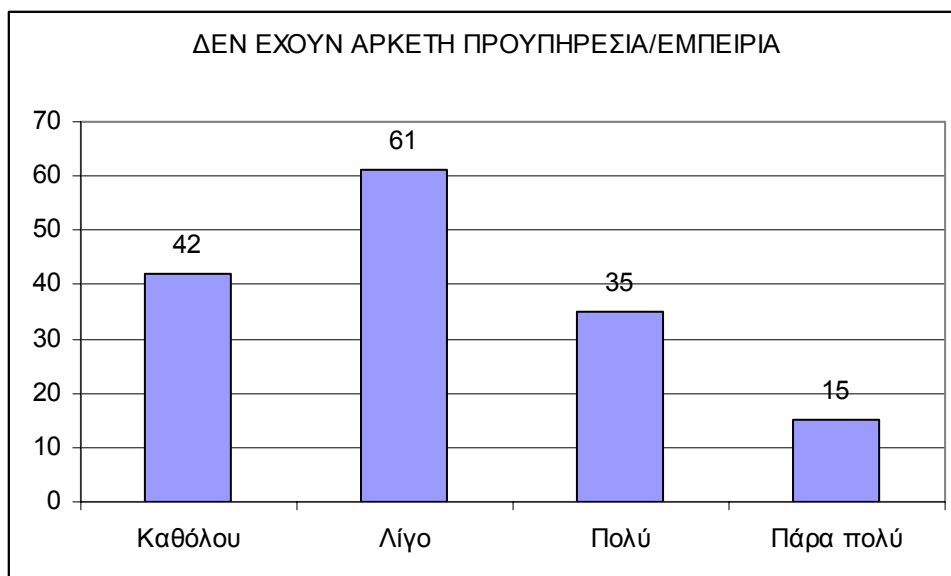
Επιπλέον, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους, τα ποσοστά ήταν ως εξής: ποσοστό 43% (65 γυναίκες) απάντησε λίγο και ποσοστό 32% (49 γυναίκες) απάντησε πολύ. Ποσοστό 17% (26 γυναίκες) απάντησε καθόλου και ποσοστό 8% (13 γυναίκες) απάντησε πάρα πολύ.

Διάγραμμα 6.2.20.3: Έλλειψη θέσεων εργασίας στο αντικείμενό τους

6.2.20.4 Δεν υπάρχει αρκετή προϋπηρεσία/εμπειρία

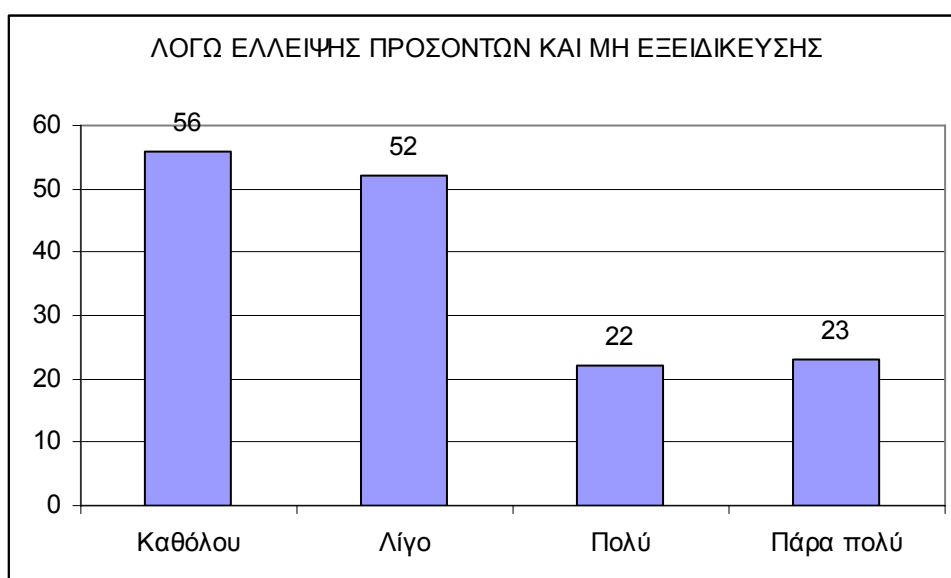
Στο ενδεχόμενο να μην έχουν αρκετή προϋπηρεσία/εμπειρία, τα ποσοστά ήταν ως εξής: 40% (61 γυναίκες) απάντησε λίγο και ποσοστό 27% (42 γυναίκες) απάντησε καθόλου. Επίσης ποσοστό 23% (35 γυναίκες) απάντησε πολύ και ποσοστό 10% (15 γυναίκες) απάντησε πάρα πολύ.

Διάγραμμα 6.2.20.4: Δεν υπάρχει αρκετή προϋπηρεσία/εμπειρία

6.2.20.5 Έλλειψη προσόντων και μη εξειδίκευσης

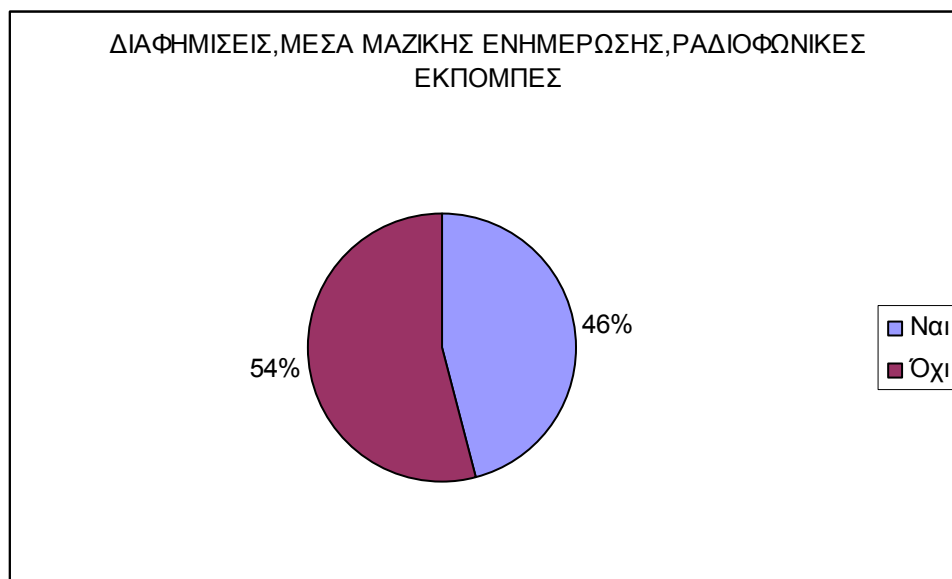
Λόγω της έλλειψης προσόντων και μη εξειδίκευσης, τα ποσοστά ήταν ως εξής: ποσοστό 37% (56 γυναίκες) απάντησε καθόλου και ποσοστό 34% (52 γυναίκες) απάντησε λίγο. Ποσοστό 15% (23 γυναίκες) απάντησε πάρα πολύ και ποσοστό 14% (22 γυναίκες) απάντησε πολύ.

Διάγραμμα 6.2.20.5: Έλλειψη προσόντων και μη εξειδίκευσης

6.2.21.1 Ενημέρωση εργασίας με διαφημίσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης και ραδιοφωνικές εκπομπές

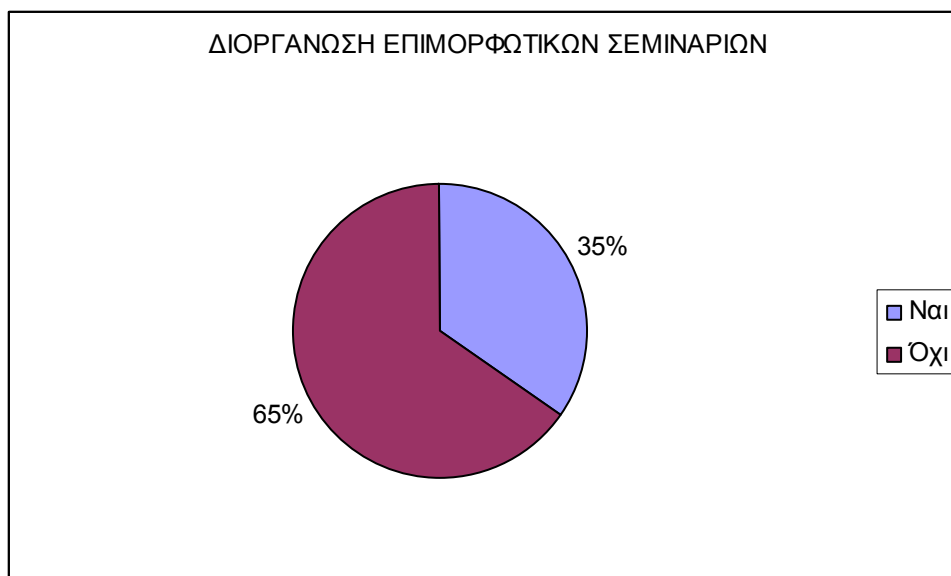
Στην ερώτηση ποιες ενέργειες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην καλύτερη ενημέρωση τους για ευκαιρίες εργασίας στην πόλη τους, ποσοστό 46% (70 γυναίκες) απάντησε θετικά στις διαφημίσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης και ραδιοφωνικές εκπομπές ενώ ποσοστό 54% (83 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.21.1: Διαφημίσεις, μέσα μαζικής ενημέρωσης, ραδιοφωνικές εκπομπές

6.2.21.2 Ενημέρωση εργασίας με διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων

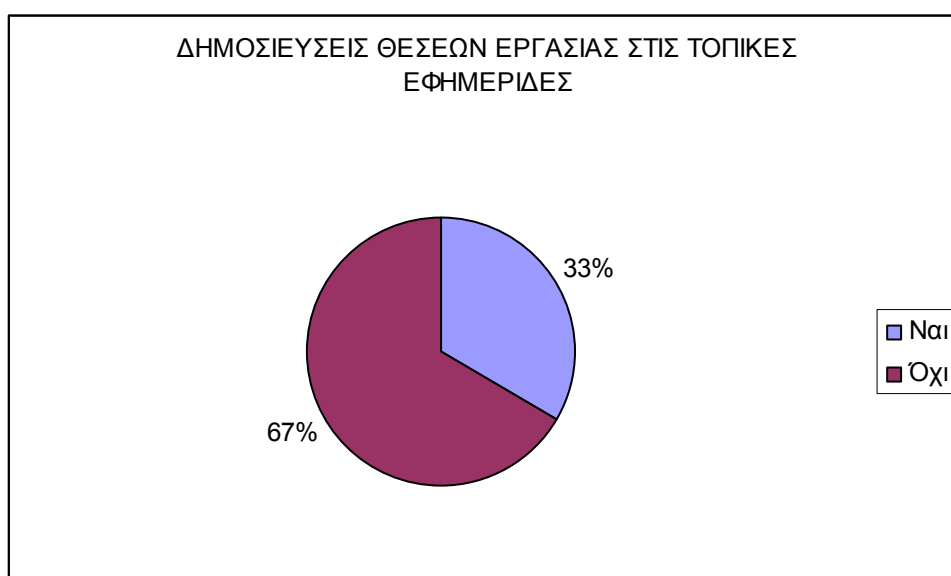
Ποσοστό 35% (53 γυναίκες) απάντησε θετικά στη διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων ενώ ποσοστό 65% (100 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.21.2: Διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων

6.2.21.3 Ενημέρωση εργασίας με δημοσιεύσεις θέσεων εργασίας στις τοπικές εφημερίδες

Όσον αφορά τις δημοσιεύσεις θέσεων εργασίας στις τοπικές εφημερίδες, ποσοστό 33% (51 γυναίκες) απάντησαν θετικά ενώ ποσοστό 67% (102 γυναίκες) απάντησαν αρνητικά.

Διαγράμματα 6.2.21.3: Δημοσιεύσεις θέσεων εργασίας στις τοπικές εφημερίδες

6.2.21.4 Ενημέρωση εργασίας με περισσότερη πληροφόρηση από τα γραφεία εργασίας

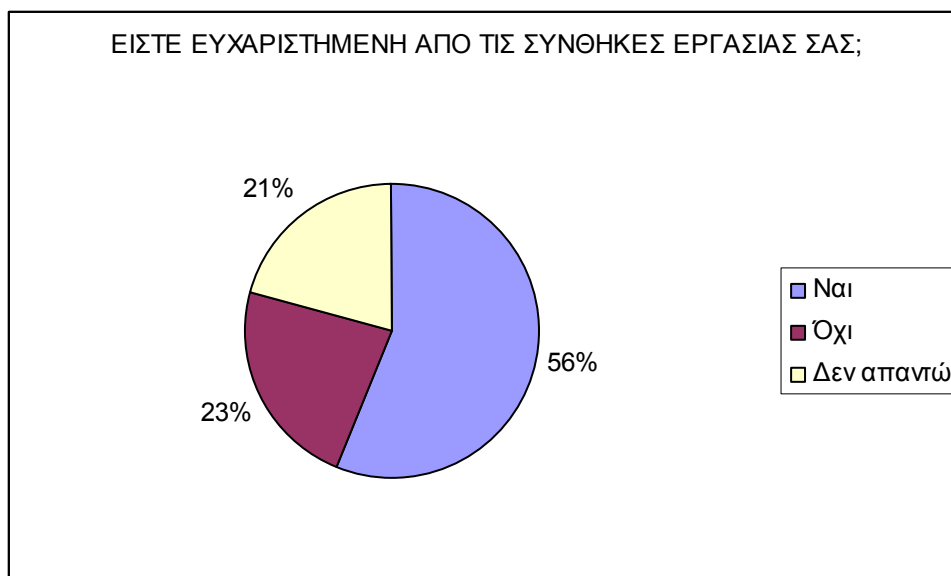
Επιπλέον, ποσοστό 34% (52 γυναίκες) απάντησε θετικά στην περισσότερη πληροφόρηση από τα γραφεία εργασίας ενώ ποσοστό 66% (101 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.21.4: Περισσότερη πληροφόρηση από τα γραφεία εργασίας

6.2.22 Ικανοποίηση γυναικών από τις συνθήκες εργασίας

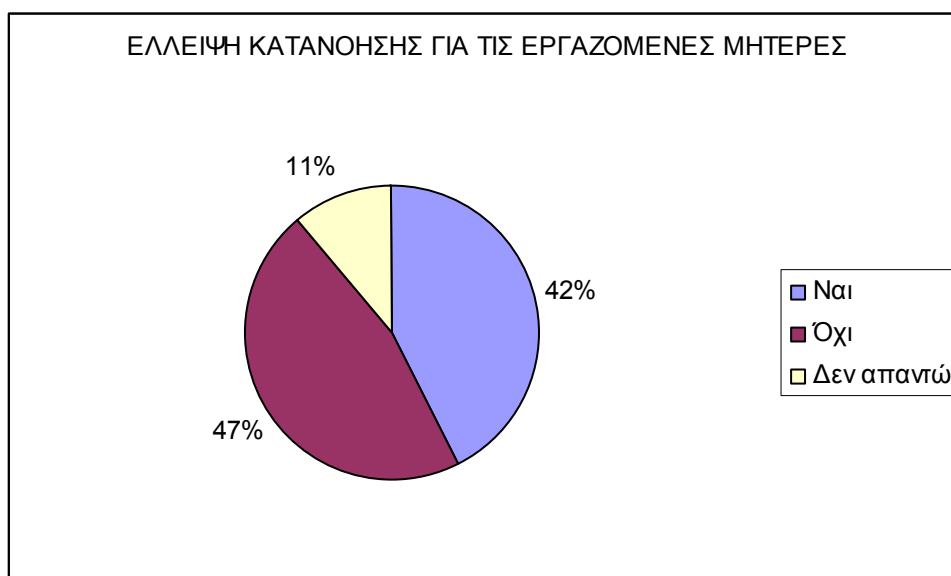
Από τους 153 ερωτηθέντες, ποσοστό 56% (86 γυναίκες) απάντησε ότι είναι ευχαριστημένο από τις συνθήκες εργασίας του ενώ ποσοστό 23% (35 γυναίκες) απάντησε ότι δεν είναι ευχαριστημένο. Ποσοστό 21% (32 γυναίκες) δεν απάντησε είτε γιατί ασχολούνται με οικιακά είτε γιατί είναι φοιτήτριες ή άνεργες.

Διάγραμμα 6.2.22: Ικανοποίηση συνθηκών εργασίας ερωτηθέντων

6.2.23.1 Έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

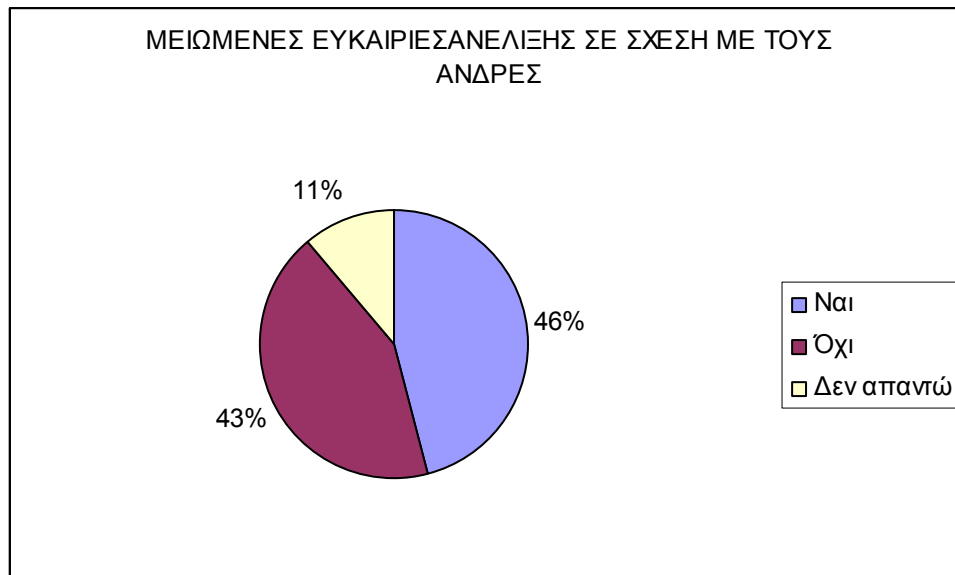
Στην ερώτηση τί επιδρά αρνητικά στο εργασιακό τους περιβάλλον, ποσοστό 42% (65 γυναίκες) απάντησε θετικά στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες ενώ ποσοστό 47% (71 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. Ποσοστό 11% (17 γυναίκες) δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.23.1: Έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

6.2.23.2 Μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες

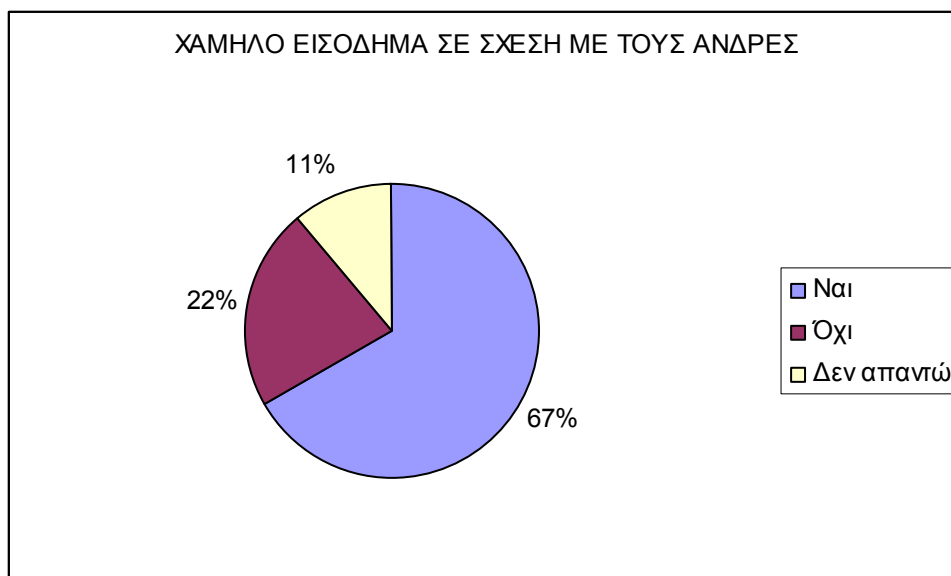
Όσον αφορά τις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες, ποσοστό 46% (70 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 43% (66 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. Ποσοστό 11% (17 γυναίκες) δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.23.2: Μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες

6.2.23.3 Χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες

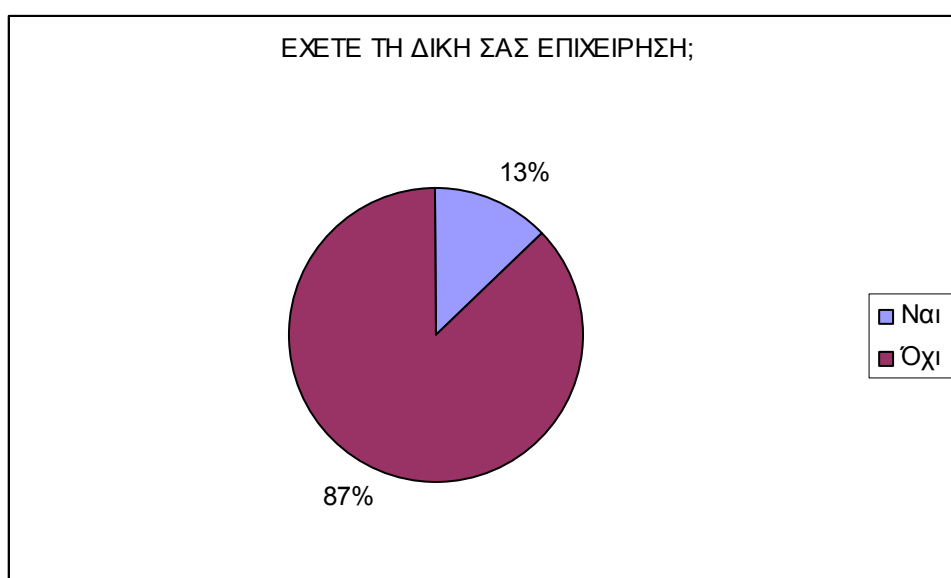
Επιπλέον, ποσοστό 67% (102 γυναίκες) απάντησε θετικά στο χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες ενώ ποσοστό 22% (34 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. Ποσοστό 11% (17 γυναίκες) δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.23.3: Χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες

6.2.24 «Έχετε τη δική σας επιχείρηση»

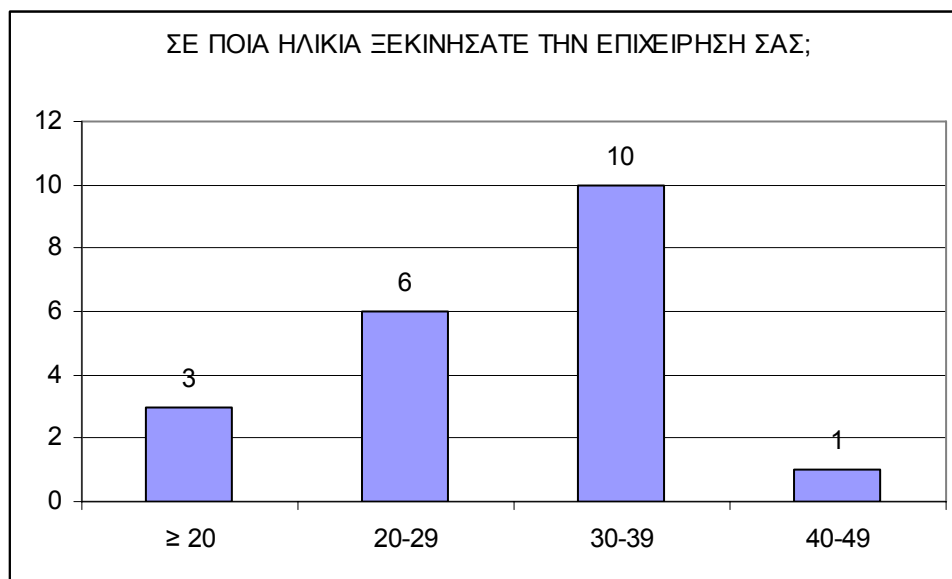
Από τις 153 γυναίκες, ποσοστό 13% (20 γυναίκες) έχει τη δική του επιχείρηση ενώ ποσοστό 87% (133 γυναίκες) δεν έχει τη δική του επιχείρηση.

Διάγραμμα 6.2.24: «Έχετε τη δική σας επιχείρηση»

6.2.25 Ηλικία που ξεκίνησαν την επιχείρηση

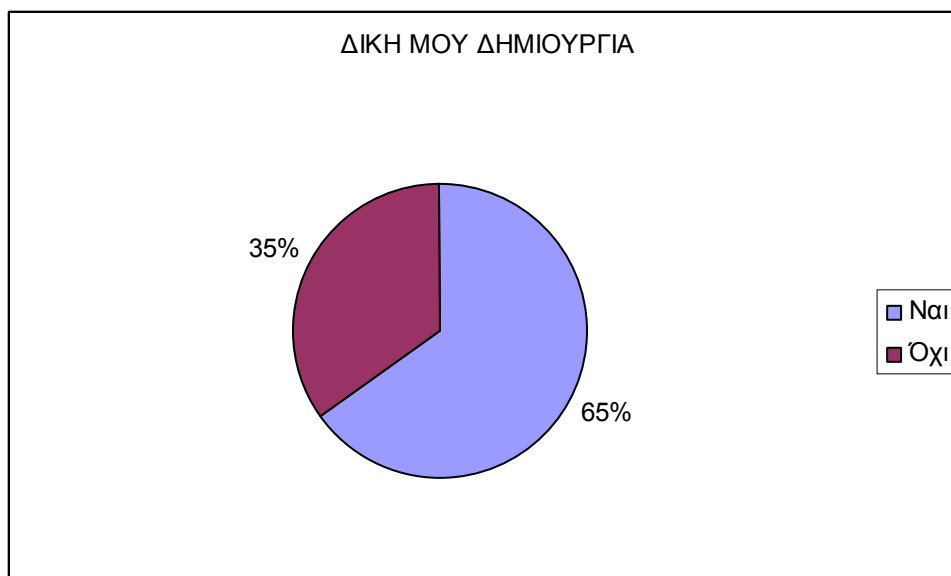
Από τις 20 γυναίκες που έχουν τη δική τους επιχείρηση, ποσοστό 7% (10 γυναίκες) ξεκίνησε την επιχείρησή του σε ηλικία 30-39 και ποσοστό 4% (6 γυναίκες) σε ηλικία 20-29. Επιπλέον, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) ξεκίνησε την επιχείρησή του σε ηλικία ≥ 20 και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) σε ηλικία 40-49. Καμία από τις 20 γυναίκες δεν απάντησε ότι ξεκίνησε την επιχείρηση της σε ηλικία 50-59 ετών. Ποσοστό 86% (133 γυναίκες) δεν έχουν τη δική τους επιχείρηση και δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.25: Ηλικία που ξεκίνησαν την επιχείρηση

6.2.26.1 Η επιχείρηση ήταν δική τους δημιουργία

Στην ερώτηση πώς απόκτησαν την επιχείρησή τους, από τις 20 γυναίκες που έχουν την δική τους επιχείρηση, ποσοστό 65% (13 γυναίκες) απάντησε δική μου δημιουργία ενώ ποσοστό 35% (7 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.26.1: Δική τους δημιουργία

6.2.26.2 Η επιχείρηση ήταν από κληρονομιά/οικογενειακή επιχείρηση

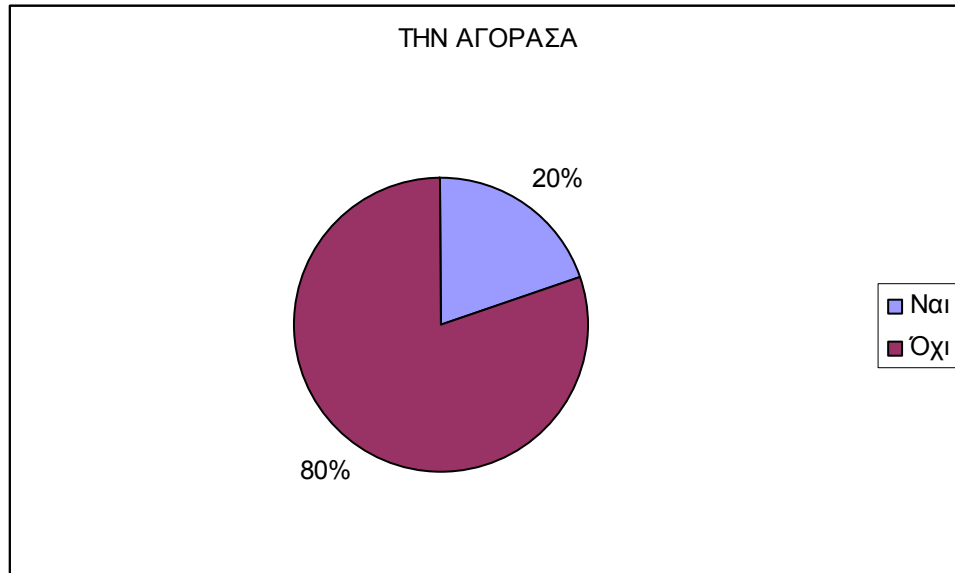
Επιπλέον, ποσοστό 15% (3 γυναίκες) απάντησε θετικά στην κληρονομιά/οικογενειακή επιχείρηση ενώ ποσοστό 85% (17 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.26.2: Κληρονομιά/οικογενειακή επιχείρηση

6.2.26.3 Αγόρασαν την επιχείρηση

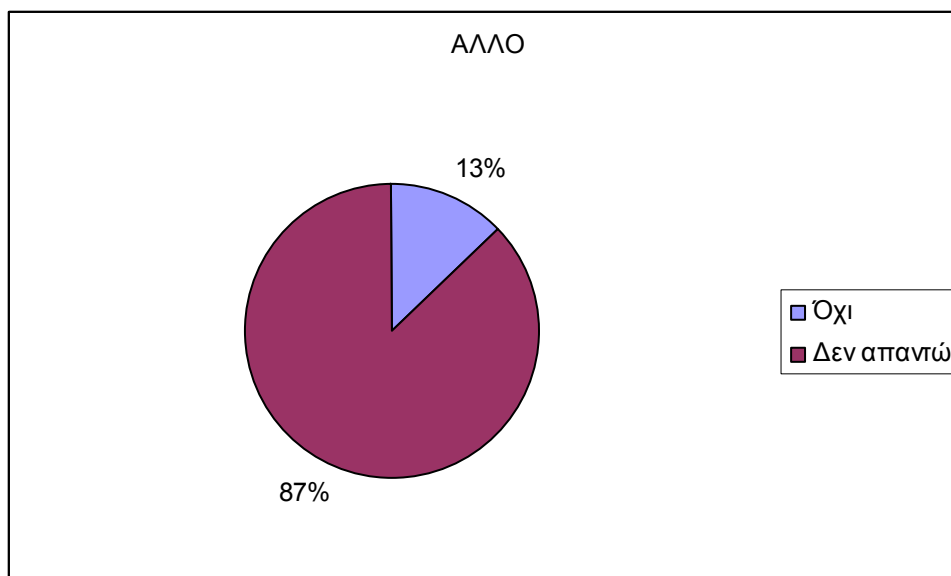
Ποσοστό 20% (4 γυναίκες) απάντησε θετικά στο ότι την αγόρασε ενώ ποσοστό 80% (16 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.26.3: Την αγόρασαν

6.2.26.4 Άλλο

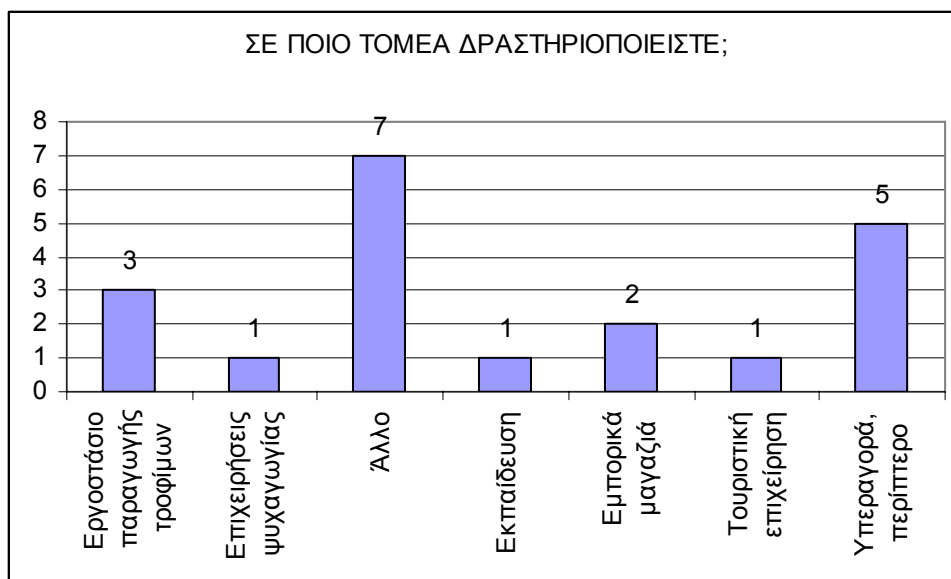
20 γυναίκες (ποσοστό 13%), από τις 153 που έλαβαν μέρος στην έρευνα έχουν δική τους επιχείρηση και καμία δεν απάντησε ότι απόκτησε την επιχείρησή της με κάποιον άλλον τρόπο. Ποσοστό 87% (133 γυναίκες) δεν έχει τη δική του επιχείρηση και δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.26.4: Άλλο

6.2.27 Τομέας δραστηριοποίησης

Όπως προαναφέρθηκε, από τις 153 γυναίκες που ρωτήθηκαν, ποσοστό 86% (133 γυναίκες) δεν έχει δική του επιχείρηση και δεν απάντησε. Από τις υπόλοιπες 20, ποσοστό 5% (7 γυναίκες) ασχολείται με κάτι άλλο από τις επιλογές που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο και ποσοστό 3% (5 γυναίκες) έχει υπεραγορά, περίπτερο. Επιπλέον, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) ασχολείται με εργοστάσιο παραγωγής τροφίμων. Τέλος, ακολουθούν τρεις τομείς δραστηριοποίησης με ποσοστό 1% (1 γυναίκα). Οι τομείς αυτοί είναι τουριστική επιχείρηση, εκπαίδευση και επιχείρηση ψυχαγωγίας.

Διάγραμμα 6.2.27: Τομέας δραστηριοποίησης

6.2.28.1 Δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα στην επιχείρηση

Στο ερώτημα όταν ξεκινήσατε την επιχείρησή σας ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε, το ενδεχόμενο να μην αντιμετωπίσε κανένα πρόβλημα, από τις 20 γυναίκες που έχουν τη δική τους επιχείρηση, ποσοστό 5% (1 γυναίκα) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 95% (19 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν,

Διάγραμμα 6.2.28.1: Δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα

6.2.28.2 Έλλειψη αυτοπεποίθησης

Όσον αφορά την έλλειψη αυτοπεποίθησης, ποσοστό 5% (1 γυναίκα) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 95% (19 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.28.2: Έλλειψη αυτοπεποίθησης

6.2.28.3 Αντιμετώπισε οικονομικές δυσκολίες

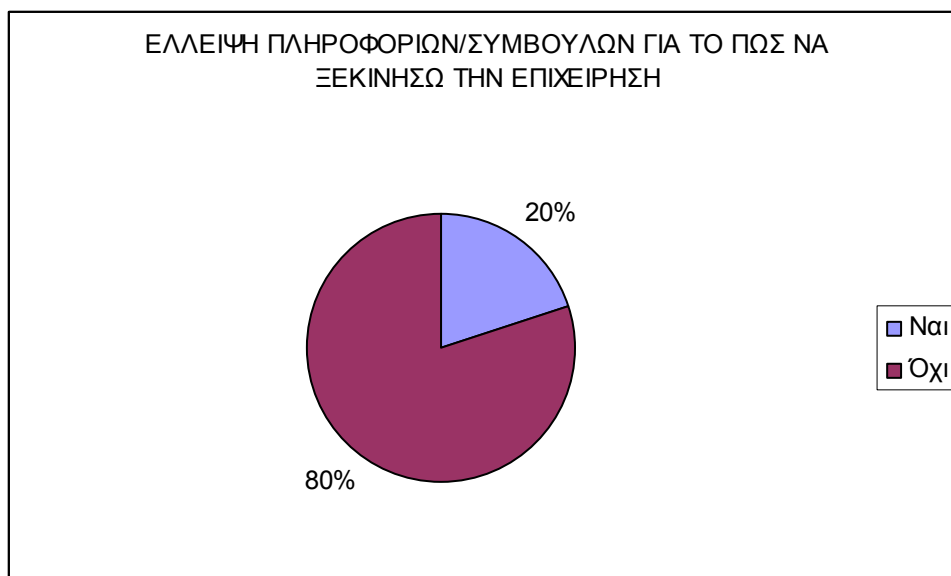
Επιπλέον, στο αν υπήρχαν οικονομικές δυσκολίες, ποσοστό 20% (16 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 80% (4 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.28.3: Αντιμετώπισε οικονομικές δυσκολίες

6.2.28.4 Έλλειψη πληροφοριών/συμβούλων για το πως να ξεκινήσει την επιχείρηση

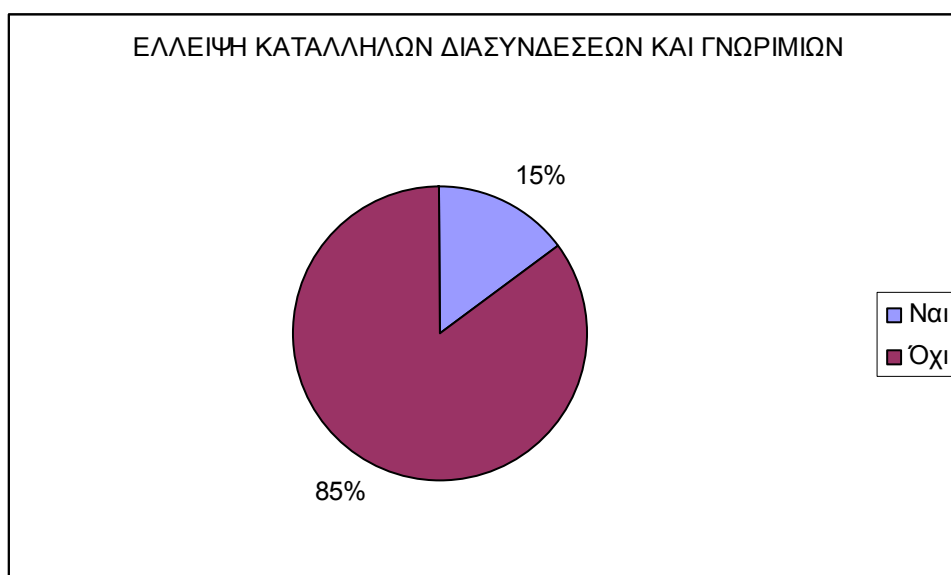
Στο αν υπήρχε έλλειψη πληροφοριών/συμβούλων για το πως να ξεκινήσουν την επιχείρηση, ποσοστό 20% (4 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 80% (16 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.28.4: Έλλειψη πληροφοριών/συμβούλων για το πως να ξεκινήσει την επιχείρηση

6.2.28.5 Έλλειψη κατάλληλων διασυνδέσεων και γνωριμιών

Στο ενδεχόμενο να υπήρχε έλλειψη κατάλληλων διασυνδέσεων και γνωριμιών, ποσοστό 15% (3 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 85% (17 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.28.5: Έλλειψη κατάλληλων διασυνδέσεων και γνωριμιών

6.2.28.6 Δυσκολία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας

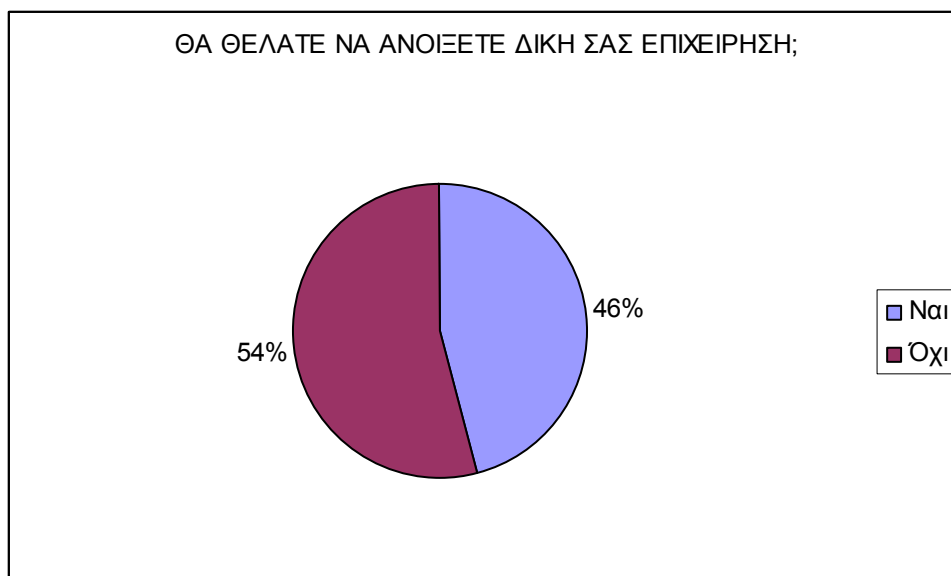
Στο αν υπήρχε δυσκολία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας, ποσοστό 35% (7 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 65% (13 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 133 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.28.6: Δυσκολία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας

6.2.29 «Θα θέλατε να ανοίξετε δική σας επιχείρηση»

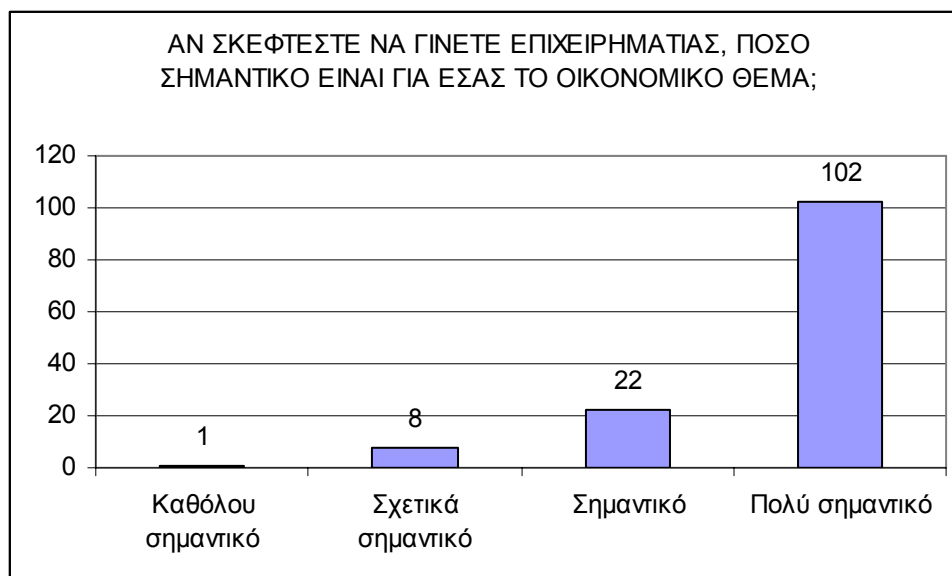
Από τις 133 γυναίκες που δεν έχουν τη δική τους επιχείρηση, ποσοστό 46% (61 γυναίκες) απάντησε ότι θα ήθελε να ανοίξει τη δική του επιχείρηση ενώ ποσοστό 54% (72 γυναίκες) απάντησε ότι δεν θα ήθελε να ανοίξει τη δική του επιχείρηση. 20 γυναίκες δεν απάντησαν, αφού έχουν ήδη τη δική τους επιχείρηση.

Διάγραμμα 6.2.29: «Θα θέλατε να ανοίξετε δική σας επιχείρηση»

6.2.30 «Αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας, πόσο σημαντικό είναι για εσάς το οικονομικό θέμα»

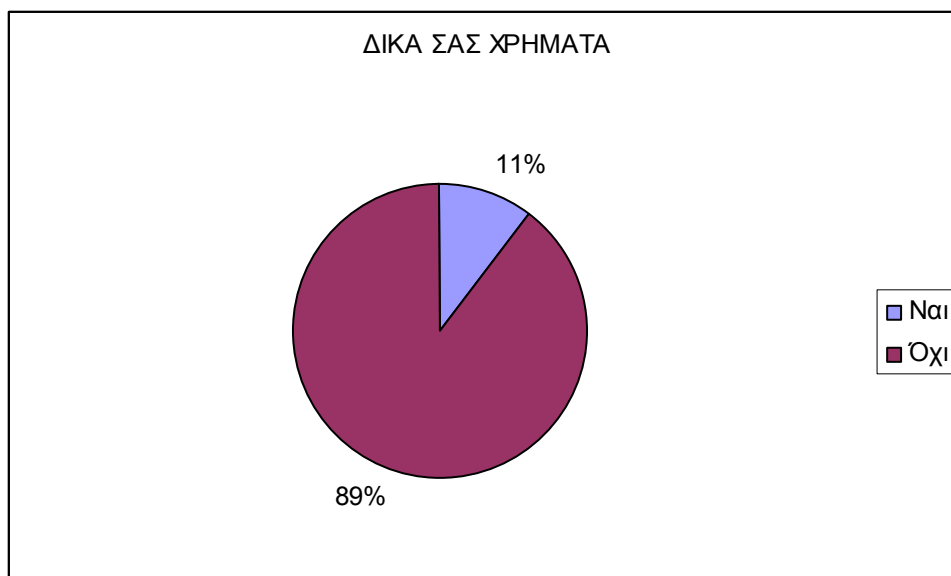
Στην ερώτηση αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας, πόσο σημαντικό είναι για εσάς το οικονομικό θέμα, η πλειοψηφία, δηλαδή ποσοστό 67% (102 γυναίκες) απάντησε ότι είναι πολύ σημαντικό και ποσοστό 14% (22 γυναίκες) απάντησε σημαντικό. Επιπλέον, ποσοστό 5% (8 γυναίκες) απάντησε σχετικά σημαντικό και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε καθόλου σημαντικό. Ποσοστό 13% (20 γυναίκες) δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.30: «Αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας, πόσο σημαντικό είναι για εσάς το οικονομικό θέμα»

6.2.31.1 «Δικά σας χρήματα»

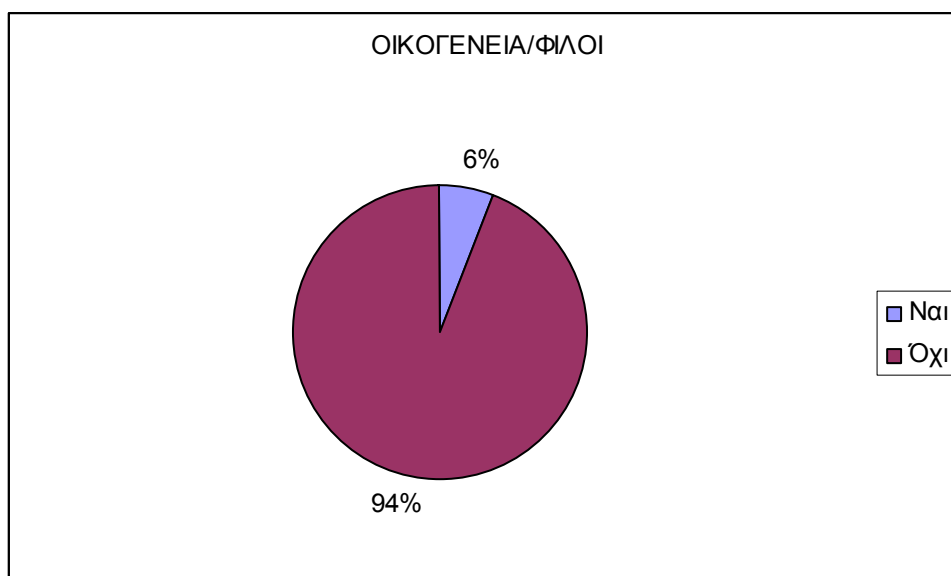
Στο ερώτημα αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας από που σκοπεύετε να βρείτε το κεφάλαιο, ποσοστό 11% (14 γυναίκες) απάντησε δικά μου χρήματα ενώ ποσοστό 89% (119 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.31.1: «Δικά σας χρήματα»

6.2.31.2 Οικογένεια/φίλοι

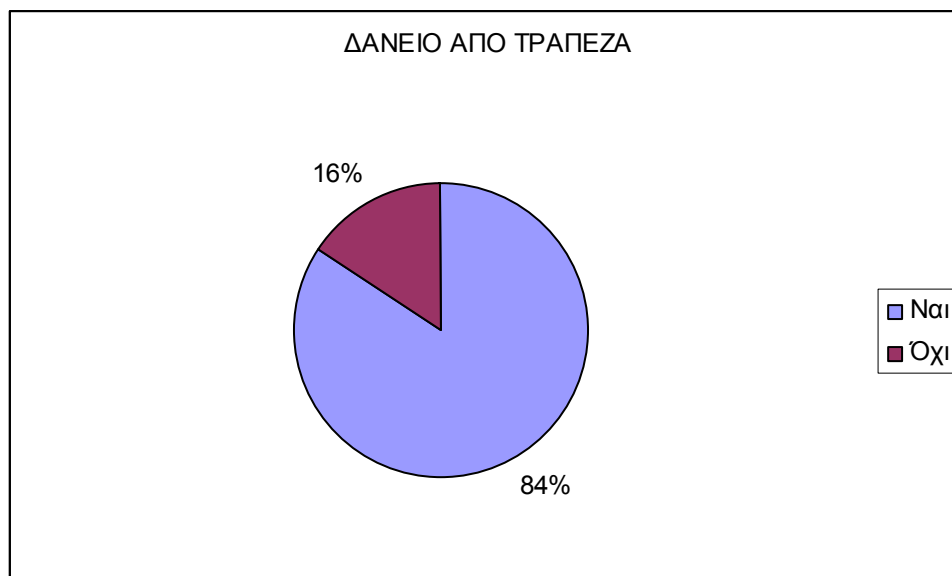
Επιπλέον, ποσοστό 6% (8 γυναίκες) απάντησε θετικά στο οικογένεια/φίλοι ενώ ποσοστό 94% (125 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.31.2: Οικογένεια/φίλοι

6.2.31.3 Δάνειο από τράπεζα

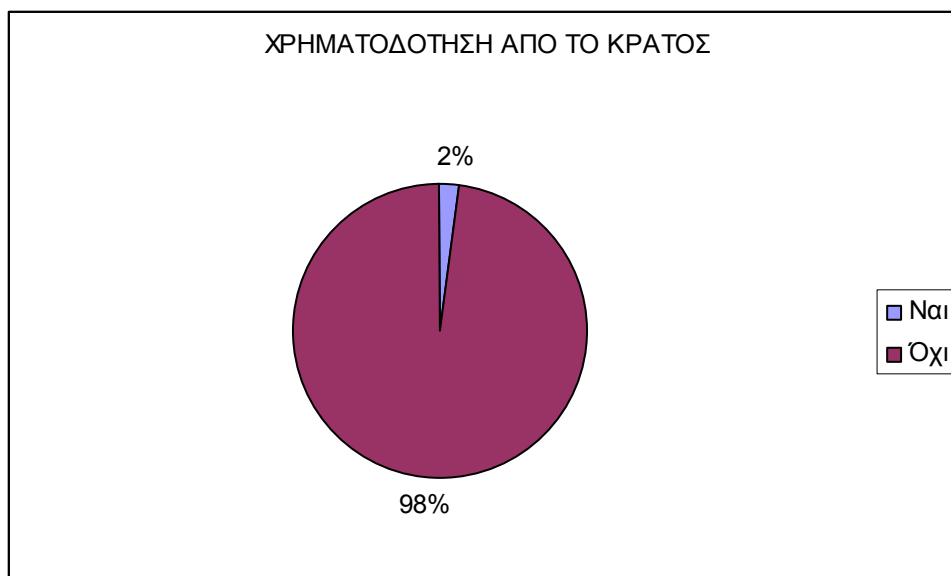
Στην πλειοψηφία, ποσοστό 84% (112 γυναίκες) απάντησε θετικά στο ενδεχόμενο για δάνειο από τράπεζα ενώ ποσοστό 16% (21 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν

Διάγραμμα 6.2.31.3: Δάνειο από τράπεζα

6.2.31.4 Χρηματοδότηση από το κράτος

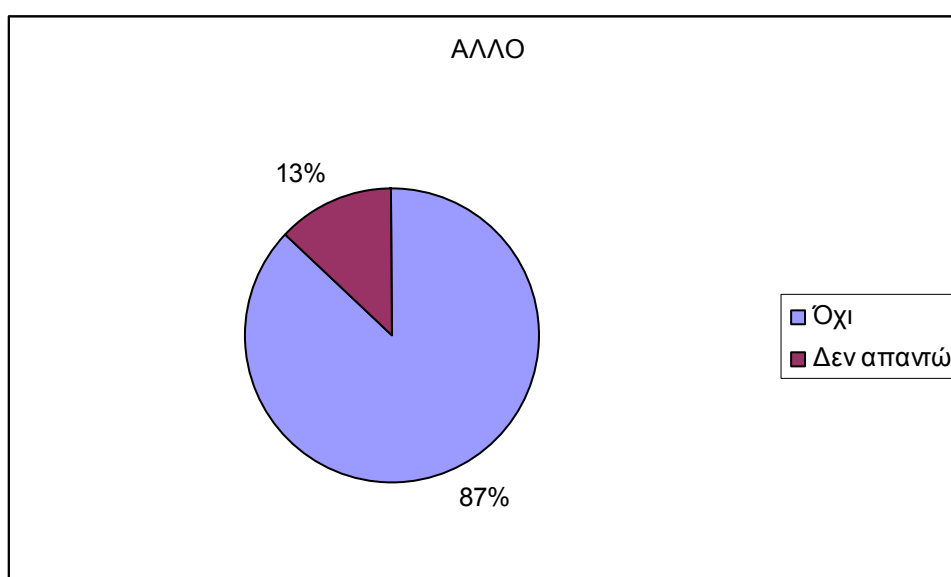
Στην προοπτική να υπάρχει χρηματοδότηση από το Κράτος, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε θετικά, αναφέροντας ότι σκόπευαν να βρουν το κεφάλαιο από χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ποσοστό 98% (130 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.31.4: Χρηματοδότηση από το κράτος

6.2.31.5 Άλλο

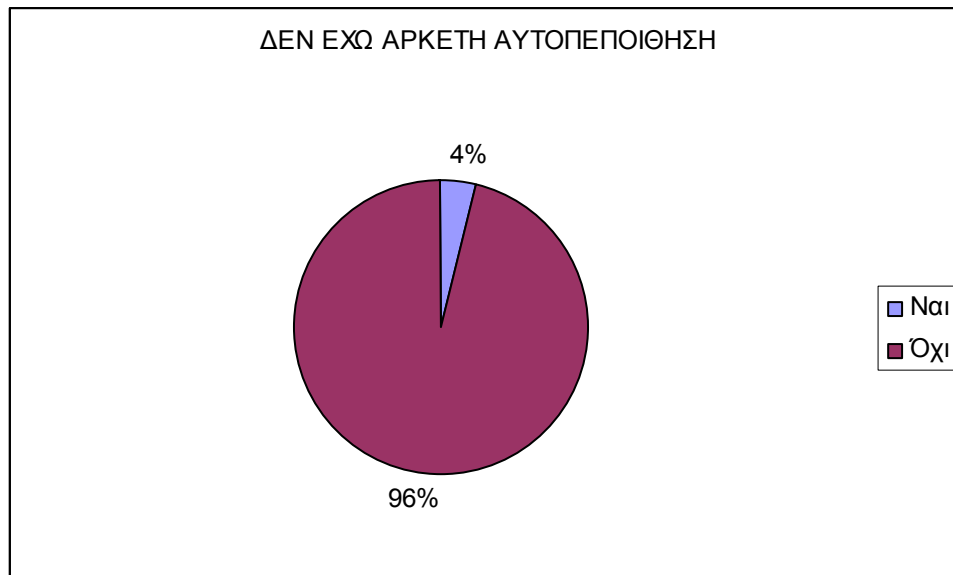
133 γυναίκες (ποσοστό 87%), από τις 153 που έλαβαν μέρος στην έρευνα δεν έχουν δική τους επιχείρηση και καμία δεν απάντησε ότι σκοπεύει να βρει το κεφάλαιο με κάποιον άλλον τρόπο. Ποσοστό 13% (20 γυναίκες) έχει τη δική του επιχείρηση και δεν απάντησε.

Διάγραμμα 6.2.31.5: Άλλο

6.2.32.1 «Δεν έχω αρκετή αυτοπεποίθηση»

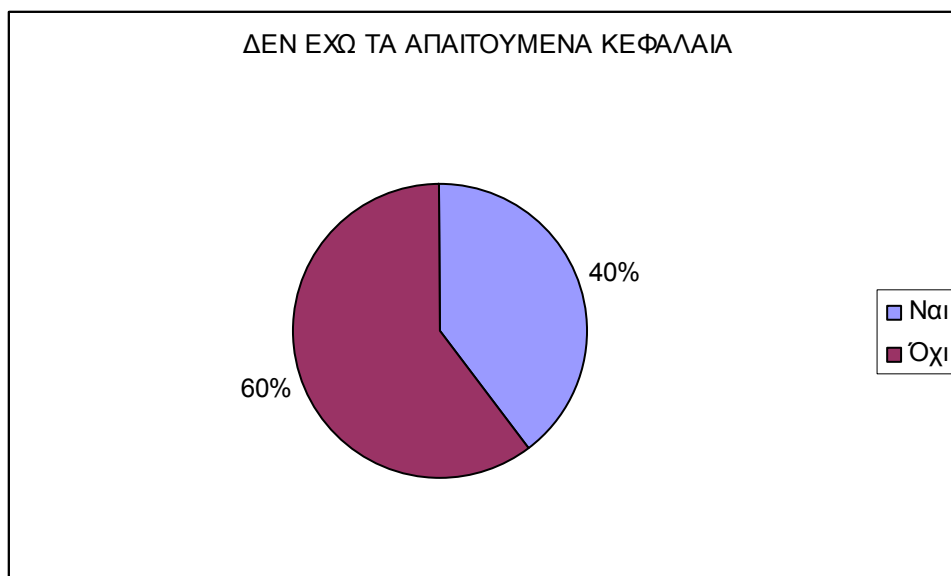
Στο ερώτημα εάν δεν θέλετε να γίνετε επιχειρηματίας τι σας ώθησε στην απόφαση σας αυτή, ποσοστό 4% (5 γυναίκες) απάντησε θετικά, δηλαδή ότι δεν έχει αρκετή αυτοπεποίθηση ενώ ποσοστό 96% (128 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.32.1: «Δεν έχω αρκετή αυτοπεποίθηση»

6.2.32.2 «Δεν έχω τα απαιτούμενα κεφάλαια»

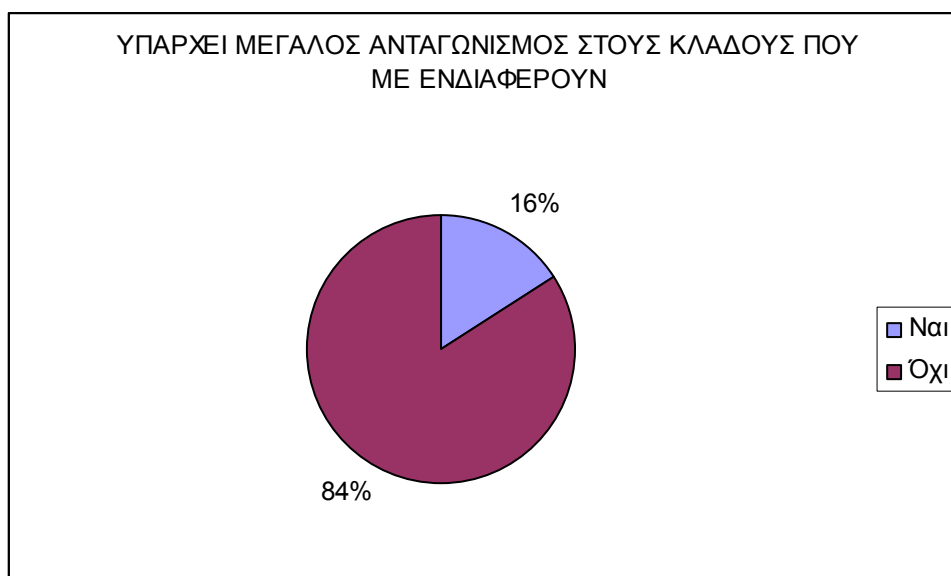
Όσον αφορά το ενδεχόμενο να μην υπάρχουν τα απαιτούμενα κεφάλαια, ποσοστό 40% (53 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 60% (80 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.32.2: «Δεν έχω τα απαιτούμενα κεφάλαια»

6.2.32.3 «Υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στους κλάδους που με ενδιαφέρουν»

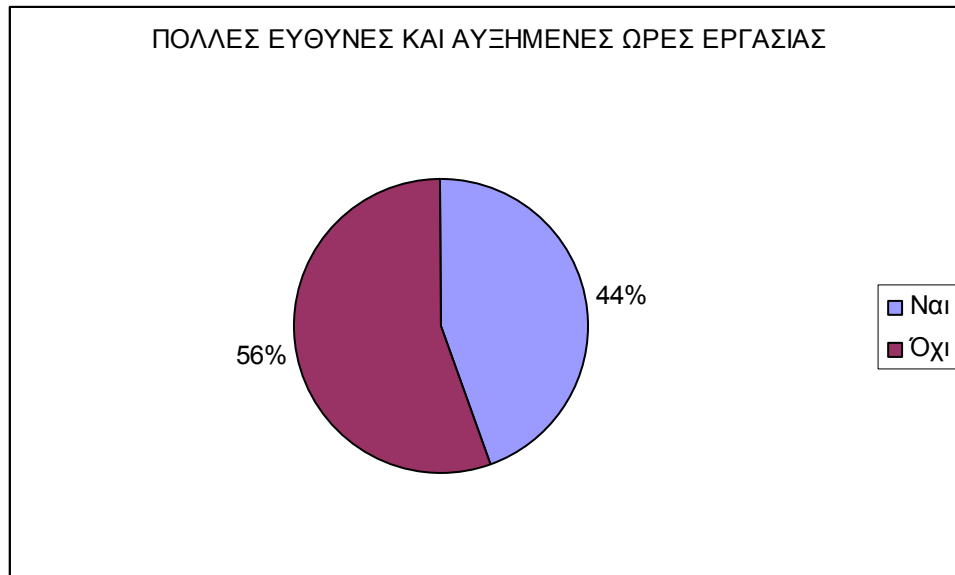
Επιπλέον, στο αν υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στους κλάδους που με ενδιαφέρουν, ποσοστό 16% (21 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 84% (112 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν

Διάγραμμα 6.2.32.3: «Υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στους κλάδους που με ενδιαφέρουν»

6.2.32.4 Πολλές ευθύνες και αυξημένες ώρες εργασίας

Όσον αφορά τις πολλές ευθύνες και αυξημένες ώρες εργασίας, ποσοστό 44% (59 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 56% (74 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.32.4: Πολλές ευθύνες και αυξημένες ώρες εργασίας

6.2.32.5 « Δεν έχω τις κατάλληλες διασυνδέσεις και εμπειρίες»

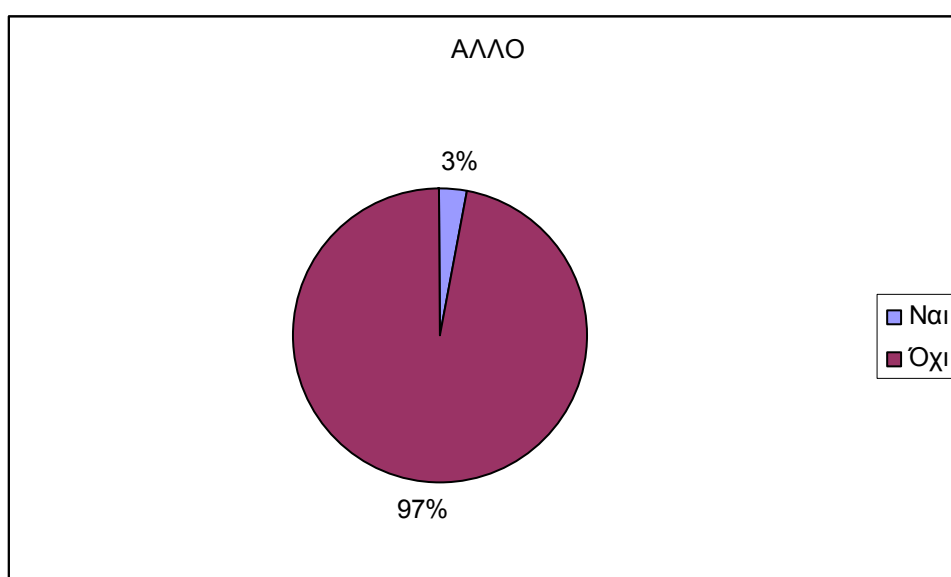
Στο ενδεχόμενο να μην υπάρχουν οι κατάλληλες διασυνδέσεις και εμπειρίες, ποσοστό 12% (18 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 88% (135 γυναίκες) απάντησε αρνητικά. 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.32.5: « Δεν έχω τις κατάλληλες διασυνδέσεις και εμπειρίες»

6.2.32.6 Άλλο

Στην εισήγηση εάν υπάρχει κάποιος άλλος λόγος για τον οποίο δεν θέλουν να γίνουν επιχειρηματίες, ποσοστό 3% (4 γυναίκες) απάντησε θετικά, και συγκεκριμένα οι 3 γυναίκες απάντησαν ότι δεν είναι αυτό που θέλουν να κάνουν στη ζωή τους και 1 γυναίκα απάντησε ότι είναι μεγάλη σε ηλικία. Ποσοστό 97% (129 γυναίκες) απάντησε αρνητικά και 20 γυναίκες δεν απάντησαν.

Διάγραμμα 6.2.32.6: Άλλο

6.2.33.1 Πληροφόρηση για το «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες

Στο ερώτημα αν έχουν πληροφορηθεί για το Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες, ποσοστό 24% (37 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 76% (116 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.1: Πληροφόρηση για το «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες

6.2.33.2 Πληροφόρηση για τα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

Στο ερώτημα αν έχουν πληροφορηθεί για τα Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες, ποσοστό 10% (16 γυναίκες) απάντησε ότι έχει πληροφορηθεί ενώ ποσοστό 90% (137 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.2: Πληροφόρηση για τα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

6.2.33.3 Πληροφόρηση για το «Πρόγραμμα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

Επιπλέον στο ερώτημα αν έχουν πληροφορηθεί για το Πρόγραμμα Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων, ποσοστό 7% (11 γυναίκες) απάντησε ότι έχει πληροφορηθεί ενώ ποσοστό 93% (142 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.3: Πληροφόρηση για το «Πρόγραμμα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

6.2.33.4 Πληροφόρηση για τα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

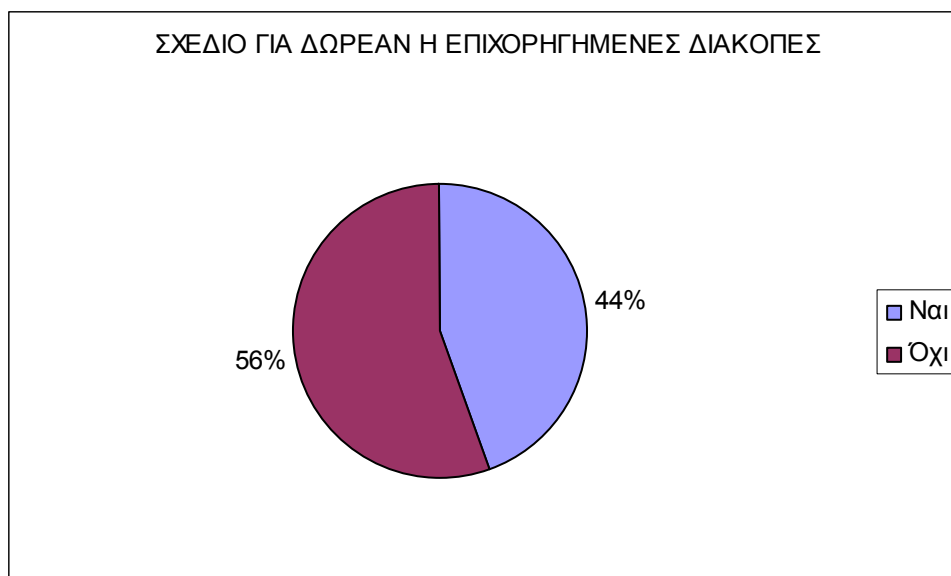
Όσον αφορά τα Επιμορφωτικά Προγράμματα, ποσοστό 64% (98 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 36% (55 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.4: Πληροφόρηση για τα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

6.2.33.5 Πληροφόρηση για το «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

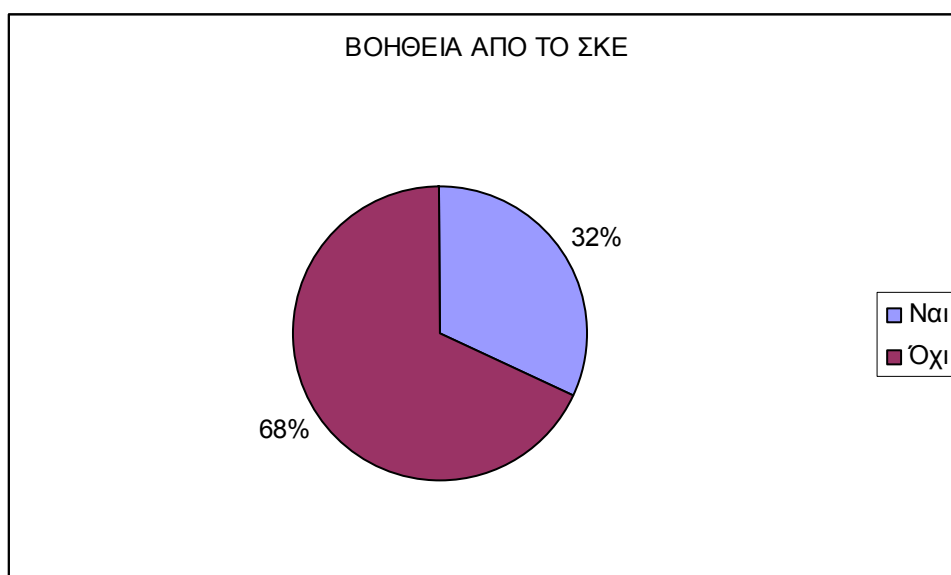
Στο ερώτημα για το αν έχουν πληροφορηθεί για το Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές, ποσοστό 44% (68 γυναίκες) απάντησε ότι έχει πληροφορηθεί ενώ ποσοστό 56% (85 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.5: Πληροφόρηση για το «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

6.2.33.6 Πληροφόρηση για τη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

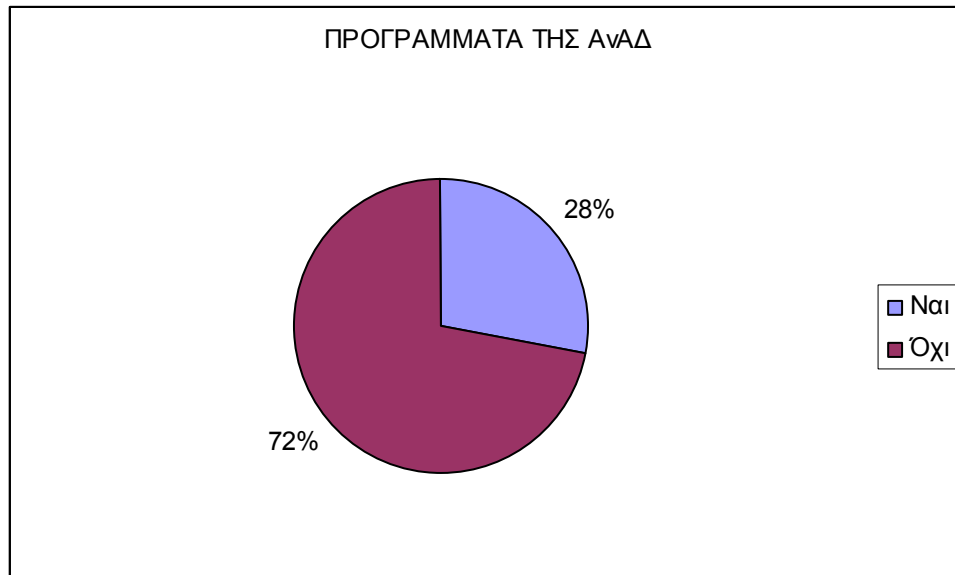
Ποσοστό 32% (49 γυναίκες) απάντησε ότι έχει πληροφορηθεί για τη Βοήθεια από το ΣΚΕ ενώ ποσοστό 68% (104 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.6: Πληροφόρηση για τη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

6.2.33.7 Πληροφόρηση για τα «Προγράμματα της ΑνΑΔ»

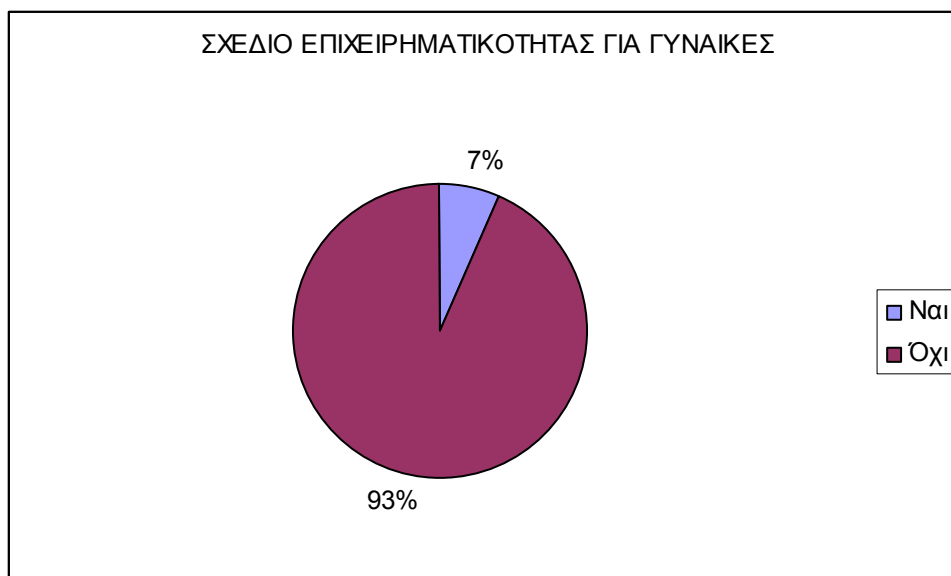
Ποσοστό 28% (43 γυναίκες) απάντησε ότι έχει πληροφορηθεί για τα Προγράμματα της ΑνΑΔ ενώ ποσοστό 72% (110 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει πληροφορηθεί.

Διάγραμμα 6.2.33.7: Πληροφόρηση για τα «Προγράμματα της ΑνΑΔ»

6.2.34.1 Χρήση στο «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

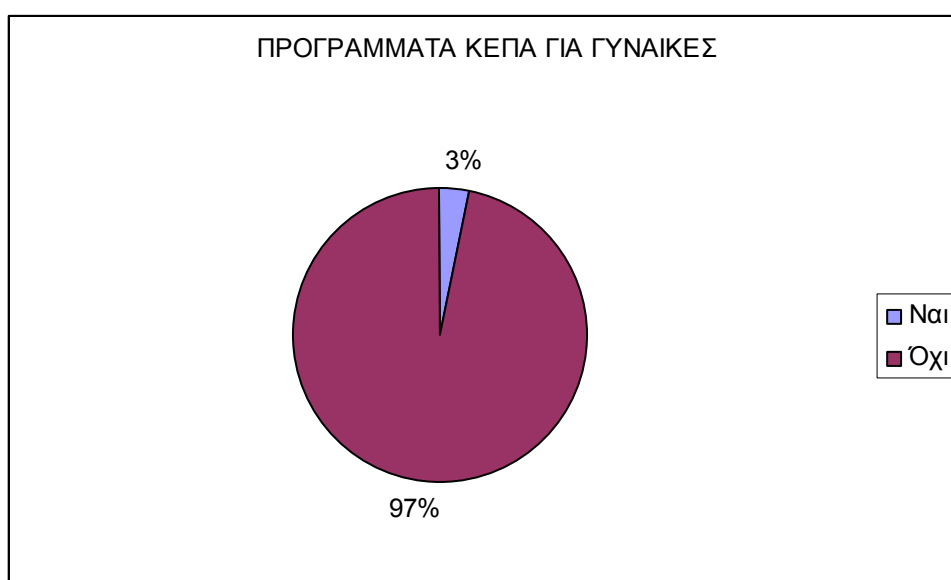
Στο ερώτημα αν έχουν κάνει χρήση στο Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες, ποσοστό 7% (10 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 93% (143 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.1: Χρήση στο «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

6.2.34.2 Χρήση στα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

Ποσοστό 3% (5 γυναίκες) απάντησε ότι έχει κάνει χρήση στα Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες ενώ η πλειοψηφία με ποσοστό 97% (148 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.2: Χρήση στα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

6.2.34.3 Χρήση στα «Προγράμματα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

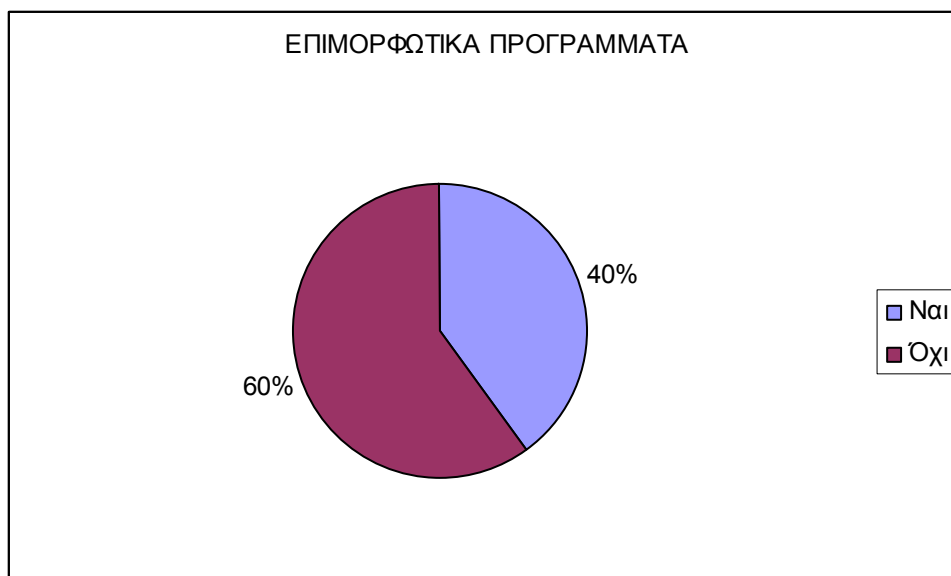
Επιπλέον ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έχει κάνει χρήση στα Προγράμματα Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων ενώ ποσοστό 98% (150 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.3: Χρήση στα «Προγράμματα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

6.2.34.4 Χρήση στα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

Όσον αφορά τα Επιμορφωτικά Προγράμματα, ποσοστό 40% (61 γυναίκες) απάντησε ότι έχει κάνει χρήση ενώ ποσοστό 60% (92 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.4: Χρήση στα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

6.2.34.5 Χρήση στο «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

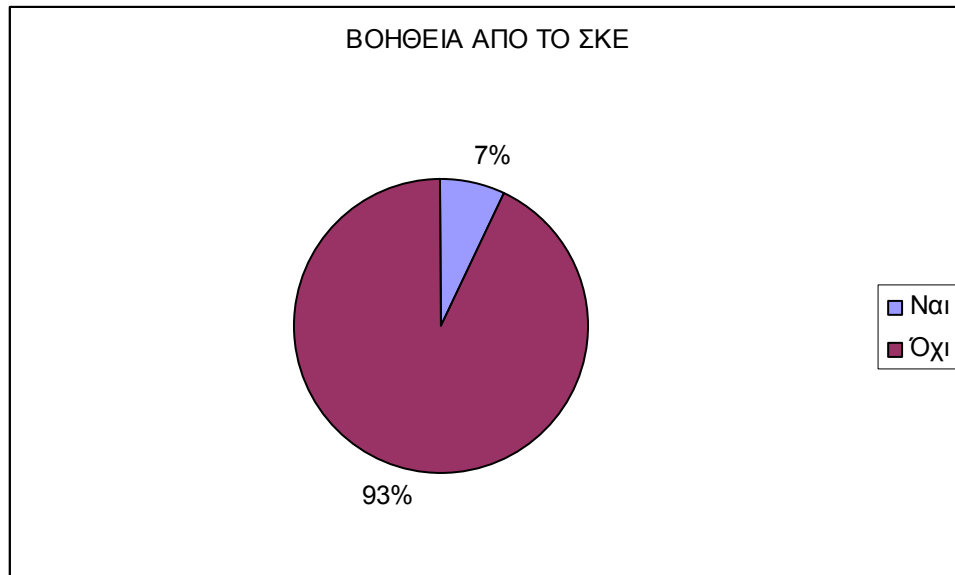
Στο ερώτημα αν έχουν κάνει χρήση στο Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές, ποσοστό 21% (32 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 79% (121 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.5: Χρήση στο «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

6.2.34.6 Χρήση στη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

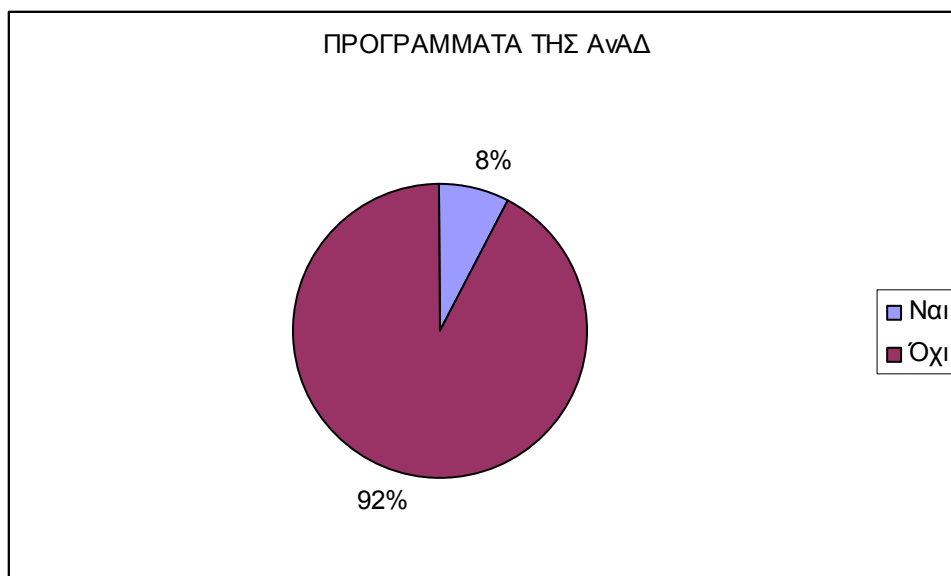
Επιπλέον, όσον αφορά τη βοήθεια από το ΣΚΕ, ποσοστό 7% (11 γυναίκες) απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 93% (142 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 6.2.34.6: Χρήση στη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

6.2.34.7 Χρήση στα « Προγράμματα της ΑνΑΔ»

Ποσοστό 8% (12 γυναίκες) απάντησε ότι έχει κάνει χρήση στα Προγράμματα της ΑνΑΔ ενώ ποσοστό 92% (141 γυναίκες) απάντησε ότι δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.34.7: Χρήση στα « Προγράμματα της ΑνΑΔ»

6.2.35.1 Ικανοποίηση από το «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

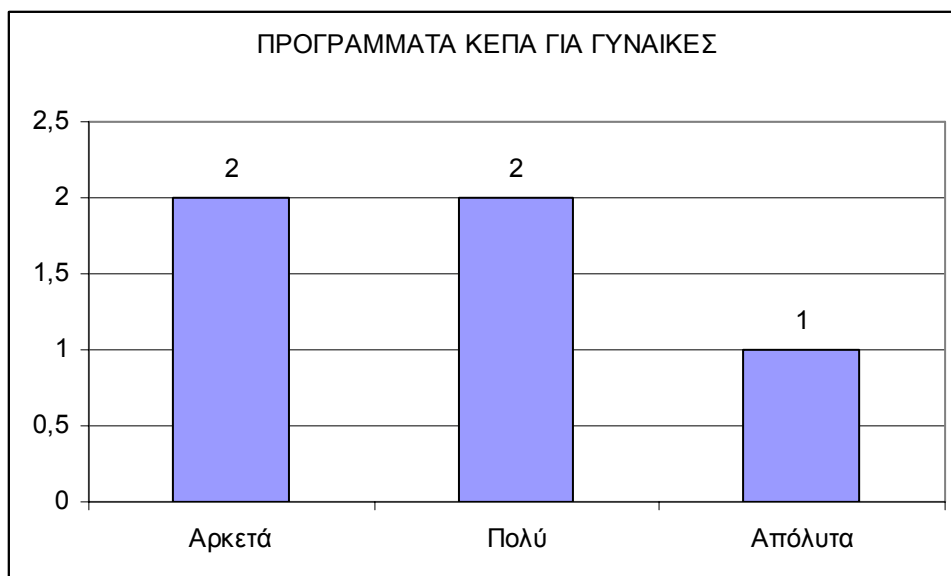
Στο ερώτημα αν έχουν μείνει ικανοποιημένοι ή όχι από το Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες, από τις 10 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση, ποσοστό 3% (4 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη. Επιπλέον, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε λίγο ικανοποιημένη. Καμία από τις 10 γυναίκες δεν απάντησε ότι δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένη. Ποσοστό 93% (143 γυναίκες) δεν απάντησε, γιατί δεν έκανε χρήση το συγκεκριμένο Σχέδιο.

Διάγραμμα 6.2.35.1: Ικανοποίηση από το «Σχέδιο επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

6.2.35.2 Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

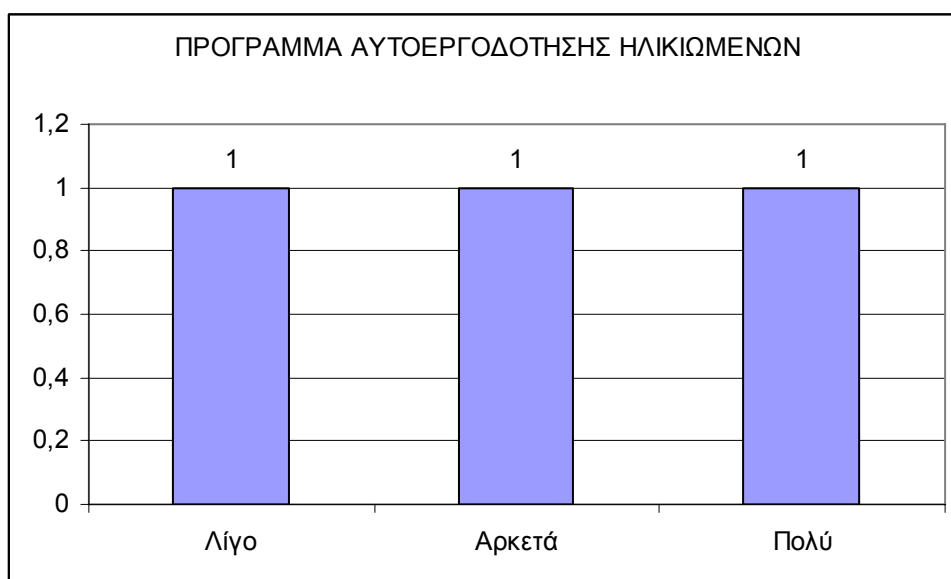
Όσον αφορά τα Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες, από τις 5 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη. Καμία από τις 5 γυναίκες δεν απάντησε ότι έμεινε λίγο ή καθόλου ικανοποιημένη από το Πρόγραμμα. Ποσοστό 97% (148 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έκαναν χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.2: Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες»

6.2.35.3 Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

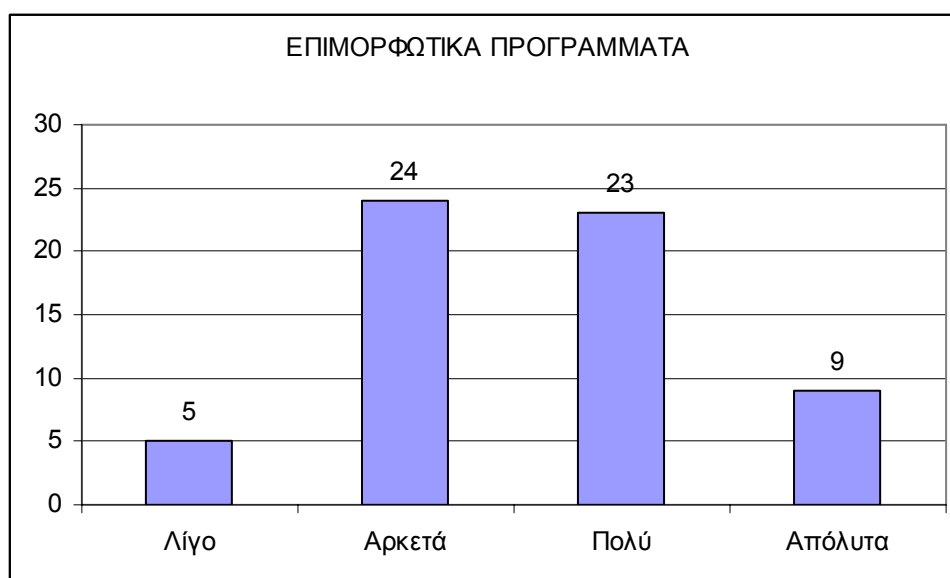
Από τις 3 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση στα Προγράμματα Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων, ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη, ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε λίγο ικανοποιημένη. Καμία από τις 3 γυναίκες δεν απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ή καθόλου ικανοποιημένη από το Πρόγραμμα. Ποσοστό 97% (150 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έκανε χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.3: Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα αυτοεργοδότησης ηλικιωμένων»

6.2.35.4 Ικανοποίηση από τα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

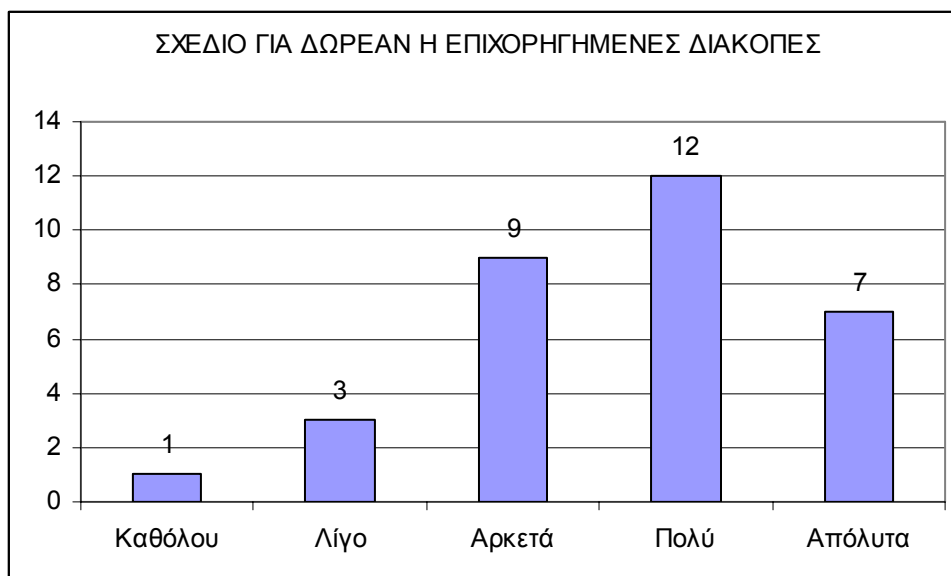
Από τις 61 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση στα Επιμορφωτικά Προγράμματα, ποσοστό 16% (24 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 15% (23 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη. Επιπλέον ποσοστό 6% (9 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη και ποσοστό 3% (5 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε λίγο ικανοποιημένη. Καμία από τις 61 γυναίκες δεν απάντησε ότι δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένη. Ποσοστό 60% (92 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έχουν κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.4: Ικανοποίηση από τα «Επιμορφωτικά προγράμματα»

6.2.35.5 Ικανοποίηση από το «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

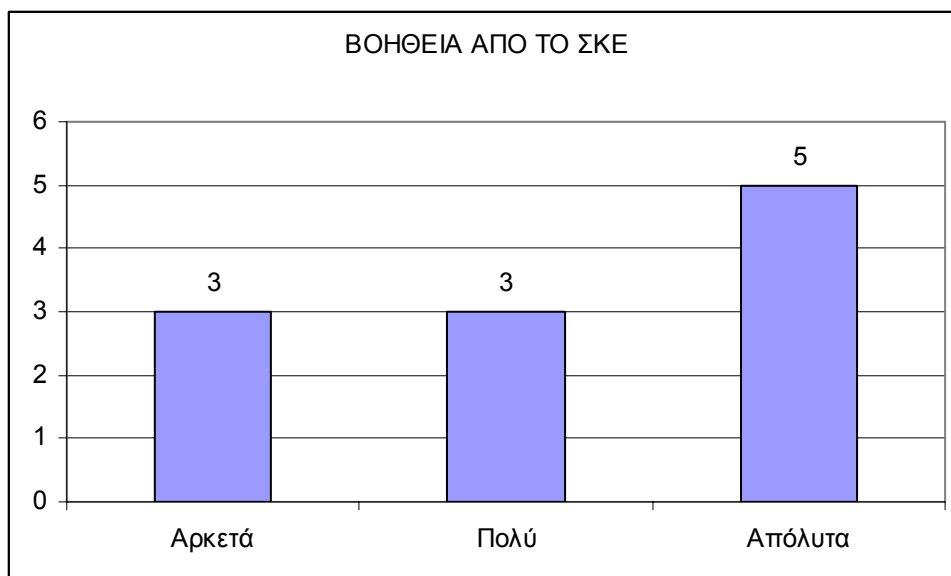
Όσον αφορά το Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές, από τις 32 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση, ποσοστό 8% (12 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη, ποσοστό 6% (9 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 5% (7 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη. Επιπλέον, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε λίγο ικανοποιημένη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένη. Ποσοστό 78% (121 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έχει κάνει χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.5: Ικανοποίηση από το «Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές»

6.2.35.6 Ικανοποίηση από τη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

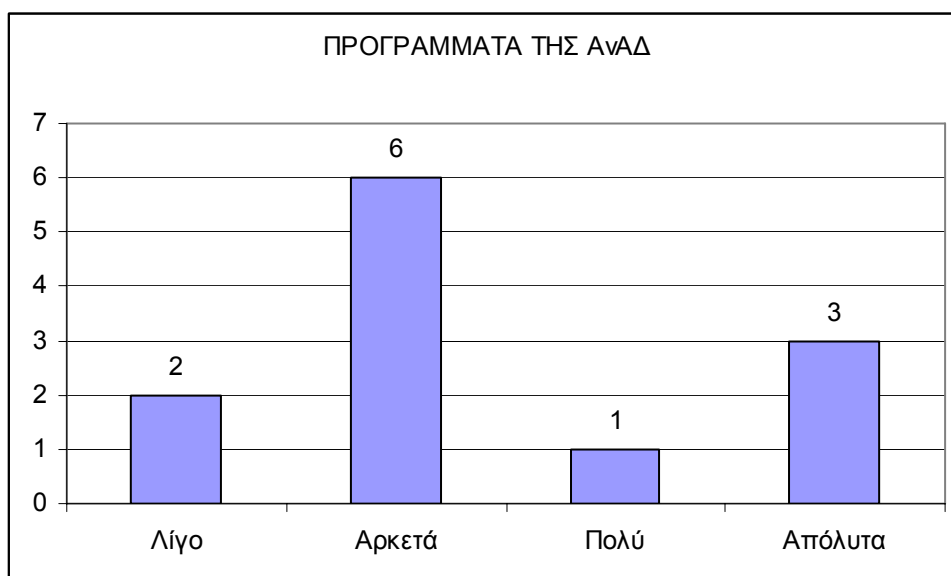
Όσον αφορά τη Βοήθεια από το ΣΚΕ, από τις 11 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση, ποσοστό 3% (5 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη, ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη και ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη. Καμία από τις 11 γυναίκες δεν απάντησε ότι έμεινε λίγο ή καθόλου ικανοποιημένη από το Πρόγραμμα. Ποσοστό 93% (142 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έκανε χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.6: Ικανοποίηση από τη «Βοήθεια από το ΣΚΕ»

6.2.35.7 Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα της ΑνΑΔ

Από τις 12 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση στα Προγράμματα της ΑνΑΔ, ποσοστό 4% (6 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε αρκετά ικανοποιημένη και ποσοστό 2% (3 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε απόλυτα ικανοποιημένη. Επιπλέον, ποσοστό 1% (2 γυναίκες) απάντησε ότι έμεινε λίγο ικανοποιημένη και ποσοστό 1% (1 γυναίκα) απάντησε ότι έμεινε πολύ ικανοποιημένη. Καμία από τις 12 γυναίκες δεν απάντησε ότι δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένη από το Πρόγραμμα. Ποσοστό 92% (141 γυναίκες) δεν απάντησε γιατί δεν έκανε χρήση.

Διάγραμμα 6.2.35.7: Ικανοποίηση από τα «Προγράμματα της ΑνΑΔ

6.3. Το προφίλ της εργαζόμενης γυναίκας

Από τα αποτελέσματα της έρευνας που έγιναν με τη χρήση ερωτηματολογίων, παρουσιάζεται το προφίλ της εργαζόμενης γυναίκας.

Από τις 153 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό 34% (51 γυναίκες) είχαν ηλικία 20-29 ετών (Διάγραμμα 6.2.1). Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση το 66% (101 γυναίκες) είναι έγγαμες και το 30% (46 γυναίκες) είναι άγαμες (Διάγραμμα 6.2.2).

Σχετικά με το αν έχουν παιδιά, το 67% (103 γυναίκες) έχουν παιδιά (Διάγραμμα 6.2.3). Από τις 103 γυναίκες που έχουν παιδιά, το 34% (53 γυναίκες) έχουν 2 παιδιά. Ακολουθούν με 15% (23 γυναίκες) που έχουν 3 παιδιά (Διάγραμμα 6.2.4). Σχετικά με τις ηλικίες των παιδιών το 40% (61 γυναίκες) απάντησαν ότι το πρώτο τους παιδί είναι ηλικίας 18 ετών και άνω (Διάγραμμα 6.2.5.1).

Στην ερώτηση που αφορά το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών το 40% (62 γυναίκες) είναι απόφοιτοι Λυκείου και το 24% (38 γυναίκες) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ (Διάγραμμα 6.2.6). Όσον αφορά το πόσα χρόνια κατοικούν στην επαρχία Λεμεσού, το 44% (67 γυναίκες) απάντησαν 15-30 χρόνια (Διάγραμμα 6.2.7). Στην ερώτηση για τον τόπο διαμονής των ερωτηθέντων γυναικών, το 72% (110 γυναίκες) απάντησαν ότι μένουν σε ιδιόκτητη κατοικία (Διάγραμμα 6.2.8). Για το αν οι γυναίκες δουλεύουν στην πόλη της Λεμεσού το 66% (101 γυναίκες) απάντησαν θετικά (Διάγραμμα 6.2.11).

Σχετικά με το επάγγελμα της γυναίκας το 31% (47 γυναίκες) απάντησαν ότι εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι. Ακολουθώντας το 25% (39 γυναίκες) απάντησαν ότι εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι (Διάγραμμα 6.2.9). Όσον αφορά το επάγγελμα του συζύγου το 24% (36 γυναίκες) απάντησαν ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του ιδιωτικού υπάλληλου. Αρκετά μεγάλο ποσοστό 22% (34 γυναίκες) απάντησαν ότι ο σύζυγος ανήκει στην κατηγορία του δημόσιου υπάλληλου (Διάγραμμα 6.2.10).

Στο ερώτημα «Ποιος καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού», σε μεγάλο ποσοστό 60% (92 γυναίκες) απάντησαν ότι οι ίδιες καλύπτουν τα έξοδα του νοικοκυριού (Διάγραμμα 6.2.12.1). Σχετικά με την ανατροφή των παιδιών από τις 103 γυναίκες που έχουν παιδιά, το 53% (80 γυναίκες) απάντησαν ότι οι ίδιες συμβάλλουν στην ανατροφή των παιδιών τους (Διάγραμμα 6.2.13.1).

Για το πόσες ώρες αφιερώνουν οι γυναίκες σε οικιακές ασχολίες καθημερινά, το 31% (47 γυναίκες) απάντησαν 1-2 ώρες (Διάγραμμα 6.2.14).

Στην ερώτηση «Τι είναι κατά τη γνώμη σας η τοπική ανάπτυξη» απάντησαν σε μεγαλύτερο βαθμό θετικά: το 68% (104 γυναίκες) στη ‘βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα’ (Διάγραμμα 6.2.15.1), το 65% (99 γυναίκες) στην ‘καλύτερη υγειονομική περίθαλψη’ (Διάγραμμα 6.2.15.2) και το 64% (98 γυναίκες) στη ‘βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών’ (Διάγραμμα 6.2.15.8).

Όσον αφορά την ερώτηση για το πως θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους το 58% (89 γυναίκες) απάντησαν θετικά στις ‘περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης’ (Διάγραμμα 6.2.16.1) και στη ‘βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών’ (Διάγραμμα 6.2.16.4).

Αναφορικά με το πόσες γυναίκες πρέπει να συμμετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση, το 81% (124 γυναίκες) απάντησαν ότι πρέπει να συμμετέχουν περισσότερες γυναίκες. Μόλις 1% (1 γυναίκα) απάντησε να μην συμμετέχουν καθόλου γυναίκες (Διάγραμμα 6.2.17).

Όσον αφορά το κατά πόσον θα ήθελαν να συμμετέχουν στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο τους, από τις 153 γυναίκες, το 78% (119 γυναίκες) απάντησαν ότι θα επιθυμούσαν να λαμβάνουν μέρος ενεργά στις αποφάσεις (Διάγραμμα 6.2.18). Στην ερώτηση αν αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, σε μεγάλο ποσοστό 58% (89 γυναίκες) απάντησε ότι δεν αντιμετώπισε δυσκολίες (Διάγραμμα 6.2.19).

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό πιστεύεται ότι τα παρακάτω συμβάλλουν στη δυσκολία ορισμένων γυναικών να βρουν δουλειά» το 41% (63 γυναίκες) απάντησαν *λίγο* στο ότι αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους (Διάγραμμα 6.2.20.1). 34% (51 γυναίκες) απάντησαν επίσης *λίγο* στο ότι η γυναίκα αδυνατεί να συνδυάσει καριέρα και οικογένεια. Υπήρχε όμως και ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό 27% (42 γυναίκες) που απάντησαν *πολύ* (Διάγραμμα 6.2.20.2). Όσον αφορά την έλλειψη θέσεων εργασίας, το 43% (65 γυναίκες) απάντησαν *λίγο* και μόνο το 8% (13 γυναίκες) απάντησαν *πάρα πολύ* (Διάγραμμα 6.2.20.3). Στο ότι δεν υπάρχει αρκετή προϋπηρεσία/εμπειρία το 40% (61 γυναίκες) απάντησαν *λίγο* και το 10% (15 γυναίκες) απάντησαν *πάρα πολύ* (Διάγραμμα 6.2.20.4). Τέλος, όσον αφορά την έλλειψη προσόντων και μη εξειδίκευσης το 37% 956 γυναίκες) απάντησαν *καθόλου* (Διάγραμμα 6.2.20.5).

Σχετικά με την ενημέρωση για ευκαιρίες εργασίας στην πόλη τους, το 54% (83 γυναίκες) απάντησαν σε μεγαλύτερο βαθμό αρνητικά, στις Διαφημίσεις, Μ.Μ.Ε και ραδιοφωνικές εκπομπές. Μεγάλο όμως ποσοστό 46% (70 γυναίκες) απάντησαν

θετικά (Διάγραμμα 6.2.21.1). Όσον αφορά τα Επιμορφωτικά Προγράμματα, μεγάλο ποσοστό 65% (100 γυναίκες) απάντησε αρνητικά (Διάγραμμα 6.2.21.2).

Αναφορικά με το αν είναι ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας τους, το 56% (86 γυναίκες) απάντησαν θετικά, δηλαδή ναι (Διάγραμμα 6.2.22). Σχετικά με το τι επιδρά αρνητικά στο εργασιακό τους περιβάλλον το 46% (70 γυναίκες) απάντησαν θετικά στις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες (Διάγραμμα 6.2.23.2) καθώς και 67% (102 γυναίκες) απάντησαν επίσης θετικά για το χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες (Διάγραμμα 6.2.23.3).

Από τις 153 γυναίκες, το 87% (133 γυναίκες) δεν έχουν τη δική τους επιχείρηση (Διάγραμμα 6.2.24). Από αυτές, το 47% (72 γυναίκες) απάντησαν ότι δεν θα ήθελαν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση (Διάγραμμα 6.2.29). Από τις 20 γυναίκες (13%) που έχουν τη δική τους επιχείρηση, το 7% (10 γυναίκες) ξεκίνησαν την επιχείρησή τους σε ηλικία 30-39 ετών (Διάγραμμα 6.2.25) και στο μεγαλύτερο ποσοστό 8% (13 γυναίκες), η επιχείρηση που είχαν ήταν δική τους δημιουργία (Διάγραμμα 6.2.26.1). Επίσης, το 10% (16 γυναίκες) αντιμετώπισαν οικονομικές δυσκολίες όταν ξεκίνησαν την επιχείρησή τους (Διάγραμμα 6.2.28.3).

Τέλος, στην ερώτηση αν έχουν πληροφορηθεί ή έχουν κάνει χρήση σε κάποια προγράμματα, το μεγαλύτερο ποσοστό 64% (98 γυναίκες) απάντησε θετικά στο ότι έχει πληροφορηθεί για τα Επιμορφωτικά Προγράμματα καθώς και στο ότι έχει κάνει χρήση στα συγκεκριμένα προγράμματα με ποσοστό 40% (61 γυναίκες). Από τις 61 γυναίκες που έχουν κάνει χρήση, το 16% (24 γυναίκες) απάντησαν ότι έμειναν αρκετά ικανοποιημένες (Διάγραμμα 6.2.35.4).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Θεωρητικό μοντέλο

Προκειμένου να εξεταστεί αν υπάρχει εξάρτηση μεταξύ δύο μεταβλητών X και Ψ , χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος ανεξαρτησίας X^2 . Η διατύπωση κάθε ελέγχου υποθέσεων περιλαμβάνει τη μηδενική υπόθεση και συμβολίζεται συνήθως με H_0 και την εναλλακτική υπόθεση και συμβολίζεται με H_1 και έχει την ακόλουθη μορφή:

- (H_0): Τα χαρακτηριστικά X και Ψ του δείγματος κατανέμονται ανεξάρτητα στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες
- (H_1): Τα χαρακτηριστικά X και Ψ του δείγματος δεν κατανέμονται ανεξάρτητα στον πληθυσμό, δηλαδή οι μεταβλητές είναι εξαρτημένες

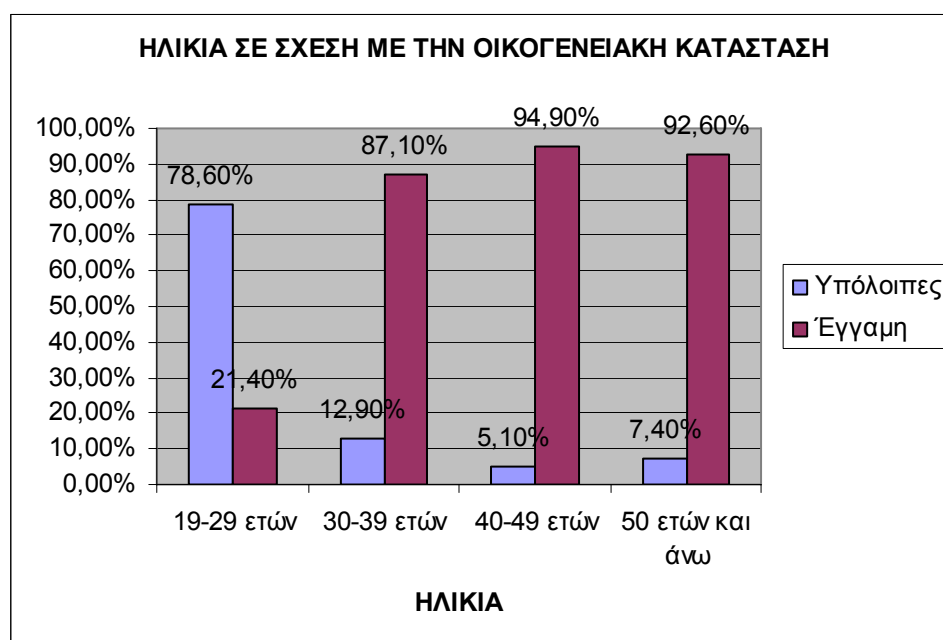
Υπολογιστικό μοντέλο

Χρησιμοποιώντας συνεπώς τον έλεγχο ανεξαρτησίας X^2 και με τη βοήθεια της τιμής P-Value οδηγούμαστε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Εάν $P\text{-value} > 0,10$ τότε αποδεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση (H_0), δηλαδή οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες
- Εάν $P\text{-value} < 0,10$ τότε αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (H_1), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 90%
- Εάν $P\text{-value} < 0,05$ τότε αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (H_1), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 95%
- Εάν $P\text{-value} < 0,01$ τότε αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση (H_1), δηλαδή οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 99%

7.1. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την ηλικία

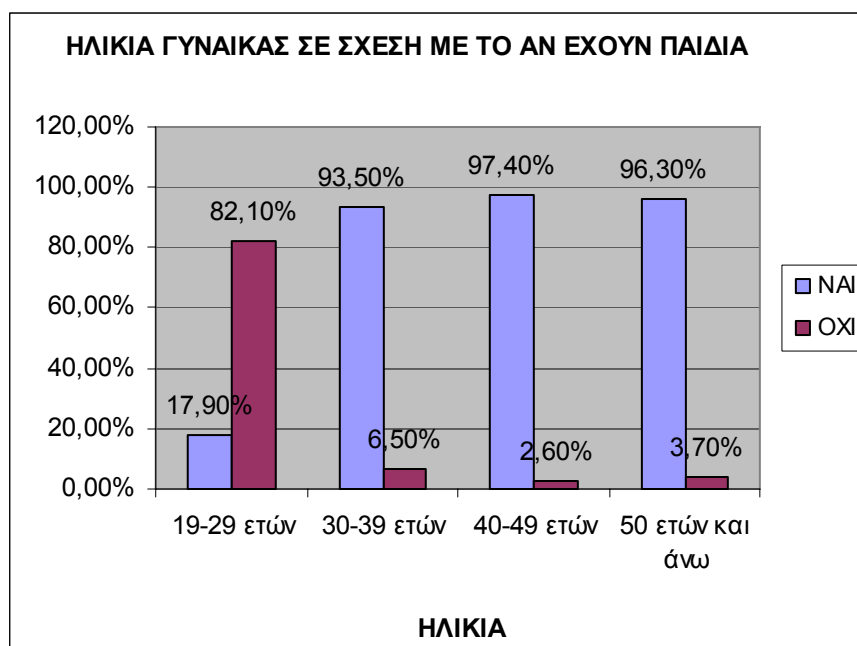
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση

Διάγραμμα 7.1.1: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Οικογενειακή κατάσταση» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, οι έγγαμες γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών παρουσιάζονται με ποσοστό 21,4% και οι υπόλοιπες (διαζευγμένες, άγαμες κ.λπ.) με ποσοστό 78,6%. Με ποσοστό 87,1% είναι έγγαμες γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών και οι υπόλοιπες αποτελούν ποσοστό 12,9%. Επίσης, ποσοστό 94,9% είναι έγγαμες ηλικίας 40-49 ετών και οι υπόλοιπες αποτελούν ποσοστό 5,10%. Τέλος, σε ηλικία μεγαλύτερη των 50 ετών, αποτελούν το 92,6% οι έγγαμες και οι υπόλοιπες το 7,4%.

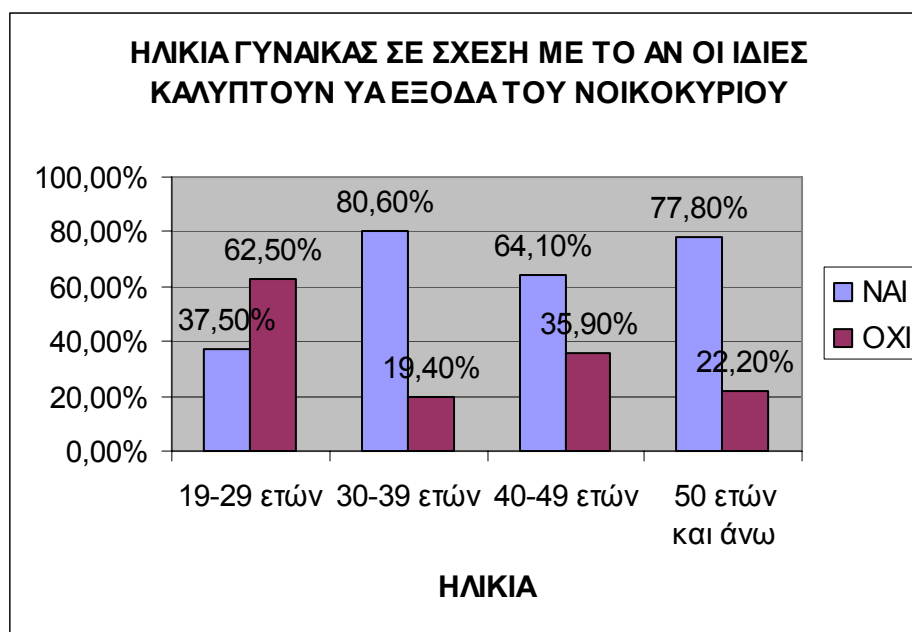
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

Διάγραμμα 7.1.2: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Υπαρξη παιδιών» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, σε μεγαλύτερο ποσοστό έχουν παιδιά γυναίκες ηλικίας 30 ετών και άνω, ενώ γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών με ποσοστό 82,10% δεν έχουν παιδιά.

- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

Διάγραμμα 7.1.3: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Ποιος καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού» βρέθηκε $p\text{-value } 0,000$ δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το διάγραμμα, γυναίκες οι οποίες είναι ηλικίας 30 ετών και άνω καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού (συγκεκριμένα από τις 97 γυναίκες οι 71), ενώ γυναίκες που είναι μικρότερης ηλικίας, 19-29 ετών δεν καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού με ποσοστό 62,50%.

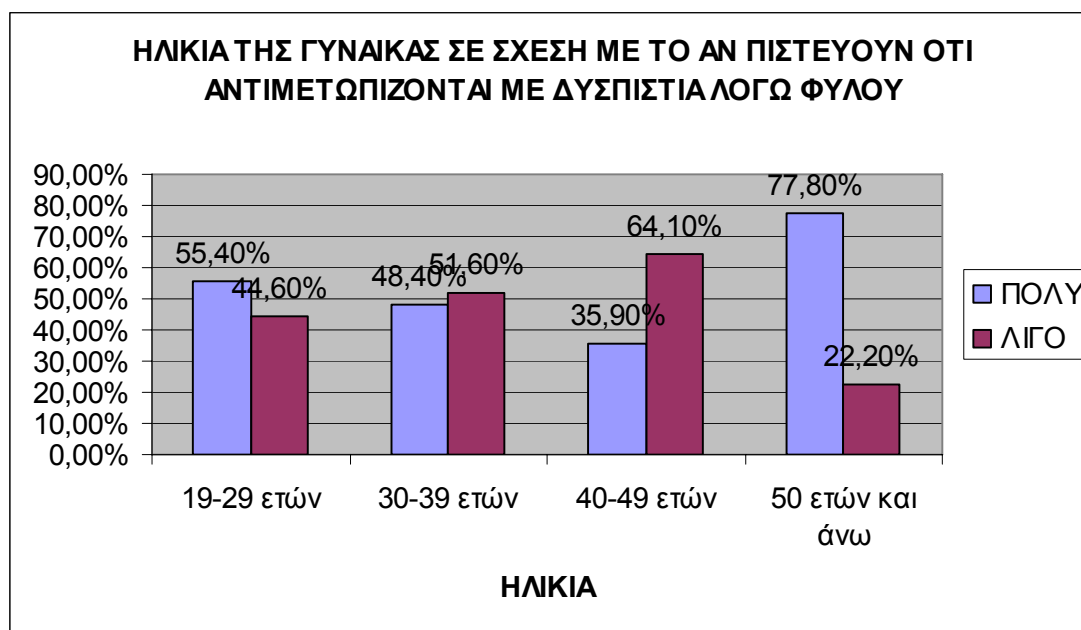
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

Διάγραμμα 7.1.4: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Οικιακές ασχολίες» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας αφιερώνουν περισσότερες ώρες σε οικιακές ασχολίες καθημερινά. Συγκεκριμένα, γυναίκες ηλικίας 40-49 ετών με ποσοστό 38,5% και γυναίκες ηλικίας 50 ετών και άνω με ποσοστό 44,4% αφιερώνουν περισσότερες από 5 ώρες σε οικιακές ασχολίες καθημερινά. Επίσης γυναίκες μικρότερης ηλικίας, 19-29 ετών και συγκεκριμένα ποσοστό 50% αφιερώνουν λιγότερο από 1 ώρα σε οικιακές ασχολίες καθημερινά.

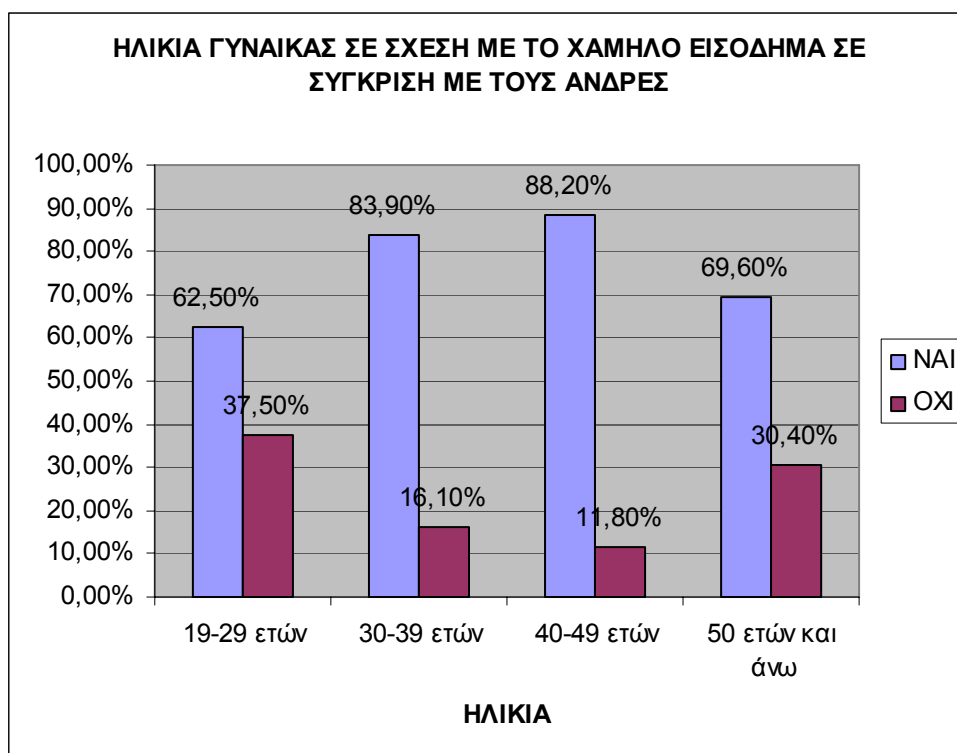
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω φύλου

Διάγραμμα 7.1.5: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω φύλου

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους» βρέθηκε p-value 0,009 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, 81 από τις 153 γυναίκες απάντησαν «πολύ» και συγκεκριμένα σε μεγάλο ποσοστό 31 γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών, 15 γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών, 14 γυναίκες ηλικίας 40-49 ετών και 21 γυναίκες ηλικίας 50 ετών και άνω. Οι υπόλοιπες 72 γυναίκες απάντησαν «λίγο».

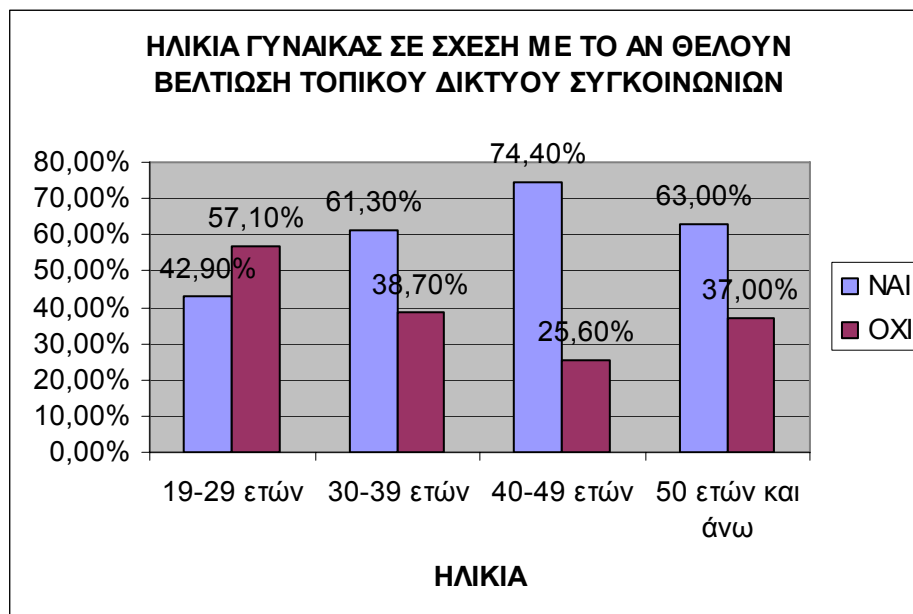
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

Διάγραμμα 7.1.6: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες» βρέθηκε p-value 0,031 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Σύμφωνα και με το πιο πάνω διάγραμμα, 102 γυναίκες απάντησαν θετικά (ποσοστό 75,0%): 30 γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών, 26 γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών, 30 γυναίκες ηλικίας 40-49 ετών και 16 γυναίκες 50 ετών και άνω. Ποσοστό 25,0% (34 γυναίκες) απάντησε αρνητικά.

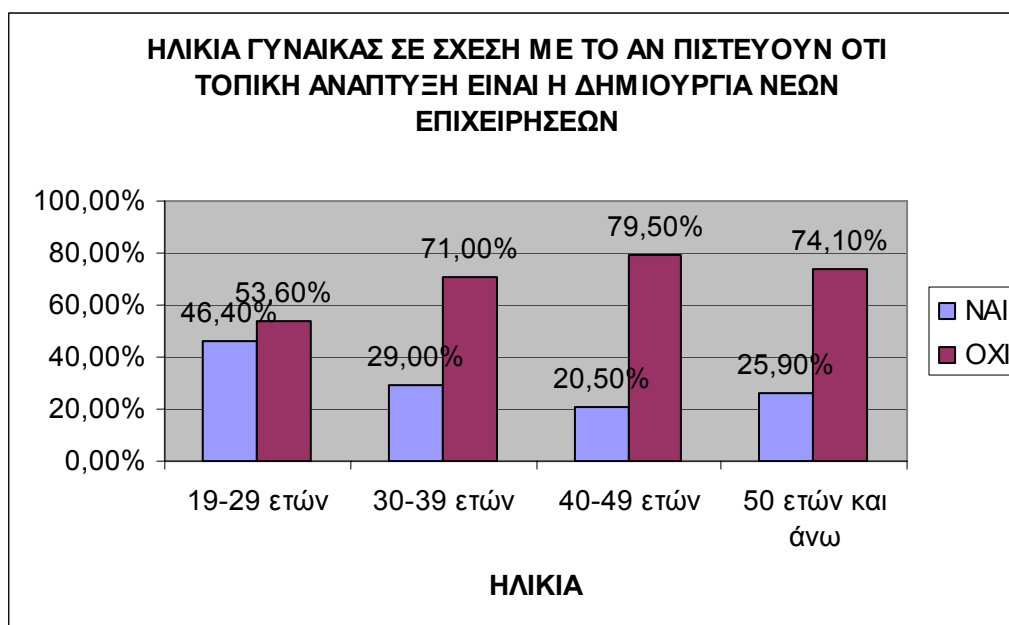
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

Διάγραμμα 7.1.7: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών» βρέθηκε p-value 0,019 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Παρατηρούμε ότι, ποσοστό 58,2% απάντησε θετικά ενώ ποσοστό 41,8% απάντησε αρνητικά και συγκεκριμένα γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών με ποσοστό 57,1%.

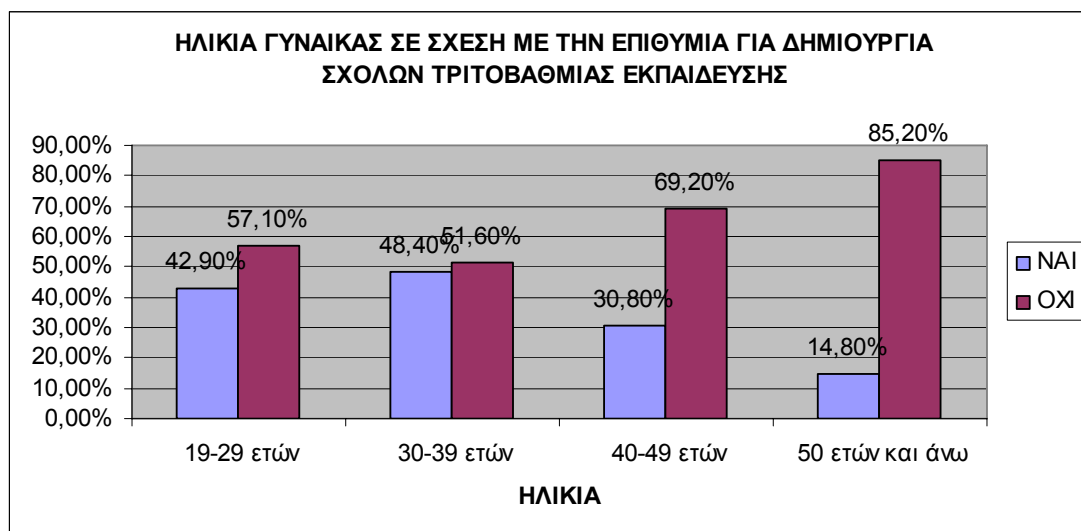
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων

Διάγραμμα 7.1.8: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Δημιουργία νέων επιχειρήσεων» βρέθηκε p-value 0,042 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, γυναίκες ηλικίας 30 ετών και άνω απάντησαν σε μεγαλύτερο βαθμό αρνητικά ενώ γυναίκες μικρότερης ηλικίας με ποσοστό 46,40% απάντησαν θετικά..

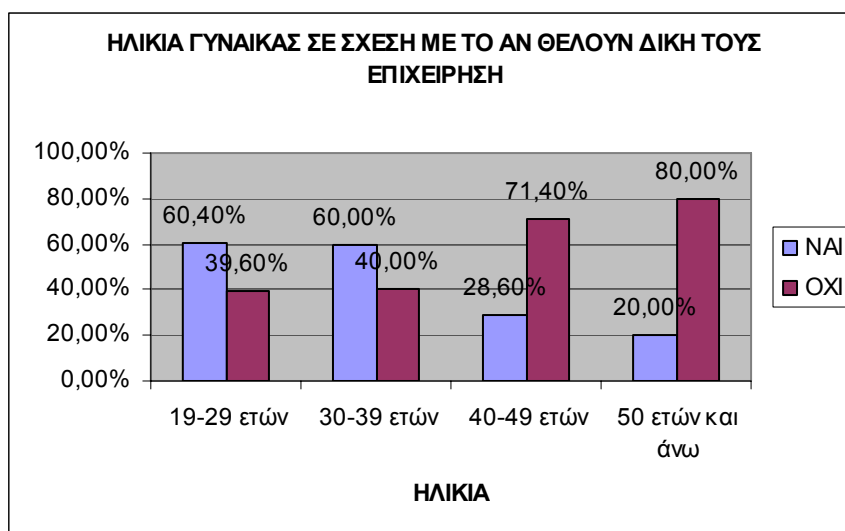
- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την επιθυμία για δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Διάγραμμα 7.1.9: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την επιθυμία για δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Επιθυμία για δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» βρέθηκε $p\text{-value } 0,030$ δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Παρατηρούμε ότι θετικά απάντησαν 24 γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών, 15 γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών, 12 γυναίκες ηλικίας 40-49 ετών και 4 γυναίκες ηλικίας 50 ετών και άνω. Όλες οι ηλικίες απάντησαν σε μεγαλύτερο βαθμό αρνητικά με μεγάλο ποσοστό 85,20% (ηλικίας 50 ετών και άνω).

- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

Διάγραμμα 7.1.10: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Θα θέλατε να ανοίξετε δική σας επιχείρηση» βρέθηκε p-value 0,001 δηλαδή $<0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Παρατηρούμε ότι γυναίκες μικρότερης ηλικίας απάντησαν θετικά ενώ γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας απάντησαν αρνητικά.

- Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την πληροφόρηση για το «Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

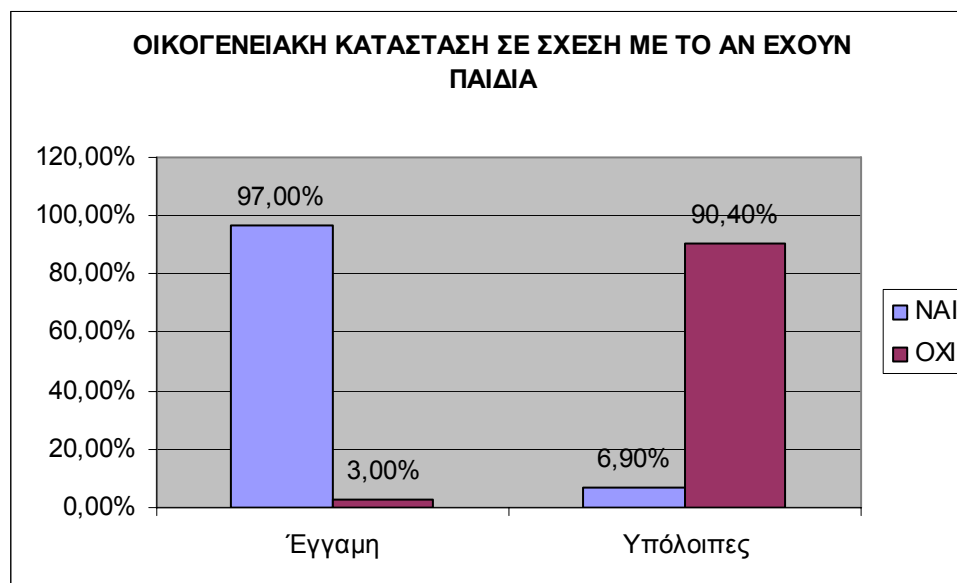

Διάγραμμα 7.1.11: Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την πληροφόρηση για το «Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες»

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Ηλικία γυναίκας» και «Έχετε πληροφορηθεί για το Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες» βρέθηκε p-value 0,058 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Παρατηρούμε ότι από τις 153 γυναίκες οι 37 έχουν πληροφορηθεί με ποσοστά 23,20% ηλικίας 19-29 ετών, 41,90% ηλικίας 30-39 ετών, 17,90% ηλικίας 40-49 ετών και 14,80% ηλικίας 50 ετών και άνω. 116 γυναίκες δεν έχουν πληροφορηθεί.

7.2. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση

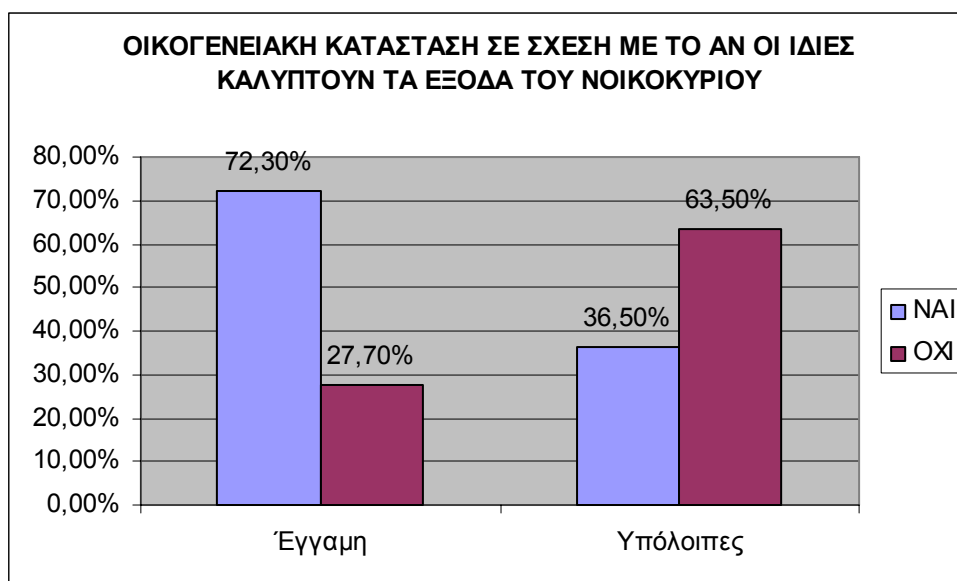
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

Διάγραμμα 7.2.1: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Υπαρξη παιδιών» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, οι έγγαμες γυναίκες με ποσοστό 97% έχουν παιδιά και με ποσοστό 3% δεν έχουν παιδιά. Από τις υπόλοιπες ποσοστό 90,4% δεν έχουν παιδιά και ποσοστό 6,9% έχουν παιδιά.

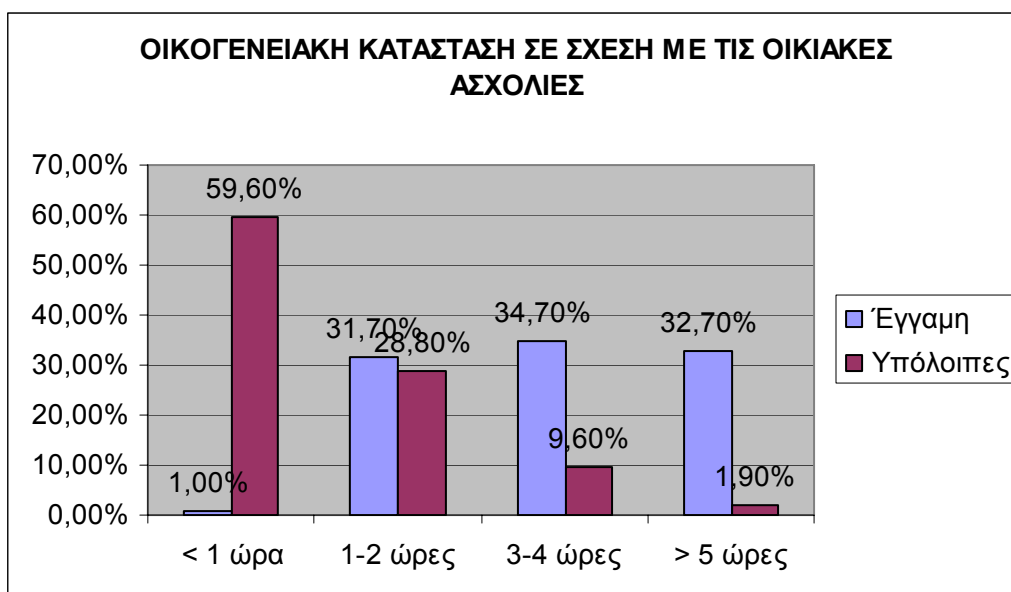
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

Διάγραμμα 7.2.2: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Ποιος καλύπτει τα έξοδα του νοικοκυριού» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, από τις 101 έγγαμες γυναίκες, οι 73 (ποσοστό 72,30%) καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού. Από τις υπόλοιπες 52 γυναίκες (άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ.), 19 γυναίκες (ποσοστό 36,5%) καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού ενώ 33 γυναίκες (ποσοστό 63,50%) δεν καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού.

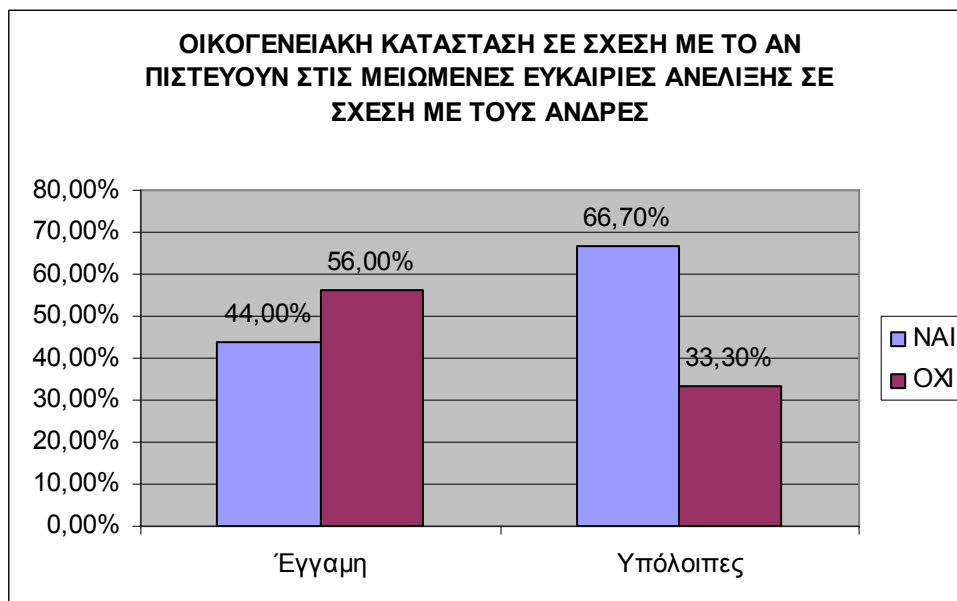
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

Διάγραμμα 7.2.3: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Οικιακές ασχολίες» βρέθηκε $p\text{-value } 0,000$ δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, οι έγγαμες γυναίκες αφιερώνουν αρκετες ώρες σε οικιακές ασχολίες καθημερινά με γυναίκες (ποσοστό 32,70%) να αφιερώνουν περισσότερες από 5 ώρες καθημερινά. Οι υπόλοιπες 52 (άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ.), στο μεγαλύτερο ποσοστό 59,60% αφιερώνουν λιγότερο από μία ώρα σε οικιακές ασχολίες καθημερινά.

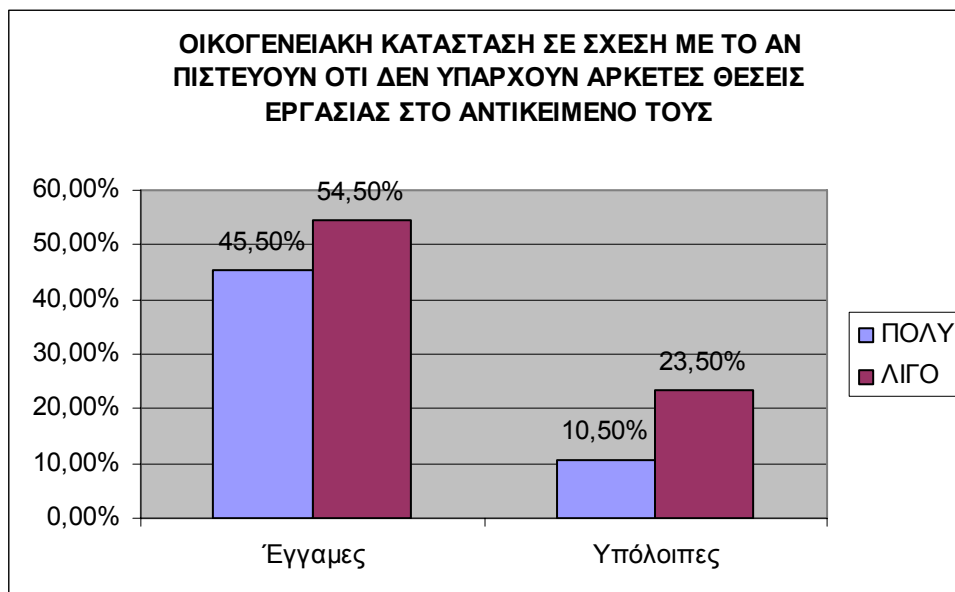
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση τις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες

Διάγραμμα 7.2.4: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Πιστεύετε στις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες» βρέθηκε p-value 0,013 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, 40 έγγαμες γυναίκες με ποσοστό 44% απάντησαν θετικά και 51 γυναίκες με ποσοστό 56% απάντησαν αρνητικά. Από τις υπόλοιπες, θετικά απάντησαν οι 30 (ποσοστό 66,7%) και αρνητικά οι 15 (ποσοστό 33,3%).

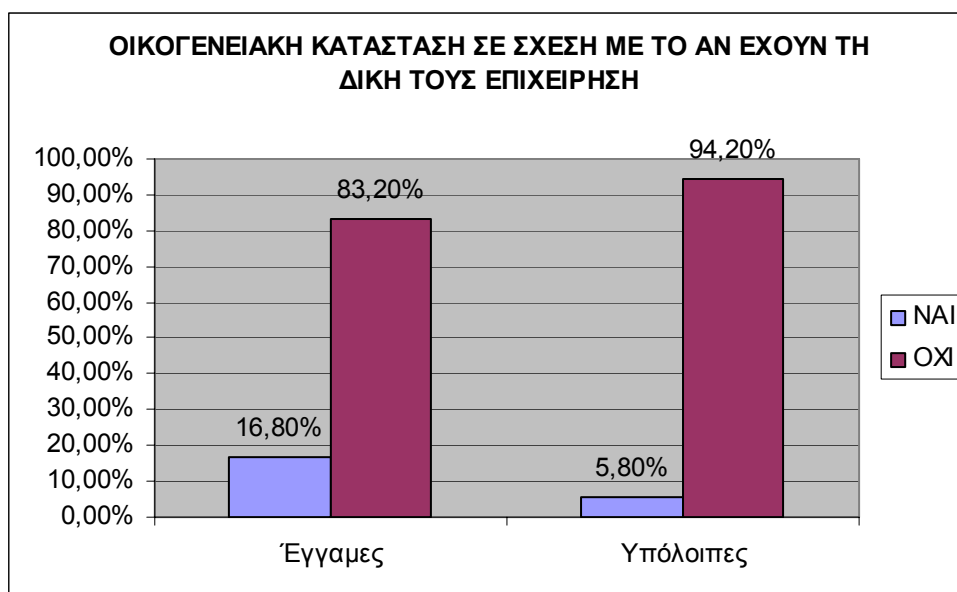
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

Διάγραμμα 7.2.5: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Πιστεύετε ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους» βρέθηκε p-value 0,078 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Όπως δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, από τις 101 έγγαμες γυναίκες, οι 55 γυναίκες (ποσοστό 54,5%) απάντησαν «λίγο» και οι 46 γυναίκες (ποσοστό 45,50%) απάντησαν «πολύ». Από τις υπόλοιπες 52 (άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ.), οι 36 (ποσοστό 69,2%) απάντησαν «λίγο» και οι 16 (ποσοστό 30,8%) απάντησαν «πολύ».

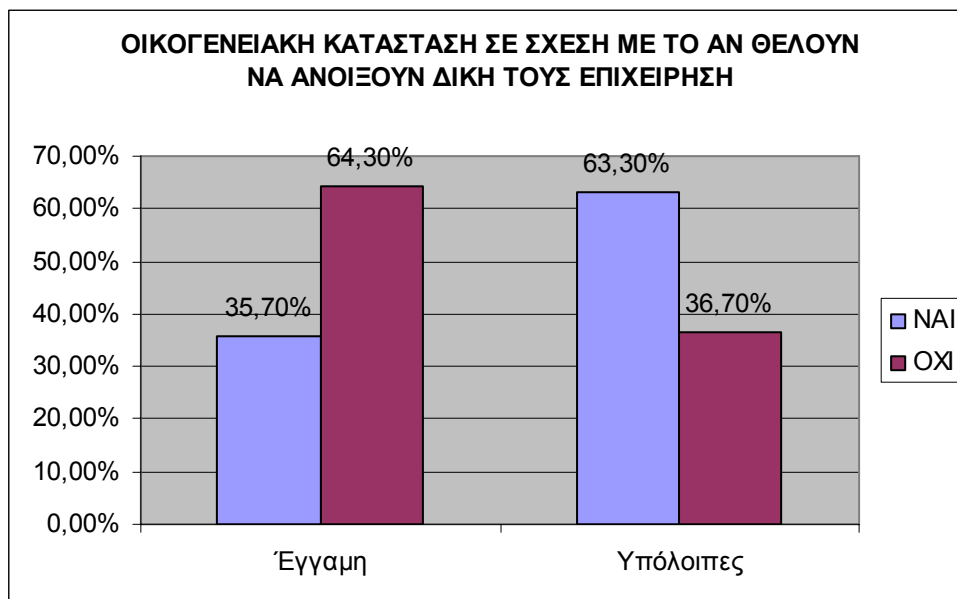
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν έχουν τη δική τους επιχείρηση

Διάγραμμα 7.2.6: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν έχουν τη δική τους επιχείρηση

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Έχετε τη δική σας επιχείρηση» βρέθηκε p-value 0,055 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Όπως μας δείχνει και το πιο πάνω διάγραμμα, από τις 153 γυναίκες οι 20 (ποσοστό 13,1%) έχουν τη δική τους επιχείρηση, από τις οποίες οι 17 γυναίκες (ποσοστό 16,8%) είναι έγγαμες.

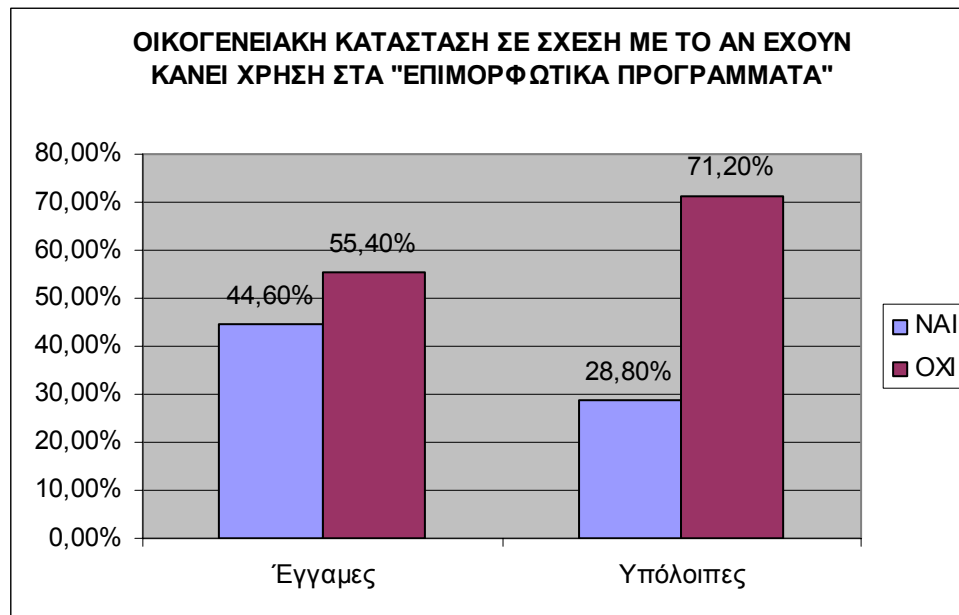
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

Διάγραμμα 7.2.7: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Θα θέλατε να ανοίξετε δική σας επιχείρηση» βρέθηκε p-value 0,002 δηλαδή $<0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το διάγραμμα, 54 γυναίκες έγγαμες (ποσοστό 64,3%) απάντησαν αρνητικά ενώ θετικά απάντησαν 30 γυναίκες με ποσοστό 35,7%. Από τις υπόλοιπες, 31 γυναίκες (ποσοστό 63,3%) απάντησαν ότι θα ήθελαν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση ενώ 18 (ποσοστό 36,7%) απάντησαν ότι δεν θα ήθελαν.

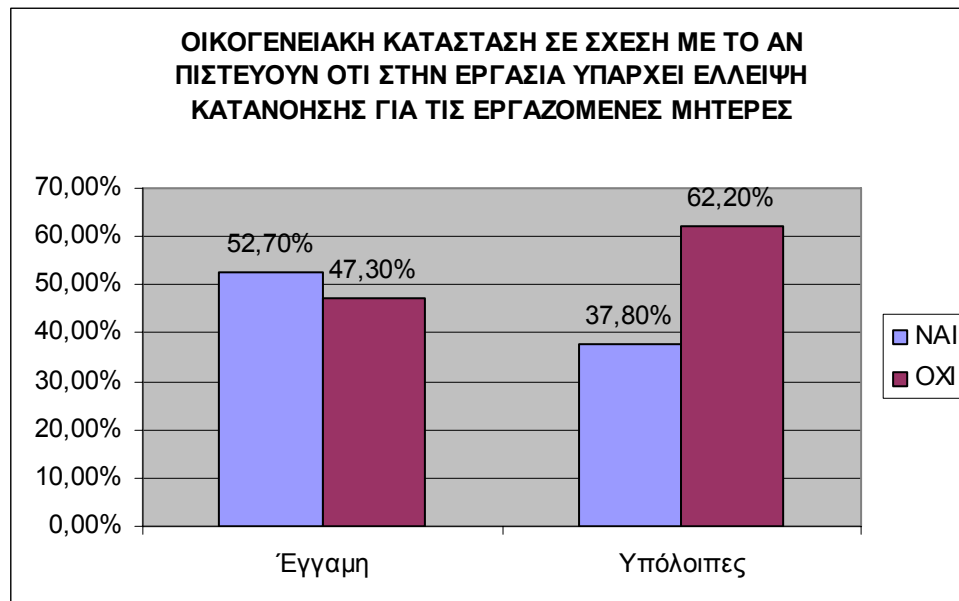
- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τη χρήση στα «Επιμορφωτικά Προγράμματα»

Διάγραμμα 7.2.8: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τη χρήση στα «Επιμορφωτικά Προγράμματα»

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Έχετε κάνει χρήση στα Επιμορφωτικά Προγράμματα» βρέθηκε p-value 0,059 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, από τις 101 έγγαμες γυναίκες οι 45 (ποσοστό 44,6%) έχουν πληροφορηθεί και έχουν κάνει χρήση στα Επιμορφωτικά Προγράμματα, ενώ 56 γυναίκες (ποσοστό 55,4%) όχι. Επίσης, από τις υπόλοιπες (άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ.), 15 γυναίκες (ποσοστό 28,8%) έχουν κάνει χρήση και 37 (ποσοστό 71,2%) δεν έχουν κάνει χρήση.

- Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

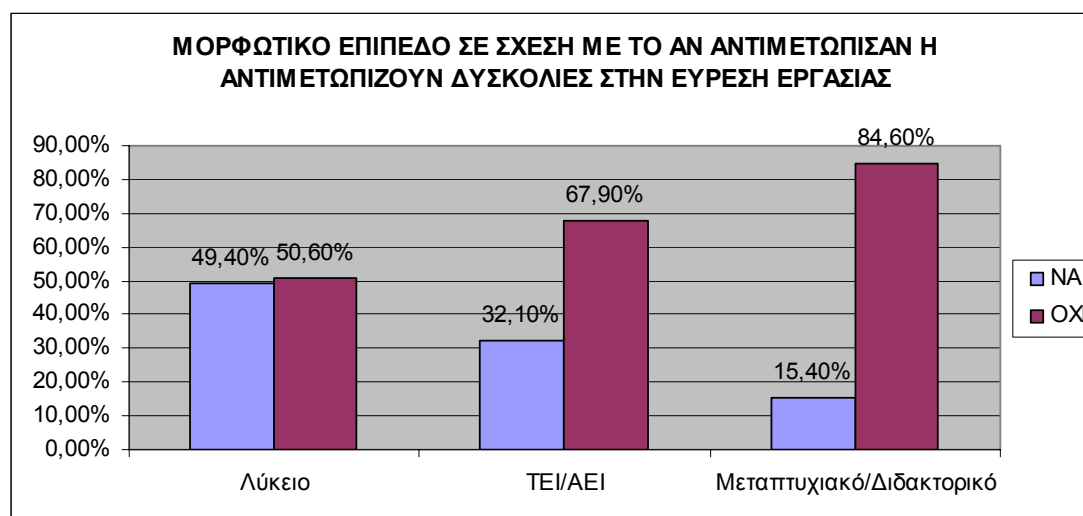

Διάγραμμα 7.2.9: Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Οικογενειακή κατάσταση» και «Υπάρχει έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες» βρέθηκε p-value 0,072 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Έγγαμες γυναίκες απάντησαν θετικά σε ποσοστό 52,70% και αρνητικά 47,30%. Από τις υπόλοιπες, 62,20% απάντησαν αρνητικά και 37,80% απάντησαν θετικά.

7.3. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο

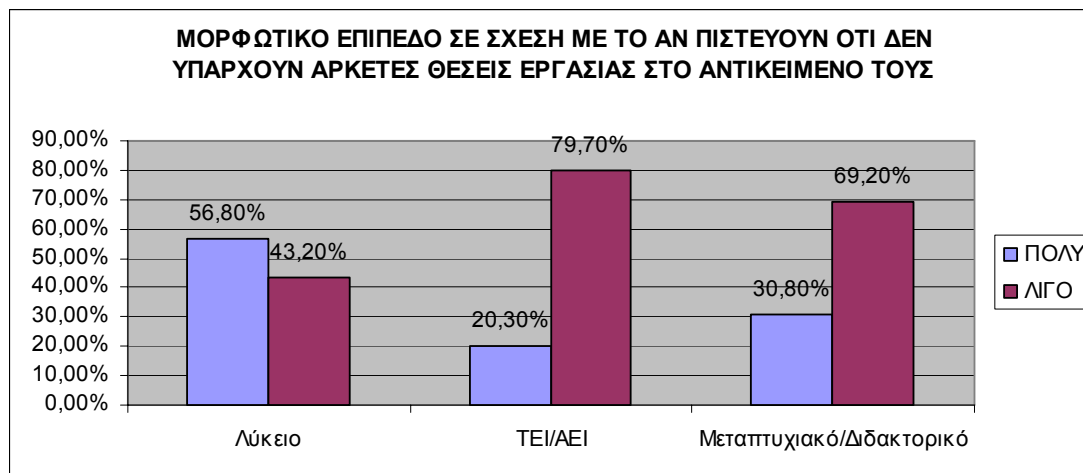
- Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

Διάγραμμα 7.3.1: Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Μορφωτικό επίπεδο» και «Αντιμετωπίσατε ή αντιμετωπίζετε δυσκολίες στην εύρεση εργασίας» βρέθηκε p -value 0,022 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, παρατηρούμε ότι από τις 79 γυναίκες οι οποίες έχουν τελειώσει το Λύκειο, 39 γυναίκες (ποσοστό 49,40%) αντιμετώπισαν προβλήματα στην εύρεση εργασίας ενώ 40 γυναίκες (ποσοστό 50,60%) όχι. Επίσης γυναίκες οι οποίες βρίσκονται ή έχουν τελειώσει ΤΕΙ/ΑΕΙ, απάντησαν θετικά με ποσοστό 32,10% και αρνητικά με ποσοστό 67,90%. Γυναίκες οι οποίες βρίσκονται σε Μεταπτυχιακό επίπεδο δεν αντιμετώπισαν πρόβλημα (ποσοστό 84,60%).

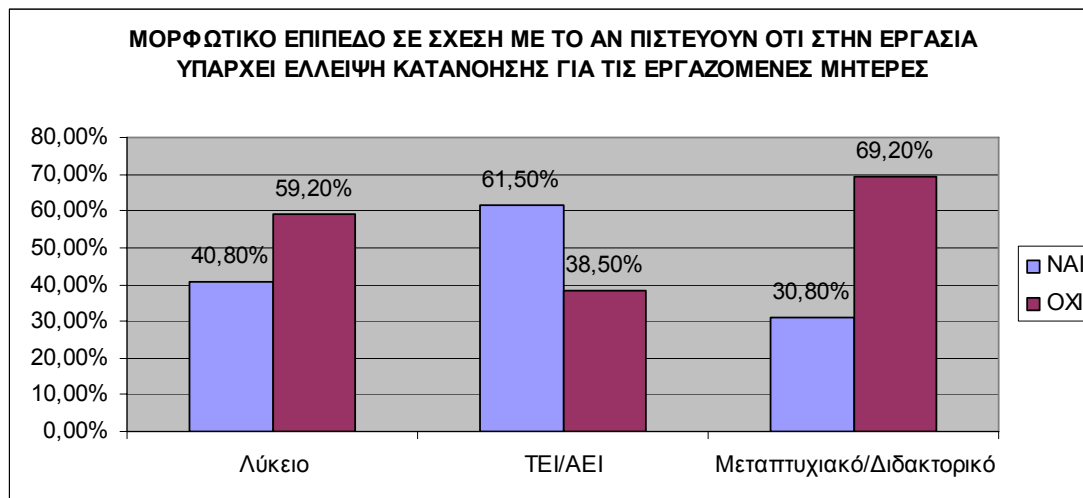
- Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

Διάγραμμα 7.3.2: Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Μορφωτικό επίπεδο» και «Δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή $<0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, 46 από τις 81 γυναίκες (ποσοστό 56,8%) που τελείωσαν το Λύκειο απάντησαν «πολύ» και 35 (ποσοστό 43,2%) απάντησαν «λίγο». Από τις 56 γυναίκες που τελείωσαν ή βρίσκονται στο ΤΕΙ/ΑΕΙ, 47 (ποσοστό 79,7%) απάντησαν «λίγο». Τέλος, από τις 13 γυναίκες που βρίσκονται σε Μεταπτυχιακό επίπεδο, ποσοστό 69,2% απάντησε «λίγο».

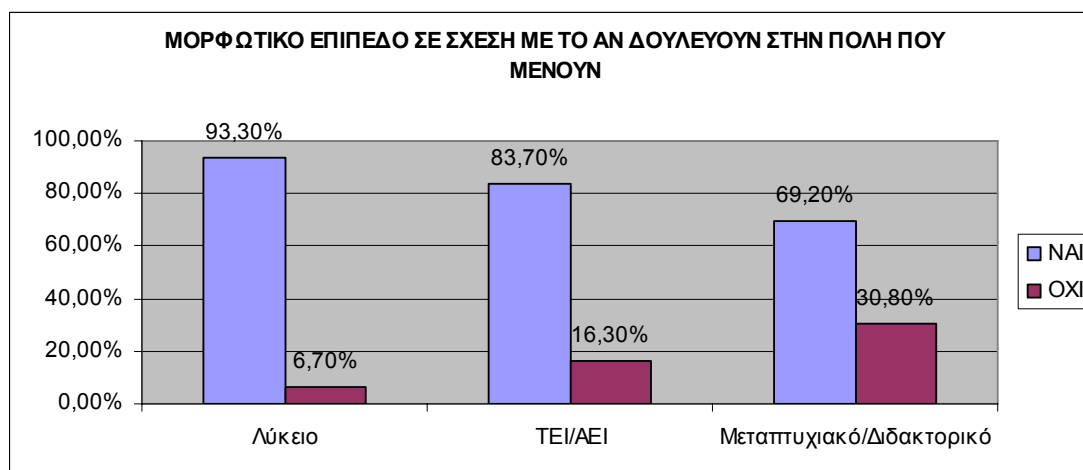
- Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

Διάγραμμα 7.3.3: Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Μορφωτικό επίπεδο» και «Έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες» βρέθηκε p-value 0,033 δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Όπως δείχνει και το διάγραμμα, σε μεγάλο ποσοστό οι γυναίκες οι οποίες βρίσκονται ή έχουν τελειώσει ΤΕΙ/ΑΕΙ απάντησαν θετικά και σε μικρότερο ποσοστό απάντησαν αρνητικά, ενώ οι γυναίκες οι οποίες έχουν τελειώσει το Λύκειο απάντησαν σε μεγαλύτερο βαθμό αρνητικά.

- Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν δουλεύουν στην πόλη που μένουν

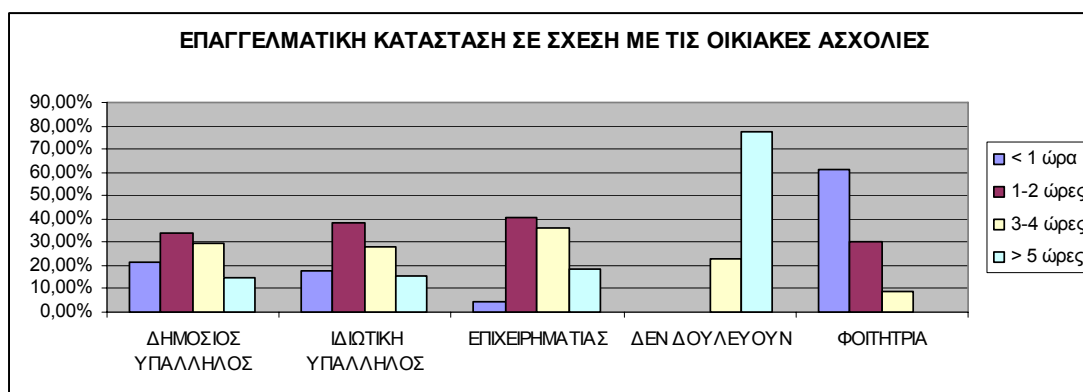

Διάγραμμα 7.3.4: μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν δουλεύουν στην πόλη που μένουν

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Μορφωτικό επίπεδο» και «Δουλεύετε στην πόλη που μένετε» βρέθηκε $p\text{-value } 0,045$ δηλαδή $< 0,05$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Από τις γυναίκες που έχουν τελειώσει το Λύκειο, ποσοστό 93,3% δουλεύει στην πόλη που μένει. Από τις γυναίκες οι οποίες βρίσκονται ή έχουν τελειώσει ΤΕΙ/ΑΕΙ το 83,7% δουλεύει στην πόλη που μένει και το 69,2% σε επίπεδο Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού επίσης απάντησε θετικά.

7.4. Έλεγχοι ανεξαρτησίας χ^2 σε σχέση με την επαγγελματική κατάσταση

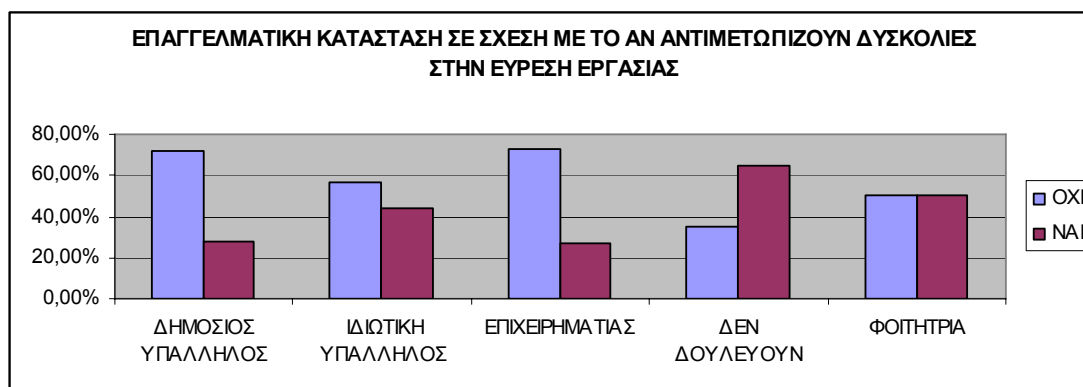
- Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές εργασίες

Διάγραμμα 7.4.1: Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Επαγγελματική κατάσταση» και «Οικιακές ασχολίες» βρέθηκε p-value 0,000 δηλαδή <0,00 το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Όπως δείχνει και το διάγραμμα, οι γυναίκες οι οποίες αφιερώνουν περισσότερες από 5 ώρες σε οικιακές ασχολίες είναι αυτές οι οποίες δεν δουλεύουν, δηλαδή που ασχολούνται με τα οικιακά ή είναι άνεργες ή συνταξιούχοι. Οι γυναίκες οι οποίες δουλεύουν, ασχολούνται συνήθως 1-2 ώρες καθημερινά.

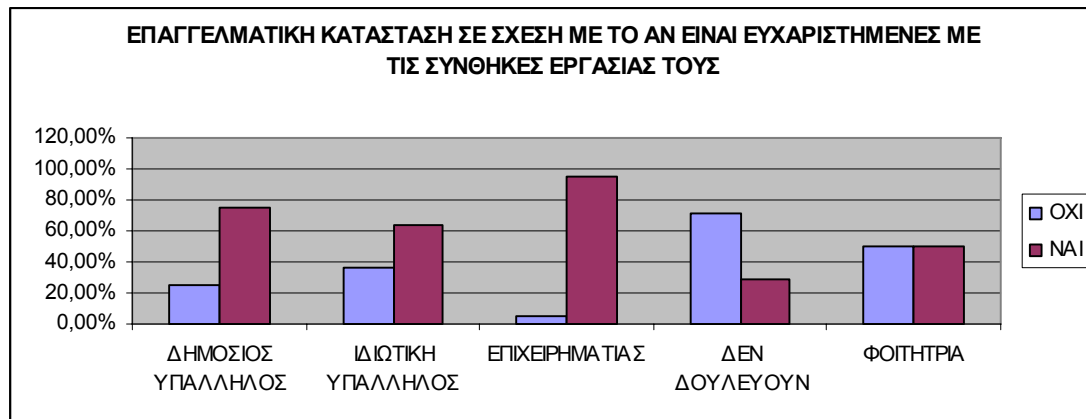
- Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

Διάγραμμα 7.4.2: Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Επαγγελματική κατάσταση» και «Δυσκολίες στην εύρεση εργασίας» βρέθηκε p-value 0,065 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Σύμφωνα με το διάγραμμα, γυναίκες οι οποίες είναι δημόσιοι υπάλληλοι απάντησαν σε ποσοστό 27,7% ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες καθώς και γυναίκες οι οποίες είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι σε ποσοστό 43,6%. Δυσκολίες αντιμετωπίζουν και οι γυναίκες οι οποίες δεν δουλεύουν σε ποσοστό 65%.

- Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το αν είναι ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας τους

Διάγραμμα 7.4.3: Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το αν είναι ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας τους

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Επαγγελματική κατάσταση» και «Είστε ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας σας» βρέθηκε p-value 0,009 δηλαδή $< 0,01$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Όπως δείχνει και το διάγραμμα, ευχαριστημένοι είναι οι επιχειρηματίες και οι ελεύθεροι επαγγελματίες.

- Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

Διάγραμμα 7.4.4: Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

Με συσχέτιση των μεταβλητών «Επαγγελματική κατάσταση» και «Πιστεύουν ότι πέρνουν χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες» βρέθηκε p-value 0,060 δηλαδή $< 0,10$ το οποίο μας δείχνει ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Σύμφωνα και με το διάγραμμα, απάντησαν θετικά, γυναίκες οι οποίες είναι δημόσιοι υπάλληλοι με ποσοστό 83%, ιδιωτικοί υπάλληλοι με ποσοστό 82,1%, επιχειρηματίες με ποσοστό 50%, φοιτήτριες με ποσοστό 62,5% και γυναίκες οι οποίες δεν δουλεύουν σε ποσοστό 83,30%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Από όσα προαναφέρθηκαν, προκύπτει ότι η γυναίκα διαδραματίζει μεγάλο ρόλο όχι μόνο στην οικογένεια ως μητέρα, σύζυγος, νοικοκυρά αλλά και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και ιδιαίτερα στην κοινωνία όπου συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη.

Η σύγχρονη γυναίκα αναζητά την επαγγελματική αποκατάσταση. Οι λόγοι που ωθούν τη γυναίκα στην εργασία είναι κυρίως οικονομικοί αφού τα σύγχρονα μοντέλα κατανάλωσης επιβάλλουν την ύπαρξη δύο μισθών σε κάθε νοικοκυριό. Υπάρχουν όμως κι άλλοι λόγοι, όπως το ότι θέλει να ανεξαρτητοποιηθεί, να στηριχτεί στις δικές της δυνάμεις και να έχει το δικό της εισόδημα.

Η βιομηχανική επανάσταση και το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του '70 συντέλεσαν στην έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό χώρο. Από τη δεκαετία του '70 η γυναίκα άρχισε να διεκδικεί ενεργά ισότητα με τον άνδρα θέση μέσα στο εργασιακό περιβάλλον και γενικά στην κοινωνία. Ίσες ευκαιρίες, ισότητα και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή. Η γυναίκα σήμερα βγαίνει έξω από το σπίτι και προσφέρει εξίσου με τον άνδρα. Νιώθει πιο σίγουρη για τον εαυτό της αφού προσφέρει οικονομικά στην οικογένειά της. Μπορεί πλέον να διεκδικεί το δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην εργασία και στην εξουσία. Σήμερα η γυναίκα έχει απελευθερωθεί, έκανε προσπάθειες να καταργηθεί η «υποτίμησή της», με αποτέλεσμα να αμείβεται το ίδιο με τον άνδρα. Με άλλα λόγια η «εικόνα» της γυναίκας στην εργασία άλλαξε σημαντικά. Έπαυσε να είναι κάτι το δευτερεύον.

Η σημερινή κοπέλα, σε αντίθεση με την παραδοσιακή γυναίκα, ψάχνει απεγνωσμένα να βρει διέξοδο. Μιλάει για ανεξαρτησία, ελευθερία, αυτονομία, ουσιαστικές σχέσεις. Νιώθει την ανάγκη να αγωνιστεί για την κατάργηση των διακρίσεων εις βάρος της, να διεκδικήσει τις ίδιες ευκαιρίες με τον άνδρα, για περαιτέρω εξέλιξή της στην επαγγελματική σταδιοδρομία. Η γυναίκα με τη δράση της και τη δύναμή της, κάνει τους άλλους να αλλάξουν γνώμη και στάση απέναντί της. Ο άνδρας δεν είναι πλέον ο αρχηγός του σπιτιού, αφού η σημερινή γυναίκα εργάζεται, βγάζει τα δικά της χρήματα και συμβάλει στο οικογενειακό εισόδημα.

Σε ένα μεγάλο βαθμό έχει αποκατασταθεί νομικά η ισοτιμία ανάμεσα στο δύο φύλα. Παρόλα αυτά, παρατηρούμε ανισότητα στα δύο φύλα και προβλήματα ανάμεσα στα ζευγάρια και στις οικογενειακές σχέσεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών αντιμετωπίζει προβλήματα όπως κατώτερη αμοιβή από τον άνδρα, υποτίμηση, διακρίσεις στους κλάδους που απασχολούνται και στις εργασίες που κάνουν, άνιση μεταχείριση στις προαγωγές και στην εξέλιξη στο επάγγελμα, άνισες ευκαιρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, άνιση συμμετοχή στη δημόσια ζωή και στην πολιτική, ανακατανομή ρόλων κ.λπ.

Η ελληνική κοινωνία δύσκολα αναγνωρίζει την επαγγελματική επιτυχία των γυναικών. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές αμφισβητήσεις ως προς τις ικανότητές της, την αξία της και τη συμμετοχή της στην παραγωγή. Οι κοινωνικές διακρίσεις, η άνιση μεταχείριση στη δουλειά και στη μόρφωση, δε θα πάνσουν για πολύ καιρό, να αποτελούν μια θλιβερή πραγματικότητα. Υπάρχει, επομένως, ανάγκη περαιτέρω βελτίωσης και ενδυνάμωσης της θέσης και του ρόλου της γυναίκας στην παραγωγική διαδικασία και στην κοινωνία. Θα πρέπει η ίδια η πολιτεία να μεριμνήσει για μια ηθική και νομική δικαίωση των γυναικών. Θα πρέπει όλοι οι πολίτες να συνειδητοποιήσουν ότι η γυναίκα είναι άνθρωπος και όχι κτήμα των ανδρών, όπως πολλοί πιστεύουν ή θέλουν να πιστεύουν.

Όσον αφορά την εκπαίδευση των γυναικών, όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό τους επίπεδο τόσο πιο αυξημένες οι πιθανότητες επαγγελματικής απασχόλησής τους και τόσο υψηλότερο το εισόδημά τους. Οι δυσκολίες της γυναίκας να βρει δουλειά και να προαχθεί, αρχίζουν από την εκπαίδευση. Η γυναίκα η οποία έχει υψηλή εκπαιδευτική κατάρτιση, αποκτά μεγαλύτερες πιθανότητες, όχι μόνο για συμμετοχή της στην παραγωγή αλλά και στην κατάκτηση υπεύθυνων και διευθυντικών θέσεων. Παρατηρούμε ότι υπάρχουν ακόμη και σήμερα εκπαιδευτικές ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα. Ανισότητες που συνδέονται με την απασχόληση και τις προοπτικές του επαγγέλματος. Παρόλο ότι υπάρχει μια σημαντική προόδος, οι διακρίσεις εξακολουθούν να υπάρχουν, και αυτό που χρειάζεται είναι προσπάθεια για περισσότερη κατάρτιση των γυναικών αφού η εκπαίδευση παίζει ζωτικό ρόλο στην επαγγελματική επιτυχία.

Η εργασία της γυναίκας έξω από το σπίτι φέρνει αλλαγές στη στάση του άνδρα και στη θέση της γυναίκας. Σήμερα ο ρόλος του ζευγαριού άλλαξε, έγινε συμπληρωματικός.

Στην εποχή μας, η σύζυγος όλο και περισσότερο συμπληρώνει το εισόδημα του σπιτιού με εξωοικιακή εργασία και από την άλλη οι δουλειές του νοικοκυριού έχουν πάψει να θεωρούνται αταίριαστες με το ρόλο του άνδρα, αφού ο άνδρας σήμερα, μπορεί να βοηθήσει τη σύζυγο με τις οικιακές εργασίες, ώστε να έχει και αυτή περισσότερο χρόνο να ασχοληθεί με τον εαυτό της. Η ένταξη της γυναίκας στην αγορά εργασίας, έχει θετικές επιπτώσεις στο ζευγάρι, αφού το διπλό εισόδημα ανεβάζει το βιοτικό τους επίπεδο, καθώς επίσης , μένει χρόνος και για τους δυο συντρόφους για ξεκούραση και ψυχαγωγία.

Στις περισσότερες περιπτώσεις όμως, παρατηρούμε ανισότητα στην κατανομή των οικογενειακών βαρών όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών ανάμεσα στους δύο συζύγους. Στην Ελλάδα, η συμμετοχή του άνδρα στις οικιακές εργασίες είναι πολύ χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε. Η Ελληνίδα είναι η κύρια υπεύθυνη για τις οικιακές εργασίες. Οι πατέρες συμμετέχουν συνήθως στις «ευχάριστες ενασχολήσεις» (π.χ. περίπατος, παιχνίδι), ενώ οι «πραγματικές εργασίες» (όπως πλύσιμο, προετοιμασία γευμάτων) πραγματοποιούνται από τις γυναίκες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι γυναίκες είτε να εργάζονται με διακοπές για να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στο διπλό ρόλο της εργαζόμενης και της μητέρας-συζύγου, είτε να διακόπτουν οριστικά την εργασία τους.

Οι άνδρες οφείλουν να βοηθούν τις συζύγους και πολύ περισσότερο όταν αυτές εργάζονται. Πρέπει να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας, διαφορετικά δεν θα μπορέσουν να ζήσουν ειρηνικά.

Η γυναίκα αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες στο να συνδυάσει την εξωτερική εργασία με την οικογένεια. Ο αριθμός των παιδιών αλλά και η ηλικία τους, αποτελούν τροχοπέδη για την επαγγελματική απασχόληση των γυναικών. Η γυναίκα προσπαθεί να συμβιβάσει το ρόλο της μητέρας, συζύγου και νοικοκυράς με το ρόλο της εργαζόμενης. Πολλές φορές νιώθει ενοχές όταν προσπαθεί να συνδυάσει την εργασία και τη μητρότητα. Υπάρχει, επομένως, αρνητική σχέση ανάμεσα στην επαγγελματική δραστηριότητα της γυναίκας και τη μητρότητα, αφού η μητρότητα συνδέεται με τις μειωμένες επαγγελματικές προοπτικές της γυναίκας.

Η κοινωνία έχει χρέος να βοηθήσει τις εργαζόμενες γυναίκες με αύξηση παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, ώστε η μητρότητα να μην γίνεται εμπόδιο στην επαγγελματική σταδιοδρομία της γυναίκας.

Σχετικά με τη μονογονεϊκή οικογένεια, συνήθως η γυναίκα είναι υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών. Στην προσπάθειά της να μεγαλώσει μόνη της το παιδί

της, αντιμετωπίζει οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα αφού έχει τη συνολική ευθύνη συντήρησης του νοικοκυριού. Επίσης αντιμετωπίζει προβλήματα στο συνδυασμό επαγγελματικής δραστηριότητας και ανατροφής των παιδιών αφού δεν υπάρχει κατανομή ρόλων στους συζύγους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο ελεύθερος της χρόνος να σπανίζει.

Πέρα των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στα δύο φύλα, θα πρέπει να αγωνιστούν ενωμένοι για να καλυτερέψουν τη ζωή τους. Μόνο με τη συνεργασία, τη συνύπαρξη, τη συμπόρευση και την κοινή προσπάθεια θα μπορέσουν να δημιουργήσουν ένα καλύτερο αύριο. Μόνο με τον κοινό αγώνα θα μπορέσει να έρθει η ισότητα στα δύο φύλα. Οι γυναίκες θα πρέπει να αγωνιστούν για να κατορθώσουν και να επιτύχουν μελλοντικά, την πραγματική βελτίωση της θέσεώς τους στο κοινωνικό σύνολο. Θα πρέπει δηλαδή να αντιστέκονται, γιατί όσο καταπιέζονται, το γυναικείο πρόβλημα δε θα μπορέσει να λυθεί. Με προσπάθεια και αγώνα και συνειδητοποιώντας η ίδια τις ικανότητες και δυνατότητές της, θα πετύχει τον στόχο της, θα υπάρξει αλληλοαναγνώριση ανάμεσα στα δύο φύλα και θα πάψει να υπάρχει η κατωτερότητα του γυναικείου φύλου.

8.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση. Από τις 56 ερωτώμενες γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών, μόνο οι 12 (ποσοστό 21,4%) ήταν έγγαμες. Οι υπόλοιπες με ποσοστό 78,6% ήταν είτε άγαμες είτε ελεύθερη συμβίωση. Έγγαμες γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών αποτελούσαν το 87,1% και οι υπόλοιπες αποτελούσαν το 12,9%. Επιπλέον, ποσοστό 94,9% ήταν έγγαμες με ηλικία 40-49 ετών και οι υπόλοιπες αποτελούσαν το 5,1%. Έγγαμες γυναίκες ηλικίας 50 ετών και άνω αποτελούσαν το 92,6% και οι υπόλοιπες αποτελούσαν ποσοστό 7,4%.

Σχετικά με την ύπαρξη παιδιών, 67% απάντησαν θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με την ύπαρξη παιδιών. Από τις γυναίκες μικρότερης ηλικίας 19-29 ετών, μόνο οι 10 (ποσοστό 17,9%) έχουν παιδιά ενώ ποσοστό 82,1% δεν έχει παιδιά. Αντίθετα, γυναίκες ηλικίας 30 ετών και άνω απάντησαν θετικά. Παρατηρούμε ότι γυναίκες μικρότερης ηλικίας, δεν έχουν προτεραιότητα το γάμο και τα παιδιά αλλά πιθανόν να έχουν προτεραιότητα την επαγγελματική σταδιοδρομία, αφού μια εγκυμοσύνη θα προκαλέσει εμπόδιο για απασχόληση έξω από το σπίτι. (βλέπε κείμενο Μαράτου-Αλιπράντη, 2002, σελίδα 85)

Όσον αφορά τα έξοδα του νοικοκυριού, ποσοστό 60% απάντησε ότι οι ίδιες καλύπτουν τα έξοδα του νοικοκυριού. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με το αν οι γυναίκες καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού. Όταν η γυναίκα είναι μεγαλύτερη σε ηλικία συμβάλλει η ίδια στα έξοδα του νοικοκυριού. Συγκεκριμένα από τις 97 γυναίκες ηλικίας 30 ετών και άνω, οι 71 καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού. Αντίθετα, γυναίκες μικρότερης ηλικίας, ποσοστό 62,5% (35 γυναίκες) δεν καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού και αυτό οφείλεται είτε γιατί είναι φοιτήτριες είτε γιατί μένουν ακόμη με τους γονείς τους. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η σημερινή γυναίκα εργάζεται σε αντίθεση με το παρελθόν, γίνεται ανεξάρτητη και συμβάλλει στο οικογενειακό εισόδημα. (βλέπε κείμενο Τάκαρη, 1987, Κατάκη, 1984, σελίδα 41)

Σχετικά με τις οικιακές ασχολίες, το μεγαλύτερο ποσοστό 31% απάντησε ότι αφιερώνει 1-2 ώρες καθημερινά σε οικιακές ασχολίες. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με τις ώρες που αφιερώνουν σε οικιακές ασχολίες. Από τις 56 γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών, οι 28 (ποσοστό 50%)

αφιερώνουν λιγότερο από μία ώρα σε οικιακές ασχολίες. Αντίθετα από τις 27 γυναίκες ηλικίας 50 ετών και άνω, οι 12 (ποσοστό 44,4%) αφιερώνουν περισσότερες από 5 ώρες σε οικιακές ασχολίες καθημερινά.

Στην ερώτηση για το αν πιστεύουν οι γυναίκες ότι στην εργασία αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω φύλου, 81 γυναίκες απάντησαν «πολύ». Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με το αν οι γυναίκες πιστεύουν ότι αντιμετωπίζονται με δυσπιστία. Συγκεκριμένα απάντησαν θετικά γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας, 50 ετών και άνω, με ποσοστό 77,8% και γυναίκες μικρότερης ηλικίας, 19-29 ετών, με ποσοστό 55,4% . Παρατηρούμε ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους, βλέπουμε την ανισότητα που υπάρχει ανάμεσα στα δύο φύλα και τις διακρίσεις με τις χαμηλότερες τιμές. (βλέπε κείμενο Μουσούρου, 1993, σελίδα 44)

Σχετικά με το αν οι γυναίκες έχουν χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες, 75% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με το χαμηλό εισόδημα. Παρατηρούμε ότι οι γυναίκες ανεξάρτητα ηλικίας, απάντησαν σε μεγάλο βαθμό ότι αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους. Συγκεκριμένα 102 γυναίκες.

Όσον αφορά το τι θα βελτίωνε τις συνθήκες διαβίωσης των γυναικών, ένα μεγάλο ποσοστό 58,2% (89 γυναίκες) απάντησε «Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών». Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας, παρατηρήθηκε ότι η επιθυμία για βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών σχετίζεται με την ηλικία. Συγκεκριμένα, γυναίκες 30 ετών και άνω, απάντησαν θετικά. Αντίθετα, γυναίκες μικρότερης ηλικίας, 19-29 ετών απάντησαν με ποσοστό 57,1% αρνητικά και με ποσοστό 42,9% θετικά. Παρατηρείται ότι γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας επιθυμούν βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών αφού αυτό πιθανόν να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσής τους.

Σχετικά με το αν τοπική ανάπτυξη σημαίνει «δημιουργία νέων επιχειρήσεων», μόνο το 32,7% απάντησε θετικά. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών απάντησε ότι τοπική ανάπτυξη είναι η βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα, η καλύτερη υγειονομική περίθαλψη καθώς και η βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών.

Αναφορικά με το αν επιθυμούν δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ποσοστό 35,9% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας, παρατηρήθηκε ότι η επιθυμία για δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σχετίζεται με την ηλικία, αφού βλέπουμε ότι γυναίκες μικρότερης ηλικίας 19-29

ετών, επιθυμούν σε ποσοστό 42,9% καθώς επίσης γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών σε ποσοστό 48,4%.

Όσον αφορά το αν θέλουν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση, 46% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ηλικία σχετίζεται με την επιθυμία για απόκτηση δικής τους επιχείρησης. Παρατηρούμε ότι, γυναίκες ηλικίας κάτω των 40 ετών (47 γυναίκες) επιθυμούν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση, ενώ γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας δεν επιθυμούν κάτι τέτοιο είτε γιατί δεν έχουν τα απαιτούμενα κεφάλαια (Διάγραμμα 6.2.32.2) είτε λόγω πολλών ευθυνών και αυξημένων ωρών εργασίας (Διάγραμμα 6.2.32.4)

Σχετικά με την πληροφόρηση για το «Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες» μόνο το 24% απάντησε θετικά. Το υπόλοιπο 76% απάντησε αρνητικά. Έχουν πληροφορηθεί γυναίκες ηλικίας 19-29 ετών με ποσοστό 23,2% καθώς και γυναίκες ηλικίας 30-39 ετών με ποσοστό 41,9%. Παρατηρούμε ότι έχουν πληροφορηθεί γυναίκες μικρότερης ηλικίας, οι οποίες θέλουν να δραστηριοποιηθούν και να μάθουν για τα διάφορα προγράμματα που αφορούν τις γυναίκες.

Αναφορικά με την ύπαρξη παιδιών, 67% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ύπαρξη παιδιών σχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση. Από τις 101 έγγαμες γυναίκες, οι 98 (ποσοστό 97%) απάντησαν θετικά. Από τις υπόλοιπες 52 γυναίκες, μόνο 9,6% απάντησε θετικά, από τις οποίες δύο είναι διαζευγμένες, δύο σε διάσταση και μία είναι χήρα. Αυτό που παρατηρούμε, είναι ότι δεν υπάρχουν άγαμες γυναίκες με παιδιά, επομένως δεν παρουσιάζεται το πρόβλημα της μονογονεϊκής οικογένειας.

Όσον αφορά τα έξοδα του νοικοκυριού, 60% απάντησαν ότι οι ίδιες καλύπτουν τα έξοδα του νοικοκυριού. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η οικογενειακή κατάσταση σχετίζεται με το αν οι ίδιες καλύπτουν τα έξοδα του νοικοκυριού. Οι 70 (ποσοστό 72,3%) από τις 101 έγγαμες γυναίκες, καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα του νοικοκυριού και αυτό δείχνει ότι η γυναίκα σήμερα βγάζει τα δικά της χρήματα και στηρίζεται στις δικές της δυνάμεις και βοηθά την οικογένειά της. Από τις υπόλοιπες, το 63,5% απάντησε αρνητικά και αυτό ίσως να οφείλεται είτε γιατί είναι φοιτήτριες είτε γιατί μένουν με τους γονείς τους.

Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι οι οικιακές ασχολίες σχετίζονται με την οικογενειακή κατάσταση. Από τις 101 έγγαμες γυναίκες, ποσοστό 34,7% (35 γυναίκες) απάντησαν 3-4 ώρες. Ακολούθως ποσοστό 32,7% (33 γυναίκες) απάντησαν περισσότερες από 5 ώρες καθημερινά και ποσοστό 31,7% (32

γυναίκες) απάντησαν 1-2 ώρες. Οι υπόλοιπες 52 γυναίκες (άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ.) με ποσοστό 59,6% (31 γυναίκες) απάντησαν ότι αφιερώνουν λιγότερο από 1 ώρα καθημερινά σε οικιακές ασχολίες. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι οι έγγαμες γυναίκες έχουν περισσότερες ευθύνες (παιδιά, σύζυγο) με αποτέλεσμα να χρειάζονται περισσότερες από 3 ώρες καθημερινά σε οικιακές ασχολίες.

Σχετικά με την ερώτηση για τις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες, ποσοστό 51,5% απάντησε θετικά. Έγγαμες γυναίκες με ποσοστό 44% και από τις υπόλοιπες, άγαμες, διαζευγμένες κ.λπ. με ποσοστό 66,7% απάντησαν θετικά. Παρατηρούμε ότι οι γυναίκες οι οποίες είναι άγαμες, χωρίς παιδιά τα οποία θα τους εμποδίζουν στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία, εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται με διακρίσεις και να έχουν μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες όσον αφορά την εργασία τους.

Όσον αφορά το τι συμβάλλει στη δυσκολία ορισμένων γυναικών να βρουν δουλειά, 59,5% απάντησαν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η έλλειψη θέσεων εργασίας σχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση. Συγκεκριμένα, από τις 101 έγγαμες γυναίκες, ποσοστό 54,5% απάντησε «λίγο» και ποσοστό 45,5% απάντησε «πολύ». Από τις υπόλοιπες, το 69,2% απάντησε «λίγο» και το 30,8% απάντησε «πολύ».

Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η ύπαρξη επιχείρησης σχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση. Σχετικά με το αν έχουν τη δική τους επιχείρηση, μόνο το 13,1% απάντησε θετικά, από το οποίο το 16,8% είναι έγγαμες και το 5,8% είναι άγαμες. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι είναι πολύ μικρός ο αριθμός των γυναικών που έχουν τη δική τους επιχείρηση στη Λεμεσό και αυτό ίσως να οφείλεται είτε λόγω των πολλών ευθυνών και αυξημένων ωρών εργασίας είτε στο ότι δεν έχουν τα απαιτούμενα κεφάλαια.

Σχετικά με το αν θέλουν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση, 46% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η επιθυμία για δημιουργία δικής τους επιχείρησης σχετίζεται με την οικογενειακή κατάσταση. 31 γυναίκες (ποσοστό 35,7%) οι οποίες είναι άγαμες επιθυμούν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση, ενώ από τις έγγαμες μόνο οι 30 (ποσοστό 35,7%) επιθυμούν να ανοίξουν. Από αυτό παρατηρείται ότι οι άγαμες γυναίκες θέλουν να ανοίξουν τη δική τους επιχείρηση γιατί δεν έχουν οικογένεια και υποχρεώσεις και έτσι θα μπορούν να

αντεπεξέλθουν σε μια τέτοια επιχείρηση. Από την άλλη, οι έγγαμες γυναίκες δεν θέλουν πιθανόν λόγω των πολλών ευθυνών και αυξημένων ωρών εργασίας.

Όσον αφορά το αν έχουν κάνει χρήση στα Επιμορφωτικά Προγράμματα, οι 60 από τις 153 γυναίκες απάντησαν θετικά. Συγκεκριμένα οι έγγαμες με ποσοστό 44,6% έχουν πληροφορηθεί και έχουν κάνει χρήση στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Σχετικά με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες, οι έγγαμες με ποσοστό 52,7% απάντησαν θετικά. Παρατηρούμε ότι οι έγγαμες γυναίκες αντιμετωπίζουν τεράστιες δυσκολίες στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας και η μητρότητα αποτελεί ένα από τα εμπόδια της γυναίκας για εξωοικιακή εργασία.

Αναφορικά με το αν αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, το 40% απάντησε θετικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι το μορφωτικό επίπεδο σχετίζεται με τη δυσκολία των γυναικών στην εύρεση εργασίας. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι, από τις 79 γυναίκες οι οποίες έχουν τελειώσει το Λύκειο, οι μισές με ποσοστό 49,4% αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας ενώ οι περισσότερες γυναίκες οι οποίες βρίσκονται ή έχουν τελειώσει ΤΕΙ/ΑΕΙ δεν αντιμετώπισαν πρόβλημα. Τέλος, μόνο 2 από τις 13 γυναίκες που έχουν κάνει Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό αντιμετώπισαν πρόβλημα. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η μόρφωση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επαγγελματική εξέλιξη της γυναίκας. Γυναίκες με χαμηλό επίπεδο μόρφωσης αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα στην εύρεση εργασίας. (βλέπε κείμενο Κανελλόπουλου, 2003, σελίδα 54)

Όσον αφορά το γιατί οι γυναίκες δυσκολεύονται να βρουν δουλειά, στην απάντηση «δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους», γυναίκες οι οποίες έχουν τελειώσει το Λύκειο απάντησαν «πολύ» με ποσοστό 56.8%. Αντίθετα γυναίκες οι οποίες ήταν περισσότερο μορφωμένες (ΤΕΙ/ΑΕΙ, Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό) απάντησαν «λίγο». Παρατηρούμε ότι η μόρφωση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών και στην ευκολία τους να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Σχετικά με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες γυναίκες, ποσοστό 47,8% απάντησε θετικά και ποσοστό 52,2% απάντησε αρνητικά. Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι το μορφωτικό επίπεδο σχετίζεται με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες. Σε μεγάλο ποσοστό 61,5% γυναίκες οι οποίες έχουν τελειώσει ΤΕΙ/ΑΕΙ απάντησαν θετικά. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι έστω και αν οι γυναίκες αυτές έχουν υψηλό επίπεδο

μόρφωσης, οι διακρίσεις και οι ανισότητες εξακολουθούν να υπάρχουν εις βάρος τους. Οι γυναίκες θα πρέπει να ενωθούν και να αγωνιστούν με όλες τους τις δυνάμεις για εξάλειψη των διακρίσεων.

Σχετικά με το αν δουλεύουν στην πόλη που μένουν, ποσοστό 87,1% απάντησε θετικά.

Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι οι οικιακές ασχολίες σχετίζονται με την επαγγελματική απασχόληση. Παρατηρούμε ότι, οι γυναίκες οι οποίες εργάζονται ως δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι, στο μεγαλύτερο ποσοστό αφιερώνουν 1-2 ώρες τη μέρα σε οικιακές ασχολίες. Αυτό ίσως να οφείλεται στο ότι δουλεύουν αρκετές ώρες, είναι κουρασμένες και θέλουν λίγο χρόνο να ξεκουραστούν. Σε αντίθεση, οι γυναίκες οι οποίες δεν δουλεύουν είτε γιατί ασχολούνται με τα οικιακά είτε γιατί είναι άνεργοι ή συνταξιούχοι, αφιερώνουν περισσότερες από 5 ώρες καθημερινά σε οικιακές ασχολίες. Φοιτήτριες σε μεγάλο ποσοστό 60,9% αφιερώνουν λιγότερη από 1 ώρα σε οικιακές ασχολίες καθημερινά.

Από τους ελέγχους ανεξαρτησίας παρατηρήθηκε ότι η επαγγελματική κατάσταση σχετίζεται με το αν αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην έρεση εργασίας. Γυναίκες οι οποίες δεν δουλεύουν απάντησαν θετικά με ποσοστό 65,0% καθώς επίσης σε μικρότερο βαθμό δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι με αντίστοιχα ποσοστά 27,7% και 43,6%. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι από τις 153 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα, άνεργη υπήρχε μόνο μία.

Γυναίκες οι οποίες είναι δημόσιοι ή ιδιωτικοί υπάλληλοι, σε μεγάλο ποσοστό είναι ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας τους καθώς επίσης και γυναίκες επιχειρηματίες. Αντίθετα, γυναίκες οι οποίες δεν δουλεύουν, σε ποσοστό 71,4% δεν είναι ευχαριστημένες. Επίσης, όσον αφορά το αν πέρνουν χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες, ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι απάντησαν σε μεγάλο βαθμό θετικά καθώς επίσης και οι φοιτήτριες. Οι επιχειρηματίες απάντησαν θετικά σε ποσοστό 50%.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξίου, Δ., (2001), *Σύγχρονη Μητέρα, όσα πρέπει να ξέρει για το παιδί*, Αθήνα: Εκδόσεις Ι Φλώρου
2. Γαλάνης Ν, Γ., Παπαδιώτη-Αθανασίου, Β., Χατζηπαναγιώτης Παν, Ν., Ζλάτκου-Αλτάνη, Α., Λάζου, Μ., Φωτικά Α., Αλεξανδράτου, Ε., (1995), *Οικογένεια με ένα γονέα, μια παραγματικότητα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
3. Δεδουσόπουλος, Α., (2002), *Πολιτική οικονομία της αγοράς εργασίας, η Προσφορά Εργασίας, Θεωρίες, Πολιτικές και Ερευνητικές Αναζητήσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός
4. Δουλκέρη, Τ., (1986), *Η συμμετοχή της Ελληνίδας στην οικογένεια και στην εργασία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα
5. Θεοδοροπούλου, Ε., (2004), *Κοινωνιολογία της οικογένειας*, Αθήνα
6. Καμπέρης, Ν., (2001), *Κοινωνικές Αναπαραστάσεις των νέων εργαζομένων για την εργασία και την εκπαίδευση*, Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα
7. Κανελλόπουλου Ν, Κ., Μαυρομαρά Γ, Κ., Μητράκου Μ, Θ., (2003), *Εκπαίδευση και αγορά εργασίας*, Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
8. Κασιμάτη, Κ., (1989), *Τάσεις κινητικότητας εργασίαςστην ελληνική βιομηχανία*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
9. Κατάκη Δ, Χ., (1984), *Οι τρεις ταυτότητες της Ελληνικής οικογένειας, Δ' Έκδοση*, Αθήνα: Εκδόσεις Κέρδος
10. Κάτσικας, Χ., Καββαδίας Κ, Γ., (1994), *Η Ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση, Η εξέλιξη των ευκαιριών πρόσβασης στην ελληνική εκπαίδευση (1960-1994)*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
11. Κουλιάφας Ε, Κ., (1987), *Αποτύπωση της ελληνικής αγοράς εργασίας, Στατιστικά μεγέθη -I-*, Αθήνα: Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
12. Κογκίδου, Δ., (1995), *Μονογονεϊκές οικογένειες, πραγματικότητα-προοπτικές-κοινωνική πολιτική*, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη
13. Λογοθέτη Σ, Σ., (1998), *Η ταυτότητα και ο ρόλος της γυναίκας, Ρόλοι γυναικών και ολοκλήρωση της, Α' Τόμος*, Αθήνα: Σάκκουλας

14. Λυμπεράκη, Α., Μουρίκη, Α., (2003), *Η αθόρυβη επανάσταση, Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
15. Λύτρας Ν, Π., (1992), *Εργασιακές Σχέσεις, Συμβολή στα σύγχρονα κοινωνικο ψυχολογικά δεδομένα των ανθρώπινων σχέσεων στην εργασία με βάση την αύξηση της παραγωγικότητας και τη συμμετοχή των εργαζομένων*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks
16. Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., (1999), *Η οικογένεια στην Αθήνα: Οικογενειακά πρότυπα και συζυγικές πρακτικές*, δεύτερη έκδοση, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
17. Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., Μπάγκαβος, Χ., Παπαδάκης, Μ., Παπλιάκου, Β., (2002), *Πληθυσμός και εκπαίδευση στην Ελλάδα, εξελίξεις και προοπτικές*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
18. Μισέλ, Α., (1987), *Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου*, Βασικά στοιχεία για την ελληνική οικογένεια, Μετάφραση-Επιμέλεια: Λ.Μ. Μουσούρου, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
19. Μουσούρου Μ, Λ., (1989), *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
20. Μουσούρου Μ, Λ., (1993), *Γυναίκα και Απασχόληση. Δέκα Ζητήματα*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
21. Πατινιώτης, Ν., (1989), *Εξάρτηση και μετανάστευση. Η περίπτωση της Ελλάδας*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
22. Πετμεζίδου, Μ., Μουσούρου Μ, Λ., Λυμπεράκη, Α., Flaquer, L., Συμεωνίδου, Χ., Κάρλος, Μ., Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., Ματσαγγάνης, Μ., Κοτταρίδη, Γ., Τσιγγάνου, Ι., Κωνσταντοπούλου, Χ., Σαφιλίου, Κ., (2002), *Οικογένειες και Κράτος Πρόνοιας στην Ευρώπη. Τάσεις και προκλήσεις στον εικοστό πρώτο αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
23. Πετρινιώτη, Ξ., (1989), *Αγορές Εργασίας, οικονομικές θεωρίες και έρευνες*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
24. Ρεππιάς Α, Π., (1997), *Προσδιοριστικοί παράγοντες της μετακίνησης του πληθυσμού της υπαίθρου (1961-1971)*, Αθήνα: Διεύθυνση μελετών και προγραμματισμού
25. Ρήγα, Α., Γλύκα, Σ., Κόλλια, Ζ., (2005), *Ανύπαντρες μητέρες. Γυναικείο κίνημα, από την υποταγή στην απελευθέρωση*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

26. Σάλιμπα, Ζ., (2002), *Γυναίκες Εργάτριες στην Ελληνική Βιομηχανία και Βιοτεχνία (1870-1922)*, Αθήνα: Έκδοση Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
27. Τάκαρη, Ν., (1987), *Η κοινωνική και επαγγελματική θέση της σημερινής γυναίκας*, Αθήνα
28. Τσαούσης Γ, Δ., (1997), *Η κοινωνία μας. Οργάνωση, λειτουργία, δυναμική*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
29. Χλέτσος, Μ., Ντόκος Π, Θ., Γαβρόγλου Π, Σ., Παλυβός, Θ., Gazon, Ε., Ναξάκης, Χ., Καρασαββόγλου Γ, Α., Γιαννόπουλος, Ν., (2001), *Μετανάστες και Μετανάστευση. Οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές πτυχές*, Σειρά: Επιστήμη και Κοινωνία, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη
30. Χουρδάκη, Μ., Μαρουδά, Α., Σταύρου, Μ., (1989), *Θέματα Προετοιμασίας για γάμο-συμβίωση και σχέσεις στην οικογένεια*
31. Χριστοδούλου, Ν., Γεωργακοπούλου, Ρ., Ζερβού, Μ., Μυλωνάκη, Μ., Ζερβού, Φ., Μαμαντάκη, Ρ., Ξένου, Α., Παπαδάκη, Α., Παρυστηναίου, Κ., Παπακωνσταντίνου, Π., Καπάζογλου, Ε., (1991), *Ισότητα των δύο φύλων, Εκθέσεις 22 για το Πρόγραμμα 1988-1992*, Αθήνα: Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
32. Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, (1992), Άντρος Παυλίδης, *Ιστορία της Νήσου της Κύπρου από το 58 π.Χ. μέχρι το 1192 μ.Χ.*, τόμος 2^{ος}, Λευκωσία-Κύπρος: Εκδοτική Εταιρεία Α.Τ.Δ.
33. Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, (1992), Άντρος Παυλίδης, *Ιστορία της Νήσου της Κύπρου από το 1192 μ.Χ. μέχρι το 1571*, τόμος 3^{ος}, Λευκωσία-Κύπρος: Εκδοτική Εταιρεία Α.Τ.Δ.
34. Εγκυκλοπαίδεια Φιλόκυπρος, (1993), Άντρος Παυλίδης, *Ιστορία της Νήσου της Κύπρου από το 1571 μέχρι το 1964*, τόμος 4^{ος}, Λευκωσία-Κύπρος: Εκδοτική Εταιρεία Α.Τ.Δ.
35. Ο Φιλελεύθερος, (Δεκέμβριος 2007), Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου, *Η ιστορία της πόλης μου Λεμεσό, η παιδεία εν Λεμεσώ*, τεύχος 5, Κύπρος: Έκδοση Νίκος Χρ Παττίχης

Ξένη βιβλιογραφία

1. Baxter, J., (2002), *Patterns of change and stability in the gender division of household labour in Australia, 1986-1997*, Journal of Sociology, Vol. 38, No. 4, p.399-424
2. Collins A, P., Scarborough E, K., (2001), *Women in public and private law enforcement*
3. Dempsey, K., (1987), *Economic Inequality between Men and Women in an Australian Rural Community*, Journal of Sociology, Vol. 23, No. 3, p.358-374
4. Grant, J., Porter, P., (1994), *Women Managers: The Construction of Gender in the Workplace*, Journal of Sociology, Vol. 30, No. 2, p.149-164
5. Maher, J., Saugeres, L., (2007), *To be or not to be a mother? Women negotiating cultural representations of mothering*, Journal of Sociology, Vol. 43, No. 1, p.5-21
6. Stier, H., Lewin-Epstein, N., (2000), *Women's Part-Time Employment and Gender Inequality in the Family*, Journal of Family Issues, Vol. 21, No. 39-410, April: Sage Publications

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. <http://www.google.com>
2. <http://www.mlsi.gov.cy>
3. <http://paroutsas.jmc.gr>
4. <http://www.mof.gov.cy>
5. <http://www.limassolmunicipal.com.cy>
6. <http://en.wikipedia.org/wiki/Limassol>
7. <http://cyprusfocus.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ηλικία:

1	≥ 19	
2	20-29	
3	30-39	
4	40-49	
5	≤ 50	

2. Οικογενειακή κατάσταση:

1. Άγαμη ☐ 2. Έγγαμη ☐ 3. Διαζευγμένη ☐ 4. Σε διάσταση ☐
5. Χήρα ☐ 6. Ελεύθερη συμβίωση ☐

3. Έχετε παιδιά; Αν ναι, πόσα;

1. Ναι ☐ 0. Όχι ☐

Αριθμός παιδιών:

4. Σε ποια ηλικία βρίσκονται τα παιδιά σας;

1. Ηλικία 1ου παιδιού:.....
2. Ηλικία 2ου παιδιού:.....
3. Ηλικία 3ου παιδιού:.....
4. Ηλικία 4ου παιδιού:.....
5. Ηλικία 5ου παιδιού:.....

5. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

1. Δημοτικό ☐ 2. Γυμνάσιο ☐ 3. Ενιαίο Λύκειο ή ΤΕΕ ☐
4. ΤΕΙ ☐ 5. ΑΕΙ ☐ 6. Μεταπτυχιακό ☐ 7. Διδακτορικό ☐

6. Πόσα χρόνια κατοικείτε στην επαρχία Λεμεσού; χρόνια

7. Μένετε σε :

1. Ιδιόκτητη κατοικία ☐ 2. Ενοικιαζόμενη κατοικία ☐
3. Στο πατρικό σας μαζί με τους γονείς σας ☐

8. Ποια είναι η επαγγελματική σας κατάσταση;

		ΔΙΚΗ ΣΑΣ	ΣΥΖΥΓΟΥ
1	Δημόσιος υπάλληλος		
2	Ιδιωτική υπάλληλος		
3	Επιχειρηματίας (κομμωτήριο, κουρείο, κρεοπωλείο, βενζινάδικο, αισθητικός, κατάστημα ρούχων, φούρνος-mini market)		
4	Ελεύθερος επαγγελματίας (ιατρός, δικηγόρος, αρχιτέκτων, μηχανικός, λογιστής, γεωπόνος, φαρμακοποιός, τεχνίτης)		
5	Συνταξιούχος		
6	Άνεργος/η		
7	Φοιτητής/τρια		
8	Οικιακά		

9. Δουλεύετε στην πόλη που μένετε;

1. Ναι ☐ 0. Όχι ☐

10. Ποιος/οι καλύπτει/ουν τα έξοδα του νοικοκυριού;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απάντηση)

- 1. Εγώ ☐
- 2. Ο νυν σύζυγος μου ☐
- 3. Ο τέως σύζυγος μου ☐
- 4. Ο σύντροφος μου ☐
- 5. Οι γονείς μου ☐
- 6. Τα παιδιά μου ☐

11. Ποιος/οι συμβάλλει/ουν στην ανατροφή των παιδιών σας;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απάντηση)

- 1. Εγώ ☐
- 2. Ο τέως σύζυγος και πατέρας των παιδιών ☐
- 3. Ο νυν σύζυγος και πατέρας των παιδιών ☐
- 4. Ο νυν σύζυγος/σύντροφος και όχι πατέρας των παιδιών ☐
- 5. Οι γονείς μου ☐

12. Πόσες ώρες αφιερώνετε σε οικιακές ασχολίες καθημερινά;

- 1. < 1 ώρα ☐
- 2. 1-2 ώρες ☐
- 3. 3-4 ώρες ☐
- 4. > 5 ώρες ☐

Β. ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

13. Τι είναι κατά τη γνώμη σας η τοπική ανάπτυξη;
(Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απάντηση)

1. Βελτίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα	☐
2. Καλύτερη υγειονομική περίθαλψη	☐
3. Προστασία χλωρίδας και πανίδας του τόπου	☐
4. Μέριμνα για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού	☐
5. Δημιουργία νέων επιχειρήσεων	☐
6. Μείωση της ανεργίας	☐
7. Ενίσχυση γεωργίας και κτηνοτροφίας	☐
8. Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών	☐
9. Βελτίωση αποχετευτικού, υδροδοτικού, ηλεκτροδοτικού συστήματος	☐
10. Ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς	☐

14. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης σας:

1. Περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης	
2. Δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην πόλη σας	
3. Καλύτερη υγειονομική περίθαλψη	
4. Βελτίωση τοπικού δικτύου συγκοινωνιών (λεωφορεία, κ.λπ.)	
5. Περισσότερες δυνατότητες για ψυχαγωγία	
6. Περισσότερη βοήθεια από το κράτος για συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού
(άτομα τρίτης ηλικίας, άτομα με ειδικές ανάγκες, ορφανά παιδιά)	

15. Πιστεύετε ότι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει να συμμετέχουν:

- 1. Καθόλου ☐
- 2. Λιγότερες ☐
- 3. Όσες είναι τώρα ☐
- 4. Περισσότερες γυναίκες ☐

16. Θα επιθυμούσατε να λαμβάνετε μέρος ενεργά στις αποφάσεις που αφορούν τον τόπο σας;

- 1. Ναι ☐
- 0. Όχι ☐

Γ. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ

17. Αντιμετωπίσατε ή αντιμετωπίζετε ακόμη δυσκολίες στην εύρεση εργασίας;

- 1. Ναι ☐
- 0. Όχι ☐

18. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι τα παρακάτω συμβάλλουν στη δυσκολία ορισμένων γυναικών να βρουν δουλειά;

-----	1 Καθόλου	2 Λίγο	3 Πολύ	4 Πάρα πολύ
A) Αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω του φύλου τους				
B) Η γυναίκα αδυνατεί να συνδυάσει καριέρα και οικογένεια				
Γ) Δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενο τους				
Δ) Δεν έχουν αρκετή προϋπηρεσία/εμπειρία				
Ε) Λόγω ελλείψεως προσόντων και μη εξειδίκευσης				

19. Ποιες από τις παρακάτω ενέργειες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην καλύτερη ενημέρωση σας για ευκαιρίες εργασίας στην πόλη σας;

1. Διαφημίσεις, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, Ραδιοφωνικές εκπομπές
2. Διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων
3. Δημοσιεύσεις θέσεων εργασίας στις τοπικές εφημερίδες
4. Περισσότερη πληροφόρηση από τα Γραφεία Εργασίας

Δ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ

20. Είστε ευχαριστημένη από τις συνθήκες εργασίας σας;

1. Ναι ☐

0. Όχι ☐

21. Ποιο ή ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι επιδρούν αρνητικά στο εργασιακό σας περιβάλλον;

1. Έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες ☐

2. Μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες ☐

3. Χαμηλό εισόδημα σε σχέση με τους άνδρες ☐

Ε. ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

22. Έχετε τη δική σας επιχείρηση;

1. Ναι ☐ (στη συνέχεια απαντήστε μόνο τις ερωτήσεις 23-26 & 31-32)

0. Όχι ☐ (στη συνέχεια απαντήστε μόνο τις ερωτήσεις 27-32)

23. Σε ποια ηλικία ξεκινήσατε την επιχείρησή σας;

1	≥ 20	
2	20-29	
3	30-39	
4	40-49	
5	50-59	

24. Πώς αποκτήσατε την επιχείρησή σας;

- 1. Δική μου δημιουργία ☐
- 2. Κληρονομιά/οικογενειακή επιχείρηση ☐
- 3. Την αγόρασα ☐
- 4. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)

25. Σε ποιο τομέα δραστηριοποιείστε;

- 1. Υπεραγορά, περίπτερο ☐
- 2. Εργοστάσιο παραγωγής τροφίμων ☐
- 3. Εμπορικά μαγαζιά (ένδυση, υπόδηση κ.ά.) ☐
- 4. Τουριστική επιχείρηση (ξενοδοχείο, τουριστικό γραφείο) ☐
- 5. Εκπαίδευση (φροντιστήριο, νηπιαγωγείο) ☐
- 6. Επιχειρήσεις ψυχαγωγίας (καφέ, μπαρ, club) ☐
- 7. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε).....

26. Όταν ξεκινήσατε την επιχείρησή σας ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- 1. Δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα ☐
- 2. Έλλειψη αυτοπεποίθησης ☐
- 3. Οικονομικές δυσκολίες ☐
- 4. Έλλειψη πληροφοριών/συμβουλών για το πώς να ξεκινήσω την επιχείρηση ☐
- 5. Έλλειψη κατάλληλων διασυνδέσεων και γνωριμιών ☐
- 6. Δυσκολία στο συνδυασμό καριέρας και οικογένειας ☐

27. Θα θέλατε να ανοίξετε δική σας επιχείρηση;

1. Ναι ☐ 0. Όχι ☐

28. Αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας, πόσο σημαντικό είναι για εσάς το οικονομικό θέμα;

- 1. Καθόλου σημαντικό ☐
- 2. Σχετικά σημαντικό ☐
- 3. Σημαντικό ☐
- 4. Πολύ σημαντικό ☐

29. Αν σκέφτεστε να γίνετε επιχειρηματίας από πού σκοπεύετε να βρείτε το κεφάλαιο;

- 1. Δικά σας χρήματα ☐
- 2. Οικογένεια/φίλοι ☐
- 3. Δάνειο από Τράπεζα ☐
- 4. Χρηματοδότηση από το Κράτος (παρακαλώ διευκρινίστε) ☐
-
5. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε) ☐
-

30. Εάν δεν θέλετε να γίνετε επιχειρηματίας τι σας ώθησε στην απόφασή σας αυτή;

- 1. Δεν έχω αρκετή αυτοπεποίθηση ☐
- 2. Δεν έχω τα απαιτούμενα κεφάλαια ☐
- 3. Υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στους κλάδους που με ενδιαφέρουν ☐
- 4. Πολλές ευθύνες και αυξημένες ώρες εργασίας ☐
- 5. Δεν έχω τις κατάλληλες διασυνδέσεις και εμπειρίες ☐
- 6. Άλλο (παρακαλώ διευκρινίστε)

31. Έχετε πληροφορηθεί και/ή έχετε κάνετε χρήση των παρακάτω?

	1 Έχω πληροφορηθεί		2 Έχω κάνει χρήση	
1. Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
2. Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
3. Πρόγραμμα Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
4. Επιμορφωτικά Προγράμματα	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
5. Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
6. Βοήθεια από το ΣΚΕ (Συμβούλιο Κοινοτικής Ευημερίας) (κέντρα ημέρας για ηλικιωμένους, παιδικούς σταθμούς, παιδικές λέσχες)	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
7. Προγράμματα της ΑνΑΔ (Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού) (Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης, Σχέδια Συμβουλευτικών Υπηρεσιών κτλ)	☐	☐	☐	☐
	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι

32. Αν απαντήσετε ότι έχετε κάνει χρήση των παραπάνω, παρακαλώ απαντήστε σε ποιο βαθμό μείνατε ικανοποιημένοι ή όχι.

-----	1 Καθόλου	2 Λίγο	3 Αρκετά	4 Πολύ	5 Απόλυτα
A) Σχέδιο Επιχειρηματικότητας για γυναίκες					
B) Προγράμματα ΚΕΠΑ για γυναίκες					
Γ) Πρόγραμμα Αυτοεργοδότησης Ηλικιωμένων					
Δ) Επιμορφωτικά Προγράμματα					
Ε) Σχέδιο για δωρεάν ή επιχορηγημένες διακοπές					
ΣΤ) Βοήθεια από το ΣΚΕ (Συμβούλιο Κοινοτικής Ευημερίας) (κέντρα ημέρας για ηλικιωμένους, παιδικούς σταθμούς, παιδικές λέσχες)					
Ζ) Προγράμματα της ΑνΑΔ (Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού) (Πολυεπιχειρησιακά Προγράμματα Κατάρτισης, Σχέδια Συμβουλευτικών Υπηρεσιών κτλ)					

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας

ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ

7.1.1. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την οικογενειακή κατάσταση

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Crosstabulation

			ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		Total
			ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	ΕΓΓΑΜΕΣ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	44	12	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	78,6%	21,4%	100,0%
		% of Total	28,8%	7,8%	36,6%
	30-39	Count	4	27	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	12,9%	87,1%	100,0%
		% of Total	2,6%	17,6%	20,3%
	40-49	Count	2	37	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	5,1%	94,9%	100,0%
		% of Total	1,3%	24,2%	25,5%
	≤ 50	Count	2	25	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	7,4%	92,6%	100,0%
		% of Total	1,3%	16,3%	17,6%
Total		Count	52	101	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	34,0%	66,0%	100,0%
		% of Total	34,0%	66,0%	100,0%

7.1.2. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΕΧΕΤΕ ΠΑΙΔΙΑ; Crosstabulation

			ΕΧΕΤΕ ΠΑΙΔΙΑ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	46	10	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	82,1%	17,9%	100,0%
		% of Total	30,1%	6,5%	36,6%
	30-39	Count	2	29	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	6,5%	93,5%	100,0%
		% of Total	1,3%	19,0%	20,3%
	40-49	Count	1	38	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	2,6%	97,4%	100,0%
		% of Total	,7%	24,8%	25,5%
	≤ 50	Count	1	26	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	3,7%	96,3%	100,0%
		% of Total	,7%	17,0%	17,6%
Total		Count	50	103	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	32,7%	67,3%	100,0%
		% of Total	32,7%	67,3%	100,0%

7.1.3. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΕΞΟΔΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ Crosstabulation

			ΕΓΩ		Total
			OXI	NAI	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	35	21	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	62,5%	37,5%	100,0%
		% of Total	22,9%	13,7%	36,6%
	30-39	Count	6	25	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	19,4%	80,6%	100,0%
		% of Total	3,9%	16,3%	20,3%
	40-49	Count	14	25	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	35,9%	64,1%	100,0%
		% of Total	9,2%	16,3%	25,5%
	≤ 50	Count	6	21	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	22,2%	77,8%	100,0%
		% of Total	3,9%	13,7%	17,6%
Total		Count	61	92	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	39,9%	60,1%	100,0%
		% of Total	39,9%	60,1%	100,0%

7.1.4. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ Crosstabulation

			ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ				Total
			< 1 ώρα	1-2 ώρες	3-4 ώρες	> 5 ώρες	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	28	19	8	1	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	50,0%	33,9%	14,3%	1,8%	100,0%
		% of Total	18,3%	12,4%	5,2%	,7%	36,6%
	30-39	Count	2	12	11	6	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	6,5%	38,7%	35,5%	19,4%	100,0%
		% of Total	1,3%	7,8%	7,2%	3,9%	20,3%
	40-49	Count	2	8	14	15	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	5,1%	20,5%	35,9%	38,5%	100,0%
		% of Total	1,3%	5,2%	9,2%	9,8%	25,5%
	≤ 50	Count	0	8	7	12	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	,0%	29,6%	25,9%	44,4%	100,0%
		% of Total	,0%	5,2%	4,6%	7,8%	17,6%
Total	Count	32	47	40	34	153	
	% within ΗΛΙΚΙΑ	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%	
	% of Total	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%	

7.1.5. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν αντιμετωπίζονται με δυσπιστία λόγω φύλου

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ- ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΝΑ ΒΡΟΥΝ ΔΟΥΛΕΙΑ

Crosstabulation

			ΔΥΣΠΙΣΤΙΑ ΛΟΓΩ ΦΥΛΟΥ		Total
			ΛΙΓΟ	ΠΟΛΥ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	25	31	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	44,6%	55,4%	100,0%
		% of Total	16,3%	20,3%	36,6%
	30-39	Count	16	15	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	51,6%	48,4%	100,0%
		% of Total	10,5%	9,8%	20,3%
	40-49	Count	25	14	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	64,1%	35,9%	100,0%
		% of Total	16,3%	9,2%	25,5%
	≤50	Count	6	21	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	22,2%	77,8%	100,0%
		% of Total	3,9%	13,7%	17,6%
Total		Count	72	81	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	47,1%	52,9%	100,0%
		% of Total	47,1%	52,9%	100,0%

7.1.6. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΤΙ ΕΠΙΔΡΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Crosstabulation

			ΧΑΜΗΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	18	30	48
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	37,5%	62,5%	100,0%
		% of Total	13,2%	22,1%	35,3%
	30-39	Count	5	26	31
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	16,1%	83,9%	100,0%
		% of Total	3,7%	19,1%	22,8%
	40-49	Count	4	30	34
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	11,8%	88,2%	100,0%
		% of Total	2,9%	22,1%	25,0%
	≤ 50	Count	7	16	23
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	30,4%	69,6%	100,0%
		% of Total	5,1%	11,8%	16,9%
Total		Count	34	102	136
		% within ΗΛΙΚΙΑ	25,0%	75,0%	100,0%
		% of Total	25,0%	75,0%	100,0%

7.1.7. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν βελτίωση του τοπικού δικτύου συγκοινωνιών

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ – ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Crosstabulation

			ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ		Total
			OXI	NAI	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	32	24	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	57,1%	42,9%	100,0%
		% of Total	20,9%	15,7%	36,6%
	30-39	Count	12	19	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	38,7%	61,3%	100,0%
		% of Total	7,8%	12,4%	20,3%
	40-49	Count	10	29	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	25,6%	74,4%	100,0%
		% of Total	6,5%	19,0%	25,5%
	≤ 50	Count	10	17	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	37,0%	63,0%	100,0%
		% of Total	6,5%	11,1%	17,6%
Total		Count	64	89	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	41,8%	58,2%	100,0%
		% of Total	41,8%	58,2%	100,0%

7.1.8. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Crosstabulation

			ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	30	26	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	53,6%	46,4%	100,0%
		% of Total	19,6%	17,0%	36,6%
	30-39	Count	22	9	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	71,0%	29,0%	100,0%
		% of Total	14,4%	5,9%	20,3%
	40-49	Count	31	8	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	79,5%	20,5%	100,0%
		% of Total	20,3%	5,2%	25,5%
	≤50	Count	20	7	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	74,1%	25,9%	100,0%
		% of Total	13,1%	4,6%	17,6%
Total		Count	103	50	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	67,3%	32,7%	100,0%
		% of Total	67,3%	32,7%	100,0%

Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την επιθυμία για δημιουργία Σχολών Τριτοβάθμιας
Εκπαίδευσης

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ Crosstabulation

			ΣΧΟΛΕΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	32	24	56
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	57,1%	42,9%	100,0%
		% of Total	20,9%	15,7%	36,6%
	30-39	Count	16	15	31
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	51,6%	48,4%	100,0%
		% of Total	10,5%	9,8%	20,3%
	40-49	Count	27	12	39
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	69,2%	30,8%	100,0%
		% of Total	17,6%	7,8%	25,5%
	≤50	Count	23	4	27
	ετών	% within ΗΛΙΚΙΑ	85,2%	14,8%	100,0%
		% of Total	15,0%	2,6%	17,6%
	Total	Count	98	55	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	64,1%	35,9%	100,0%
		% of Total	64,1%	35,9%	100,0%

Ηλικία γυναίκας σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΘΕΛΕΤΕ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ; Crosstabulation

			ΘΕΛΕΤΕ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	21	32	53
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	39,6%	60,4%	100,0%
		% of Total	15,8%	24,1%	39,8%
	30-39	Count	10	15	25
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	40,0%	60,0%	100,0%
		% of Total	7,5%	11,3%	18,8%
	40-49	Count	25	10	35
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	71,4%	28,6%	100,0%
		% of Total	18,8%	7,5%	26,3%
	≤ 50	Count	16	4	20
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	80,0%	20,0%	100,0%
		% of Total	12,0%	3,0%	15,0%
Total		Count	72	61	133
		% within ΗΛΙΚΙΑ	54,1%	45,9%	100,0%
		% of Total	54,1%	45,9%	100,0%

7.1.11. Ηλικία γυναίκας σε σχέση με την πληροφόρηση για το «Σχέδιο

Επιχειρηματικότητα για γυναίκες»

**ΗΛΙΚΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ Crosstabulation**

			ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΗΛΙΚΙΑ	19-29	Count	43	13	56
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	76,8%	23,2%	100,0%
		% of Total	28,1%	8,5%	36,6%
	30-39	Count	18	13	31
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	58,1%	41,9%	100,0%
		% of Total	11,8%	8,5%	20,3%
	40-49	Count	32	7	39
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	82,1%	17,9%	100,0%
		% of Total	20,9%	4,6%	25,5%
	≤ 50	Count	23	4	27
	ΕΤΩΝ	% within ΗΛΙΚΙΑ	85,2%	14,8%	100,0%
		% of Total	15,0%	2,6%	17,6%
Total		Count	116	37	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	75,8%	24,2%	100,0%
		% of Total	75,8%	24,2%	100,0%

7.2.1. Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την ύπαρξη παιδιών

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΕΧΕΤΕ ΠΑΙΔΙΑ; Crosstabulation

			ΕΧΕΤΕ ΠΑΙΔΙΑ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	47	5	52
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	90,4%	9,6%	100,0%
		% of Total	30,7%	3,3%	34,0%
	ΕΓΓΑΜΕΣ	Count	3	98	101
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	3,0%	97,0%	100,0%
		% of Total	2,0%	64,1%	66,0%
Total			50	103	153
			32,7%	67,3%	100,0%
			32,7%	67,3%	100,0%

Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τα έξοδα του νοικοκυριού

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΕΞΟΔΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ Crosstabulation

		ΕΓΩ		Total
		ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚ ΥΠΟΛΟΙΠΕ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Σ	Count	33	19	52
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑΣΗ	63,5%	36,5%	100,0%
	% of Total	21,6%	12,4%	34,0%
ΕΓΓΑΜΗ	Count	28	73	101
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑΣΗ	27,7%	72,3%	100,0%
	% of Total	18,3%	47,7%	66,0%
Total	Count	61	92	153
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑΣΗ	39,9%	60,1%	100,0%
	% of Total	39,9%	60,1%	100,0%

Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές ασχολίες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ Crosstabulation

		ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ				Total
		< 1 ώρα	1-2 ώρες	3-4 ώρες	> 5 ώρες	
ΥΠΟΛΟΙΠΕ Σ	Count	31	15	5	1	52
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑSH	59,6%	28,8%	9,6%	1,9%	100,0%
	% of Total	20,3%	9,8%	3,3%	,7%	34,0%
ΕΓΓΑΜΕΣ	Count	1	32	35	33	101
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑSH	1,0%	31,7%	34,7%	32,7%	100,0%
	% of Total	,7%	20,9%	22,9%	21,6%	66,0%
Total	Count	32	47	40	34	153
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣ ΤΑSH	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%
	% of Total	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%

Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση τις μειωμένες ευκαιρίες ανέλιξης σε σχέση με τους άνδρες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΣΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Crosstabulation

			ΜΕΙΩΜΕΝΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΑΝΕΛΙΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	15	30	45
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	33,3%	66,7%	100,0%
		% of Total	11,0%	22,1%	33,1%
	ΕΓΓΑΜΕΣ	Count	51	40	91
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	56,0%	44,0%	100,0%
		% of Total	37,5%	29,4%	66,9%
Total	Count	66	70	136	
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	48,5%	51,5%	100,0%	
	% of Total	48,5%	51,5%	100,0%	

Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΝΑ ΒΡΟΥΝ ΔΟΥΛΕΙΑ

Crosstabulation

		ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΚΕΤΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥΣ		Total	
		ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ		
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	16	36	52
	ΕΣ	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	30,8%	69,2%	100,0%
		H			
		% of Total	10,5%	23,5%	34,0%
ΕΓΓΑΜΕΣ		Count	46	55	101
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	45,5%	54,5%	100,0%
		H			
		% of Total	30,1%	35,9%	66,0%
Total		Count	62	91	153
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	40,5%	59,5%	100,0%
		H			
		% of Total	40,5%	59,5%	100,0%

7.2.6. Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν έχουν τη δική τους επιχείρηση

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΕΧΕΤΕ ΤΗ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ; Crosstabulation

			ΕΧΕΤΕ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	49	3	52
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	94,2%	5,8%	100,0%
		% of Total	32,0%	2,0%	34,0%
	ΕΓΓΑΜΕΣ	Count	84	17	101
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	83,2%	16,8%	100,0%
		% of Total	54,9%	11,1%	66,0%
Total		Count	133	20	153
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	86,9%	13,1%	100,0%
		% of Total	86,9%	13,1%	100,0%

7.2.7. Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με το αν θέλουν να ανοίξουν δική τους επιχείρηση

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΑΝΟΙΞΕΤΕ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ; Crosstabulation

			ΘΕΛΕΤΕ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	18	31	49
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		36,7%	63,3%	100,0%
	H	% of Total	13,5%	23,3%	36,8%
ΕΓΓΑΜΕΣ		Count	54	30	84
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		64,3%	35,7%	100,0%
	H	% of Total	40,6%	22,6%	63,2%
Total		Count	72	61	133
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		54,1%	45,9%	100,0%
	H	% of Total	54,1%	45,9%	100,0%

7.2.8. Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με τη χρήση στα «Επιμορφωτικά Προγράμματα»

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΧΡΗΣΗ ΣΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Crosstabulation

			ΧΡΗΣΗ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	37	15	52
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		71,2%	28,8%	100,0%
		% of Total	24,2%	9,8%	34,0%
ΕΓΓΑΜΕΣ		Count	56	45	101
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		55,4%	44,6%	100,0%
		% of Total	36,6%	29,4%	66,0%
Total		Count	93	60	153
		% within			
	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		60,8%	39,2%	100,0%
		% of Total	60,8%	39,2%	100,0%

7.2.9. Οικογενειακή κατάσταση σε σχέση με την έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ –ΤΙ ΕΠΙΔΡΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΣΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Crosstabulation

			ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ	Count	28	17	45
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	62,2%	37,8%	100,0%
		% of Total	20,6%	12,5%	33,1%
	ΕΓΓΑΜΕΣ	Count	43	48	91
		% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	47,3%	52,7%	100,0%
		% of Total	31,6%	35,3%	66,9%
Total	Count	71	65	136	
	% within ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	52,2%	47,8%	100,0%	
	% of Total	52,2%	47,8%	100,0%	

7.3.1. Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΕ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ; Crosstabulation

			ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΛΥΚΕΙΟ	Count	40	39	79
		% within MORFOTIKOEPIPEDO	50,6%	49,4%	100,0%
		% of Total	27,0%	26,4%	53,4%
	ΤΕΙ/ΑΕΙ	Count	38	18	56
		% within MORFOTIKOEPIPEDO	67,9%	32,1%	100,0%
		% of Total	25,7%	12,2%	37,8%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚ Ο/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚ Ο	Count	11	2	13
		% within MORFOTIKOEPIPEDO	84,6%	15,4%	100,0%
		% of Total	7,4%	1,4%	8,8%
Total	Count	89	59	148	
	% within MORFOTIKOEPIPEDO	60,1%	39,9%	100,0%	
	% of Total	60,1%	39,9%	100,0%	

Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν αρκετές θέσεις εργασίας στο αντικείμενό τους

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΝΑ ΒΡΟΥΝ ΔΟΥΛΕΙΑ Crosstabulation

			ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΡΚΕΤΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥΣ		Total
			ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΛΥΚΕΙΟ	Count	46	35	81
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	56,8%	43,2%	100,0%
		% of Total	30,1%	22,9%	52,9%
	ΤΕΙ/ΑΕΙ	Count	12	47	59
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	20,3%	79,7%	100,0%
		% of Total	7,8%	30,7%	38,6%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚ Ο/ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚ Ο	Count	4	9	13
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	30,8%	69,2%	100,0%
		% of Total	2,6%	5,9%	8,5%
Total	Count	62	91	153	
	% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	40,5%	59,5%	100,0%	
	% of Total	40,5%	59,5%	100,0%	

Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν πιστεύουν στην έλλειψη κατανόησης για τις εργαζόμενες μητέρες

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ Crosstabulation

			ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΛΥΚΕΙΟ	Count	42	29	71
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	59,2%	40,8%	100,0%
		% of Total	30,9%	21,3%	52,2%
	ΤΕΙ/ΑΕΙ	Count	20	32	52
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	38,5%	61,5%	100,0%
		% of Total	14,7%	23,5%	38,2%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑ ΚΟ/ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	Count	9	4	13
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	69,2%	30,8%	100,0%
		% of Total	6,6%	2,9%	9,6%
Total	Count	71	65	136	
	% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	52,2%	47,8%	100,0%	
	% of Total	52,2%	47,8%	100,0%	

7.3.4. Μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με το αν δουλεύουν στην πόλη που μένουν

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - ΔΟΥΛΕΙΑ Crosstabulation

			ΔΟΥΛΕΥΕΤΕ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΜΕΝΕΤΕ;		Total
			ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΛΥΚΕΙΟ	Count	4	56	60
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	6,7%	93,3%	100,0%
		% of Total	3,4%	48,3%	51,7%
	ΤΕΙ/ΑΕΙ	Count	7	36	43
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	16,3%	83,7%	100,0%
		% of Total	6,0%	31,0%	37,1%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧ ΙΑΚΟ/ΔΙΔΑΚ ΤΟΡΙΚΟ	Count	4	9	13
		% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	30,8%	69,2%	100,0%
		% of Total	3,4%	7,8%	11,2%
Total	Count	15	101	116	
	% within ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΕΠΙΠΕΔΟ	12,9%	87,1%	100,0%	
	% of Total	12,9%	87,1%	100,0%	

7.4.1. Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις οικιακές εργασίες

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ Crosstabulation

		ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ				Total
		< 1 ώρα	1-2 ώρες	3-4 ώρες	> 5 ώρες	
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	10	16	14	7	47
	% within epaggelmatikikatastasi	21,3%	34,0%	29,8%	14,9%	100,0%
	% of Total	6,5%	10,5%	9,2%	4,6%	30,7%
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	7	15	11	6	39
	% within epaggelmatikikatastasi	17,9%	38,5%	28,2%	15,4%	100,0%
	% of Total	4,6%	9,8%	7,2%	3,9%	25,5%
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ	Count	1	9	8	4	22
	% within epaggelmatikikatastasi	4,5%	40,9%	36,4%	18,2%	100,0%
	% of Total	,7%	5,9%	5,2%	2,6%	14,4%
ΑΝΕΡΓΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΟΙΚΙΑΚΑ	Count	0	0	5	17	22
	% within epaggelmatikikatastasi	,0%	,0%	22,7%	77,3%	100,0%
	% of Total	,0%	,0%	3,3%	11,1%	14,4%
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ	Count	14	7	2	0	23
	% within epaggelmatikikatastasi	60,9%	30,4%	8,7%	,0%	100,0%
	% of Total	9,2%	4,6%	1,3%	,0%	15,0%
Total	Count	32	47	40	34	153
	% within epaggelmatikikatastasi	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%
	% of Total	20,9%	30,7%	26,1%	22,2%	100,0%

7.4.2. Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με τις δυσκολίες στην εύρεση εργασίας

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Crosstabulation

		ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ		Total
		ΟΧΙ	ΝΑΙ	
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	34	13	47
	% within epaggelmatikikatastasi	72,3%	27,7%	100,0%
	% of Total	23,0%	8,8%	31,8%
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	22	17	39
	% within epaggelmatikikatastasi	56,4%	43,6%	100,0%
	% of Total	14,9%	11,5%	26,4%
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ	Count	16	6	22
	% within epaggelmatikikatastasi	72,7%	27,3%	100,0%
	% of Total	10,8%	4,1%	14,9%
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΑΝΕΡΓΗ ΟΙΚΙΑΚΑ	Count	7	13	20
	% within epaggelmatikikatastasi	35,0%	65,0%	100,0%
	% of Total	4,7%	8,8%	13,5%
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ	Count	10	10	20
	% within epaggelmatikikatastasi	50,0%	50,0%	100,0%
	% of Total	6,8%	6,8%	13,5%
Total	Count	89	59	148
	% within epaggelmatikikatastasi	60,1%	39,9%	100,0%
	% of Total	60,1%	39,9%	100,0%

7.4.3. Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το αν είναι ευχαριστημένες από τις συνθήκες εργασίας τους

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΕΙΣΤΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΑΣ

;Crosstabulation

			ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΗ		Total
			OXI	NAI	
epaggelmatikikatastasi	1	Count	12	35	47
		% within epaggelmatikikatastasi	25,5%	74,5%	100,0%
		% of Total	9,9%	28,9%	38,8%
	2	Count	14	25	39
		% within epaggelmatikikatastasi	35,9%	64,1%	100,0%
		% of Total	11,6%	20,7%	32,2%
	3	Count	1	21	22
		% within epaggelmatikikatastasi	4,5%	95,5%	100,0%
		% of Total	,8%	17,4%	18,2%
	4	Count	5	2	7
		% within epaggelmatikikatastasi	71,4%	28,6%	100,0%
		% of Total	4,1%	1,7%	5,8%
	5	Count	3	3	6
		% within epaggelmatikikatastasi	50,0%	50,0%	100,0%
		% of Total	2,5%	2,5%	5,0%
Total	Count	35	86	121	
	% within epaggelmatikikatastasi	28,9%	71,1%	100,0%	
	% of Total	28,9%	71,1%	100,0%	

7.4.4. Επαγγελματική κατάσταση σε σχέση με το χαμηλό εισόδημα σε σύγκριση με τους άνδρες

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΣΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Crosstabulation

			ΧΑΜΗΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ		Total
			OXI	NAI	
epaggelmatikikatastasi	1	Count	8	39	47
		% within epaggelmatikikatastasi	17,0%	83,0%	100,0%
		% of Total	5,9%	28,7%	34,6%
	2	Count	7	32	39
		% within epaggelmatikikatastasi	17,9%	82,1%	100,0%
		% of Total	5,1%	23,5%	28,7%
	3	Count	11	11	22
		% within epaggelmatikikatastasi	50,0%	50,0%	100,0%
		% of Total	8,1%	8,1%	16,2%
	4	Count	2	10	12
		% within epaggelmatikikatastasi	16,7%	83,3%	100,0%
		% of Total	1,5%	7,4%	8,8%
	5	Count	6	10	16
		% within epaggelmatikikatastasi	37,5%	62,5%	100,0%
		% of Total	4,4%	7,4%	11,8%
Total	Count	34	102	136	
	% within epaggelmatikikatastasi	25,0%	75,0%	100,0%	
	% of Total	25,0%	75,0%	100,0%	